

Jaarverslag 2023

Samen ◆ meer doen

Focus op uitvoering van de energietransitie

Inhoudsopgave

LEESWIJZER	5
2023 IN ÉÉN OOGOPSLAG	6
2023 IN CIJFERS	12
VOORWOORD RAAD VAN BESTUUR	13
OVER ENEXIS	17
Wij zijn Enexis	18
Onze organisatie	19
Onze rol in de energieketen	20
Onze rol in de maatschappij	22
Onze strategie in de energietransitie	23
Onze kernwaarden	25
Ons waardecreatiemodel	26
Onze stakeholderdialoog en onze materiële thema's	28
Onze connectiviteitstabel	32
Onze bijdrage aan de Sustainable Development Goals	34
Onze doelstellingen en prestaties	36
We meten onze impact	38
SAMEN NAAR EEN TOEKOMSTBESTENDIG ENERGIESYSTEEM	42
Programma's en verkenningen	45
Innovatie en ontwikkeling	48
Wet- en regelgeving in de energietransitie	49
Interview: 'Groen gas en waterstof zijn onmisbaar in de energietransitie'	50
WERKEN AAN RUIMTE OP HET ENERGIEKET	51
Uitbreiding van ons netwerk	54
Efficiënter gebruik van het net	58
Nauwere samenwerking en digitale inzet	59
Werken aan onze netten	61
TRANSPARANT COMMUNICEREN OVER WAT WEL KAN	64
Netwerktarieven en tariefmodel	69
Interview: 'Je denkt steeds na: hoe kan ik deze klant toch verder helpen?'	70
SAMEN VEILIG WERKEN EN ELKAAR VERSTERKEN	71
Veilig meer werk verzetten	73
Werving, opleiding en persoonlijk leiderschap	74
Een Enexis voor iedereen	77
Leren in de praktijk	80
DUURZAME IMPACT MAKEN	82
FINANCIEEL SOLIDE BLIJVEN	88
EU Taxonomie	92
Financiële prestaties 2023	98

CORPORATE GOVERNANCE	104
Naleving Corporate Governance Code	108
Interview raad van commissarissen	109
Verslag raad van commissarissen	111
Remuneratieverslag	116
Risicobeheersing	118
Medezeggenschap in 2023	126
Bestuursverklaring	129
Personalia raad van bestuur	130
Personalia raad van commissarissen	132
JAARREKENING 2023	134
GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2023	135
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening	135
Geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat	136
Geconsolideerde balans	137
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	138
Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen	139
TOELICHTINGEN OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING	140
1. Algemene informatie	140
2. Grondslagen voor de financiële verslaggeving	140
2.1 Algemeen	140
2.2 Wijzigingen in IFRS	140
2.3 Grondslagen voor de consolidatie	141
2.4 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	141
3. Segmentatie	145
4. Acquisities en verkopen	147
NOTEN BIJ DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING	148
1. Netto-omzet	148
2. Kosten van transportdiensten en van distributieverliezen	150
3. Overige bedrijfsopbrengsten	150
4. Personeelskosten	151
5. Afschrijvingen en buitengebruikstellingen	152
6. Kosten uitbesteed werk, materialen en andere externe kosten	153
7. Overige bedrijfskosten	153
8. Geactiveerde kosten eigen productie	154
9. Financiële baten en lasten	154
10. Incidentele posten	154
11. Belastingen	154
12. Materiële vaste activa	157
13. Immateriële vaste activa	158
14. Gebruiksrecht activa	163
15. Overige financiële vaste activa	164
16. Voorraden	164
17. Vorderingen	165
18. Winstbelasting	166
19. Overige financiële activa (kortlopend)	166
20. Liquide middelen	166
21. Eigen vermogen	167

22. Rentedragende verplichtingen (langlopend)	167
23. Voorzieningen	169
24. Vooruitontvangen bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen	170
25. Latente belastingen	171
26. Overige langlopende verplichtingen	171
27. Handelsschulden en overige te betalen posten	172
28. Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	172
29. Winstbelasting	172
30. Toelichting op kasstroomoverzicht	172
31. Financieringsbeleid en risico's financiële instrumenten	174
32. Informatie verbonden partijen	179
33. Niet uit de balans blijvende verplichtingen en activa	180
34. Beloning bestuur en toezicht	180
35. Gebeurtenissen na balansdatum	181
ENKELVOUDIGE JAARREKENING 2023	182
Enkelvoudige winst-en-verliesrekening	182
Enkelvoudige balans	183
TOELICHTINGEN OP DE ENKELVOUDIGE JAARREKENING	184
Grondslagen voor de financiële verslaggeving	184
NOTEN BIJ DE ENKELVOUDIGE JAARREKENING	185
36. Resultaat deelnemingen in groepsmaatschappijen	185
37. Overige bedrijfskosten	185
38. Financiële baten en lasten	185
39. Belastingen	185
40. Deelnemingen in groepsmaatschappijen	186
41. Overige financiële vaste activa	187
42. Vorderingen	187
43. Winstbelasting	188
44. Overige financiële activa (kortlopend)	188
45. Liquide middelen	188
46. Eigen vermogen	188
47. Latente belastingen	188
48. Rentedragende verplichtingen (langlopend)	189
49. Handelsschulden en overige te betalen posten	189
50. Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	190
51. Winstbelasting	190
52. Informatie verbonden partijen	190
53. Beloning bestuur en toezicht	190
54. Deelnemingen en joint arrangements	191
55. Winstbestemming	192
56. Gebeurtenissen na balansdatum	192
VERKLARING VAN DE ACCOUNTANT	193

AANVULLENDE INFORMATIE	206
Over dit verslag	207
Materialiteitstoets	208
Subtargets sustainable development goals	210
Belangrijkste criteria voor impactmeten	212
Overige niet-financiële informatie	214
Duurzame impact	219
Statutaire regeling ten aanzien van de winstbestemming	221
GRI-index	222
EU-bekendmaking niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit	228
Begrippen en afkortingen	230
Colofon	234

Leeswijzer

In dit jaarverslag nemen we u mee door 2023. U leest hoe we onze maatschappelijke taak als regionaal netwerkbedrijf hebben ingevuld: zorgen dat elektriciteit en gas terechtkomen bij huishoudens en bedrijven. U ziet wat onze doelen en resultaten waren. En u maakt kennis met de dilemma's waar we in 2023 voor stonden.

We willen het jaarverslag voor u als lezer zo relevant mogelijk maken. Daarom ligt de nadruk op onderwerpen die belangrijk zijn voor onze klanten, medewerkers en andere stakeholders – mensen zoals u – en die effect hebben op onze organisatie.

Vanuit onze strategie (waarin we focussen op de uitvoering van de energietransitie) hebben we drie hoofddoelen en vier ondersteunende doelen vastgesteld. Die vormen de basis voor de opbouw van het jaarverslag. In verschillende hoofdstukken vindt u deze doelen en de resultaten terug, gekoppeld aan de onderwerpen die relevant zijn voor onze stakeholders en organisatie.

HOOFDSTUK:
**Samen naar een toekomst-
bestendig energiesysteem**

Strategisch doel:
 We sturen aan op maatschappelijk optimale keuzes

- ◆ Duurzame energievoorziening
- ◆ Betaalbare energievoorziening
- ◆ Beleidsbeïnvloeding
- ◆ Effectieve marktfacilitering

HOOFDSTUK:
**Werken aan ruimte
op het energienet**

Strategisch doel:
 We bieden iedereen altijd toegang tot energie

- ◆ Betrouwbaar en toegankelijk energienet
- ◆ Veilig energienet
- ◆ Informatiebeveiliging

HOOFDSTUK:
**Transparant communiceren
over wat wel kan**

Strategisch doel:
 Klanten weten wat ze aan ons hebben

- ◆ Klantgerichte dienstverlening

HOOFDSTUK:
**Samen veilig werken
en elkaar versterken**

Ondersteunend doel:
 Veilig werken

 Elkaar versterken

- ◆ Veilige en gezonde werkomgeving
- ◆ Werkgelegenheid en vakbekwame medewerkers

HOOFDSTUK:
**Duurzame
impact maken**

Ondersteunend doel:
 Duurzame impact maken

- ◆ Duurzame energievoorziening

HOOFDSTUK:
**Financieel
solide blijven**

Ondersteunend doel:
 Financieel solide blijven

- ◆ Financieel robuust
- ◆ Efficiënte bedrijfsvoering

2023 in één oogopslag

MET GROOT-ZAKELIJKE KLANTEN IN GESPREK OVER HET ENERGIE-SYSTEEM VAN DE TOEKOMST

BEDRIJVEN TESTEN WARMTE-INNOVATIES BIJ NIEUW WARMTE-NET FIELDLAB THE GREEN VILLAGE

VECHTDAL COLLEGE EN ENEXIS INTRODUCEREN KEUZE-VAK NUTS-VOORZIENING

EERSTE IT'S OUR FUTURE EVENT

SAMENWERKINGS-OVEREENKOMST VOOR DRIE ZWOLSE BEDRIJVEN

VERNIEUWD MIDDENSPIANNINGSSTATION WAALWIJK

EERSTE CONTRACT VOOR SPITSMIJDEN

GESPREKKEN MET WONING-CORPORATIES OVER NETBEWUST VERDUURZAMEN

UITGIFTE DERDE GROENE OBLIGATIE

BUURTAANPAK VOOR HET VERZWARREN VAN LOKALE LAAGSPANNINGSNETTEN

PUBLICATIE NIEUW, ZEER AMBITIEUS INVESTERINGSPLAN

ENEXIS ALS KLOPPEND HART VAN GLOW EINDHOVEN

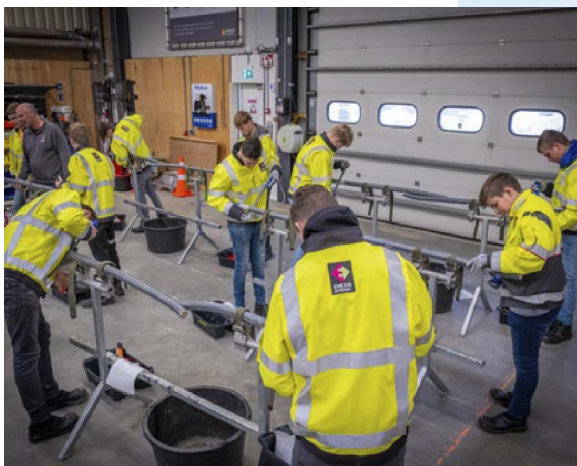
MIJLPAAL: 1 MILJOEN KLANTEN MET ZONNE-PANELEN IN ONS VERZORGINGSGEBIED

EERSTE WONINGEN WAGENBORGEN OP GROENEWATERSTOF-NETWERK

MET GROOTZAKELIJKE KLANTEN IN GESPREK OVER HET ENERGIESYSTEEM VAN DE TOEKOMST

In maart organiseerden we bijeenkomsten met grote bedrijven uit het noorden en zuiden van Nederland. Deze bijeenkomsten draaiden om de ontwikkelingen rondom het energiesysteem van de toekomst en onze gezamenlijke rol hierin. Aan bod kwamen netuitbreidingsplannen, congestiemanagement (het creëren van ruimte op het elektriciteitsnet) en innovatieontwikkelingen van toekomstige energiesystemen. Tijdens een interactieve bijeenkomst hebben we gezamenlijk besproken hoe we onze samenwerking nog verder kunnen verbeteren.

VECHTDAL COLLEGE EN ENEXIS INTRODUCEREN KEUZEVAK NUTSVOORZIENING

Om de energietransitie te realiseren, hebben we technische medewerkers hard nodig. En juist aan dat technisch talent hebben we een schrijnend tekort in Nederland. Daarom is het belangrijk om samen te werken met onderwijsinstellingen. Met het Vechtdal College ontwikkelden we bijvoorbeeld het keuzevak Nutsvoorziening. Op deze manier laten we studenten kennismaken met ons werk. Ook kwam er een vervolg op de pilot uit 2022, toen we het keuzevak Produceren Installeren Energie (PIE) introduceerden voor derdejaars studenten. In onze beroepspraktijkvormingshal in Hoogeveen maakten zij nader kennis met ons werk in de energietechniek. In 2023 verzorgden we gastlessen op diverse scholen. Mede dankzij de aanvullende praktijklessen in onze beroepspraktijkvormingshal zorgen we dat theorie en praktijk voor onze monteurs in opleiding goed op elkaar aansluiten.

BEDRIJVEN TESTEN WARMTE-INNOVATIES BIJ NIEUW WARMTENET FIELDLAB THE GREEN VILLAGE

In juni is het nieuwe warmtenet op The Green Village in Delft geopend door wethouder Duurzaamheid Maaïke Zwart van de gemeente Delft. Samen met netbedrijven Alliander en Stedin bieden we bedrijven de ruimte om het warmtenet te ontdekken. In fieldlab The Green Village onderzoeken en testen ze nieuwe warmte-innovaties en warmtenetten in een omgeving met weinig regels. Denk aan warmtebronnen en warmte-opslag, aansturing van warmtenetten, aansluiting op het warmtenet en teruglevering in combinatie met zonnethermie of hybride-aansluitingen. The Green Village beschikt bovendien over een elektriciteits- en waterstofnet, waardoor in het fieldlab ook onderzoek naar systeemintegratie en integraal netbeheer mogelijk is. Het warmtenet in The Green Village wordt gevoed door het warmtenet van de nabijgelegen TU Delft. Op korte termijn komt de voeding vanuit een duurzame geothermiebron, ook gelegen op het TU Delft-terrein.

UITGIFTE DERDE GROENE OBLIGATIE

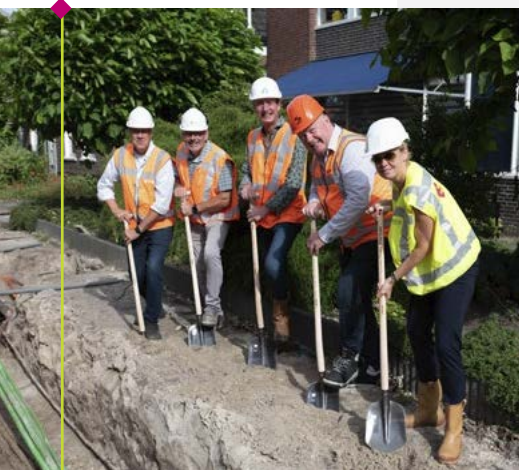
In juni plaatsten we succesvol een derde groene obligatie van € 500 miljoen met een coupon van 3,625%. Met deze uitgifte hebben we opnieuw een brede groep van duurzame investeerders aan Enexis kunnen binden. De groene obligatie gebruiken we, net als de vorige twee groene obligaties, om extra te investeren in het aandeel duurzame energie in onze netten. Het geld gaat naar projecten voor netuitbreiding en -verzwaring voor wind- en zonneparken, slimme distributie-automatisering van het net, het plaatsen van slimme meters en duurzame gebouwen. Het totaal aan uitgegeven groene obligaties bedraagt nu € 1,5 miljard.

EERSTE CONTRACT VOOR SPITSMIJDEN

Het elektriciteitsnet zit op steeds meer plekken vol, zowel voor grote opwekkers als voor grote afnemers van elektriciteit. De belangrijkste oplossing is uitbreiding van het elektriciteitsnet. Daar werken we hard aan, maar de realiteit is dat deze projecten meerdere jaren in beslag nemen. Op de korte termijn is efficiënter gebruik van het huidige elektriciteitsnet de enige manier om meer capaciteit vrij te maken. In 2023 sloten we met Eneco ons eerste capaciteitsbeperkingscontract (CBC). Doordat Eneco op drukke momenten minder elektriciteit teruglevert aan het net, ontstaat er ruimte voor andere klanten. Deze vorm van spitsmijden wordt congestiemanagement genoemd. Het contract tussen Enexis en Eneco heeft geen vaste einddatum. Het loopt door totdat het stroomnet ter plaatse is verzwakt. In het najaar sloten we een tweede CBC-contract, nu met E.J. Bos Diervoeding. Deze onderneming heeft een groot zonnepark in Vianen (Noord-Brabant). Op ons verzoek gaat het park op zonnige dagen minder elektriciteit invoeden. Het zonnepark stelt voortaan 5,2 megawatt aan flexibel vermogen beschikbaar.

[BEKIJK VIDEO →](#)

BUURTAANPAK VOOR HET VERZWAREN VAN LOKALE LAAGSPANNINGSNETTEN

Nederland telt steeds meer zonnepanelen, laadpalen voor elektrische auto's en warmtepompen voor woningen. Om al deze stroom te transporteren, verzwaken we het elektriciteitsnet en breiden we het uit. De komende jaren leggen we in ons verzorgingsgebied 16.000 kilometer aan kabel van de zwaarste soort in de grond. Daarbij gaat één op de drie straten open. Daarnaast gaan we duizenden nieuwe transformatoren plaatsen in buurten en duizenden transformatoren verzwaken. Om dit werk te kunnen verzetten, kiezen we voor een proactieve buurtaanpak. Ook maken we met aannemers langetermijnafspraken om extra uitvoeringscapaciteit beschikbaar te krijgen. Daarvoor hebben we onder andere in 2023 een aanbesteding uitgezet voor aannemers voor de provincies Groningen, Drenthe en Overijssel. Deze aanbesteding is de eerste op basis van een nieuwe aannemerijstrategie met een totale waarde van 2,5 miljard euro voor de komende acht jaar. Doordat aannemers ons naast de uitvoering ook de voorbereiding uit handen nemen, hebben onze mensen meer ruimte voor de grote verzwakingsprojecten. De nieuwe werkwijze met aannemers ging juli 2023 van start in Sappemeer (Groningen), met een project dat onder onze regie wordt uitgevoerd door Visser & Smit Hanab.

EERSTE IT'S OUR FUTURE EVENT

Om de energietransitie haalbaar én betaalbaar te houden, is data cruciaal. Enexis bundelde daarom de krachten met Essent en Team Rockstars IT. Tijdens het eerste IT's Our Future-event van Noord-Brabant lieten we zien hoe data een belangrijke asset is en hoe ICT-innovaties de energietransitie versnellen. Team Rockstars IT vertelde over de kunst van het omzetten van data naar inzichten en de evolutie in data engineering. En legde uit hoe AI-producten zoals ChatGPT en GitHub Copilot de productiviteit van softwareontwikkeling kunnen transformeren. De cloudexperts gingen ook in op de uitdagingen van de opbouw van flexibele en schaalbare ICT-infrastructuren.

[BEKIJK VIDEO →](#)

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST VOOR DRIE ZWOLSE BEDRIJVEN

Drie bedrijven op het Zwolse bedrijventerrein Hessenpoort sloten begin oktober een aangepaste versie van een samenwerkingsovereenkomst met Enexis. Met deze pilot werken we toe naar een aangepaste groepstransportovereenkomst (groeps-TO) met één collectieve aansluitovereenkomst met de netbeheerder. De bedrijven maken onderling afspraken over wie wanneer elektriciteit mag terugleveren of afnemen. Wettelijk is zo'n groeps-TO nog niet toegestaan, maar we willen onze klanten graag verder helpen. Op deze manier bieden we toch een oplossing. Daarom behouden de bedrijven voorlopig nog hun eigen gecontracteerde transportvermogen (GTV) bij Enexis. Pas als de Autoriteit Consument & Markt goedkeuring geeft voor de groeps-TO, na een codewijzigingsvoorstel door de netbeheerders, kunnen de individuele GTV's vervallen. Samen met de betrokken gemeenten, de ondernemersvereniging en provincie Overijssel werken we bovendien aan een energiehubs. Die maakt het mogelijk om slimmer met het energieverbruik en teruglevering om te gaan en de congestieproblematiek te verminderen.

PUBLICATIE NIEUW, ZEER AMBITIEUS INVESTERINGSPLAN

Begin november presenteerden we de conceptversie van ons meest ambitieuze investeringsplan ooit. In dit plan maken we duidelijk waar we de komende tien jaar aan de slag gaan voor de uitbreiding, de vervanging of het onderhoud van onze gas- en elektriciteitsnetten. Zo investeren we € 3 miljard in drie jaar tijd, breiden we uit met 125 hoogspanningsstations, bouwen we tientallen extra stations van dit type en zien we een belangrijke rol voor warmte, groen gas en groene waterstof. Het nieuwe investeringsplan brengt ook voor het eerst het zogenoemde 'maakbaarheidsgat' in beeld. Dit is het deel van het werk waar de markt wel om vraagt, maar waaraan wij helaas niet kunnen voldoen. In 2030 is dit gat maximaal 27% – afhankelijk van het toekomstscenario. De jaren daarna gaan we dat gat zo snel mogelijk verder wegwerken.

[BEKIJK VIDEO →](#)

EERSTE WONINGEN WAGENBORGEN OP GROENEWATERSTOFNETWERK

Enexis ziet groene waterstof als een essentiële energiedrager voor de energietransitie. Daarom werken we met woonstichting Groninger Huis, Intergas Verwarming, Energiewacht, Essent, Baas en Eelshuis Energie aan de pilot WaterstofWijk Wagenborgen. In november 2023 bereikten we een mooie mijlpaal: in het Groningse dorp Wagenborgen sloten we de eerste woningen aan op het nieuw ontwikkelde groene waterstofnetwerk van WaterstofWijk Wagenborgen. De huizen in deze jarenzeventigwijk worden voortaan verwarmd door een hybride warmtepomp die draait op waterstof en met waterstof wordt voorzien van warm tapwater. Daarmee zijn we de eerste netbeheerder in Nederland. 33 woningen stappen over van aardgas naar groene waterstof. Ze krijgen via het net groene waterstof geleverd vanaf het Waterstof Ontvangst Station (WOS) bij Eelshuis Energie in Siddeburen.

De pilot leert ons hoe we veilig groene waterstof kunnen distribueren door bestaande gasleidingen, met zowel lage als hoge druk voor woningen en industrie. We verwachten dat groene waterstof eerst vooral wordt ingezet in de industrie en zwaar transport. Daarna kan het als seizoensopslag dienen, om vervolgens een rol te gaan spelen in de gebouwde omgeving voor woningen en utiliteitsbouw. Het is vooral een uitkomst op plekken waar geen duurzame alternatieven voor aardgas beschikbaar zijn.

ENEXIS ALS KLOPPEND HART VAN GLOW EINDHOVEN

Enexis leverde in 2023 een bijdrage aan lichtkunstfestival GLOW Eindhoven, dat van 11 tot en met 18 november plaatsvond. Het thema was The Beat. Tijdens de route lichtten we verschillende transformatorhuisjes op als kloppend hart van GLOW. Via onze huisjes, kabels en leidingen kwam alle energie op de juiste plek. In de Met energie kan het-photobooth konden bezoekers hun eigen energie vastleggen. Enexis verbond zich voor het eerst aan de GLOW-route, omdat we onszelf als interessante werkgever in de regio op de kaart wilden zetten.

[LEES MEER →](#)

VERNIEUWD MIDDENSPPANNINGSSTATION WAALWIJK

In 2023 leverden we ons vernieuwde middenspanningsstation in Waalwijk op. Samen met TenneT vernieuwden we het station en breidden we het uit, om een volgende stap te zetten in het toekomstbestendig maken van het Noord-Brabantse elektriciteitsnet. Dankzij de uitbreiding konden verschillende grootverbruikers in de regio een nieuwe of zwaardere aansluiting krijgen. Om de volledige capaciteit van het vernieuwde station te kunnen benutten, zijn nog aanvullende uitbreidingen in het hoogspanningsnet nodig.

GESPREKKEN MET WONINGCORPORATIES OVER NETBEWUST VERDUURZAMEN

In november organiseerden we twee bijeenkomsten met woningcorporaties uit het noorden en zuiden van het land. Deze bijeenkomsten stonden in het teken van samenwerking in de uitdagende energietransitie en onze gezamenlijke rol daarin. We spraken onder andere over de huidige situatie van het elektriciteitsnet en de impact ervan op woningcorporaties, de buurtaanpak en het samenwerkingsproces tussen corporaties en Enexis. De toenemende drukte op het elektriciteitsnet leidt tot langere wachttijden. Door warmtebuffers in het energiesysteem te integreren, kunnen woningen toe met een kleinere aansluiting. Hiervoor is vaak geen netverzwaring nodig, zodat woningen op veel plekken sneller aangesloten kunnen worden.

MIJLPAAL: 1 MILJOEN KLANTEN MET ZONNEPANELEN IN ONS VERZORGINGSGBIED

Tien jaar geleden waren het nog zo'n 55.000 klanten die pionierden met zonnepanelen. Maar het aantal klanten met zonnepanelen op hun dak neemt al jaren flink toe - sinds 2022 is dit aantal zelfs geëxplodeerd. In de zomer van 2023 telden we 1 miljoen klanten met een (kleine) zonne-installatie op het dak. Het is een mooie mijlpaal, maar helaas kent deze historische groei ook een keerzijde: het elektriciteitsnet in de wijk kan het niet altijd aan.

Het gebied van Enexis telt zo'n twee miljoen woningen die geschikt zijn voor zonnepanelen. De helft daarvan heeft inmiddels dus een zonne-installatie, maar de groei is er nog lang niet uit. We doen er alles aan om ervoor te zorgen dat ons elektriciteitsnet die toename kan blijven faciliteren.

2023 in cijfers

Kerngegevens

Gasnet

2.285.000 aansluitingen

46.100 km | 4.244 Mm³

Elektriciteitsnet

2.966.000 aansluitingen

146.250 km | 31 TWh

Uitvalduur elektriciteit¹

In minuten

20,0 +42,9%

2023 **20,0**

2022 14,0

Uitvalduur gas

In seconden

137 +25,7%

2023 **137**

2022 109

Werkpakket

In miljoenen euro's

1.214 +18,2%

2023 **1.214**

2022 1.027

Netto-omzet

In miljoenen euro's

2.014 +18,1%

2023 **2.014**

2022 1.705

Resultaat na belastingen

In miljoenen euro's

72 -61,5%

2023 **72**

2022 187²

Kasstroom uit operationele activiteiten en investeringen in (im)materiële vaste activa

In miljoenen euro's

-516 -126%

2023 **-516**

2022 -228

Balanstotaal

In miljoenen euro's

10.460 +1,1%

2023 **10.460**

2022 10.348

Duurzaam opgesteld vermogen

In megawatt

12.900 +21,7%

2023 **12.900**

2022 10.600

Aantal aansluitingen waarop wordt teruggeleverd

In aantallen

1.078.675 +25,8%

2023 **1.078.675**

2022 857.159

Medewerkers Enexis

In aantallen

5.490 +10,2%

2023 **5.490**

2022 4.984

LTIF Enexis

Frequentie ongevallen met verzuim per miljoen gewerkte uren

0,6 -68,4%

2023 **0,6**

2022 1,9

LTIF contractors

Frequentie ongevallen met verzuim per miljoen gewerkte uren

1,7 -43,3%

2023 **1,7**

2022 3,0

¹ De betrouwbaarheid van ons elektriciteitsnet is 99,996%

² Betreft winst uit gewone bedrijfsuitoefening. Het resultaat na belastingen in 2022 inclusief de boekwinst uit verkoop Fudura betrof € 1.300.

Voorwoord raad van bestuur

ANDERS DENKEN, MEER DOEN

De energietransitie verandert ons energiesysteem. Bedrijven schakelen over van aardgas naar elektriciteit en op termijn ook waterstof. Huishoudens stappen over op (hybride) warmtepompen, elektrisch rijden en koken op inductie. Deze verandering leidt tot de grootste verbouwing van het energiesysteem in onze generatie: van een systeem op basis van fossiele bronnen gaan we naar een systeem op basis van duurzame bronnen. Het zwaartepunt voor ons ligt daarbij op uitbreiding van het elektriciteitsnet.

Dat de vraag naar elektriciteit zou toenemen, hadden we voorzien. Maar de snelheid van die groei had niemand zien aankomen. De versnelling is veel eerder gekomen en veel groter dan verwacht. Niet in de laatste plaats door de enorme stijging en onzekerheid over de gasprijs, onder andere door de oorlog in Oekraïne, en door de landelijke stimuleringsmaatregelen voor verduurzaming. Die hebben de behoefte om te verduurzamen voor veel bedrijven en huishoudens vergroot. Het gat tussen wat nodig is en wat we kunnen bijbouwen, wordt door deze ontwikkeling groter in plaats van kleiner.

Het gevolg is dat we ook in 2023 grootzakelijke klanten moesten vertellen dat het helaas lang gaat duren totdat we ze een nieuwe of zwaardere aansluiting kunnen bieden. Soms wel vijf tot tien jaar. Dat is een pittige boodschap die ons aan het hart gaat. Want het betekent dat deze ondernemers hun plannen moeten uitstellen of andere oplossingen moeten zoeken.

Daarnaast werd in de sector afgelopen jaar duidelijk dat als we nu geen ingrijpende maatregelen nemen, in de nabije toekomst ook huishoudens en bedrijven met een kleinere aansluiting worden geraakt. Omdat we nieuwe woningen niet kunnen aansluiten en verzwaringen niet kunnen uitvoeren zonder lange wachttijden.

RECORDUITBREIDING VAN ONZE NETTEN

In gesprekken met grootzakelijke klanten, het Rijk, gemeenten en provincies zien we een groeiend besef dat de drukte op de elektriciteitsnetten een nieuwe realiteit is in de energietransitie. Een realiteit die van Enexis vraagt dat we fors blijven investeren in de uitbreiding en verzwaring van onze infrastructuur. En dat doen we. Dankzij de ongekennde inspanningen van onze medewerkers, bouwden we het afgelopen jaar met 2.180 megawatt opnieuw een recordhoeveelheid aan capaciteit bij, en de komende decennia zetten we stevig door.

In november maakten we in ons investeringsplan bekend dat we al onze 125 hoogspanningsstations gaan uitbreiden en er nog eens tientallen zullen bijbouwen. We trekken de komende drie jaar 6.860 kilometer aan kabels en investeren fors in 4.140 transformatoren en andere componenten. De komende jaren verdubbelen we de capaciteit van ons elektriciteitsnet, dat we in de afgelopen vijftig jaar hebben opgebouwd.

Verder werken we aan meer transparantie voor met name grootzakelijke klanten, zodat zij weten waar ze aan toe zijn. Daarvoor gebruiken we onder andere wachtlijstkaarten. Die laten per station zien hoeveel grote zakelijke klanten op de wachtlijst staan en hoeveel capaciteit zij hebben aangevraagd. Deze informatie vullen we aan met de verwachte opevertijden van onze eigen stations en die van TenneT.

BEWUSTWORDING OVER HET VERANDERENDE ENERGIESYSTEEM

Het veranderende energiesysteem dwingt ons tot een nieuwe kijk op het gebruik van energie. Het vraagt van alle gebruikers dat ze anders met elektriciteit omgaan dan ze gewend zijn. Dat huishoudens en bedrijven elektriciteit vooral afnemen als er veel energie uit wind of zon beschikbaar is. Dit is een grote aanpassing. In 2023 bereidden we een campagne voor waarmee we al onze klanten bewust willen maken van het volle stroomnet. Wat gaan zij ervan merken, en vooral ook: wat kunnen ze zelf doen?

Zelf zijn we voortdurend bezig met het onderzoeken van innovatieve manieren om de energievoorziening efficiënter te maken, en de capaciteit van onze netten beter te benutten. We kijken naar diverse mogelijkheden, variërend van technische oplossingen tot nieuwe contractvormen. Zo sloten we in augustus 2023 een zogeheten 'spitsmijd-contract' met een van onze grootzakelijke klanten, Eneco. Om overbelasting van het net te voorkomen, gaat Eneco op piekmomenten minder windenergie leveren. Dit soort maatregelen kunnen we nemen, omdat we door digitalisering goed zicht hebben op het actuele gebruik en voorspellingen kunnen doen over toekomstig gebruik van ons net.

Verder verwachten we veel van de maatregelen die het kabinet in oktober aankondigde, zoals stimulering van het laden van elektrische auto's in de daluren. Ook zijn we blij dat het kabinet € 166 miljoen beschikbaar stelt aan nieuwe initiatieven om de opzet van energiehubs te stimuleren. In deze hubs stemmen bedrijven lokaal hun elektriciteitsvraag en -aanbod op elkaar af. Hierdoor hebben ze minder ruimte nodig op het energienet. We maken dit mogelijk door beschikbare data slim te combineren en deze vervolgens transparant voor onze klanten inzichtelijk te maken.

En onze gasnetten? Voor de veiligheid en betrouwbaarheid daarvan blijven we ons inzetten, ook tijdens de verbouwing. Deze netten zijn nog steeds nodig, en niet alleen voor aardgas. Ze zijn ook goed geschikt te maken voor alternatieve energiedragers, zoals groen gas en waterstof. Deze nieuwe energiedragers zijn een onlosmakelijk onderdeel van de oplossingen om de druk op het elektriciteitsnet te verminderen. Daarom investeren we in projecten waarmee we de toename van groen gas en waterstof mogelijk maken.

PROACTIEF AAN DE SLAG MET ONZE NETTEN

Intussen neemt ook de druk op lokale laagspanningsnetten in woonwijken toe. Door elektrificatie en (hybride) warmtepompen treedt op steeds meer plekken overbelasting op. In samenwerking met aannemers gaan we daarom proactief buurt voor buurt de regio's door om onze laagspanningsnetten klaar te maken voor de toekomst. Dit kan tot gevolg hebben dat we individuele spanningsproblemen niet overal meteen verhelpen. Huishoudens moeten hierdoor soms langer wachten tot hun problemen opgelost zijn. Aan de andere kant maken we onze netten zo sneller klaar voor de toekomst – en voorkomen we nieuwe problemen.

We beginnen in de gemeenten waar de (technische) knelpunten het grootst zijn. Mede door sensoren in ons net hebben we daar goed zicht op. Belangrijk onderdeel van de buurtaanpak is dat we samen met de gemeenten alles voorbereiden – van vergunningen tot ruimtelijke inpassing – zodat de uitvoering meteen kan starten. Hoe we dit willen vormgeven, presenteerden we samen met de andere netbeheerders in de Nationale Uitvoeringsagenda. De komende maanden maken we afspraken met maatschappelijke partners en overheden over realisatie van deze agenda en wat er nodig is om onze productie verder te versnellen.

MEER TECHNICI AAN BOORD

Een andere belangrijke voorwaarde om onze productie te kunnen opschalen, is het aantrekken van voldoende technici. Zoals in veel sectoren is het tekort aan technische vakmensen een grote uitdaging. Maar ondanks de krapte op de arbeidsmarkt maakten we afgelopen jaar een reuzenstap in de werving van nieuwe medewerkers. Al vroeg in november behaalden we ons doel voor het hele jaar: maar liefst 370 fte's aan technische medewerkers startten in 2023 bij Enexis. Dit is het resultaat van een geweldige inspanning van onze recruiters, een geslaagde arbeidsmarkt- en referral-campagne en een ruimere beloning voor collega's in technische functies. We spanden ons tot het uiterste in om deze mensen op te leiden tot vakbekwame, veiligheidsbewuste professionals – ook via onze eigen opleidingsprogramma's en -locaties.

Toch hebben we nog altijd meer mensen nodig. Daarom intensiveren we onze samenwerking met aannemers. Zo hebben we in juli met andere infrabedrijven een enorm werkpakket van € 2,5 miljard vergund aan bouwpartners uit binnen- en buitenland. Het gaat om een overeenkomst van maar liefst acht jaar voor de uitvoering van energie-, drinkwater- en telecommunicatiewerk in Noordoost-Nederland. De grote schaal en lange duur van dit contract geeft deze bedrijven werkzekerheid en dus vertrouwen om te investeren in vakmensen. We besteden ook meer taken uit dan gebruikelijk – niet alleen het bouwwerk zelf, maar bijvoorbeeld ook de voorbereiding ervan. Zo maken we het voor deze partners extra interessant om te werken voor Enexis.

INVESTERINGEN BLIJVEN GROEIEN

De ongekende opdracht om het energienet klaar te maken voor de toekomst leidt tot gigantische investeringen. Ons totale investeringsniveau bedroeg in 2023 ruim € 1,1 miljard, een groei van 27%. Deze investeringen krijgen we met vertraging vergoed via onze tarieven. In 2023 gaven we circa € 1,5 miljoen per dag meer uit aan de energietransitie dan we via de tarieven ontvingen. Dit tekort neemt de komende jaren helaas toe.

Enexis heeft een solide financiële positie, met sterke creditratings bij Moody's en S&P. Beide creditratings bevatten een verhoging vanwege eventuele toekomstige steun van aandeelhouders, waaronder misschien ook het Rijk. Deze verhogingen ondersteunen de financiering van de energietransitie en dragen bij aan een goede toegang tot financiële middelen.

In 2023 realiseerden we een nettowinst van € 72 miljoen uit gewone bedrijfsvoering. Vergeleken met 2022 betekent dit een winstdaling van € 115 miljoen (de verkoopopbrengst van Fudura in dat jaar niet meegeteld). Deze daling wordt vooral verklaard door de hogere inkoopkosten van transportdiensten, distributieverliezen en hogere operationele kosten.

BETROUWBAARHEID BLIJFT STABIEL, GROTE VERBETERING IN VEILIG WERKEN

We breiden ons netwerk niet alleen uit. We zorgen ook dat het tijdens de verbouwing goed blijft functioneren. Net als in de afgelopen jaren lag de betrouwbaarheid van onze netten in 2023 weer rond de 99,996 procent. Wel scoorden we helaas boven onze eigen norm van 17,5 minuten uitval. Onze klanten konden gemiddeld 20,0 minuten niet beschikken over stroom en 137 seconden niet over gas. Dit is het gevolg van vier grote storingen die lang duurden en veel huishoudens raakten. We onderzoeken zorgvuldig de oorzaak om te begrijpen waarom dit stoort storingen plaatsvindt en wat we kunnen doen om dit te voorkomen. Want hoewel onze storingsploegen nog steeds in staat zijn om problemen met dezelfde snelheid op te lossen, is de kans aanwezig dat het aantal storingen en de duur ervan in de toekomst toeneemt. Dit is een gevolg van het feit dat we de grenzen van ons net opzoeken om zo veel mogelijk ruimte voor onze klanten te creëren.

We verzetten meer werk met elkaar en het beste nieuws is dat we dat steeds veiliger doen. In 2023 hadden we het laagste aantal ongevallen met verzuim sinds jaren. Niet alleen bij Enexis, maar ook bij onze aannemers lag dit aantal fors lager dan in 2022. Een prachtige prestatie waar we trots op zijn. Toch blijft ieder ongeval er één te veel. Daarom gaan we bij incidenten en ongevallen na wat er precies is gebeurd en welke lessen we eruit kunnen trekken. Want de veiligheid van onze mensen en omgeving staat op één bij alles wat we doen.

ONZE MENSEN GAAN TOT HET UITERSTE VOOR DE KLANT

Over onze mensen gesproken: die bedanken we hier graag voor de uitzonderlijke inspanning die ze in 2023 hebben geleverd. Onze collega's gingen tot het uiterste om klanten het maximale te bieden. Dat deden ze altijd al, maar het afgelopen jaar ging er nog een flinke schep bovenop. Met de nodige frustratie dat we op dit moment niet aan alle klantwensen kunnen voldoen, maar met extra motivatie om klanten zo snel mogelijk een beter perspectief te bieden. We waarderen dit enorm.

Zelf zagen we tot onze spijt dat bestuursvoorzitter Evert den Boer vanwege gezondheidsredenen zijn functie moest neerleggen. Gelukkig werd een nieuwe voorzitter en een tijdelijke chief operating officer snel benoemd. Vol nieuwe energie zetten ook wij er met dit team de schouders onder.

Samen met al die betrokken en vakkundige collega's én bouwpartners gaat Enexis nog sneller grotere stappen zetten. Zo helpen we huishoudens, bedrijven én het klimaat vooruit.

Raad van bestuur Enexis Holding N.V.

Rutger van der Leeuw

Mariëlle Vogt

Jeroen Sanders

Liesbeth Kaashoek

Over Enexis

IN DIT HOOFDSTUK

- Wij zijn Enexis
- Onze organisatie
- Onze rol in de energieketen
- Onze rol in de maatschappij
- Onze strategie in de energietransitie
- Onze kernwaarden
- Ons waardecreatiemodel
- Onze stakeholderdialoog en onze materiële thema's
- Onze connectiviteitstabel
- Onze bijdrage aan de Sustainable Development Goals
- Onze doelstellingen en prestaties
- We meten onze impact

Wij zijn Enexis

Met bijna 5.500 eigen medewerkers én ruim 1.500 externe medewerkers streven we ernaar dat energie dag en nacht veilig en betrouwbaar door ons netwerk stroomt. We brengen steeds meer duurzame energie naar onze klanten.

Enexis is een regionaal netwerkbedrijf. Het is onze belangrijkste verantwoordelijkheid dat elektriciteit en gas terechtkomen op de juiste plek: bij huishoudens en bedrijven in Groningen, Drenthe, Overijssel, Limburg en Noord-Brabant.

Vanuit deze kerntaak werken we met overheden, bedrijven en huishoudens aan de energietransitie in ons verzorgingsgebied. We vinden het belangrijk dat we sámen aan het energiesysteem van de toekomst bouwen. Ieder draagt op zijn eigen manier bij: door woningen te verduurzamen, wind- en zonneparken te bouwen, en te investeren in elektrisch vervoer en duurzame industrie. Met onze energienetten leggen wij de basis voor deze verduurzaming. En bouwen we mee aan een CO₂-neutrale samenleving in 2050.

Wat is het energiesysteem van de toekomst?

Een energiesysteem is een netwerk dat productie, opslag, transport en gebruik van energie aan elkaar koppelt. Uiterlijk in 2050 moet het Nederlandse energiesysteem CO₂-neutraal zijn. Het mag dan geen negatief effect meer hebben op het klimaat. Overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties hebben dit afgesproken in het Nederlandse Klimaatakkoord. Het doel is haalbaar als we overstappen op duurzame energiebronnen, zoals groen gas, waterstof, warmtenetten en elektriciteit uit zon en wind. En als we de vraag naar en het aanbod van energie flexibel op elkaar afstemmen. Door geen aardgas meer te gebruiken, maken we Nederland bovendien voor energie op een betaalbare manier onafhankelijk van andere landen.

Er moet nu veel worden voorbereid om te zorgen dat het energiesysteem in 2050 CO₂-neutraal is. En dat de CO₂-uitstoot in 2030 55% lager is dan in 1990, zoals bepaald in het coalitieakkoord van 2021. We moeten bijvoorbeeld beslissen hoe en wanneer we onze netten gaan ombouwen of uitbreiden. Dat is lastig, want we weten niet precies welke keuzes overheden, bedrijven en huishoudens de komende jaren maken – en dus hoe het energiesysteem er in de toekomst uitziet. Het is cruciaal om tijdig te beslissen wanneer en waar nieuwe infrastructuur moet worden aangelegd voor elektriciteit, gas en warmte. We sturen aan op maatschappelijke optimale keuzes.

VEILIGHEID STAAT BIJ ONS OP ÉÉN

De distributie van elektriciteit en gas en het werk aan onze netten brengt risico's met zich mee voor onze omgeving en medewerkers. Veiligheid staat daarom voorop bij alles wat we doen. Om incidenten te voorkomen, volgen we nauwgezet wat er zich afspeelt in ons netwerk. Ook werken we volgens strenge veiligheidsstandaarden en nemen we voorzorgsmaatregelen om risico's voor onze medewerkers en de omgeving te beperken.

Onze organisatie

Binnen Enexis Holding N.V. hebben diverse onderdelen hun eigen specifieke aandachtsgebied. De organisatie wordt geleid door de raad van bestuur. Onze aandeelhouders zijn voornamelijk provincies en gemeenten binnen ons verzorgingsgebied.

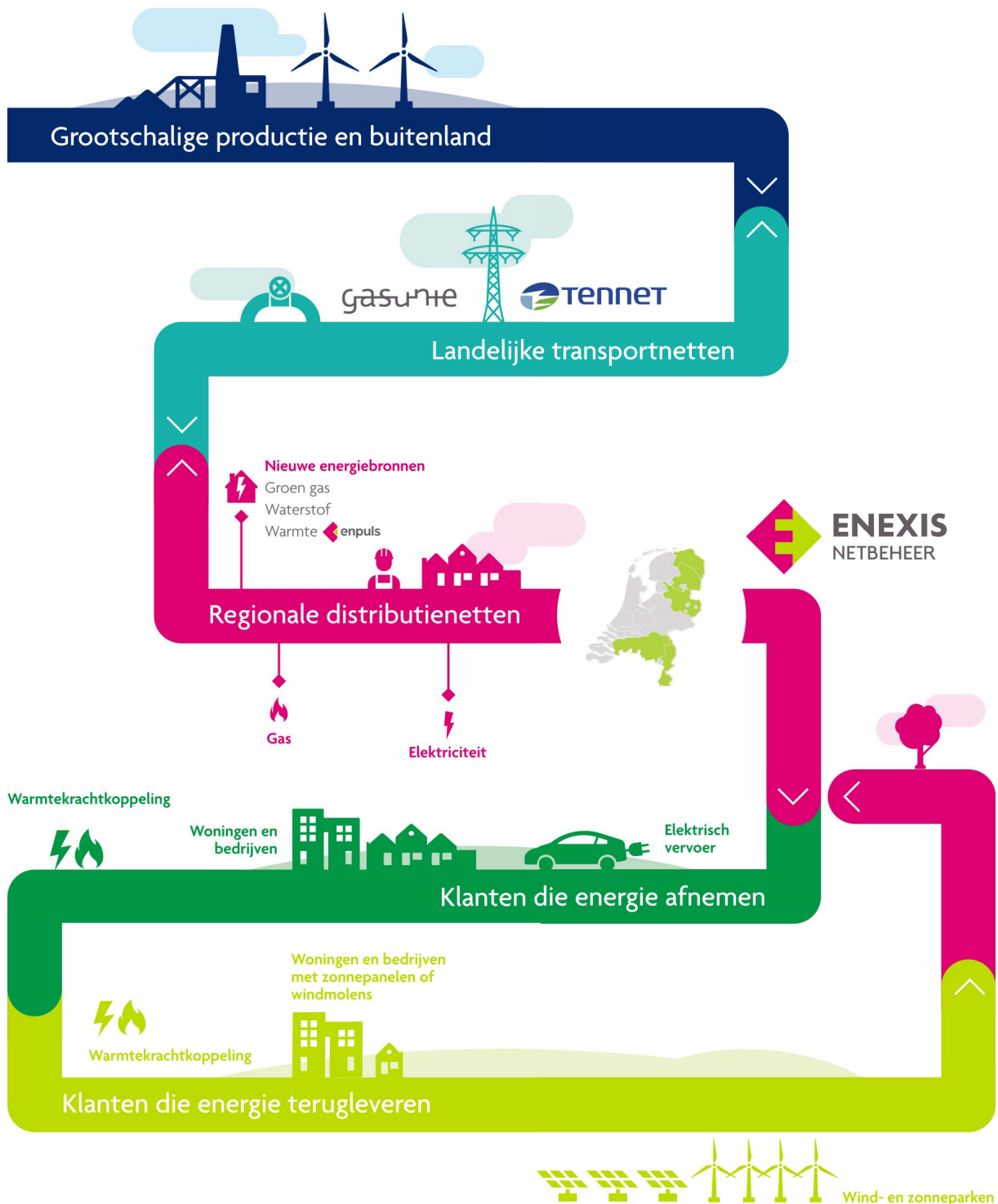
We focussen op een goede uitvoering van onze kerntaken. Hieronder vallen vijf activiteiten:

- We sluiten klanten in ons verzorgingsgebied zo snel mogelijk aan op onze energienetten.
- We onderhouden, verzwaren en vervangen deze netten en lossen storingen op.
- We breiden de transportcapaciteit van de netten uit (zie hoofdstuk [Werken aan ruimte op het energienet](#)).
- Samen met provincies, gemeenten, bedrijven en andere betrokkenen maken we maatschappelijk optimale energiekeuzes (keuzes waarbij we letten op onder andere betrouwbaarheid, betaalbaarheid, haalbaarheid en draagvlak). We bouwen mee en geven richting aan het energiesysteem van de toekomst.
- We maken een vrije energiemarkt mogelijk, waarin klanten zelf kunnen kiezen bij welke leverancier zij hun gas en elektriciteit afnemen.

Ons bedrijfsonderdeel Enpuls Warmte Infra richt zich op de ontwikkeling, de bouw en het beheer van warmtenetten. We denken dat warmte, net als waterstof en groen gas, een belangrijke rol speelt in het energiesysteem van de toekomst.

Onze rol in de energieketen

Enexis is een cruciale schakel in de energievoorziening: alle energie in onze regio's komt samen in ons elektriciteits- en gasnetwerk. We ontwikkelen, bouwen, beheren en onderhouden dit netwerk. Voor elektriciteit gaat het om laag- en middenspanningsnetten, voor gas om regionale netten.

Energie die veilig door het netwerk stroomt – het hele jaar, dag en nacht. Dat is ons doel. Het overgrote deel van deze energie komt van grote centrales, wind- en zonneparken in binnen- en buitenland. TenneT en Gasunie brengen deze energie via hun landelijke netwerken naar onze regionale netten. Een deel van de elektriciteit ontvangen we van klanten. Steeds meer huishoudens en bedrijven halen zelf elektriciteit uit wind, zon, afval en warmtekrachtkoppelingen en leveren die terug aan ons netwerk. Zo bereikten we in juli de mijlpaal van 1 miljoen klanten met zonnepanelen in ons verzorgingsgebied.

We onderzoeken doorlopend hoe we de energievoorziening efficiënter en duurzamer kunnen maken, en hoe we de capaciteit van onze netten beter kunnen benutten. Hierbij kijken we enerzijds naar technische oplossingen, alternatieve contractvormen en de rol van energiehubs. Anderzijds onderzoeken we hoe digitalisering van onze netten en analyse van gegevens kunnen helpen. Hiermee kunnen we de netcapaciteit efficiënter uitbreiden, inzicht krijgen in het energiegebruik van klanten, en klanten stimuleren energie vooral in de daluren te gebruiken.

Het Nederlandse elektriciteits- en gasnetwerk

Het **elektriciteitsnetwerk** in Nederland brengt elektriciteit van centrales en grote wind- en zonneparken naar bedrijven en huishoudens. Dat gaat via verschillende netten.

- Elektriciteit die wordt opgewekt in centrales in binnen- en buitenland en grote wind- en zonneparken, gaat eerst het **extrahoogspannings-** en vervolgens het **hoogspanningsnet** op. Deze netten worden beheerd door de landelijke netbeheerder, TenneT.
- Van het hoogspanningsnet gaat de elektriciteit naar **middenspanningsnetten**. Vandaaruit wordt elektriciteit gedistribueerd naar onder andere transformatorhuisjes in woonwijken. De middenspanningsnetten worden beheerd door regionale netbeheerders, zoals Enexis.
- Van het transformatorhuisje gaat de elektriciteit naar een **laagspanningsnet**. Dit net brengt elektriciteit naar huishoudens en kleine bedrijven in een wijk. Ook de laagspanningsnetten worden beheerd door regionale netbeheerders als Enexis.
- Steeds meer huishoudens en bedrijven wekken daarnaast zelf energie op. Zij halen elektriciteit uit onder andere wind en zon. Dat groeiende overschot aan energie leveren zij terug aan onze middenspannings- en laagspanningsnetten.

Het Nederlandse **gasnetwerk** zit op een vergelijkbare manier in elkaar.

- Gas vloeit na winning in binnen- of buitenland eerst het **hoofdtransportnet** op. Dit landelijke net wordt beheerd door Gasunie.
- Van het hoofdtransportnet gaat het gas naar **regionale gasnetten**, die het gas bij bedrijven, huishoudens en andere lokale aansluitingen brengen. Deze regionale netten worden beheerd door regionale netbeheerders, zoals Enexis.

Nederland stapt over van aardgas naar energie uit duurzame bronnen. Dit betekent niet dat het gasnet verdwijnt. Grote delen ervan kunnen in de toekomst worden hergebruikt – bijvoorbeeld voor de distributie van groen gas, dat met aardgas vergelijkbare kwaliteiten heeft. Ook kan het net geschikt worden gemaakt voor de distributie van waterstof. In het project WaterstofWijk Wagenborgen onderzoeken Enexis en woonstichting Groninger Huis welke aanpassingen hiervoor nodig zijn.

Onze rol in de maatschappij

Als regionale netbeheerder stellen we het maatschappelijke belang in ons werk voorop. Alles wat in de maatschappij speelt, heeft direct invloed op ons werk. Dus volgen we belangrijke trends en ontwikkelingen, omdat ze effect hebben op onze strategie. Zo kunnen we tijdig reageren én anticiperen.

Het tempo van de energietransitie gaat omhoog

De overgang van fossiele naar duurzame energie gaat sneller dan verwacht. Dit komt onder andere door geopolitieke ontwikkelingen, de stimulering van CO₂-reductie door overheden en de beperkte beschikbaarheid van gas. Steeds meer mensen wekken zelf duurzame energie op. Een groeiend aantal huishoudens en bedrijven stapt over op elektriciteit. En ook het aantal elektrische vervoermiddelen neemt toe. Of en in hoeverre recente verschuivingen in het politieke speelveld in Nederland dit gaan beïnvloeden, is nog onzeker.

De kosten van de energievoorziening stijgen

Isolatie, warmtepompen, zonnepanelen, aanpassing van de energie-infrastructuur – de energietransitie vraagt om grote investeringen van overheden, bedrijven en consumenten. Intussen laten de energieprijzen zich moeilijker voorspellen door de beperkte beschikbaarheid van gas, ontwikkelingen in de wereld en schommelende productieniveaus van duurzame energie. Energiereductie en bestaanszekerheid zijn belangrijke maatschappelijke en politieke thema's.

Schaarste maakt het moeilijk om de energietransitie uit te voeren

De afgelopen jaren is het werkpakket van de netbeheerders fors toegenomen. De verdere opschaling wordt steeds meer belemmerd door schaarste op diverse gebieden: vakbekwaam technisch personeel, beschikbaarheid van ruimte en beschikbaarheid van materialen. Voor de energietransitie zijn tienduizenden technische vakmensen nodig. Denk aan monteurs, uitvoerders, engineers en ICT'ers. Maar deze specialisten zijn nauwelijks te vinden. Dit komt onder andere doordat Nederland vergrijsd. Ook kiezen steeds minder jongeren voor een technische opleiding. Regionaal zijn er grote verschillen in arbeidsmarktcrisissen bij beroepen in de energietransitie. Door grondstoffenschaarste en een grote vraag zijn materialen niet altijd beschikbaar. Daarnaast is ruimte een steeds belangrijker vraagstuk voor netbeheerders, omdat de infrastructuur steeds meer grond en ruimte nodig heeft en deze beperkt beschikbaar zijn. Overheden spannen zich in om te zorgen dat wet- en regelgeving het werk niet belemmert, maar juist versnelt.

Data en technologie bieden kansen én risico's

(Generative) AI, en virtual en augmented reality leiden tot meer inzicht, betere besluiten en efficiëntere en effectievere dienstverlening. Tegelijkertijd wordt iedereen afhankelijker van data en systemen die op een complexe manier samenhangen. De dreiging van digitale aanvallen neemt wereldwijd toe.

Onze strategie beschrijft hoe we als bedrijf omgaan met de uitdagingen in het veranderende energiesysteem. Door de huidige versnelling neemt de druk op de organisatie toe en lopen wachtlijsten voor een nieuwe of zwaardere aansluiting op. Daarom zet de strategie van Enexis in op drie strategische doelstellingen, zoals we toelichten in het hoofdstuk Onze strategie in de energietransitie.

Onze strategie in de energietransitie

Bedrijven en huishoudens willen sneller over op duurzame energie. Dat is goed nieuws. Om hun tempo te kunnen bijbenen, concentreert Enexis zich op de uitvoering van de energietransitie. Alles om vaart te maken met de ombouw van ons energiesysteem en uitbreiding van onze netten.

In 2050 moet Nederland CO₂-neutraal zijn. Overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties hebben dit afgesproken in het Nederlandse Klimaatakkoord. Daarom bereiden we onze netten nu al voor op het transport van groeiende hoeveelheden energie uit duurzame bronnen, zoals zon en wind. We bouwen ze om en breiden ze uit. Maar bedrijven en huishoudens stappen sneller over op deze vormen van energie dan we kunnen bijbenen of hadden voorzien.

De vraag is hoe we kunnen versnellen, zeker nu we kampen met schaarste aan medewerkers. En hoe we de kosten van de verbouwing van onze energienetten kunnen beperken, zodat de energietransitie voor iedereen betaalbaar blijft. In onze strategie beschrijven we hoe we deze uitdagingen het hoofd bieden.

ONZE STRATEGISCHE KOERS

Onze strategie rust op drie pijlers en vier ondersteunende doelen en vormt in dit jaarverslag de basis voor de hoofdstukken-opbouw.

Wij sturen aan op maatschappelijk optimale keuzes

We helpen mee om het energiesysteem van de toekomst te ontwerpen, ontwikkelen en realiseren – een duurzaam systeem dat betrouwbaar, betaalbaar en haalbaar is. Hierbij werken we samen met bedrijven, overheden en andere belanghebbenden. In het hoofdstuk [Samen naar een toekomstbestendig energiesysteem](#) staan we hier uitgebreid bij stil.

Wij bieden iedereen altijd toegang tot energie

We werken aan een voor iedereen toegankelijke, veilige energie-infrastructureur – met behoud van een hoge leveringszekerheid en tegen de laagst mogelijke kosten. Om de druk op het elektriciteitsnet te verlichten, zetten we in op uitbreiding van ons netwerk, efficiënter gebruik van het huidige netwerk en nauwere samenwerking met partners en klanten. In het hoofdstuk [Werken aan ruimte op het energienet](#) gaan we hier dieper op in.

Klanten weten wat ze aan ons hebben

We helpen klanten en marktpartijen op een heldere, voorspelbare en efficiënte manier. We sluiten klanten aan op de door hen gewenste datum. Is die datum niet haalbaar? Dan maken we duidelijke afspraken over een alternatieve termijn. Meer hierover vertellen we in het hoofdstuk [Transparant communiceren over wat wel kan](#).

HET FUNDAMENT ONDER DE PIJLERS

Om onze strategie succesvol in praktijk te brengen, hebben we veel vakbekwame, vitale en veerkrachtige medewerkers en een sterke organisatie nodig. Dus zorgen we dat we vakmensen in huis hebben die veilig werken en elkaar versterken (zie hoofdstuk [Samen veilig werken en elkaar versterken](#)). Daarnaast zetten we ons in om ook zelf duurzame impact te maken als organisatie (zie hoofdstuk [Duurzame impact maken](#)) en onze financiële basis solide te houden (zie hoofdstuk [Financieel solide blijven](#)). Met elkaar vormen deze activiteiten het fundament onder de pijlers van onze strategie.

Onze kernwaarden

Bij Enexis staan drie kernwaarden centraal: in ons werk zijn we duidelijk, inclusief en lerend. Alleen als we zo werken, kunnen we onze strategie in een snel veranderende omgeving succesvol uitvoeren.

De energietransitie stelt Enexis en de samenleving voor grote uitdagingen. De grootste daarvan: hoe (ver)bouwen we een infrastructuur als we niet precies weten hoe het duurzame energiesysteem van de toekomst eruit zal zien en het maatschappelijk debat daarover nog volop gevoerd wordt? Wat we wél weten, is dat de tijd dringt. Ons net raakt vol en de schop moet op veel plekken in de grond. Maar er zijn te weinig mensen en materialen om het werk te doen, en de aanvragen voor nieuwe en zwaardere aansluitingen blijven binnenkomen.

We moeten dus versnellen in tijden van onzekerheid en schaarste. De noodzaak van versnelling was terug te zien in ons jaarplan voor 2023. Met ruim € 1,2 miljard was ons werkpakket groter dan ooit. In één jaar tijd steeg het met 18%. Maar om onze productie verder te kunnen verhogen, moeten we een aantal dingen anders doen.

De vernieuwing en versnelling die we nodig hebben om onze strategie te realiseren, vragen om ander gedrag en leiderschap binnen Enexis. We werken daarom volgens de onderstaande kernwaarden:

DUIDELIJK

Het elektriciteitsnetwerk dat we de afgelopen vijftig jaar hebben aangelegd, moeten we in de komende jaren verdubbelen. Het is dus belangrijk dat duidelijk is wat wij van medewerkers verwachten, en medewerkers van elkaar. Dat we expliciet zijn over wat goed gaat en wat niet, en dat we dit met elkaar bespreken. We moeten moedige keuzes maken, ook al is dat spannend en weten we niet precies hoe een besluit uitpakt. Duidelijk zijn maakt ons productiever. Omdat we niet tussen de regels door hoeven te lezen, maar precies weten wat collega's bedoelen, wat zij verwachten en wat we aan elkaar hebben. Dit geldt niet alleen intern. We vinden het ook belangrijk om duidelijk te zijn richting onze klanten en stakeholders.

INCLUSIEF

De energietransitie vraagt van ons dat we problemen oplossen. Daarom gaan we inclusief te werk. Wij geloven erin dat het bij elkaar brengen van verschillende perspectieven van binnen en buiten Enexis leidt tot vernieuwende oplossingen. Niemand van ons heeft alle antwoorden, dus elke mening telt. We zoeken en versterken samenwerkingsverbanden met collega's uit alle onderdelen van onze organisatie, maar ook buiten onze organisatie. We luisteren oprecht naar elkaar. 'Inclusief werken' betekent ook dat we een goede afspiegeling willen zijn van de samenleving. Iedereen is welkom, ongeacht leeftijd, afkomst, godsdienst, geaardheid of levensbeschouwing.

LEREND

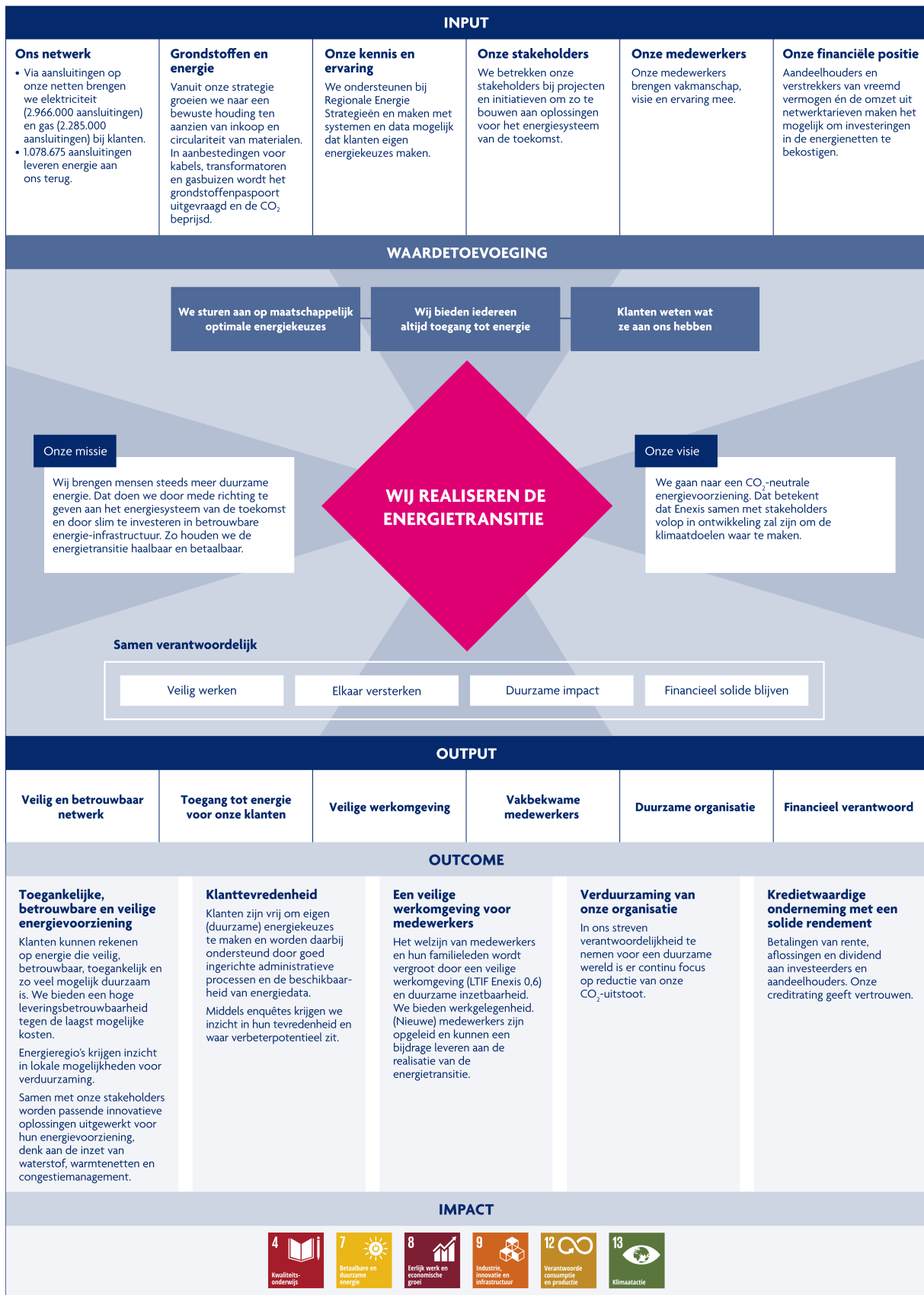
We geven medewerkers de ruimte en aandacht om te leren, te reflecteren, te proberen en elkaar te versterken. Zo kunnen we als organisatie steeds beter omgaan met onze fouten en successen, groeien we elke dag en maken we betere resultaten mogelijk – precies wat de energietransitie van ons vraagt. Dus zoeken we elkaar op en staan we open voor feedback. Leren betekent ook dat we vragen stellen, durven experimenteren en niet bang zijn om fouten te maken – met respect voor de veiligheid van onze werkomgeving. Alleen als we ons nieuwsgierig en onderzoekend opstellen, kunnen we leren.

Ons waardecreatiemodel

Met onze middelen en mensen voegen we waarde toe aan de samenleving. Hoe we dit doen, laten we zien in ons waardecreatiemodel.

We zetten onze energienetten, medewerkers en financiële middelen in om de samenleving vooruit te helpen. Anders gezegd: we voegen waarde toe aan de maatschappij. Dit doen we door bij te dragen aan de duurzame ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals) van de Verenigde Naties. De manier waarop we waarde toevoegen, geven we schematisch weer in ons waardecreatiemodel. Hierin laten we zien:

- Welke bronnen (input) we benutten om onze doelen te behalen. Denk aan onze energienetten en medewerkers.
- Hoe we deze bronnen inzetten om waarde toe te voegen aan de samenleving (waardetoevoeging).
- Waar die waarde precies uit bestaat (output).
- Wat we bereiken voor onze klanten, medewerkers en andere stakeholders (outcome).
- Hoe we zo bijdragen aan de SDG's van de Verenigde Naties.

Onze stakeholderdialoog en onze materiële thema's

Onderwerpen die onze stakeholders belangrijk vinden en waarop we grote impact hebben, noemen we onze materiële thema's.

In 2021 stelden we deze thema's voor het laatst vast – zij vormen de input voor dit verslagjaar. Ter voorbereiding op de Europese rapportagelijnen voor duurzaamheidsinformatie 2024 hebben we onze materiële thema's in 2023 [herijkt](#). Daarnaast hebben we een start gemaakt met de dubbele materialiteitsbeoordeling.

ONZE GESPREKKEN MET STAKEHOLDERS

Stakeholders zijn externe en interne partijen waarmee Enexis regelmatig contact heeft. We hebben deze stakeholders verdeeld in acht groepen (zie het overzicht). Met deze partijen bespreken we actuele zaken én maatschappelijke ontwikkelingen op lange termijn, zoals de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties en onze bijdrage hieraan. Deze gesprekken gingen vooral over thema's die te maken hebben met ons dagelijks werk: betaalbare en duurzame energie (SDG 7) en industrie, innovatie en infrastructuur (SDG 9).

In onderstaand stakeholderoverzicht laten we belangrijke gespreksonderwerpen en -middelen zien. (Let op: dit is geen volledige opsomming.) De belangrijkste onderwerpen hebben we geformuleerd in de vorm van materiële thema's.

ONZE SAMENWERKINGSVERBANDEN

Om de energietransitie uit te voeren is het essentieel dat we samenwerken. In 2023 werkten we bijvoorbeeld met provincies, industriële bedrijven en universiteiten aan innovatieve, schaalbare oplossingen die alle partijen verder helpen. Ook binnen de energiesector bundelen we de krachten om onze maatschappelijke impact te vergroten. We zijn lid van onder andere Netbeheer Nederland, MVO Nederland, Dutch Power, Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE), European Distribution System Operators (EDSO), KVGN, Groene Netten en GD4S (Gas Distributors For Sustainability), werkgeversvereniging WENB (voor bedrijven in de sector energie, telecom, recycling en milieu), Energie Data Services Nederland (EDSN), Marktfaciliteringsforum (MFF) en het Beheerder Afsprakenstelsel (BAS).

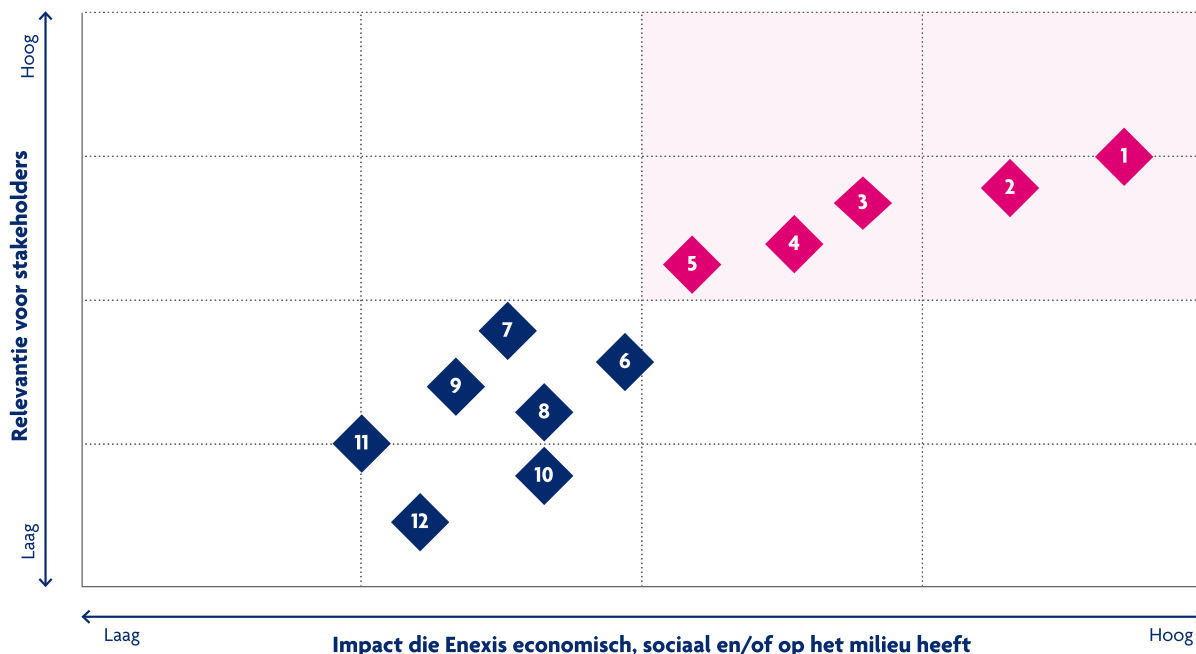
Stakeholdergroep	 Onze stakeholders	 Belangrijkste gesprekspunten¹	 Interactie met Enexis
Klanten	Kleinverbruik-klanten (consumenten en mkb-bedrijven), grootverbruik-klanten (corporates)	Klantgerichte dienstverlening, betrouwbaarheid en toegankelijk energienet, veilig energienet, duurzame energievoorziening, betaalbare energievoorziening	Periodiek klanttevredenheidsonderzoek, klantenservice, accountmanagers
Medewerkers	Ondernemingsraad, vakbonden	Veilige en gezonde werkomgeving, werkgelegenheid en vakbekwame medewerkers, efficiënte bedrijfsvoering, arbeidsvoorwaarden, strategie	Interne media, werkoverleggen, overleg ondernemingsraden en raad van bestuur, en directeurs/managers van betreffende bedrijfsonderdelen
Aandeelhouders	Provincies en gemeenten in de rol van aandeelhouder	Financieel robuust, strategie, lobby	Jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders, aandeelhouderscommissie vergadert 5 keer per jaar met de raad van bestuur, strategische dialoog
Energiemarktpartijen	Energieleveranciers, ODA's, start-ups	Betrouwbaar en toegankelijk energienet, efficiënte marktfacilitering, informatiebeveiliging, beleidsbeïnvloeding	Periodiek overleg binnen de MFFBAS (Marktfaciliteringsforum), via accountmanagers
Financiële partijen	Investeerders, banken, rating agencies	Financiële waarde en kredietwaardigheid van Enexis	Green Finance Framework, Impact & Allocatie-rapport, investor relations-presentaties, jaarverslag
Ketenpartners	Aannemers, leveranciers, infrabedrijven, technologiebedrijven	Betrouwbaar en toegankelijk energienet, veilig energienet, duurzame energievoorziening, betaalbare energievoorziening, klantgerichte dienstverlening, informatiebeveiliging	Periodiek Kabel en Leiding Overleg
Beleidsbepalers	Politieke partijen, ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Autoriteit Consument & Markt, Staatstoezicht op de Mijnen, Autoriteit Persoonsgegevens, Techniek Nederland en KVG, provincies en gemeenten (overheden)	Betrouwbaar en toegankelijk energienet, veilig energienet, duurzame energievoorziening, betaalbare energievoorziening, klantgerichte dienstverlening, informatiebeveiliging	Consultaties, public affairs, periodieke overleggen met toezichthouders
Lokale energietransitie partners	Gemeenten, energicoöperaties, waterschappen, projectontwikkelaars, woningbouwverenigingen	Betrouwbaar en toegankelijk energienet, duurzame energievoorziening, effectieve marktfacilitering	Gebiedsteams, stakeholdermanagers, omgevingsverkenner, FD Energiedebat

¹ Het betreft hier een eigen interpretatie van wat er uit de diverse stakeholderdialogen naar voren is gekomen.

DE BEPALING VAN ONZE MATERIËLE THEMA'S

In onze jaarverslagen leggen we verantwoording af over onderwerpen die onze stakeholders relevant vinden én waarop Enexis grote economische, milieu- en/of sociale impact heeft. Deze onderwerpen noemen we onze materiële thema's.

Iedere vier jaar voeren we een uitgebreide stakeholderdialoog uit om de materiële thema's vast te stellen. Dat doen we steeds vóór het opstellen van een nieuw strategisch plan. In 2021 hebben we de materialiteitsmatrix herzien in de aanloop naar ons huidige strategisch plan. Dit heeft geresulteerd in onderstaande thema's en materialiteitsmatrix.

1 BETROUWBAAR EN TOEGANKELIJK ENERGIENET	6 EFFECTIEVE MARKTFACILITERING	10 BELEIDSBEÏNVLOEDING
2 VEILIG ENERGIENET	7 VEILIGE EN GEZONDE WERKOMGEVING	11 FINANCIEEL ROBUUST
3 DUURZAME ENERGIEVOORZIENING	8 WERKGELEGENHEID EN VAKBEKWAME MEDEWERKERS	12 INFORMATIEBEVEILIGING
4 BETAALBARE ENERGIEVOORZIENING	9 EFFICIËNTE BEDRIJFSVOERING	
5 KLANTGERICHTE DIENSTVERLENING		

DEFINITIES VAN MATERIËLE ONDERWERPEN

Betrouwbaar en toegankelijk energienet

De mate waarin iedereen toegang heeft tot een betrouwbaar energienetwerk.

Veilig energienet

De mate waarin klanten erop kunnen vertrouwen dat de energie-infrastructuur veilig is.

Duurzame energievoorziening

De mate waarin investeringen worden gedaan in de energie-infrastructuur om de energietransitie te realiseren.

Betaalbare energievoorziening

Het niveau van het tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten aanleggen en beheren van het energienetwerk.

Klantgerichte dienstverlening

De mate waarin de wens en tevredenheid van de klant het vertrekpunt vormen voor het niveau van dienstverlening en heldere communicatie in de klantprocessen. Dit omvat ook het omgevingsmanagement bij (infra)projecten richting burgers en bedrijven.

Effectieve marktfacilitering

Het niveau waarop marktfaciliteringsprocessen tijdig en foutloos worden uitgevoerd (beschikbaarheid energiedata) voor een goed werkende energiemarkt.

Veilige en gezonde werkomgeving

De mate waarin medewerkers werken in veilige arbeidsomstandigheden. Dit omvat ook de aandacht en zorg voor het welzijn en de vitaliteit van medewerkers.

Werkgelegenheid en vakbekwame medewerkers

De mate waarin werkgelegenheid wordt geboden (ook indirect bij leveranciers en aannemers) en geïnvesteerd wordt in vakmanschap en persoonlijke ontwikkeling van medewerkers.

Efficiënte bedrijfsvoering

De mate waarin de bedrijfsvoering kosteneffectief is georganiseerd (bijvoorbeeld door digitalisering en actieve samenwerking met ketenpartners en marktpartijen).

Beleidsbeïnvloeding

De mate waarin kennis, expertise en visie worden ingebracht om te komen tot gedragen en haalbare plannen en passende wet- en regelgeving voor realisatie van de energietransitie.

Financieel robuust

De mate waarin investeringen kunnen worden gefinancierd vanuit korte- en langetermijnperspectief.

Informatiebeveiliging

De mate waarin gegevenstransport, -opslag, systemen en privacygevoelige informatie met waarborgen worden omkleed met dataveiligheid, privacy en cybersecurity.

In dit jaarverslag rapporteren we uitgebreid over de top 5 van materiële thema's, zoals die waren vastgesteld in 2021 en dus nog golden voor 2023. In onze [connectiviteitstabel](#) in het hoofdstuk 'Over Enexis' laten we zien hoe deze thema's, de strategische risico's en kansen, en onze doelen en resultaten samenhangen met onze bijdrage aan de SDG's. Hoewel de CO₂-uitstoot en circulariteit van onze bedrijfsvoering buiten de top 5 vallen, rapporteren we hier toch over – in het hoofdstuk [Duurzame impact maken](#).

In 2023 hebben we onze materiële thema's gevalideerd als voorbereiding op de dubbele materialiteitsanalyse die vanaf 2024 vereist is voor de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD, een nieuwe Europese richtlijn voor rapportages op het gebied van mens en milieu). Uit deze validatie blijkt dat de in 2021 vastgestelde materiële thema's nog steeds relevant zijn en gezien worden als materieel door onze stakeholders. De uitkomst van de validatie 2023 kan nog wijzigen naar aanleiding van de dubbele materialiteitsanalyse in 2024.

Het resultaat van deze materialiteitsanalyse 2023 is terug te lezen in het hoofdstuk '[Over dit verslag](#)'.

Onze connectiviteitstabel

In de connectiviteitstabel maken we duidelijk hoe onderdelen als waarde, materiële thema's, indicatoren, doelen en resultaten, strategie en de bijdrage aan de Sustainable Development Goals met elkaar samenhangen.

Wij realiseren de energietransitie

Materiële thema's	Strategische kansen en risico's	Doelstellingen en prestaties 2023 ¹	Bijdrage aan SDG's
Wij sturen aan op maatschappelijk optimale keuzes²			
Duurzame energievoorziening	Kans: Het terugdringen van de klimaat-impact door onafhankelijk en in samenspraak met stakeholders de energievoorziening te ontwikkelen. Risico: Beperkingen en onzekerheden regelgeving en vergunningsprocessen.		<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> 7.2 9.1 9.4 </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> 12.2 12.4 12.6 13.2 </div>
Effectieve marktfacilitering	Kans: Een vrije energiemarkt waarin administratieve processen voor klanten geruisloos verlopen. Risico: Wendbaarheid Enexis onvoldoende om complexe en rigoureuze veranderingen door te voeren.		<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> 9.1 </div>
Betaalbare energievoorziening	Kans: Aanleggen en beheren van het energienetwerk tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.		<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> 7.1 </div>
Beleidsbeïnvloeding	Kans: Met passende regelgeving meebewegen in een veranderend speelveld. Risico: Beperkingen en onzekerheden regelgeving en vergunningsprocessen.		<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> 7.1 7.2 </div>
Wij bieden iedereen altijd toegang tot energie			
Betrouwbaar en toegankelijk energienet	Kans: Ongestoorde levering van energie voor klanten, toegang tot een energienet met voldoende capaciteit en een goed werkende energiemarkt. Risico: Omvangrijke onderbrekingen energievoorziening + Klantvraag wordt onvoldoende tijdig gerealiseerd door schaarste van personeel, materiaal en/of netwerkcapaciteit.	Technisch gerealiseerde netcapaciteit Doel: ≥ 2.000 MW Realisatie: 2.180 MW	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> 7.1 </div>
Veilig energienet	Kans: Het beperken van risico's voor mens en maatschappij. Risico: Ongevallen van medewerkers en/of omstanders als gevolg van onveilige situaties en/of falende assets.	Jaarlijkse uitvalduur Doel: ≤ 17,5 min Realisatie: 20,0 min	
Informatiebeveiliging	Kans: Ontwikkeling van processen en netwerken door innovaties en digitale technologieën. Risico: Ongeautoriseerd gebruik van data en/of niet beschikbaar zijn van systemen door ontoereikende beveiligingsmaatregelen.		<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> 9.1 </div>

Materiële thema's	Strategische kansen en risico's	Doelstellingen en prestaties 2023 ¹	Bijdrage aan SDG's
Onze klanten weten wat ze aan ons hebben			
Klantgerichte dienstverlening	<p>Kans: De wens en tevredenheid van klanten als basis voor de ontwikkeling van onze dienstverlening en performance.</p> <p>Risico: Reputatieschade omdat we niet adequaat reageren op klachten en klanten geen handelingsperspectief kunnen bieden + Klantvraag wordt onvoldoende tijdig gerealiseerd door schaarste van personeel, materiaal en/of netwerkcapaciteit.</p>	<p>% Maatwerk aansluitingen wensdatum Doel: ≥ 65% Realisatie: 67%</p> <p>% Standaard aansluitingen wensdatum Doel: ≥ 70% Realisatie: 70%</p> <p>Kwantitatieve voortgang jaarorderboek Doel: ≥ € 1.340 mln Realisatie: € 1.214 mln</p>	7.1
Veilig werken			
Veilige en gezonde werkomgeving	<p>Kans: het beperken van risico's voor medewerkers en partners.</p> <p>Risico: Ongevallen van medewerkers en/of omstanders als gevolg van onveilige situaties en/of falende assets.</p>	<p>Lost Time Injury Frequency Enxis Doel: ≤ 1 Realisatie: 0,6</p> <p>Lost Time Injury Frequency contractors Doel: ≤ 2 Realisatie: 1,7</p>	4.3 4.4 4.7 8.3
Elkaar versterken			
Werkgelegenheid en vakbekwame medewerkers	<p>Kans: Werk bieden aan medewerkers, leveranciers en aannemers en tijdig kunnen inspelen op vraagstukken in de organisatie en energietransitie.</p> <p>Risico: Klantvraag kan onvoldoende tijdig worden gerealiseerd door schaarste van personeel, materiaal en/of netwerkcapaciteit.</p>	<p>Netto-instroom # fte schaars technisch personeel Doel: ≥ 361 fte Realisatie: 370 fte</p> <p>Employee Net Promoter Score Doel: ≥ 35 Realisatie: 33</p>	8.3 8.8
Duurzame impact maken²			
Duurzame energievoorziening	<p>Kans: Het terugdringen van de klimaat-impact door onafhankelijk en in samenspraak met stakeholders de energievoorziening te ontwikkelen.</p> <p>Risico: Beperkingen en onzekerheden regelgeving en vergunningsprocessen.</p>		7.2 9.1 9.4 12.2 12.4 12.6 13.2
Financieel solide blijven			
Financieel robuust	<p>Kans: Financiële waarde creëren voor aandeelhouders.</p> <p>Risico: Financiële positie wordt slechter door prijseffecten en effecten van energietransitie en reguleringsmethodiek.</p>		8.1
Efficiënte bedrijfsvoering	<p>Kans: Ontwikkeling van bedrijfsprocessen om tijdig te kunnen inspelen op vraagstukken in de organisatie en energietransitie.</p> <p>Risico: Wendbaarheid Enxis onvoldoende om complexe en rigoureuze veranderingen door te voeren.</p>	<p>Beïnvloedbare kosten en opbrengsten Doel: ≤ € 591 mln Realisatie: € 585 mln</p>	9.1 9.4

¹ De indicator 'uitbreiden transportcapaciteit' uit 2022 is in 2023 vervangen door de indicator 'Technisch gerealiseerde netcapaciteit'. Ten aanzien van materieel thema inzake klantgerichte dienstverlening is gekozen voor de indicatoren inzake wensdata in plaats van de 'Customer Effort Score' zoals in 2022. De doelstellingen en prestaties komen overeen met hoofdstuk 'Onze doelstellingen en prestaties'. Daarnaast hebben er ten opzichte van 2022 wijzigingen plaatsgevonden in de plaatsing van materiële thema's binnen de strategische hoofddoelen om de consistentie met onze doelstellingen en prestaties te waarborgen.

² Met betrekking tot de strategische doelen 'Wij sturen aan op maatschappelijk optimale keuzes' en 'Duurzame impact maken' vindt periodiek monitoring plaats middels meting van het imago van Enxis bij stakeholders respectievelijk middels meting van de CO₂-uitstoot. Deze strategische doelen komen niet terug in de tabel doelstellingen en prestaties.

Onze bijdrage aan de Sustainable Development Goals

Met het werk dat we doen, helpen we om de SDG's van de Verenigde Naties te behalen. Onze focus ligt op betaalbare en duurzame energie (SDG 7) en industrie, innovatie en infrastructuur (SDG 9).

De SDG's bestaan uit zeventien doelen en 169 subdoelen die ervoor moeten zorgen dat de wereld in 2030 'een betere plek' is. Ze maken deel uit van de Agenda 2030, die de Verenigde Naties in 2015 lanceerden om een eind te maken aan onder andere armoede, ongelijkheid en klimaatverandering.

Duurzame ontwikkeling zien we als een van de grote uitdagingen van deze tijd. Met ons werk en onze ambities willen we daarom direct bijdragen aan de SDG's.

WE LEVEREN EEN BIJDRAGE AAN ZES SDG'S

Onze strategie vloeit voort uit onze kernactiviteiten. Ze is erop gericht dat de energievoorziening veilig en betrouwbaar blijft, dat we klanten zo snel mogelijk aansluiten en dat we het energiesysteem van de toekomst bouwen. Daarmee helpen we direct bij aan het behalen van SDG 7 (betaalbare en duurzame energie) en SDG 9 (industrie, innovatie en infrastructuur). Ook ons beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen sluit aan op onze kernactiviteiten – en draagt dus bij aan het behalen van deze SDG's. In het hoofdstuk Duurzame impact maken gaan we dieper in op het beleid voor maatschappelijk verantwoord ondernemen van Enexis.

Naast deze twee 'focus-SDG's' zijn er vier andere SDG's waaraan we met onze bedrijfsvoering bijdragen. Dit zijn SDG 4 (kwaliteitsonderwijs), SDG 8 (eerlijk werk en economische groei), SDG 12 (verantwoorde consumptie en productie) en SDG 13 (klimaatactie). Voor de overige SDG's hanteren we een *no significant harm*-principe: we streven ernaar geen schade toe te brengen.

In de afbeelding verbeeldt het formaat van de bollen de omvang van de (positieve of negatieve) impact.

De Environmental, Social & Governance thema's (ESG) van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) zijn een alternatieve categorisering om onze bijdrage tegen af te zetten. In de toekomst zullen we aansluiten bij deze categorisering.

Onze doelstellingen en prestaties

Strategisch doel ¹	KPI	Doelstelling 2023	Realisatie 2023	Doelstelling 2024	Doelstelling 2026
We bieden iedereen altijd toegang tot energie	Technisch gerealiseerde netcapaciteit ²	≥ 2.000 MW	2.180 MW	≥ 2.000 MW	Jaarlijks ≥ 1.000 MW
	Gecreëerde netcapaciteit door Flex ³	-	-	≥ 500 MW	-
	Jaarlijkse uitvalduur	≤ 17,5 min	20,0 min	≤ 17,5 min	≤ 17,5 min
Onze klanten weten wat ze aan ons hebben	% Maatwerkaansluitingen wensdatum ⁴	≥ 65%	67%	-	-
	% Standaardaansluitingen wensdatum ⁵	≥ 70%	70%	-	-
	Aansluittermijn SA conform code ⁶	-	-	≥ 65%	-
	Kwantitatieve voortgang jaarorderboek ⁷	≥ € 1.340 mln	€ 1.214 mln	≥ € 1.450 mln	-
Veilig werken	Lost Time Injury Frequency Enexis ⁸	≤ 1	0,6	≤ 1	≤ 1
	Lost Time Injury Frequency contractors ⁸	≤ 2	1,7	≤ 2	≤ 2
Elkaar versterken	Netto-instroom # fte schaars technisch personeel ⁹	≥ 361 fte	370 fte	≥ 200 fte	-
	Employee Net Promoter Score ¹⁰	≥ 35	33	≥ 30	≥ 40
Financieel solide blijven	Beïnvloedbare kosten en opbrengsten ¹¹	≤ € 591 mln	€ 585 mln	≤ € 731 mln	-

1 Met betrekking tot de strategische doelen 'Wij sturen aan op maatschappelijk optimale keuzes' en 'Duurzame impact maken' vindt periodiek monitoring plaats middels meting van het imago van Enexis bij stakeholders respectievelijk middels meting van de CO₂-uitstoot. Deze strategische doelen komen niet terug in de tabel.

2 De KPI meet de door Enexis nieuw gerealiseerde hoog-/middenspanningstransformatoren ongeacht of deze door TenneT zijn aangesloten. Vervangen van oude transformatoren worden niet in mindering gebracht op de score van deze KPI.

3 Nieuw toegevoegd met ingang van 2024. Betreft een betere uitnutting van het huidige net door toepassing van flexoplossingen. Realisatie ontstaat onder andere door het afsluiten van flex-contracten met beperkende voorwaarden. Voorbeelden hiervan zijn: vaste tijdsblokken, dynamische regeling (ZonBalans) en batterijpropositie.

4 Meting bestaat uit het aantal tijdig opgeleverde projecten op basis van de 40-wekennorm of een latere wensdatum van de klant. Met ingang van verslagjaar 2024 wordt de KPI van de kaart verwijderd, omdat er vanwege congestie minder capaciteit beschikbaar is voor nieuwe klanten. Hierdoor is de tijdigheid van aansluiten minder relevant. Tevens zijn we in afwachting van het codebesluit van de ACM.

5 Meting bestaat uit de tevredenheid van de klant over de opgeleverde datum van de aansluiting. Met ingang van verslagjaar 2024 wordt de KPI van de kaart verwijderd en vervangen door de KPI Aansluittermijn SA conform code.

6 Nieuw toegevoegd met ingang van 2024. Betreft het aantal standaardaansluitingen (SA) dat voldoet aan de 12-, 18- en 52-wekennorm van de ACM.

7 Op basis van normkosten.

8 Aantal ongevallen met verzuim per miljoen gewerkte uren.

9 Met ingang van verslagjaar 2024 is deze definitie gewijzigd. Vanaf 2024 wordt alleen de netto-instroom gemeten, in plaats van de bruto-instroom zoals in 2023. De doelstelling van 2024 is hierop aangepast. De target en realisatie van 2023 volgens de nieuwe definitie (netto-instroom) zijn respectievelijk 152 en 161 fte.

10 De doelstelling 2024 ligt beneden de realisatie 2023. In het licht van de grote uitdaging waar we voor staan en de hiermee toenemende druk op medewerkers, achten we 30 als realistisch en ambitieus. De doelstelling over 2024 ligt boven de benchmark van de sector energie uit het onderzoeksrapport van Effectory.

11 Met ingang van verslagjaar 2024 is de definitie gewijzigd. De BKO wordt nu inclusief de volledige leasekosten gepresenteerd, welke in de categorale winst-en-verliesrekening onder de afschrijvingen vallen. De BKO betreft de som van de beïnvloedbare kosten en opbrengsten van Enexis Netbeheer, incl. stafafdelingen. Zie ook de begrippenlijst voor verdere toelichting. De target en realisatie van 2023 volgens de nieuwe definitie zijn respectievelijk € 628 mln en € 617 mln.

We kijken tevreden terug op het jaar 2023. We zijn trots op de uitvoering van wederom een recordwerkpakket en de uitbreiding van de netcapaciteit met meer dan 2 gigawatt. Ondanks de schaarste in met name transportcapaciteit en technisch personeel, is het in 2023 gelukt om 67% van de maatwerkaansluitingen en 70% van de standaardaansluitingen binnen de door klanten gewenste aansluittermijn aan te sluiten. Ook zijn we er trots op dat we ondanks toenemende werkdruk het aantal ongevallen met verzuim hebben gereduceerd. Helaas hebben we niet al onze doelen gehaald. Zo hebben we niet alle infrastructurele werkzaamheden kunnen uitvoeren die we gepland hadden, onder andere door een gebrek aan capaciteit bij aannemers en was de jaarlijkse uitvalduur hoger dan gepland.

We investeren fors in de uitbreiding van de netcapaciteit. Hierbij stemmen we onze werkzaamheden af met TenneT, zodat onze stations gereed zijn op het moment dat TenneT zijn uitbreidingen heeft afgerond en we daarna direct klanten kunnen aansluiten. In 2023 bouwden we 2.180 megawatt aan netcapaciteit. Onze klanten kunnen onverminderd rekenen op een betrouwbaar energienet. Toch zorgde een aantal incidenten met een lange uitvalduur voor een gemiddelde jaarlijkse uitvalduur van 20,0 minuten, wat boven het target van 17,5 minuten is, maar onder het landelijke gemiddelde.

Ondanks de uitbreiding van de netcapaciteit en de uitvoering van een recordwerkpakket, merken we dat de markt vraagt om nog verdere opschaling. Door de toenemende vraag lopen onze wachtlijsten helaas verder op. We willen klanten aansluiten binnen de door hen gewenste termijn. In 2023 lukte dit voor 70% van de klanten bij standaardaansluitingen en voor 67% bij maatwerkaansluitingen.

De veiligheid van onze medewerkers is gedurende 2023 verbeterd door onder andere spannings- en gasloos werken de nieuwe norm te maken en door extra aandacht voor de ingezette groei naar trede 4 (van de 5) op de Veiligheidsladder. De laddertrede geeft de mate van veiligheidsbewustzijn aan van organisaties in houding, gedrag en cultuur. De LTIF (Lost Time Injury Frequency) komt voor Enexis onder de streefwaarde van 1 uit. Voor de LTIF van contractors geldt dat deze onder de streefwaarde van 2 is uitgekomen. In 2023 hebben we 370 nieuwe technische collega's verwelkomd en is onze Enexis Net Promotor Score (ENPS) verbeterd ten opzichte van 2022. Beiden dragen bij aan het beperken van de schaarste van technische collega's, nu en in de toekomst. De groei van het werkpakket en de daarbij behorende groei van de organisatie leidt tot hogere kosten, waarbij de schaarste van materialen en diensten de prijs opdrijft. Door efficiënt te werken kunnen we voor onze klanten meer werk verzetten en dragen we bij aan de betaalbaarheid van de energievoorziening. Zo hebben we in de periode 2022 en 2023 in totaal voor € 106 miljoen aan uitgaven bespaard, onder andere door middel van digitaliseren en het efficiënter uitvoeren van ons werkpakket.

Een doorkijk naar 2024 laat zien dat onze doelen ambitieus zijn. Ons geplande werkpakket neemt toe tot bijna € 1,5 miljard. We blijven inzetten op de werving van nieuwe collega's en bieden mogelijkheden aan aannemers om technische collega's bij ons op te leiden. Zo versterken we de technische capaciteit in de sector en werken we samen met aannemers aan het veilig werken in de gehele productieketen. We verwachten ook komend jaar de netcapaciteit met wederom meer dan 2.000 megawatt uit te breiden. Daarnaast zetten we in op het beter benutten van het huidige elektriciteitsnet door toepassing van flexoplossingen en we verwachten daarmee 500 megawatt extra capaciteit uit het bestaande net te halen. Bij het uitvoeren van het werk doen we geen concessies op het gebied van betrouwbaarheid en veiligheid. Onze doelstelling om klanten tijdig aan te sluiten hebben we voor 2024 verder aangescherpt en we volgen hierbij de door de ACM gestelde normen. We informeren klanten op transparante wijze over de verwachte aansluittermijn en houden bij het plannen van de werkzaamheden rekening met de door hen gewenste aansluitdatum.

We meten onze impact

Onze bijdrage aan de doelen wordt bepaald aan de hand van het meten van impact. Samen met andere netbeheerders brengen we die steeds nauwkeuriger in kaart. In 2023 hebben we onze impactmetingen binnen het aandachtsgebied menselijk kapitaal uitgebreid met de ontwikkeling van werknemers.

In ons impactmodel laten wij onze impact in euro's zien op de zes vormen van kapitaal, waarbij een vergelijking wordt gemaakt tussen de realisatie in het huidige jaar versus voorgaand jaar. Dit model geeft een geïntegreerd beeld van onze waardecreatie voor onze stakeholders en onze bijdrage aan de SDG's en vormt daarmee als het ware een maatschappelijke jaarrekening.

In 2023 zijn de werkzaamheden en investeringen in het energiesysteem van de toekomst verder opgelopen, wat heeft geresulteerd in een vermindering van het financieel kapitaal. Verder is de welzijnswaarde van met name gastransport voor consumenten en de waarde van energietransport voor zakelijke klanten toegenomen, omdat de betalingsbereidheid ondanks prijsstijgingen hoog is gebleven.

Voor de opdeling van impacts is gebruik gemaakt van het waardecreatiemodel van de Value Reporting Foundation (VRF), die impacts opdeelt in zes kapitalen: Financieel, Geproduceerd, Intellectueel, Natuurlijk, Sociaal en Menselijk Kapitaal. Voor de kapitalen Financieel, Geproduceerd, Natuurlijk en Menselijk kwantificeert Enexis één of meerdere indicatoren. De kapitalen worden hierna verder toegelicht.

Ons impactmodel

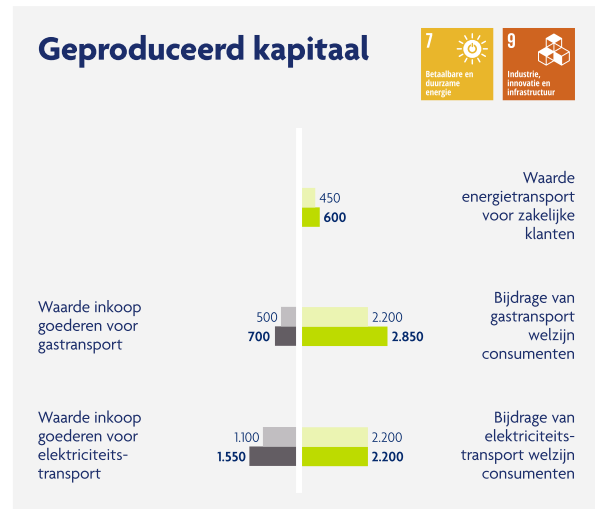
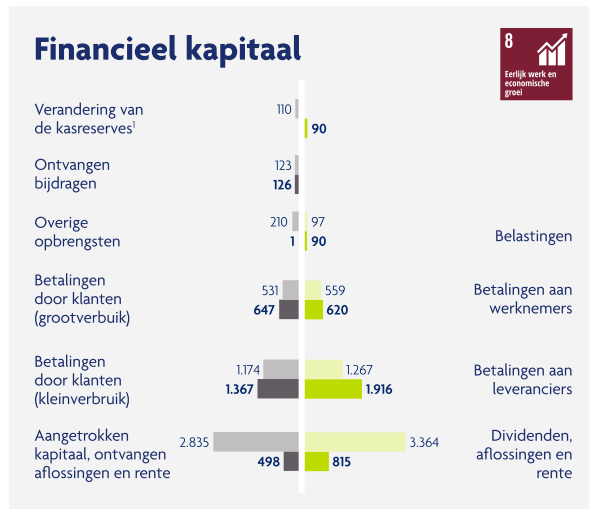
↓ Vermindering van kapitaalwaarde

- Vermindering van kapitaalwaarde 2022
- Vermindering van kapitaalwaarde 2023

(In € miljoen)

↑ Vermeerdering van kapitaalwaarde

- Vermeerdering van kapitaalwaarde 2022
- Vermeerdering van kapitaalwaarde 2023

– Geen impact gedefinieerd

¹ De totale kasstromen bedroegen in 2023 € 90 miljoen negatief (2022: € 110 miljoen positief).

Bedragen binnen Financieel kapitaal zijn afgerond op miljoenen.

Bedragen binnen Geproduceerd kapitaal en Natuurlijk kapitaal zijn afgerond op € 50 miljoen, m.u.v. 'Ecologische schade door afval' (afgerond op honderdduizenden) en 'Ecologische schade door inkoop van materialen' (afgerond op tientallen miljoenen).

Bedragen binnen Menselijk kapitaal zijn afgerond op € 10 miljoen, m.u.v. 'Ongevallen en uitval medewerkers' (afgerond op honderdduizenden).

FINANCIËEL KAPITAAL

Onze investeringen in de energietransitie zijn weer hoger dan vorig jaar. Er zijn veel financiële middelen nodig om het energiesysteem van de toekomst te financieren, aangezien de huidige reguleringmethodiek er niet in voorziet om de huidige investeringen op korte termijn terug te kunnen verdienen in de tariefstelling. Als gevolg daarvan is er sprake van voorfinanciering van onze activiteiten en is er in 2023 een nieuwe groene obligatielening uitgegeven en zijn de vrijgekomen middelen uit de verkoop van Fudura B.V. in 2022 ingezet voor de financiering van onze operationele en investeringsactiviteiten.

De betalingen van onze klanten in 2023 (€ 2,0 miljard) zijn toegenomen ten opzichte van 2022 (€ 1,7 miljard), met name door gestegen tarieven, en zorgden samen met de uitgegeven groene obligatielening (€ 0,5 miljard) en vrijgekomen middelen uit verkoopactiviteiten in 2022 voor een toename van financieel kapitaal.

Naast langetermijn-waardecreatie levert onze rol en positie in de energieketen ook op kortere termijn waarde op voor onze stakeholders. Onze medewerkers ontvangen salaris voor hun inzet en tijd (2023: € 0,6 miljard; 2022: € 0,6 miljard). We betalen onze leveranciers voor goederen, diensten en bedrijfsmiddelen (2023: € 1,9 miljard; 2022: € 1,3 miljard), waardoor Enexis inkomen en werk bij andere partijen genereert.

Per saldo stimuleert onze inzet de economie en genereren we langjarige werkgelegenheid, inkomen en welvaart.

GEPRODUCEERD KAPITAAL

De bijdrage van Enexis aan de welzijnswaarde van gastransport voor consumenten bedraagt € 2,9 miljard, hetgeen hoger is dan voorgaand jaar (€ 2,2 miljard). In 2023 is de omzet toegenomen door gestegen tarieven (driejarig gemiddelde). Het gedistribueerd volume gas is met 10% afgenomen ten opzichte van 2022.

De bijdrage van Enexis aan de welzijnswaarde van elektriciteitstransport voor consumenten bedraagt € 2,2 miljard, wat gelijk is aan 2022. De omzet is in 2023 toegenomen door met name gestegen tarieven, maar daar staat een lichte reductie van gedistribueerd volume elektriciteit (-2%) tegenover.

De waarde van energietransport voor zakelijke klanten bedraagt in 2023 € 0,6 miljard (2022: € 0,5 miljard) en is met name toegenomen door prijsstijgingen.

De waarde van inkoop van goederen is voor zowel het gastransport als het elektriciteitstransport in 2023 toegenomen door gestegen inkooprijzen en bedraagt in 2023 respectievelijk € 700 miljoen (2022: € 500 miljoen) en € 1.550 miljoen (2022: € 1.100 miljoen).

Binnen de bijdrage aan het welzijn van elektriciteitstransport wordt de impact van teruglevering die Enexis mogelijk maakt meegenomen. Steeds meer consumenten leveren duurzaam opgewekte elektriciteit terug aan het net. Binnen de bijdrage aan het welzijn van elektriciteitstransport berekenen we een positief welvaartseffect door teruglevering van zonne-energie door huishoudens van bijna € 18 miljoen. De welzijnswaarde voor consumenten wordt gecorrigeerd voor het effect van gas- en stroomstoringen bij Enexis ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde. Dit jaar is ons elektriciteitsnet met gemiddeld 0,23 ongeplande onderbrekingen en 20,0 minuten uitvalduur per huishouden betrouwbaarder dan het Nederlands gemiddelde. De uitvalduur van ons gasnet per huishouden per jaar ligt met 137 seconden hoger dan het Nederlands gemiddelde.

NATUURLIJK KAPITAAL

De negatieve impact op het klimaat vanwege CO₂-uitstoot door onze activiteiten in 2023 is € 250 miljoen. Deze impact is gelijk aan voorgaand jaar, met name doordat de getransporteerde volumes gas in lijn liggen met 2022. Enexis probeert de negatieve impact te beperken door de energietransitie te helpen versnellen en de impact van eigen operaties te verbeteren. De emissies die we direct kunnen beïnvloeden en niet groen kunnen worden ingekocht, compenseren we met Gold Standard-certificaten. De ecologische schade door inkoop van materialen en afval is in 2023 toegenomen. De toegenomen ecologische schade door inkoop van materialen is grotendeels te verklaren door de strategische ophoging van de voorraad materialen benodigd voor de uitbreiding en verzwaring van het elektriciteitsnet. De ecologische schade door afval is toegenomen als gevolg van een hogere ecologische waardering van verbranding.

Meer hierover is te vinden in het hoofdstuk [Duurzame impact maken](#).

MENSELIJK KAPITAAL

Enexis draagt bij aan het welzijn van medewerkers door het werk dat de organisatie hen biedt. De positieve impactwaarde bedraagt in 2023 € 60 miljoen (2022: € 50 miljoen) en is voornamelijk gestegen door een toename van het aantal medewerkers ten opzichte van voorgaand jaar. De werktevredenheid, gemeten op basis van de uitkomsten uit het medewerkerstevredenheidsonderzoek uit 2023 heeft een direct positief effect op het welzijn. De bevlogenheid is in 2023 uitgekomen op een score van 7,8, gelijk aan vorig jaar.

Veiligheid en preventie van werkgerelateerde klachten hebben een vaste hoge prioriteit voor Enexis. Ondanks de hoge prioriteit zijn er gevallen van langdurig arbeidsgerelateerd verzuim en veiligheidsincidenten. Dit heeft een drukkend effect op de positieve waarde van het hebben van werk en bedraagt € 1,3 miljoen (2022: € 1,2 miljoen). De gestegen impact wordt verklaard door een toename van het aantal ongevallen. De LTIF is wel verbeterd ten opzichte van voorgaand jaar, omdat er in verhouding met het aantal gewerkte uren minder ongevallen hebben plaatsgevonden in 2023.

In 2023 is voor het eerst de ontwikkeling van werknemers meegenomen in ons impactmodel. Bij de ontwikkeling van werknemers wordt gekeken naar de creatie van menselijk kapitaal door opgedane ervaring en training. Dit wordt gemeten aan de hand van doorstroommogelijkheden binnen de organisatie en daarmee gepaard gaande salarisverhogingen. De totale vermeerdering van menselijk kapitaal wordt toegerekend naar Enexis en toekomstige werkgevers aan de hand van leeftijd, retentiepercentages en pensioenleeftijd. De positieve impact bedraagt in 2023 € 90 miljoen (2022: € 50 miljoen). De toename wordt voornamelijk verklaard doordat technische medewerkers in 2023 hoger zijn ingeschaald en meer doorgroeiperspectief hebben gekregen.

Voor de methodiek en de belangrijkste criteria wordt verwezen naar het hoofdstuk [Over dit verslag](#).

Samen naar een toekomstbestendig energiesysteem

STRATEGISCH DOEL: WE STUREN AAN OP MAATSCHAPPELIJK OPTIMALE KEUZES

Materiële thema's:

Duurzame energievoorziening

Betaalbare energievoorziening

Beleidsbeïnvloeding

Effectieve marktfacilitering

◆ Hoog materieel

◆ Materieel

DILEMMA'S:

Realisatie Klimaatdoelen versus maatschappelijke waarde

Lange tijd werd bij het maken van plannen voor duurzame opwek op land vooral gekeken naar het Klimaatdoel om 35 terrawattuur uit zonne- en windenergie op land te produceren. Een zonnepark in een afgelegen gebied waar nauwelijks elektriciteitsverbruikers zitten, heeft een lage maatschappelijke waarde, maar vraagt om grote investeringen in ons netwerk. Enexis pleit voor zonprojecten op locaties waar het net toch al uitgebreid wordt vanwege de grote groei in afname.

Hoe prioriteren we klantaansluitingen zonder heldere criteria?

De Autoriteit Consument & Markt (ACM) wil het mogelijk maken om bij toekenning van transportcapaciteit voorrang te geven aan projecten die congestieproblemen oplossen of beperken. Ook klantaansluitingen met een maatschappelijke functie – zoals veiligheidsdiensten, gezondheidszorg of scholen – kunnen voorrang krijgen. Maar hoe bepalen we welke klanten voorrang krijgen als duidelijke, transparante en objectieve criteria ontbreken?

Samen naar een toekomstbestendig energiesysteem

Enexis levert een belangrijke bijdrage aan het energiesysteem van de toekomst. In 2023 hebben we op verschillende thema's visies en standpunten opgesteld om vorm te geven aan dit energiesysteem. Tegelijkertijd dwingt het overvolle energienet ons nu om duidelijke en weloverwogen keuzes te maken, samen met partners en belanghebbenden.

Nederland zit volop in de transitie van fossiele brandstoffen naar duurzame bronnen en produceert steeds meer kleinschalig en lokaal. Daarbovenop groeit de vraag naar elektriciteit. Het huidige energiesysteem is hierop niet berekend; het gaat dan ook op de schop. We werken elke dag hard aan het uitbreiden van ons netwerk en dat blijven we doen. Maar om te zorgen dat iedereen toegang blijft houden tot energie, is een plan voor de lange termijn nodig. Samen met het Rijk, provincies, gemeenten, de ACM, marktpartijen en onze klanten moeten we scherpe keuzes maken om de energietransitie in goede banen te leiden.

VISIES OP THEMA'S

Als netbeheerder geven we graag richting aan het systeem door onze expertise en kennis proactief in te brengen om de juiste keuzes te maken. Daarom hebben we op verschillende thema's een visie opgesteld, met bij elk thema het verwachte en haalbare toekomstbeeld en een gedetailleerd stappenplan.

STANDPUNTEN VOOR EEN HAALBARE ENERGIETRANSITIE

Op ieder thema zijn op korte termijn heldere keuzes nodig om de energietransitie mogelijk te maken. We hebben die verwoord in negen standpunten:

1. De tijd van één centraal elektriciteitsnetwerk voor iedereen is voorbij. Er komen meer decentrale energiesystemen – voor opslag, opwek, conversie en transport – die onderling verbonden zijn. Daarbij zetten we in op **systemefficiency**, zodat we de beschikbare netcapaciteit beter benutten en vraag en aanbod op elkaar afstemmen.
2. We willen alleen **zonneparken** op plaatsen waar in de directe omgeving veel vraag is naar energie. Voor een park in een afgelegen gebied zijn te grote investeringen in netcapaciteit nodig.
3. In de sector en met stakeholders onderzoeken we een **nieuw tariefstelsel** voor klanten en producenten, dat efficiënt gebruik van het net stimuleert.
4. Gemeenten moeten hun **wijkuitvoeringsplannen sneller concreet** maken. In een wijkuitvoeringsplan staat per buurt de voorkeur voor de warmtevoorziening die het gas moet gaan vervangen. Zonder deze buurtaanpak kunnen we de warmtetransitie in de gebouwde omgeving niet op tijd realiseren. We ondersteunen gemeenten door inzicht te geven in de benodigde netaanpassingen. Daarnaast bereiden we ons voor op een mogelijke toekomstige rol in warmtenetten.
5. **Netbewust laden** moet de norm zijn. Dat betekent dat elektrische voertuigen laden als er ruimte is op het net. Door de beschikbare netcapaciteit efficiënt te benutten, kunnen meer voertuigen opladen.
6. Duurzame gassen zijn noodzakelijk voor het energiesysteem van de toekomst, want ze verlichten de druk op het elektriciteitsnet. Daarom: stel **groen gas breed beschikbaar**.
7. Ook **waterstof is een essentieel onderdeel**, maar nu nog schaars. Voor groene waterstof zien we vooral een rol in de industrie- en transportsector; als grondstof en brandstof en voor de opslag van energie over langere periodes. We zorgen dat de infrastructuur en onze organisatie er in 2028 klaar voor zijn.
8. **Grootschalige batterijopslag** maakt het energiesysteem flexibeler. Batterijen laden op als er veel energie opgewekt wordt en ontladen bij pieken in de elektriciteitsvraag. Tegelijkertijd moeten we oppassen dat batterijen geen netcongestie veroorzaken. Dat gebeurt bijvoorbeeld op het moment dat een batterij laadt tijdens een afnamepiek. We sluiten grootschalige batterijen aan op een manier die de transportschaarste niet verergert. We noemen dit netneutraal aansluiten en bieden klanten hiervoor flexibiliteitscontracten aan.
9. De energietransitie en bijbehorende netuitbreidingen hebben een enorme impact op de openbare ruimte. Dat vereist een goede **afstemming over de ruimtelijke inpassing** met gemeenten en provincies. Alleen dan is de benodigde fysieke ruimte ook tijdig beschikbaar.

DILEMMA: REALISATIE KLIMAATDOELEN VERSUS MAATSCHAPPELIJKE WAARDE

Lange tijd werd bij duurzame opwek op land vooral gekeken naar het doel uit het Klimaatakkoord, om in 2030 35 terawattuur elektriciteit uit zonne- en windparken op land te produceren, en veel minder naar de maatschappelijke waarde. Als het aan ons ligt, is die tijd voorbij. In 2030 dragen zon en wind op land altijd bij aan een duurzaam en betaalbaar energiesysteem. Bovendien breiden we het netwerk bij voorkeur alleen uit als dit binnen de totale gebiedsopgave past. Dit betekent dat we het elektriciteitsnet liever niet uitbreiden uitsluitend voor zonopwek, maar alleen als er ook een vraag is naar extra elektriciteitsafname.

Ondernemers hebben nog veel plannen voor energieopwekking in afgelegen gebieden. We verwachten dat dit voorlopig zo blijft. Als regionale netbeheerder adviseren we provincies en gemeentes over zulke initiatieven. Anders dan vroeger geven we prioriteit aan uitbreidingen die maatschappelijke waarde hebben. Technisch personeel, middelen en materialen zetten we daar ook op in. Voor overheden wordt het dus aantrekkelijk om zonneprojecten te vergunnen op locaties waar het net toch al uitgebreid wordt omdat de vraag naar elektriciteit groeit.

Enexis is geen voorstander van grootschalige zonneparken. Dit leidt op de lange termijn tot een onevenredig kostbaar energiesysteem vanwege extra investeringen in netcapaciteit. In 2023 hebben we met onze standpunten de publiciteit opgezocht. Dat heeft geleid tot reacties van en gesprekken met ondernemers, maar ook ondersteuning voor onze zienswijze vanuit de overheid.

PROGRAMMA'S EN VERKENNINGEN

INZICHT OP DE LANGE TERMIJN

We werken steeds intensiever samen met stakeholders en partners, bijvoorbeeld via de provinciale energy boards. Met elkaar willen we een scherp beeld krijgen van de vraag naar en het aanbod van energie op de lange termijn. We geven provincies, gemeenten en marktpartijen inzicht in de capaciteit die we nu en in de nabije toekomst lokaal kunnen bieden. Zo kunnen zij bij de ontwikkeling van hun plannen tijdig rekening houden met onze mogelijkheden. Hoe eerder we op de hoogte zijn van plannen, hoe groter de kans dat we ze ook kunnen inpassen.

In de energy boards wordt onder andere een duidelijke link gelegd met het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK), dat een prioritering van en plannen voor uitbreidingsinvesteringen van regionale energie-infrastructuur bevat.

PROVINCIAAL MEERJARENPROGRAMMA INFRASTRUCTUUR ENERGIE EN KLIMAAT

In 2023 hebben we samen met provincies en gemeenten gewerkt aan een provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). In een pMIEK wordt vastgelegd welke projecten per provincie voor uitbreiding van de energie-infrastructuur maatschappelijk het meest nodig zijn. Samen kijken we naar infrastructurele oplossingen en consequenties. Zo helpen we om keuzes te maken en projecten in samenhang te beoordelen. Tegelijkertijd krijgen wij door een pMIEK inzicht in de prioriteiten in de provincie. Dat geeft ons houvast voor de middellange termijn (tot 2035).

Twee van de vijf provincies waar we actief zijn, hebben hun prioriteiten in de eerste helft van 2023 vastgelegd in een pMIEK. In de andere drie provincies hebben we een gezamenlijk beeld gecreëerd van de benodigde investeringsprojecten in de provincie. Dit is een belangrijke stap. Daarnaast zijn er nog stappen nodig om het werk sneller uit te voeren, zoals het versnellen van vergunningstrajecten en het verkrijgen van benodigde gronden.

Om de prioriteiten in een pMIEK mee te kunnen nemen in onze investeringsplannen, is een (wettelijk) prioriteringskader noodzakelijk. In 2023 heeft het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) zo'n prioriteringskader vastgesteld. Met dit kader kunnen we uitbreidingsprojecten met grote maatschappelijke impact prioriteit geven in onze investeringsplannen. In ons investeringsplan 2024 hebben we dit gedaan. In 2024 stellen alle provincies een energievisie over het toekomstige energielandschap op. Als Enexis denken wij mee over deze visies.

PROGRAMMEREN EN PRIORITEREN - MAATSCHAPPELIJK PRIORITEREN VAN NETUITBREIDINGEN

Breiden we het net eerst uit voor nieuwe woningen, het zonnepark om de hoek of het datacenter verderop? Tot nu toe waren klantvragen leidend voor de aanleg van netinfrastructuur; wettelijk is bepaald dat we aanvragen op volgorde van binnenkomst behandelen (*first come, first served*). Maar door de zeer grote vraag naar elektriciteit is die manier van werken niet langer houdbaar. We kunnen de snelgroeiende vraag naar netcapaciteit voor de teruglevering en afname van elektriciteit niet meer bijbenen. Daardoor krijgen niet alle grootverbruikers direct een aansluiting op het elektriciteitsnet, en dat heeft verstrekende maatschappelijke en economische gevolgen.

Samen met het Rijk, provincies, gemeenten en marktpartijen ontwikkelen we als netbeheerders een nieuwe manier van samenwerken: programmeren en prioriteren. In een gezamenlijk ontwerpproces zorgen we dat de realisatie van maatschappelijke opgaves en de ontwikkeling van het energiesysteem gelijk oplopen. Samen maken we langetermijnplannen voor het energiesysteem en de fysieke ruimte die daarvoor nodig is (programmeren) en maken we keuzes om de beperkte mens- en netcapaciteit efficiënt in te zetten (prioriteren). Daarbij gaan we ook nadrukkelijk kijken naar het voorrang geven aan projecten met een maatschappelijke functie.

DE UITVOERING VERSNELLEN

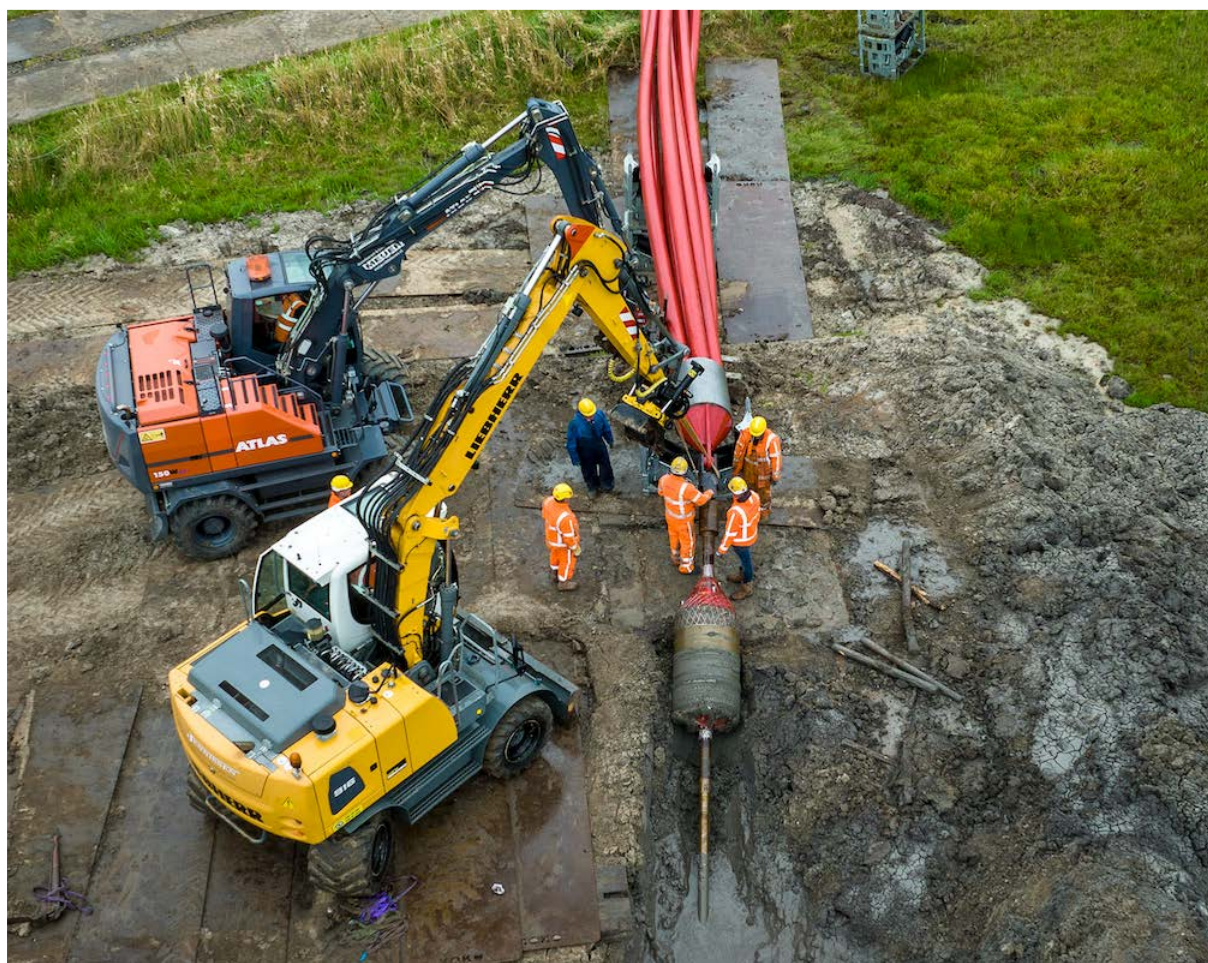
Willen we deze grootse verbouwing van ons netwerk tot een succes maken, dan moeten we in de uitvoering fundamenteel anders met elkaar gaan samenwerken. Ook moet het tempo omhoog. Dit vraagt om de inzet van en heeft impact op ons allemaal: van netbeheerders, overheden en ketenpartners tot industrie, bedrijven en huishoudens. In november presenteerden we samen met de andere regionale netbeheerders de [Nationale Uitvoeringsagenda](#). Met deze uitvoeringsagenda bieden we perspectief op hoe we van nu tot 2035-2040 het maximale tempo bereiken in de ombouw van het regionale energiesysteem en de verzwaring en uitbreiding van onze netten. Met dit document zetten we een stap naar voren en geven we inzicht in de aanpak van deze enorme opgave.

In de uitvoeringsagenda richten we ons op drie sporen: sneller bouwen, de inzet van flexibiliteit en de ruimtelijke inpassing van energie-infrastructuur. Vanuit deze sporen zijn verschillende initiatieven in gang gezet, zoals versnelde processen voor vergunningverlening en de toewijzing van grond. Denk daarnaast aan de [buurtaanpak](#).

De komende periode verbeteren en verscherpen we de uitvoeringsagenda in overleg met andere partijen. In 2024 hopen we zo een uitvoeringsakkoord te sluiten met relevante stakeholders. Daarbij haken we zo veel mogelijk aan bij bestaande programma's en samenwerkingsverbanden, zoals bijvoorbeeld het Landelijk Actieprogramma Netcongestie.

LANDELIJK ACTIEPROGRAMMA NETCONGESTIE

Onder regie van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat werken overheid, ACM, netbeheerders en marktpartijen in het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN) aan oplossingen voor de krapte op het middenspannings- en hoogspanningsnet. Het LAN zet in op sneller bouwen, sterker sturen en een vergroting van de flexibele capaciteit. Het LAN heeft in 2023 onder meer het voorstel gedaan om grootverbruikers een lager tarief voor netgebruik te rekenen op momenten dat het net minder belast wordt. Ook werkt het LAN aan een gereedschapskist voor energiehubbs om samenwerking in energiehubbs makkelijker te maken, de ontwikkelkosten voor initiatiefnemers te verlagen en de financierbaarheid te vergroten. Deze en andere initiatieven gaan de druk op het energienet verminderen, maar het is nog onvoldoende om de groeiende wachtlijsten een halt toe te roepen. In 2024 krijgt het LAN een uitbreiding met de Actieagenda Netcongestie Laagspanningsnetten.

VERKENNING VAN HET ENERGIESYSTEEM IN 2050

Hoe het energiesysteem er in 2050 uitziet, is nog onzeker. Toch willen we ons voorbereiden. Om toch concrete stappen te zetten, hebben we samen met andere netbeheerders daarom – parallel aan onze eigen activiteiten – onder de naam Integrale Infrastructuurverkenning 2030-2050 (II3050) toekomstscenario's voor 2050 vastgesteld en de impact op ons net doorgerekend. Produceert Nederland energie dan vooral zelf, of zijn we afhankelijk van import? Wie maken die keuzes? Lokale overheden of de regering? En verwarmen we ons land met elektriciteit, groen gas, warmte of waterstof?

De scenario's hebben we met de andere netbeheerders doorgerekend om te bekijken wat ze betekenen voor het energiegebruik in Nederland en welke impact ze hebben op onze energienetten. Hieruit komen belangrijke inzichten naar voren. Zo moeten we in alle scenario's de komende jaren heel veel extra elektriciteitskabels aanleggen en nieuwe transformatorhuisjes neerzetten. De grote pieken van zonnestroom zullen onze netten in de zomer sterk belasten: het aftoppen van deze pieken is wenselijk. Ook is veel flexibiliteit nodig, bijvoorbeeld uit batterijen. Tegelijkertijd moeten we voorkomen dat deze batterijen de pieken op onze netten versterken. Ook op het gasnet is veel werk aan de winkel, voor de verwerking van groen gas en de toepassing van waterstof.

Met deze inzichten kunnen we ons als netbeheerders beter voorbereiden op de uitdagingen waarvoor we staan. We gaan data, analyses en inzichten zo veel mogelijk delen met onze omgeving en afstemmen met nationale en regionale beleidstrajecten. In 2025 volgt er een herijking van de I13050-studie.

De I13050-studie en -scenario's worden meegenomen in onze prognoses en investeringsplannen. De overheid heeft in 2023 ook het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) naar buiten gebracht. Het NPE geeft meer richting over welke keuze de overheid wil maken en helpt ons koers bepalen binnen deze verschillende scenario's. Zo geeft zij aan dat groene waterstof bij voorkeur ingezet wordt voor de industrie en zwaar transport en zo min mogelijk voor de gebouwde omgeving. Daarnaast is er een sterke inzet op elektriciteit en doorgroei van hernieuwbare opwek (op land en op zee). Het NPE geeft ons de bevestiging dat we nu de juiste keuzes maken.

DILEMMA: HOE PRIORITEREN WE KLANTAANSLUITINGEN ZONDER HELDERE CRITERIA?

Bij klantaansluitingen volgen we nu nog het principe *first come, first served* (FCFS – vastgelegd in de Netcode elektriciteit): degene die het eerst een aanvraag doet, krijgt als eerste toegang tot het net. Dit kan tot onwenselijke situaties leiden in gebieden met weinig transportcapaciteit. In juli 2023 publiceerde de ACM het Ontwerp codebesluit prioriteringsruimte transportverzoeken. Hiermee wil de ACM het mogelijk maken om bij toekenning van transportcapaciteit voorrang te geven aan projecten die congestieproblemen oplossen of beperken. Ook projecten met een maatschappelijke functie – zoals veiligheidsdiensten, gezondheidszorg of scholen – kunnen voorrang krijgen. Het prioriteringskader kan alleen worden toegepast in een congestiegebied, op het moment dat transportcapaciteit vrijkomt en wij klanten op de wachtlijst gaan benaderen.

Als netbeheerders vinden we het belangrijk dat helder is op basis waarvan we klanten voorrang kunnen verlenen. Daarvoor moeten duidelijke, transparante en objectieve criteria komen. Omdat het Ontwerp codebesluit die niet biedt, hebben we begin oktober 2023 een zienswijze ingediend. Daarbij hebben we ook expliciet aangegeven dat we na een definitief codebesluit de tijd moeten krijgen om deze manier van voorrang verlenen in te voeren. Eind 2023 was het nog onduidelijk hoe de definitieve code eruit komt te zien en wanneer die ingaat.

INNOVATIE EN ONTWIKKELING

Met onze innovatiestrategie geven we invulling aan de uitdagingen van Enexis. We brengen focus aan en houden rekening met de steeds veranderende context. Zo blijven we op koers om ook in de toekomst een betrouwbaar en toegankelijk energiesysteem te hebben. In 2023 lag de focus op de volgende onderwerpen.

GROENGAS-BOOSTER

Op veel plaatsen wordt groen gas in het regionale transportnet gebracht. Dit gebeurt onder lage druk, waardoor alleen huishoudens en bedrijven in de omgeving het gas kunnen gebruiken. In de zomer is de vraag naar gas laag, waardoor er een overschot is aan groen gas. Dit gas willen we in het landelijke gasnet pompen. Dit kan onder hoge druk via een groengas-booster – een compressor. Zo wordt al het groene gas gebruikt en hebben producenten de zekerheid dat ze het hele jaar groen gas kunnen leveren. In 2023 zijn grote stappen gezet in de ontwikkeling van de eerste tussenbooster in Wijster.

WATERSTOFWIJK WAGENBORGEN

33 woningen in het Groningse dorp Wagenborgen willen aardgasvrij worden, onder andere door waterstof te gebruiken. De jarenzeventigwoningen krijgen een hybride warmtepomp en waterstofketel om het huis te verwarmen. Enexis leidt het project. We maken de bestaande gasleidingen geschikt voor waterstof en sluiten de woningen aan op het waterstofnetwerk. In 2023 zijn de eerste woningen aangesloten op waterstof. In dit project leren we in de praktijk wat er komt kijken bij de distributie van waterstof in bestaande aardgasnetten. Ook willen we aantonen dat waterstof in combinatie met woningisolatie en een hybride warmtepomp een goed alternatief is voor aardgas.

ZONBALANS

Hoe kunnen we het elektriciteitsnet efficiënter benutten? Een van de mogelijke oplossingen is ZonBalans. Bij dit initiatief leveren grootzakelijke klanten alleen zonne-energie terug als er genoeg ruimte is op het net. Is de zonne-intensiteit 50% of minder, dan kan het bedrijf terugleveren. Boven dat percentage wordt teruglevering deels uitgeschakeld. Met ZonBalans kunnen klanten op jaarbasis tot 70% van hun niet gebruikte zonopwek daardoor alsnog terugleveren.

NETBEWUST LADEN

De vraag naar laadpunten voor elektrische auto's groeit sterk. We verwachten dat we in 2030 ruim 480.000 laadpunten bij mensen thuis hebben aangesloten, en nog eens ruim 140.000 openbare laadpunten. Al die laadpunten leggen tijdens het laden van de auto's beslag op de netcapaciteit. Netbewust laden is een manier om de benodigde netcapaciteit van laadpunten te verminderen, omdat je laadt op momenten dat er veel ruimte is op het net, bijvoorbeeld 's nachts of als er lokaal veel zonne-energie opgewekt wordt. In contracten met gemeenten voor openbare laadpunten wordt netbewust laden standaard opgenomen. In Noord-Brabant loopt een proef met netbewust laden.

Project Mijnwater in Limburg

Via dochteronderneming Enpuls is Enexis actief in de warmte-infrastructuur. Enpuls bouwt ervaring op via deelname in concrete warmteprojecten, zoals Mijnwater in Parkstad Limburg. Hier worden oude mijnschachten gebruikt voor de duurzame verwarming en koeling van woningen en andere gebouwen. In 2023 hebben Enexis (bijna € 80 miljoen) en de Provincie Limburg (€ 40 miljoen) besloten om verder te investeren in Mijnwater fase 1, zodat Mijnwater kan doorgroeien tot een rendabel en duurzaam warmtenet. Mijnwater doorloopt drie fasen. Op dit moment loopt fase 1, waarin de warmte-infrastructuur in Heerlen gerealiseerd wordt. Daarna volgen Kerkrade-West (fase 2) en Kerkrade-Centrum (fase 3). Als eerste worden grootverbruikers en kleinverbruikers met energiezuinige woningen aangesloten op het warmtenet. Concreet doel is dat er in 2033 een warmtenet is met een omvang die gelijkstaat aan het warmtegebruik van 16.000 woningen en de koeling van 26.500 woningen. Daarnaast leren we door dit project hoe warmte toepasbaar is in het energiesysteem van de toekomst.

WET- EN REGELGEVING IN DE ENERGIETRANSITIE

NIEUWE WETGEVING OP KOMST

In 2023 zijn twee wetsontwerpen ingediend bij de Tweede Kamer die belangrijk zijn voor de energietransitie. Het wetsvoorstel Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie geeft gemeenten de mogelijkheid om lokale regels te maken voor de overgang van aardgas naar duurzame energie. In dit voorstel kan een gemeente zelf bepalen of wijken op een bepaald moment afgeschakeld moeten worden van het gas. Het lijkt niet realistisch dat de wet voor 2025 ingaat.

Het tweede wetsontwerp betreft de Energiewet, die in plaats komt van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. De Energiewet actualiseert het huidige wettelijke kader voor gas- en elektriciteitsnetten en geeft kaders voor nieuwe ontwikkelingen. Deze kaders worden in 2024 verder uitgewerkt. Naar verwachting treedt de Energiewet in werking vanaf 1 juli 2025.

Ten slotte komt er een nieuwe Warmtewet, de Wet collectieve warmtevoorziening (Wcw). De Wcw is voor advies voorgelegd aan de Raad van State. Deze wet gaat over de warmtenetten in Nederland, waarvan meer dan 50% in publieke handen moet komen. De prijs die bewoners betalen als ze op een warmtenet zijn aangesloten, is nu gekoppeld aan de prijs van aardgas. De nieuwe wet bepaalt dat de tarieven worden gebaseerd op de daadwerkelijke kosten. De nieuwe wet moet ook de aanleg van warmtenetten bevorderen en overheden meer zeggenschap geven over de aanleg van warmtenetten.

Over al deze onderwerpen zijn we via vaste overlegstructuren in gesprek met het ministerie van EZK en andere relevante ministeries en brengen we onze kennis en expertise in. Daarnaast vormen we coalities met betrokken partijen over een aantal onderwerpen, zoals de Wcw. We doen dit om onze boodschap vanuit gezamenlijkheid kracht bij te zetten richting de politiek. Ook nemen we deel aan bijvoorbeeld technische briefings in de Tweede Kamer om onze visie op nieuwe wetgeving toe te lichten.

STIKSTOF: WACHTEN OP NIEUWE WETGEVING

Er is sinds 2022 niet veel veranderd wat betreft het stikstofbeleid. Het wachten is op nieuwe wetgeving, die ruimte moet bieden aan energieprojecten van netbeheerders. Door te elektrificeren, voorkomen we juist stikstofuitstoot door de verbranding van fossiele brandstoffen. We zijn dus een deel van de oplossing, niet van het probleem. In een opinieartikel in de zomer van 2023 in Het Financieele Dagblad hebben we samen met de andere netbeheerders gepleit voor een stikstofvrijstelling voor het elektriciteitsnet, omdat de energietransitie anders stilvalt. Dit leidde wel tot politieke aandacht, maar in 2023 helaas nog niet tot duidelijkheid over een mogelijke aanpassing van de stikstofwetgeving. We zijn dus gebonden aan de huidige regels en moeten rekening houden met stikstofeffecten. Samen met ministeries en provincies onderzoeken we opties en denken we na over een handreiking voor overheden om energie-infrastructuur te vergunnen.

‘Groen gas en waterstof zijn onmisbaar in de energietransitie’

Alleen met waterstof en groen gas heeft de energietransitie kans van slagen. Marieke van Amstel, portefeullieregisseur nieuwe energiedragers bij Enexis, is stellig. “Wij moeten er klaar voor zijn als de productie op gang komt.”

De samenleving elektrificeert in rap tempo. Maar een maatschappij die volledig op elektriciteit draait, is een utopie, zegt Marieke. “Neem oude monumentale gebouwen in een binnenstad. Die zijn moeilijk te isoleren en daardoor niet te verwarmen met een warmtepomp. Verduurzaming van deze panden is vaak alleen mogelijk door grijs gas te vervangen door groen gas.”

Groen gas kan ook goed gebruikt worden als grondstof in de industrie. “Maar voor de hoge-temperatuurprocessen in de zware industrie en de logistiek, zoals zeevaart, is groene waterstof het meest efficiënte en effectieve alternatief om te verduurzamen. Ook groene waterstof kun je via de bestaande gasnetten distribueren. Je kunt het bovendien makkelijk opslaan.”

POSITIEVE BEELDVORMING NODIG

Met zowel groen gas als groene waterstof is er nog een lange weg te gaan. Op dit moment wordt er in Nederland jaarlijks rond de 250 miljoen kubieke meter groen gas geproduceerd. In 2030 moet dit 2 miljard kuub zijn, zo is in het Klimaatakkoord afgesproken. Acht keer zo veel. Om tot die hoeveelheid te komen, zijn onder meer aanpassingen in wet- en regelgeving en het gasnetwerk nodig. Zo moeten er boosters komen waarmee ondernemers groen gas in het landelijke gasnet kunnen pompen. Marieke: “Eén booster is

gerealiseerd, enkele andere zijn in ontwikkeling. We verwachten er minimaal zeven nodig te hebben in het netgebied van Enexis.”

Daarnaast is sociale acceptatie belangrijk, zegt ze. “Groen gas wordt lokaal gemaakt door ondernemers. Ze vergisten of vergassen afval- en reststromen uit bijvoorbeeld de landbouw, voedingsindustrie en waterzuivering. Boeren kunnen mest omzetten in groen gas – daardoor vermindert de uitstoot van methaan, CO₂ en stikstof. Maar mensen willen liever geen vergistingsinstallatie in hun buurt. Het zorgt voor extra transportbewegingen. Ook denken ze vaak dat het stinkt. Maar zeker bij de nieuwste vergisters ruik je absoluut niets. De beeldvorming moet dus positief veranderen.”

Boeren kunnen mest omzetten in groen gas – daardoor vermindert de uitstoot van methaan, CO₂ en stikstof”

VEEL GELEERD OVER WATERSTOF

Waar groen gas al volop gemaakt wordt, staat de productie van groene waterstof nog in de kinderschoenen. “Er zijn pilots en veel plannen, maar de productie van waterstof is nog schaars”, zegt

Marieke. “Ons doel is dat we waterstof in 2028 veilig en betrouwbaar kunnen transporteren via de bestaande gasleidingen.”

Enexis neemt deel aan het proefproject WaterstofWijk Wagenborgen in Groningen, waar een woonwijk overgaat op waterstof. “Daar leren we veel over de distributie van waterstof. Over de aanpassingen van meters in woningen, de benodigde kennis van monteurs, het geschikt maken van de leidingen. Als waterstof grootschalig beschikbaar komt, moeten wij er klaar voor zijn. Daarnaast is het vooral zaak dat de productie op gang komt. Wij dragen daaraan bij door mee te doen met pilots en ervoor te zorgen dat het transport geen bottleneck zal vormen.”

NEUZEN DEZELFDE KANT OP

Er moet dus nog veel gebeuren om groen gas en groene waterstof succesvol te maken als energiedrager. “Afgelopen jaren zijn goede stappen gezet”, zegt Marieke. “We hebben veel geleerd over de distributie van groene waterstof en bij groen gas is de eerste booster gerealiseerd. De overheid is met stimuleringsmaatregelen gekomen en de Autoriteit Consument & Markt denkt goed mee over tariefstelling. Ook is de samenwerking in de keten sterk verbeterd - de neuzen van alle betrokken partijen staan dezelfde kant op. Dat is een belangrijke voorwaarde om de doelen te halen.”

Werken aan ruimte op het energienet

STRATEGISCH DOEL: WE BIEDEN IEDEREEN ALTIJD TOEGANG TOT ENERGIE

Indicatoren:	Resultaat in 2023	Resultaat in 2022	
Technisch gerealiseerde netcapaciteit	2.180 MW	1.670 MW	↗
Jaarlijkse uitvalduur elektriciteit	20 minuten	14 minuten	↗
Jaarlijkse uitvalduur gas	137 seconden	109 seconden	↗
Aantal verzwaarde elektriciteitsaansluitingen	42.718	40.700	↗
Aantal aansluitingen waarop wordt teruggeleverd	1.078.675	857.159	↗
Kwantitatieve voortgang jaarorderboek	€ 1.214 mln	€ 1.027 mln	↗

↗ Toename ↘ Afname ● Verbeterd ● Verslechterd

Materiële thema's:

Betrouwbaar en toegankelijk energienet	◆
Veilig energienet	◆
Informatiebeveiliging	◆

◆ Hoog materieel ◆ Materieel

DILEMMA:

Maatwerk versus standaardisatie in flexcontracten

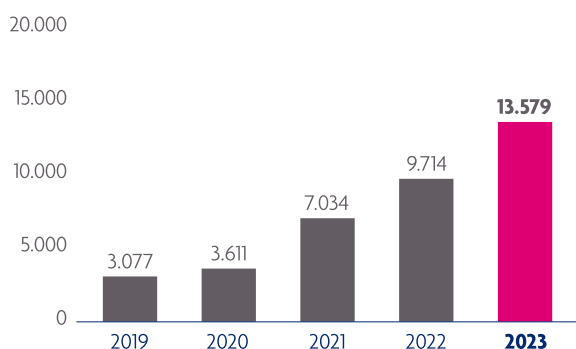
Efficiënter gebruik van het net vraagt om een fundamenteel andere manier van omgaan met het elektriciteitsnet. Wij willen ons daarom richten op het aanbieden van standaard-flexcontracten. Klanten geven echter de voorkeur aan maatwerkoplossingen, die veel tijd in beslag nemen.

Werken aan ruimte op het energienet

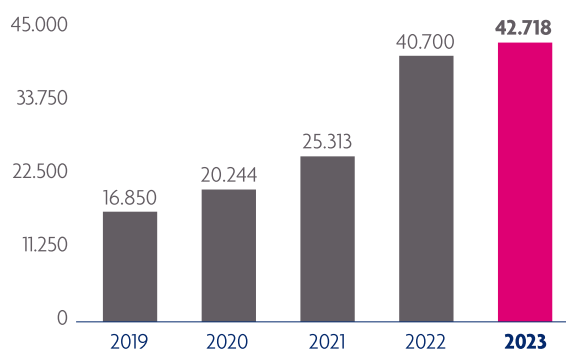
Iedereen voorzien van energie, dat is onze kerntaak. Helaas is toegang tot het net niet meer vanzelfsprekend. We hebben te maken met een vol stroomnet, transportschaarste en wachtlijsten.

De vraag naar elektriciteit is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Elektrische voertuigen, bussen en vrachtwagens winnen aan populariteit, steeds meer huishoudens kiezen voor elektrisch koken en een warmtepomp, en fabrieken stappen over op elektronische productieprocessen. Tegelijkertijd groeit het aantal zonne- en windmolenparken snel en leggen woningbezitters en bedrijven hun daken vol met zonnepanelen. Ambitieuze klimaatplannen en stijgende energieprijzen versnellen dit proces.

AANTAL VERWIJDERDE GASAANSLUITINGEN

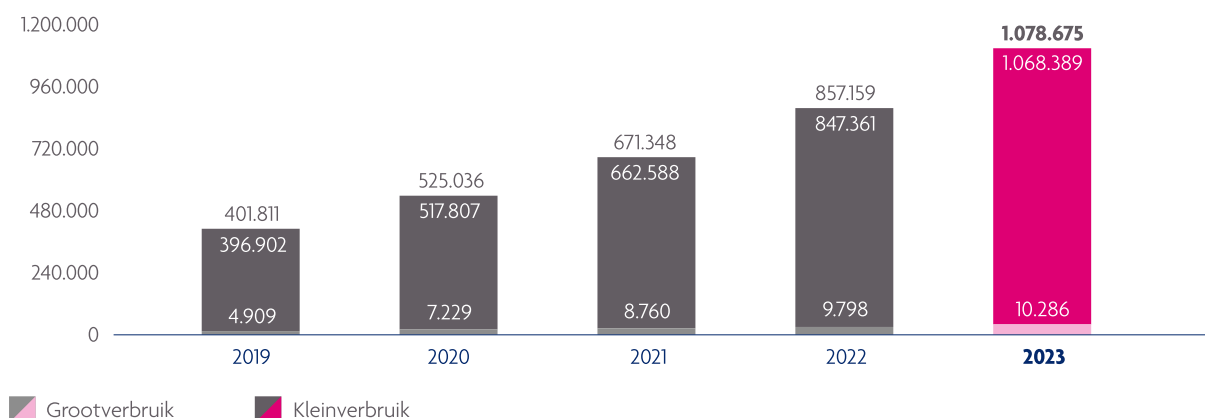

AANTAL VERZWAARDE ELEKTRICITEITSAANSLUITINGEN

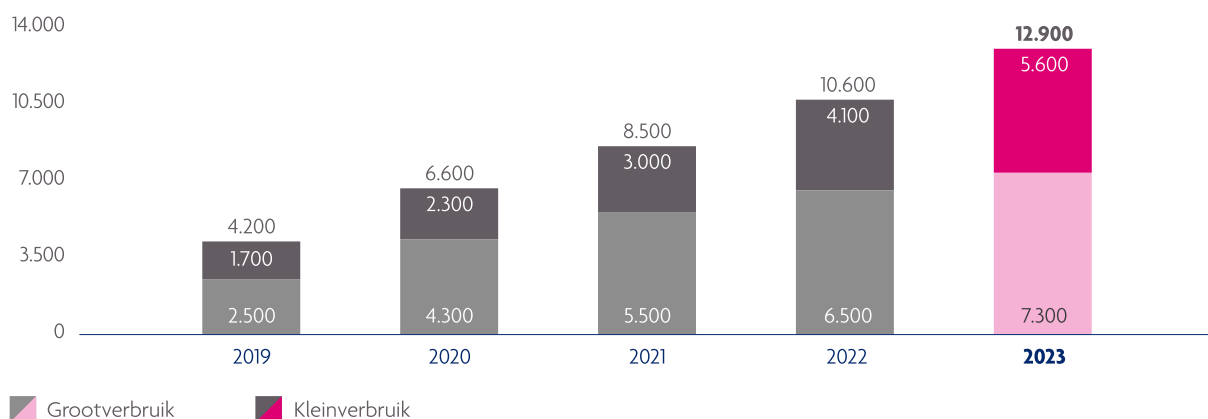

We verwijderden in 2023 13.579 gasaansluitingen (40% meer dan in 2022) en verzwaarden 42.718 elektriciteitsaansluitingen bij klanten; een stijging van ongeveer 5% ten opzichte van vorig jaar.

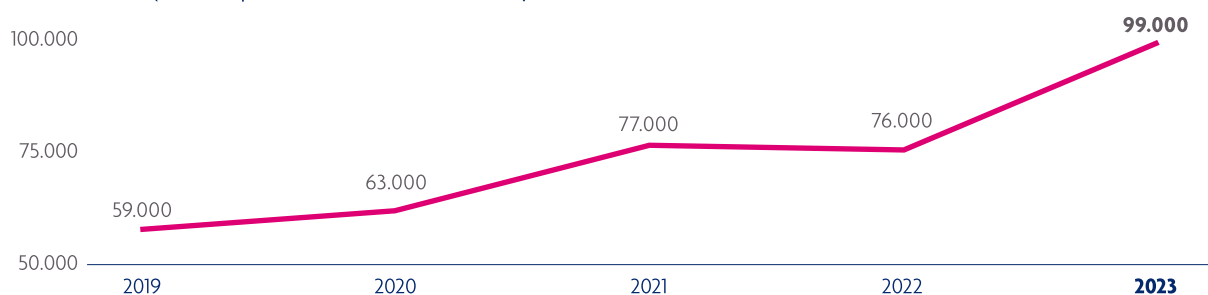
AANTAL AANSLUITINGEN WAAROP WORDT TERUGGELEVERD

DUURZAAM OPGESTELD VERMOGEN (in megawatt)

GROEN GAS (Getransporteerde volumes in Mm³)

Meer bedrijven en huishoudens wekken bovendien zelf energie op, waarvan ze een deel aan onze netten terugleveren. Het aantal aansluitingen dat zonne- en windenergie teruglevert, steeg met ruim 26% naar 1.078.675 aansluitingen (nagenoeg gelijk aan de stijging in 2022 van 27%). Het zogeheten duurzaam opgesteld vermogen (het maximale vermogen van alle duurzame energiebronnen) in onze regio's nam in 2023 toe met 22%. Het aandeel groen gas dat klanten aan ons terugleverden nam toe met 30%. Zo dragen we bij aan een duurzame energievoorziening.

WACHTLIJST BLIJFT GROEIEN

De toegenomen vraag én teruglevering van energie zorgen voor een overvol elektriciteitsnetwerk. Op diverse plekken is er te weinig ruimte om elektriciteit te transporteren. Toegang tot het elektriciteitsnetwerk en de bijbehorende transportcapaciteit is daarmee helaas niet langer vanzelfsprekend.

Grootzakelijke klanten die een nieuwe aansluiting willen of een bestaande aansluiting willen verzwaren, komen op een wachtlijst. We denken dat het nog vijf tot tien jaar duurt voordat die wachtlijst verleden tijd is. We realiseren ons dat de **impact** hiervan groot is. Bedrijven kunnen niet groeien of verduurzamen.

Ook huishoudens krijgen steeds vaker te maken met het overvolle net. Hun vraag naar elektriciteit stijgt snel, terwijl ook de teruglevering via zonnepanelen toeneemt. Hierdoor neemt de druk op het stroomnet in woonwijken fors toe. Met als gevolg dat huishoudens last krijgen van uitvallende omvormers.

UITBREIDING VAN ONS NETWERK

MEER INVESTERINGEN DAN OOI

De belangrijkste oplossing voor transportschaarste is uitbreiding van het net. Daar werken we hard aan. In 2023 hebben we onze netcapaciteit met 2,18 gigawatt uitgebreid (inclusief vervanging en congestiemanagement). In totaal investeerden we € 1.214 miljoen aan uitbreiding en onderhoud van onze netten, € 187 miljoen meer dan in 2022. Deze toename is een direct gevolg van de energietransitie.

Werkpakket

Groningen

Gerealiseerd 2022

€ 161 miljoen

Gerealiseerd 2023

€ 240 miljoen

Ambitie 2024

€ 255 miljoen

Drenthe

Gerealiseerd 2022

€ 114 miljoen

Gerealiseerd 2023

€ 115 miljoen

Ambitie 2024

€ 180 miljoen

Noord-Brabant

Gerealiseerd 2022

€ 386 miljoen

Gerealiseerd 2023

€ 435 miljoen

Ambitie 2024

€ 510 miljoen

Overijssel

Gerealiseerd 2022

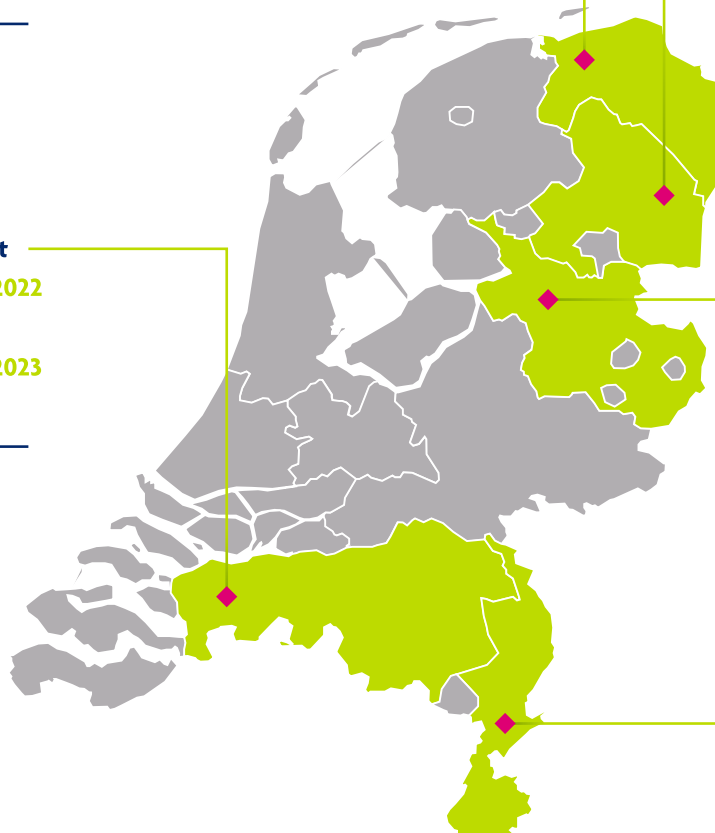
€ 178 miljoen

Gerealiseerd 2023

€ 197 miljoen

Ambitie 2024

€ 266 miljoen

Limburg

Gerealiseerd 2022

€ 187 miljoen

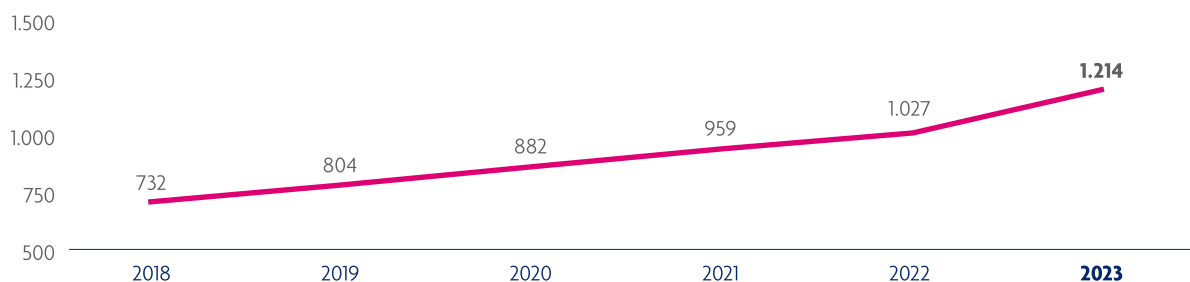
Gerealiseerd 2023

€ 227 miljoen

Ambitie 2024

€ 270 miljoen

GROEI WERKPAKKET

Werkpakket 2018-2023 op basis van normkosten

De realisatie is circa € 126 miljoen lager dan het plan van € 1.340 miljoen. De belangrijkste oorzaak voor het niet realiseren van het oorspronkelijke plan is schaarste aan technisch personeel. Hierdoor hebben we minder onderhouds- en vervangingswerkzaamheden kunnen realiseren.

In november 2023 presenteerden we de conceptversie van het investeringsplan voor 2024. De komende drie jaar investeren we € 3 miljard in uitbreiding van onze netten en zo'n € 1,5 miljard in onderhoud en beheer van de huidige infrastructuur. Het plan laat zien waar we de komende tien jaar aan de slag gaan. Input daarvoor hebben we opgehaald bij belanghebbenden, zoals provincies, gemeenten en marktpartijen. Voor het eerst zijn maatschappelijk geprioriteerde projecten meegenomen die provincies hebben aangedragen (via de zogeheten pMIEK's). Het plan maakt ook duidelijk dat er tot en met 2026 een aanzienlijk 'maakbaarheids gat' is. Dit is het verschil tussen de markt vraag en onze uitvoeringscapaciteit.

PRODUCTIEKARAVANEN

We schalen flink op en bouwen zo veel mogelijk infrastructuur bij. Maar er is meer nodig. We moeten de uitvoering versnellen. Dat kan alleen door samen met netbeheerders, aannemers, opdrachtgevers en (mede)overheden anders te werken. In de [Nationale Uitvoeringsagenda](#), die we in november 2023 samen met de andere netbeheerders uitbrachten, leggen we uit hoe we die versnelling tot 2035-2040 tot stand willen brengen.

De komende jaren breiden we alle 125 bestaande hoogspanningsstations uit en bouwen we er tientallen bij. Ook plaatsen we duizenden nieuwe transformatoren in woonwijken, verzwaren we duizenden bestaande transformatoren en leggen we in totaal 16.000 kilometer kabel van de zwaarste soort. Hiervoor zal in de komende tien jaar een op de drie straten open moeten.

We pakken dit werk buurt voor buurt aan met zogeheten productiekaravanen. Hierbij verrichten aannemers zelfstandig de engineering, voorbereiding en uitvoering. In juli 2023 begonnen we in een wijk in Sappemeer, daarna startten we ook op andere locaties.

Om met een productiekaravaan zo goed mogelijk te kunnen werken, moeten de randvoorwaarden op orde zijn. Vooraf moeten bewoners bijvoorbeeld goed zijn meegenomen in de aanstaande verbouwing. Ook gaan we nauwer samenwerken met partners voor de opleiding van technici. Op de plek waar we aan de slag gaan, moet voor alle infrastructuur op tijd voldoende (gegunde) ruimte beschikbaar zijn – tegen een acceptabele grondprijs. Er moeten afspraken zijn over kabeltracés, inpassing en communicatie met de omgeving. Ook is het belangrijk dat de vergunningen en verkeersplannen rond zijn. Zo kan de productiekaravaan snel starten én op hoog tempo doorwerken, zonder verstoringen onderweg.

Een nieuwe afdeling binnen Enexis is verantwoordelijk voor de uitbreiding van het aantal hoog- en middenspanningsstations. Om de bouw hiervan te versnellen, streven we naar standaardisatie en prefab-bouw. Bij het maken van de plannen kijken we ook waar fysieke ruimte is voor energie-infrastructuur en hoe we infrastructuur in de omgeving kunnen inpassen.

AANDACHT VOOR DE OMGEVING EN OMWONENDEN

Om alle uitbreidingen te realiseren, is veel grond en ruimte nodig. Elektriciteitsstations worden steeds groter en hun aantal neemt de komende jaren fors toe. In wijken komen nieuwe laagspanningsstations. Vooral in dichtbebouwde, stedelijke gebieden is dit een enorme uitdaging. Heldere communicatie en goed omgevingsmanagement zijn cruciaal om onze projecten uit te voeren en vergunningsprocedures te versnellen. We willen goed naar omwonenden luisteren en ze laten weten welke overlast ze kunnen verwachten tijdens het werk aan onze infrastructuur. Daarom houden we bijeenkomsten met bewoners en overleggen we met gemeenten. En hebben we onze afdeling Ruimte & Recht ingericht en flink opgeschaald om tijdig vergunningen en grond gereed te hebben.

ENERGIEVOORZIENING IS BETROUWBAAR

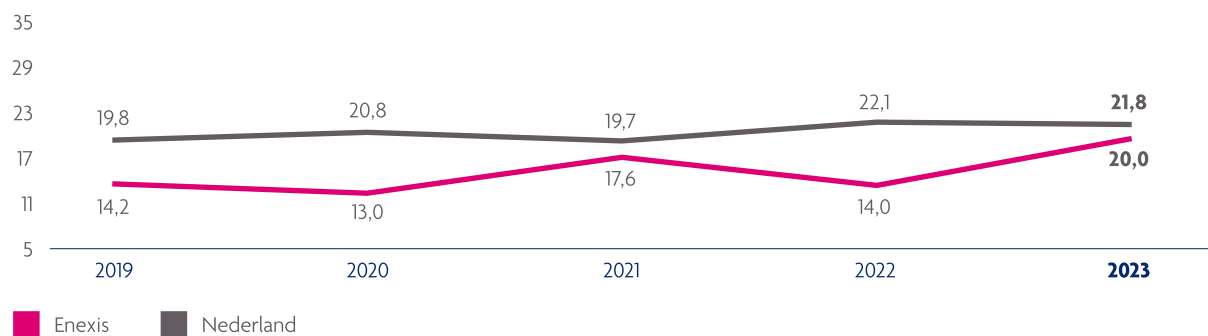
Tijdens alle verbouwingen blijft de winkel gewoon open. We zorgen ervoor dat de betrouwbaarheid en veiligheid van ons netwerk - met meer dan twee miljoen klanten - hoog blijven. De cijfers onderschrijven dat dit lukt: in 2023 hadden onze klanten gemiddeld 20,0 minuten geen elektriciteit (2022: 14 minuten). Hiermee scoren we al enkele jaren beter dan het landelijk gemiddelde. Daar zijn we trots op. Dit is te danken aan de investeringen in onze netten en aan de inzet van innovatieve systemen, zoals Distributie Automatisering Light (DALI). Dit systeem lokaliseert snel waar een storing is. Aan de andere kant laat de stijging zien dat we de grenzen van onze netten bereiken, waardoor het aantal storingen toeneemt.

De levering van gas werd in 2023 137 seconden onderbroken (2022: 109 seconden). Dat de storingsduur voor gas hoger lag dan een jaar eerder, werd veroorzaakt door vier langere storingen. Het betrof drie topstoringen in Limburg en één in Eindhoven, die gezamenlijk meer impact op de jaarlijkse uitvalduur hadden dan het totaal van alle andere storingen in 2023 bij elkaar. Storingen in de hoofdleiding hebben een impact op een groot aantal gebruikers en langere hersteltijd.

Uitvalduur	Elektriciteit (in minuten)	Gas (in seconden)
Groningen/Drenthe	25,2	72
Overijssel	23,8	80
Noord-Brabant Oost	14,8	117
Noord-Brabant West	18,7	71
Limburg	14,2	311
Hoogspanning ¹	0,8	-
Gemiddeld	20,0	137

¹ Niet geografisch toe te wijzen.

UITVALDUUR ELEKTRICITEIT¹ TEN OPZICHTE VAN HET LANDELIJKE GEMIDDELDE

¹ Registratiesystematiek Nestor elektriciteit.

HOGER PERCENTAGE TRANSPORTINDICATIES AFGEGEVEN

In 2023 konden we voor 93% van de aanvragen een transportindicatie afgeven (2022: 79%). In een transportindicatie staat dat op het moment dat een aanvraag door een klant wordt ingediend, er nog ruimte op het elektriciteitsnet beschikbaar is. Met deze indicatie kunnen bedrijven die duurzame energie willen opwekken en/of werken aan de vermindering van CO₂-uitstoot, SDE++-subsidie aanvragen. In totaal ontvingen we 1.000 aanvragen. Dat is 40% minder dan in 2022, maar het totaal aangevraagd vermogen lag ruim 40% hoger. Dit betekent dat de schaalgrootte van de aangevraagde projecten toeneemt.

We konden de transportindicatie ook afgeven in gebieden waar sprake is van netcongestie (zie [schaarstekkaart](#)), omdat we bij de toekenning rekening hebben gehouden met toekomstige investeringen in de verzwaringen van het netwerk. Een transportindicatie zelf is geen garantie voor de beschikbare capaciteit. Die capaciteit wordt pas getoetst als we een daadwerkelijke offerteaanvraag in behandeling nemen.

NIEUWE VOORRAADSTRATEGIE

Voor de energietransitie verzetten we steeds meer werk, waarvoor heel veel materiaal nodig is. Denk alleen al aan miljoenen meters kabel. Om het werk aan onze netten te versnellen, gaan we een grote voorraad aanleggen. Zo kunnen we beter tegen een stootje. We worden minder afhankelijk van productieproblemen bij leveranciers en kunnen sneller materialen leveren voor uitbreiding van onze netten.

Dit geldt onder andere voor haspels. In 2023 hadden we zo'n 2.200 haspels op voorraad, eind 2023 stond dit aantal op circa 4.000 stuks en in 2026 willen we doorgroeien naar 12.000. Deze grotere hoeveelheden haspels kunnen we niet kwijt in ons noordelijke logistiek operationeel centrum in Hoogeveen. Na een Europese aanbesteding hebben we Oegema Logistics+ geselecteerd als onze logistieke dienstverlener. Om onze voorraadcapaciteit te helpen vergroten, heeft dit bedrijf fors geïnvesteerd in zijn eigen terrein. In korte tijd verzezen er twee stellingen van 130 meter. Ook wordt er een nieuw verhard terrein aangelegd. Zo breiden we onze opslagcapaciteit uit en kunnen we de haspels sneller dan ooit afleveren in ons hele werkgebied.

EFFICIËNTER GEBRUIK VAN HET NET

NIEUWE CONTRACTVORMEN ZORGEN VOOR RUIMTE

Buiten de piekmomenten is er ruimte op het elektriciteitsnet, bijvoorbeeld 's nachts. Die capaciteit kan worden ingezet voor onder andere het opladen van elektrische auto's en vrachtwagens. Behalve naar netuitbreiding kijken we daarom naar een slimmer gebruik van het elektriciteitsnet. Om dat mogelijk te maken, werken we als netbeheerders aan contracten met alternatieve transportrechten en contracten waarin we transportcapaciteit afspreken met groepen. Voor dergelijke contractvormen is nog veel aanpassing van wet- en regelgeving nodig. We verwachten dat we zulke contracten vanaf 2025 kunnen aanbieden.

ALTERNATIEVE TRANSPORTRECHTEN

Door contractvormen met alternatieve transportrechten (ATR's) kunnen we meer gebruikers op het net aansluiten. Bovendien profiteren netgebruikers die gebruikmaken van alternatieve transportrechten van een lager tarief. We onderscheiden twee categorieën ATR's: tijdgebonden en dynamische contracten.

- Bij tijdgebonden contracten spreken we een vast tijdsvenster af met de klant. De klant krijgt dan bijvoorbeeld 's nachts extra vermogen.
- Bij dynamische contracten kunnen we de capaciteit voor een (maximaal) aantal uren per jaar beperken op momenten dat we een piekbelasting verwachten. Klanten krijgen uiterlijk een dag voor zo'n beperking bericht.

GROEPSTRANSPORTOVEREENKOMST

Steeds meer ondernemingen op bedrijventerreinen vormen een energiehub om samen efficiënt met energie om te gaan. Ze stemmen energieopwek, -verbruik en -opslag op elkaar af. Zo kunnen ze samen verduurzamen en uitbreiden als dat nodig is. Energiehubs zorgen er ook voor dat er ruimte op het net ontstaat. We willen energiehubs graag ondersteunen met groepstransportovereenkomsten. In zo'n overeenkomst spreken we een maximaal te gebruiken hoeveelheid transportcapaciteit af met de energiehub. Deelnemers in de energiehub stemmen vervolgens onderling af hoe ze deze capaciteit benutten.

Bij energiehubs is op technisch, organisatorisch en juridisch vlak nog veel te leren. Enexis is betrokken bij pilots in Almelo, Zwolle en Hapert. Samen met de deelnemende bedrijven kijken we hoe ze het net efficiënter kunnen gebruiken door vraag en aanbod op elkaar af te stemmen.

KLANTEN ENTHOUSIASMEREN

Efficiënter gebruik van het net vraagt om een fundamenteel andere manier van omgaan met het elektriciteitsnet. De realiteit is dat het ons tot nu toe niet goed lukt om grootzakelijke klanten te enthousiasmeren voor onze flexoplossingen. We gaan klanten daarom actiever benaderen om hen te informeren en ze te overtuigen van het belang van deze andere manier van elektriciteitsgebruik. Daarnaast willen we bij iedereen, zowel bedrijf als particulier, het bewustzijn vergroten dat energie gebruikt moet worden op momenten dat die in overvloed beschikbaar is.

DILEMMA: MAATWERK VERSUS STANDAARDISATIE IN FLEXCONTRACTEN

Het afgelopen jaar hebben we veel geleerd van alle gesprekken die we hebben gevoerd met onze klanten om flexvermogen te verkrijgen. Eén van de lessen is dat het aanbieden van maatwerkafspraken per individuele klant geen oplossing is voor de omvang van dit probleem. De verhouding tussen het beschikbaar gestelde vermogen en het aantal gevoerde gesprekken is onevenredig. We zijn gebaat bij simpel uitlegbare en voor de klant makkelijk uitvoerbare contractvormen, die we in relatief kort tijdsbestek kunnen aanbieden.

In 2023 hebben we een aantal maatwerkcontracten afgesloten om klanten te helpen. We trekken hier lessen uit hoe we de standaardcontracten het beste vorm geven. Daarnaast zijn we gestart met het op kleine schaal aanbieden van vaste tijdvensters waarop nog ruimte is. We zien dat klanten daarvoor openstaan. De beweging van maatwerk naar standaardisatie als het gaat om flexcontracten is een beweging die we ook zien bij de andere netbeheerders.

NAUWERE SAMENWERKING EN DIGITALE INZET

BETERE TOEWIJZING ENERGIEVERBRUIK

De energie die over ons netwerk gaat, wijzen we dagelijks toe aan energiemaatschappijen. Dit is een belangrijk proces: hoe nauwkeuriger de toewijzing, hoe beter de balans op het net en hoe minder correcties achteraf. De toewijzing gebeurt aan de hand van verbruiksprofielen. Die gaven geen juist beeld meer van de veranderende energievraag, onder andere door het zelf opwekken van energie, het laden van elektrische auto's en het gebruik van warmtepompen. Sinds april 2023 werken we met dynamische profielen en een splitsing in klanten mét en zonder teruglevering van energie. Deze profielen zorgen voor een significant betere toewijzing van energiestromen. Daardoor hoeven we achteraf minder verschillen te verrekenen met de energiemaatschappijen; dit volume is gedaald van 250 gigawattuur naar 30 gigawattuur gemiddeld per maand.

De aanpassingen in energievraag leiden ook tot verandering in de markt. Zo koos energieleverancier Vandebron er in 2023 voor om terugleverkosten in rekening te brengen aan klanten met zonnepanelen. De kosten voor teruglevering van energie aan het net worden steeds hoger, en op deze manier worden de kosten betaald door klanten die hier ook daadwerkelijk gebruik van maken.

Als de Energiewet ingaat, kunnen we energie nog nauwkeuriger toewijzen, omdat we vanaf dat moment meer informatie uit de slimme meter mogen gebruiken. Een schatting op basis van verbruiksprofielen is dan niet meer nodig.

De problemen in 2022 met het uitlezen van de slimme meters waren in 2023 volledig opgelost. Daarmee voldoen we weer aan de gemaakte marktafspraken.

MEER GRIP EN MOGELIJKHEDEN DANKZIJ DATA EN DIGITALISERING

Datagedreven werken en digitalisering helpen ons bij de energietransitie. Ze maken werkprocessen efficiënter en ondersteunen ons in de samenwerking met partners en klanten. Ook gebruiken we data en digitale technieken onder meer bij congestiemanagement en de opleiding van nieuwe technische collega's. Met de HoloLens bijvoorbeeld, een vorm van extended reality (XR), zetten we een eerste stap in de digitalisering van werken en trainen. Hiermee kunnen mentoren hun leerlingen flexibeler begeleiden, doordat leerlingen zelfstandiger aan de slag kunnen met het onder de knie krijgen van handelingen.

Data en digitalisering vragen ook om een gedegen fundament en beheersing van risico's (zie kader). Om op een verantwoorde manier de vruchten van digitalisering te kunnen plukken, hebben we visies en beleid vertaald naar heldere plannen en werken we aan de digitale weerbaarheid en fitheid van onze organisatie en medewerkers, onder meer door mensen bewust te maken van de gevaren van cybercriminaliteit. In 2024 willen we een AI Centre of Excellence inrichten, een centrale afdeling die kennis heeft, het gebruik stimuleert, overzicht houdt en actie onderneemt met betrekking tot relevante wet- en regelgeving.

In 2023 hebben we samen met de overige netbeheerders een visie op datadeling opgesteld. Dit heeft geresulteerd in één dataloket voor alle netbeheerders, dat data-aanvragen van partners in de energietransitie centraal afhandelt.

De borging van digitale veiligheid

De dreiging van digitale aanvallen groeit al jaren wereldwijd. Digitale veiligheid staat dan ook hoog op de agenda bij Enexis. Met een integrale en proactieve aanpak focussen we op technologie, medewerkers en processen. We beschermen de vitale infrastructuur, ICT, vertrouwelijke gegevens en persoonsgegevens, trainen medewerkers om digitaal weerbaar te zijn en hebben adequate informatiebeveiligingsprocessen. In de hele organisatie zijn teams en medewerkers dagelijks belast met de borging van digitale veiligheid. Ook werken we intensief samen met de overheid, ketenpartners en partijen binnen de energiesector. Daardoor zijn we steeds op de hoogte van actuele dreigingen, incidenten en kwetsbaarheden in systemen en kunnen we snel actie ondernemen.

Werken aan onze netten

BINNENSTAD ASSEN

Sinds eind 2023 wordt de binnenstad van Assen heringericht. Dit ambitieuze project wordt uitgevoerd door Enexis, drinkwaterbedrijf WMD, Ziggo en een gecombineerde aannemer. We verleggen samen kabels en leidingen en vervangen de laagspanningskabel om beter te kunnen aansluiten bij de energietransitie. De werkzaamheden vinden plaats in de smalle straten van Assen, vaak dicht bij oude en soms monumentale panden. Belangrijke aandachtspunten bij dit project zijn de bereikbaarheid van winkels en de veiligheid van het winkelend publiek tijdens de werkzaamheden. Het projectteam communiceert via de Bouwapp, die wordt beheerd door de omgevingsmanager van de aannemer. Onze civiele uitvoerder houdt toezicht op de werkzaamheden van ons gas- en elektriteam.

Drenthe

Noord-Brabant

PROJECT NIEUW-WEERDINGE

We vervingen in 2023 ons DistrictStation (DS) in Nieuw-Weerdinge, omdat het slecht bereikbaar was. We kozen voor een pilotproject om een nieuw, modulair opgebouwd DS te plaatsen. Hierbij zijn de in- en uitlaatleidingen al voorgemonteerd. Reden voor de pilot is dat montage, nadat de fundering en de set (regelstraat) zijn geplaatst, samengaat met veel inspanning en een oncomfortabele werkhouding van monteurs.

VERNIEUWD MIDDENSPIANNINGSSTATION WAALWIJK

In 2023 leverden we ons vernieuwde middenspanningsstation in Waalwijk op. Samen met TenneT vernieuwden we het station en breidden we het uit, om een volgende stap te zetten in het toekomstbestendig maken van het Noord-Brabantse elektriciteitsnet. Dankzij de uitbreiding konden verschillende grootverbruikers in de regio een nieuwe of zwaardere aansluiting krijgen. Om de volledige capaciteit van het vernieuwde station te kunnen benutten, zijn nog aanvullende uitbreidingen in het hoogspanningsnet nodig.

GASLEIDING ONDER DE BERGSCHIE MAAS

Enexis en Rijkswaterstaat werkten in 2023 samen aan het A27 Houten-Hooipolderproject. We voeren drie belangrijke boringen uit om gasleidingen en andere nutsvoorzieningen te verplaatsen. De richtlijnen voor gasleidingen zijn veranderd, waardoor de gasleiding niet langer vast mag zitten aan de Keizersveerbrug. Bovendien ligt de leiding deels onder de geplande uitbreiding van de A27. Daarom boren we de gasleiding onder de Bergsche Maas door naar de nieuwe mantelbuizen die dit jaar zijn aangelegd in de berm van de Keizer Napoleonweg. We boren met geavanceerde technologie, waarbij het boortraject precies wordt gevolgd zonder veel overlast te veroorzaken voor scheepvaartverkeer of weggebruikers. Om overlast te beperken, communiceren we uitgebreid met de gemeenten en de bewoners. Mogelijk liggen er nog niet-ontplofte explosieven in Hank, waardoor we de boring hebben verplaatst naar het voorjaar van 2024.

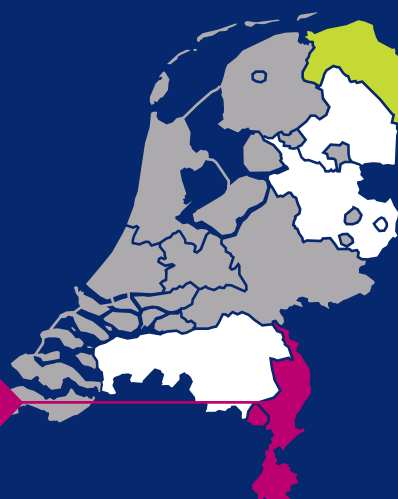

Werken aan onze netten

VERZWARING STEENFABRIEK BEEK

In Beek en Elsloo boort Enexis diep onder de grond om het transportstation te verzwaren. Dit doen we voor de nieuwe, elektrisch verwarmde droogkamers die Steenfabriek VanderSanden Beek bouwt om een miljoen kuub gas per jaar te besparen. Vanuit het nabijgelegen hoogspanningsstation verzwaren we het transportstation over een afstand van 3,3 kilometer. En dat heeft best veel voeten in de aarde. Over 1,9 kilometer van het tracé boort Enexis horizontaal. Hiervoor is gekozen om de inwoners van Beek en Elsloo zo veel mogelijk te ontzien. Tijdens het boren moeten we rekening houden met kabels en buizen voor data, hogedrukgas, het (pers)riool en de waterleiding. Ook boren we onder het spoor en een spoorwegovergang. Op het tracé ligt verder een doorgaande weg waar bijna 10.000 auto's per dag overheen rijden. In totaal doen we negen horizontaal gestuurde boringen. De 80-tons booropstelling kan een tracé boren van 308 meter tot dieptes van 17 meter. We boren in grofweg drie fases. Bij de pilotboring gaat een kleine boorkop de grond in, die wordt gemonitord en zo nodig bijgestuurd. Vervolgens sturen we vanaf het uittredepunt een grotere boorkop terug om zo de boorgang ruimer te maken. Tot slot zorgen we met een trekkop dat de boor door de mantelbuizen naar het uittredepunt gaat en trekken we de kabels erdoorheen.

Groningen

Limburg

NIEUW STATION REUVER

Op de hoek van de Broeklaan en de Sint Annastraat in Reuver is een verouderd transformatorstation vervangen door een nieuw station met een grotere capaciteit. De aanleiding voor het nieuwe station was de aanvraag voor twee nieuwe klantaansluitingen voor twee zonneparken in de gemeente Beesel. Eén op water en één op land. De aansluitingen waren al goedgekeurd voor subsidies en hadden dus een deadline. Maar de bestaande middenspanningsinstallatie had geen ruimte om uit te breiden. Het eerste plan – een nieuwe locatie – bleek niet haalbaar. Een nieuw station op de eigen kavel lukte met wat creatieve oplossingen om de beperkte ruimte optimaal te benutten wel. De vervanging van het transformatorstation en de realisatie van de nieuwe klantaansluitingen zorgden ervoor dat de energievoorziening in de regio kon worden verbeterd en dat de zonneparken op tijd van stroom werden voorzien.

HOOGSPANNINGSSTATION MEEDEN

In 2023 werkten Enexis Netbeheer en TenneT samen aan de uitbreiding van hoogspanningsstation Meeden. Dit station speelt een belangrijke rol in de stroomvoorziening. Niet alleen in de regio, maar ook in de rest van Nederland en zelfs Duitsland. Het station in Meeden bestaat uit drie onderdelen van 110 kilovolt, 220 kilovolt en 380 kilovolt. Voor al deze spanningsniveaus worden bestaande en nieuwe elementen uitgebreid en aangepast. Tot 2026 plaatsen we in totaal zeven nieuwe transformatoren, zodat Enexis en TenneT ook in de toekomst stroom kunnen blijven leveren. De bovengrondse hoogspanningsverbinding tussen Meeden en Veendam wordt op het station en in het bosgebied ondergronds gebracht. De bovengrondse verbinding met drie masten is in 2023 gesloopt. De werkzaamheden moeten in 2030 afgerond zijn.

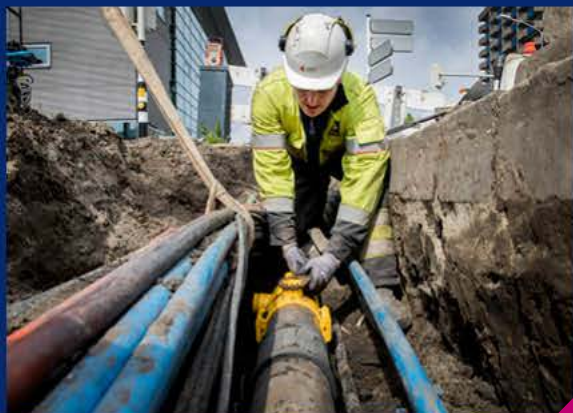

Werken aan onze netten

Groningen

Overijssel

GASLEIDING VERVANGEN IN ZWOLLE

Vanwege een gaslekkage aan de Dijkstraat in Zwolle vervingen we in 2023 een gasleiding over een tracé van 300 meter. Bij het verkennende bodemonderzoek bleek dat de bodem deels verontreinigd was, dus combineerden we het werk met bodemsanering. Bijzonder aan dit project is dat de Dijkstraat een drukke, doorgaande route is naar het centrum van Zwolle. Om overlast zoveel mogelijk te beperken, zorgden we er samen met onze samenwerkingspartners voor dat de werkzaamheden voor de bouwvak waren afgerond.

NIEUWE MIDDENSPIJNINGEN EN VERDEELSTATION IN OUDLEUSEN/DALFSEN

In het buitengebied bij Oudleusen en Dalfsen vervangt Enexis de afgekeurde middenspanningsinstallaties in verdeelstation Om de Landskroon. Ook wordt de vloer van het station gerenoveerd. De functies worden overgenomen door een tijdelijke middenspanningsinstallatie en een tijdelijk verdeelstation. Deze worden verwijderd wanneer het nieuwe station geplaatst is en de stroomkabels weer zijn aangesloten op het permanente station. Het is de eerste keer dat er twee noodcontainers nodig zijn om de middenspanningsinstallatie te vervangen. De uitvoerders maakten een uitgebreid plan om de oude installatie om te lassen naar de containers. Het project kan op veel interesse van omwonenden rekenen.

VIERVERLATEN

Vierverlaten wordt gezien als het grootste stopcontact van Noord-Nederland. In april namen we hier nieuwe hoogspanningsvelden en drie vermogenstransformatoren met bijbehorende middenspanningsinstallatie in bedrijf. Hiermee kwam er in één klap 270 megavoltampère extra aansluitvermogen beschikbaar voor de regio Groningen. Dat betekent een belangrijke stap in de verduurzaming en dat we meer grootverbruikers kunnen aansluiten. Dankzij de nauwe samenwerking tussen Enexis, Equans, TenneT en Volker Energy Solutions lukte het om dit project binnen twee jaar na het ontwerp te realiseren. Parallel aan dit project loopt nog een project in Kolham, waarbij we twintig afgaande kabels omzwaaien en zestien nieuwe kabels aansluiten. We ronden dit eind 2024 af.

Transparant communiceren over wat wel kan

STRATEGISCH DOEL: KLANTEN WETEN WAT ZE AAN ONS HEBBEN

Indicatoren:	Resultaat in 2023	Resultaat in 2022
% Maatwerkaansluitingen wensdatum	67%	n.v.t.
% Standaardaansluitingen wensdatum	70%	n.v.t.
Kwantitatieve voortgang jaarorderboek	€ 1.214 mln	€ 1.027 mln

Toename Afname Verbeterd Verslechterd

Materiële thema's:

Klantgerichte dienstverlening

Hoog materieel Materieel

DILEMMA:

Het balanceren tussen transparantie en onzekerheden in de uitbreiding van het elektriciteitsnet

We streven naar maximale transparantie en voorspelbaarheid voor onze klanten – hierin trekken we nauw op met TenneT. Maar we blijven geconfronteerd worden met onzekerheden door externe ontwikkelingen. Deze onzekerheden beïnvloeden hoe voorspelbaar en transparant we kunnen zijn naar onze klanten toe.

Transparant communiceren over wat wel kan

De gigantische verbouwing van ons energiesysteem vraagt om goede en transparante communicatie met klanten. Wat kunnen ze wanneer van ons verwachten? Met overzichtskaarten en regelmatige updates geven we inzicht in de ontwikkelingen op ons net en de wachtlijsten per HS/MS station. We introduceerden in 2023 voor bedrijven- en industrieterreinen ook een wegwijzer naar mogelijke oplossingen voor efficiënter energiegebruik.

Op steeds meer plekken lopen we tegen de grenzen van het elektriciteitsnet aan. Uiteraard werken we hard aan oplossingen, door het net uit te breiden en efficiënter te gebruiken en door nauwer samen te werken met partners en stakeholders. We verzetten meer werk dan ooit. Tegelijkertijd verwachten we dat we de komende vijf tot tien jaar nog te maken hebben met wachtlijsten voor grootverbruikers. Dat doet pijn. Want bedrijven kunnen zich hierdoor niet vestigen, uitbreiden of elektrificeren. Ook plannen voor de opwek van duurzame energie moeten in de ijskast.

HELDER COMMUNICEREN MET GROOTVERBRUIKERS

Klanten reageren wisselend op de situatie. Echt grote klanten zagen de problemen op het net aankomen en bekijken de mogelijkheden die er nog wél zijn. Kleinere ondernemers en familiebedrijven voelen de problemen vaak sterker.

We willen klanten zo helder mogelijk informeren over ontwikkelingen, wachtlijsten en mogelijkheden. Zo introduceerden we in 2023 een kaart die per provincie per station het aantal aanvragen op de wachtlijst voor afname en teruglevering laat zien (Groningen, Drenthe, Overijssel, Noord-Brabant en Limburg) inclusief het aangevraagd contractvermogen. Ook is de geplande netuitbreiding op het station met jaartal en het verwachte vermogen dat bij de uitbreiding beschikbaar komt in beeld gebracht. Bovendien informeren we klanten via een maandelijkse update over de capaciteit op ons elektriciteitsnet. Daarin gaan we onder andere in op nieuwe knelpunten en geven we informatie over congestieonderzoeken. Ook hielden we in 2023 speciale dagen waar klanten vragen konden stellen en informeren we klanten via werkgevers- en brancheorganisaties.

DILEMMA: HET BALANCEREN TUSSEN TRANSPARANTIE EN ONZEKERHEDEN IN DE UITBREIDING VAN HET ELEKTRICITEITSNET

Het geven van meer inzicht is cruciaal om onze grootzakelijke klanten en stakeholders perspectief te bieden. Het wordt steeds belangrijker om de verwachtingen goed te managen. We moeten onze klanten in de wachtrij kunnen vertellen wanneer zij wél aan de beurt zijn. We zetten in op meer transparantie door helder te communiceren over de doorlooptijden en de voortgang van onze werkzaamheden.

We zijn actief bezig met het uitbreiden van het elektriciteitsnet, maar de totale capaciteit om klanten aan te sluiten hangt voor een belangrijk deel ook af van de uitbreidingsprojecten van TenneT. Een solide samenwerking en nauwe afstemming met TenneT zijn daarom cruciaal, zodat we beter inzicht krijgen in de planning van TenneT's uitbreidingsprojecten. Ondanks onze inspanningen om alles goed af te stemmen, blijven zowel wij als TenneT geconfronteerd worden met onzekerheden door externe ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de autonome groei van warmtepompen en zonnepanelen bij huishoudens. Deze onzekerheden beïnvloeden de voorspelbaarheid naar onze klanten toe.

OPLOSSINGEN VOOR GROOTVERBRUIKERS

CAPACITEIT VRIJSPELEN DOOR KLANTEN

Bedrijven kunnen ook zelf hun energiegedrag aanpassen om hun capaciteit uit te breiden. Ze kunnen bijvoorbeeld een deel van de productie naar de nacht verplaatsen of dan hun elektrische wagenpark opladen. 's Nachts is er namelijk vaak nog genoeg capaciteit. Overdag spelen ze dan ruimte vrij op het energienet. Een andere oplossing is om niet uit te breiden op de eigen locatie, maar op een plek in Nederland waar wel voldoende stroom beschikbaar is.

De huidige situatie zet bedrijven aan om over dergelijke oplossingen na te denken. Wij stimuleren dit door de mogelijkheden met klanten te bespreken en hen uit te nodigen om hierover met specialisten in de markt te overleggen. Op enexis.nl staat ook [een wegwijzer](#) specifiek gericht op bedrijven- en industrieterreinen, die bedrijven inzicht geeft of er oplossingen zijn voor efficiënter energiegebruik en zo ja, welke dat zijn.

CONTRACTEN VOOR FLEXIBEL VERMOGEN

In het kader van congestie management informeren en benaderen we klanten met mogelijkheden om het net zo efficiënt mogelijk te benutten. We vragen hen bijvoorbeeld om tijdens verwachte piekmomenten op het net tijdelijk – en tegen betaling – een deel van hun capaciteit aan ons terug te geven. Dit doen we voor zowel de afname als de teruglevering van stroom. Klanten kunnen voor dit 'spitsmijden' contracten voor flexibel vermogen afsluiten. Op onze [website](#) informeren we grootzakelijke klanten over de opties. Hier kunnen ze ook hun belangstelling kenbaar maken om flexibel vermogen aan te bieden.

Het eerste contract voor spitsmijden sloten we op 1 september 2023 met Eneco voor een windproject in Farmsum. Tijdens piekmomenten vermindert Eneco tijdelijk de teruglevering van stroom van dit windmolenpark. De totale capaciteit van het windpark is zo'n 25 megawatt – daarvan is 10 megawatt flexibel vermogen. Ter illustratie: dit is vergelijkbaar met 30.000 nieuwe zonnepanelen. Om zo veel mogelijk klanten op de wachtlijst te kunnen bedienen, benaderen we klanten die flexibel vermogen kunnen leveren proactief.

OPWEKSTURING

De teruglevering van zonne- en windenergie is sterk afhankelijk van het weer. We gebruiken weermodellen om de teruglevering te voorspellen. Plotselinge weersveranderingen leiden tot afwijkingen van deze voorspellingen. Daardoor kan er onverwacht toch een te hoge netbelasting optreden. Voor de leveringszekerheid van elektriciteit is het dan noodzakelijk om de teruglevering van stroom acuut te beperken. Tot 2023 konden we dit alleen doen door de teruglevering door klanten tijdelijk uit te schakelen, zonder dat we daarover met hen afspraken hadden gemaakt. Dit vinden we voor klanten geen wenselijke oplossing. Daarom zijn we in 2023 met een nieuw product gekomen: opweksturing. Hiermee wordt tijdelijk de teruglevering van zonne- en windparken beperkt voor zover nodig. Klanten die deelnemen, krijgen hiervoor een vergoeding. In juni 2023 hebben we in het Overijsselse Den Ham de eerste drie klanten aangesloten.

In het hoofdstuk [Samen naar een toekomstbestendig energiesysteem](#) is een ander product genaamd ZonBalans toegelicht. In 2023 hebben we in Tilburg een proef gedaan met ZonBalans. We hebben 170 klanten hiervoor benaderd. Hoewel er interesse is voor het product, heeft het helaas nog tot weinig concrete productafname geleid. In 2024 gaan we nog eens 800 klanten benaderen die bovenaan de wachtlijst staan.

OOK KLEINVERBRUIKERS ERVAREN HINDER

Voor huishoudens en andere kleinverbruikers is de situatie op het energienet minder nijpend dan voor grootverbruikers. Voor een kleine aansluiting is doorgaans nog wel ruimte op het net. Maar ook kleinverbruikers kunnen last hebben van spanningsproblemen of stroomuitval. In het eerste halfjaar van 2023 verdubbelde het aantal meldingen van spanningsproblemen en kwam het twee keer zo vaak voor dat transformatoren uitvielen en een hele wijk zonder stroom zat.

Ook kunnen kleinverbruikers overlast hebben van werkzaamheden in de straat en door nieuwe transformatorhuisjes in het straatbeeld. Nieuwe klanten kunnen we bovendien steeds vaker pas aansluiten als er nieuwe of zwaardere kabels gelegd zijn. Zij moeten dus langer wachten op hun nieuwe of verzwaarde aansluiting.

PROACTIEF COMMUNICEREN MET KLEINVERBRUIKERS

Om kleinverbruikers te informeren over mogelijke overlast, communiceren we proactief en geven we inzicht in de situatie op het elektriciteitsnet. Dat doen we op een aantal manieren:

- De informatie op onze website hebben we in 2023 flink uitgebreid; uitleg over de energietransitie, de rol van de netbeheerder en de te verwachten problemen vinden sitebezoekers direct via onze homepage.
- In 2023 zijn we begonnen met de voorbereidingen voor de mediacampagne Vol energie. Deze campagne – die loopt vanaf januari 2024 – maakt klanten bewust van het volle stroomnet en de gevolgen daarvan. We hopen zo op meer begrip voor de situatie, werkzaamheden en keuzes die we maken. Tegelijkertijd geven we aan hoe klanten hun energiegebruik kunnen aanpassen om problemen te voorkomen en moedigen we hen aan om tijdig een verzwarende of nieuwe aansluiting aan te vragen.
- Klanten die een aanvraag doen voor een nieuwe aansluiting of verzwarende, laten we bij de offerte direct weten of het nodig is dat we het net eerst uitbreiden. Zo weten ze waar ze aan toe zijn.
- Tijdens het aanvraagproces houden wij – en onze aannemers – klanten op de hoogte van de planning.
- Klanten die overwegen zonnepanelen aan te schaffen, kunnen op onze site controleren of er in hun buurt spanningsproblemen bekend zijn. Op die manier weten ze vooraf of de kans groot is dat bij heel zonnig weer de omvormer automatisch uitschakelt. Ook geven we hier tips om spanningsproblemen te voorkomen en te verminderen.

SCHAARSTE PERSONEEL VERTRAAGT AANSLUITINGEN

Halverwege 2023 maakte de Autoriteit Consument & Markt (ACM) het nieuwe Codebesluit aansluittermijnen elektriciteit kleine aansluitingen bekend. Nieuwe aansluitingen moeten we binnen 18 weken uitvoeren. Is er geen graafwerk nodig, dan geldt een termijn van 12 weken, en bij congestie is de termijn maximaal 52 weken. Ook voor grootverbruikers verwachten we in 2024 een nieuwe code. Voor hen zijn met name duidelijkheid en voorspelbaarheid van de aansluittermijn belangrijk.

De aansluittermijn voor kleinverbruikers zijn ons inziens niet realistisch meer. We gaan dan ook in beroep tegen het nieuwe codebesluit. De aansluittermijnen zijn gebaseerd op cijfers in het verleden en nu vaak onhaalbaar door de enorme toename in aanvragen en geringe arbeidscapaciteit. Om dezelfde reden – én omdat materialen schaars zijn – lukt het niet om grootverbruikers binnen de huidige termijn van 18 weken aan te sluiten. We verwachten hierin op korte termijn geen verandering. Het niet tijdig aansluiten van klanten kan financiële gevolgen voor ons hebben, bijvoorbeeld doordat we tijdelijk oplossingen moeten creëren. De kosten daarvan kunnen we moeilijk inschatten.

NETWERKTARIEVEN EN TARIEFMODEL

NETWERKTARIEVEN SIGNIFICANT GESTEGEN

De netwerktarieven zijn in 2023 flink gestegen. Dit komt voor een belangrijk deel door de **gestegen energieprijzen**: netverliezen moeten we inkopen voor deze hogere prijs. Daarnaast zijn de kosten voor het gebruik van het bovenliggende hoogspanningsnet gestegen. We betalen aan TenneT kosten voor het transport van de energie over dit landelijke net naar onze regionale netten. De derde pijler voor de tariefstijging is de uitzonderlijk hoge prijsinflatie in 2022 (+12%, door toezichthouder ACM vastgesteld op basis van CBS-cijfers). Exclusief btw-effecten (in 2022 was er tijdelijk een btw-verlaging ter compensatie van de hogere energieprijzen) betalen huishoudens voor de gecombineerde elektriciteits- en gasnota in 2023 16,5% meer dan in 2022.

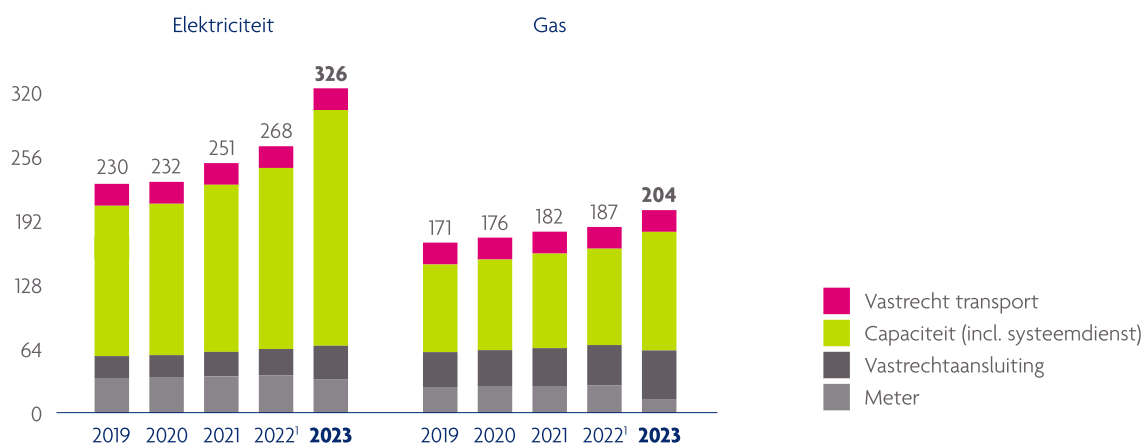
In 2024 verwachten we opnieuw een fikse stijging van de netwerktarieven. De kosten voor TenneT gaan verder omhoog en er is een tariefstijging nodig om verder te bouwen aan het energienetwerk van de toekomst. In overeenstemming met de ACM hebben we vastgesteld dat de gecombineerde elektriciteits- en gasnota inclusief meterhuur voor huishoudens met 22,9% toeneemt in 2024. Dit is zo'n € 10 per maand (inclusief btw).

TARIEFMODEL GEBASEERD OP FEITELIJKE VRAAG

Door ons werk in de energietransitie en door duurdere inkoop van transport bij de landelijke netbeheerder TenneT, stijgen de kosten voor netbeheer de komende jaren verder. Dit leidt ook tot hogere tarieven voor klanten. We pleiten voor een tariefmodel, gebaseerd op de feitelijke vraag van klanten naar transportcapaciteit. Dit stimuleert klanten om het netwerk efficiënt te gebruiken. Ook roepen we op tot de inzet van een goede mix van instrumenten om de tariefstijging te beperken en om tegemoet te komen aan wensen van klanten. Bijvoorbeeld met technische of contractuele maatregelen of adviezen. Dit alles moet leiden tot een hogere netefficiëntie en een beperktere kostenstijging.

De ACM is in 2023 samen met onder meer netbeheerders een onderzoek begonnen naar de wenselijkheid en mogelijkheid om tarieven in te voeren voor teruglevering van elektriciteit aan het net. Op dit moment betalen afnemers voor de hele infrastructuur. Energiecentrales, windmolens, zonneparken en bedrijven en huishoudens met zonnepanelen kunnen hun opgewekte energie gratis aan het net leveren. Wij vinden dat iedereen die het net gebruikt, moet betalen. Bovendien helpen tarieven om teruglevering op piekuren te verminderen.

GEMIDDELDE NOTA VOOR HUISHOUDELIJK GEBRUIK (netwerkkosten op jaarbasis in euro's)

¹ In 2022 was er een tijdelijke verlaging van het btw-tarief van 21% naar 9%. Voor vergelijkingsdoeleinden is ten aanzien van geheel 2022 gerekend met een btw-tarief van 21%.

‘Je denkt steeds na: hoe kan ik deze klant toch verder helpen?’

Dagelijks staan ze tientallen bedrijven te woord, de medewerkers van de Enexis-klantenservice. Vaak gaan de vragen over een nieuwe aansluiting of uitbreiding van de bestaande aansluiting. Helaas is het antwoord vrijwel altijd dat het niet kan. Toch zijn het meestal nuttige gesprekken, zegt medewerker Petra de Boer. “Klanten vinden het positief dat we meedenken over mogelijke oplossingen.”

Het overvolle elektriciteitsnet zorgt ook voor extra drukte bij onze klantenservice voor grootzakelijke relaties. Het aantal vragen is de afgelopen tijd duidelijk toegenomen, zegt Petra. Ze werkt sinds 2018 bij de klantenservice. “Ik begon op het moment dat de eerste signalen over een overbezet netwerk binnenkwamen. Mondjesmaat stelden klanten daar ook vragen over. Tegenwoordig gaat het om de helft van de vragen, schat ik. De andere gaan over bijvoorbeeld de factuur, het zakelijke portaal of een naamsverandering. Het is heel gevarieerd werk.”

INZICHT IN DE SITUATIE GEVEN

Het is zeker niet leuk om klanten te vertellen dat ze lang moeten wachten op een aansluiting, zegt Petra: “In vrijwel ons hele verzorgingsgebied geldt dat een nieuwe grootverbruikaansluiting of uitbreiding daarvan niet mogelijk is. Alleen in een klein deel van Groningen is nog wat ruimte. Lastig is dat we niet kunnen zeggen wanneer een klant aan de beurt is. Misschien pas over vijf of tien jaar. We zouden graag meer duidelijkheid willen geven, maar we hebben niet alle antwoorden.”

Door klanten goed te informeren en mee te denken over oplossingen, willen de medewerkers hen toch verder helpen. Petra: “We leggen uit hoe het zit met het volle net en wat we er als Enexis aan

doen. Op de wachtlijstkaarten op onze website zien klanten waar transportschaarste is en krijgen ze inzicht in de wachtlijsten per regio. Ook zien ze wanneer de netuitbreiding naar verwachting klaar is en hoeveel capaciteit dat ongeveer oplevert.” De medewerkers van de klantenservice adviseren bedrijven ook altijd om toch een aanvraag te doen, ook al is een aansluiting niet direct mogelijk. “Ze komen dan automatisch op de wachtlijst en worden maandelijks via een nieuwsbrief op de hoogte gehouden van knelpunten, netuitbreidingen en de voortgang van congestieonderzoeken.”

De medewerkers van de klantenservice adviseren bedrijven ook altijd om toch een aanvraag te doen, ook al is een aansluiting niet direct mogelijk”

MEEDENKEN IN OPLOSSINGEN

Klanten reageren vaak positief op de gesprekken, aldus Petra. “Ze vinden het fijn dat we met hen meedenken. We vragen klanten ook regelmatig of ze zelf iets kunnen doen. Misschien kunnen ze energie besparen, hun eigen energie opwekken en opslaan

of het energiegebruik flexibel spreiden.’s Nachts is er vaak nog genoeg capaciteit. Daarmee zetten we bedrijven aan het denken. Klanten die willen bijdragen aan het oplossen van het tekort aan transportcapaciteit, kunnen dit via onze website kenbaar maken.”

Natuurlijk zijn er ook lastige gesprekken, vertelt Petra. “Bijvoorbeeld als een klant vertelt dat hij zonder uitbreiding wellicht personeel moet ontslaan of zelfs failliet kan gaan. Dat raakt me.”

LEREN VAN ELKAAR

Medewerkers worden getraind hoe ze in dergelijke situaties kunnen handelen. Petra is een van de trainers. “We hebben een hecht team van 22 medewerkers. Iedereen vindt het interessant werk en wil klanten zo goed mogelijk helpen. We helpen elkaar ook. Door kennis te delen, over casussen te sparren en tips uit te wisselen. Zo leren we veel van elkaar.” Ze besluit: “Het overvolle net is voor niemand leuk, maar ons werk is daardoor wel uitdagender geworden. Je denkt steeds goed na: hoe kan ik deze klant misschien toch verder helpen?”

Samen veilig werken en elkaar versterken

Indicatoren:	Resultaat in 2023	Resultaat in 2022	
Lost Time Injury Frequency Enexis	0,6	1,9	↘
Lost Time Injury Frequency contractors	1,7	3,0	↘
Netto-instroom # fte schaars technisch personeel	370	314	↗
Employee Net Promoter Score	33	27,2	↗
Aantal medewerkers Enexis (eigen personeel)	5.490	4.984	↗

↗ Toename ↘ Afname ● Verbeterd ● Verslechterd

Materiële thema's:

- Veilige en gezonde werkomgeving ◆
- Werkgelegenheid en vakbekwame medewerkers ◆

◆ Hoog materieel ◆ Materieel

DILEMMA:

Nieuwe medewerkers snel inzetbaar krijgen zonder concessies te doen aan veiligheid

We hebben veel instroom van nieuwe medewerkers en ervaren medewerkers stromen uit door pensioen. Hoe leid je nieuwe medewerkers efficiënt op zodat ze (sneller) kunnen bijdragen aan de energietransitie zonder dat deze snelheid ten koste gaat van de veiligheid? En hoe zorgen we dat alle vakkennis van de ervaren mensen niet de komende jaren uit het bedrijf verdwijnt?

Samen veilig werken en elkaar versterken

Veilig werken heeft de hoogste prioriteit. In heel onze organisatie. Ook nu ons werk aan het energiesysteem van de toekomst veel van onze organisatie vraagt. Zo bouwen we verder aan een sterke veiligheidscultuur – met onze medewerkers én de aannemers met wie we steeds nauwer samenwerken. Samen willen we op een veilige manier meer werk verzetten.

Bij Enexis gaat veiligheid boven alles. Het distribueren van en werken met elektrische spanning en brandbaar gas dat onder druk staat, brengt veiligheidsrisico's met zich mee. Dit besef leeft in onze hele organisatie, van medewerkers die aan het energienet werken tot aan de afdelingen die de operatie ondersteunen.

VEILIGHEIDSCULTUUR VERSTERKEN

Met de Veiligheidsladder werkten we in 2023 verder aan onze veiligheidscultuur. Dit instrument meet het veiligheidsbewustzijn van organisaties, zoals dit tot uiting komt in houding, gedrag en cultuur. In 2022 scoorde Operations al ruim op trede 3 (berekend), in 2023 kwamen daar Assetmanagement en Supply Chain Management bij. 'Berekende organisaties' hebben bewezen dat ze veiligheidsregels belangrijk vinden. Ze stellen zich kwetsbaar op en nemen verantwoordelijkheid, al doen ze dat wel vaak uit eigenbelang. De betrokkenheid bij veiligheid en de check op naleving van regels en wetten ligt voornamelijk bij het (hogere) management. Het komende jaar willen we groeien naar trede 4 (proactief). Proactieve organisaties kunnen aantonen dat ze veiligheid als hoge prioriteit hebben. En daar continu aandacht aan besteden, door alle lagen van de organisatie heen.

VEILIG GEDRAG STIMULEREN

Om medewerkers te beschermen, proberen we de risico's zo veel mogelijk te beperken. Dat doen we met hulp van veiligheidsstandaarden, opleidingen, proactieve maatregelen en een veilige werkcultuur. Ook volgen we nauwkeurig wat er gebeurt in onze netwerken. En stimuleren we doorlopend veilig gedrag van medewerkers. Dat doen we door hieraan aandacht te besteden bij werkplekbezoeken en workshops, door het continu verbeteren van processen, door het leren van incidenten en door positieve veiligheidsvoorbeelden te geven. Met onze Health, Safety & Environment (HSE) Award zetten we bijvoorbeeld elk jaar collega's in het zonnetje die zich op een bijzondere of zichtbare manier sterk maken voor veiligheid. In 2023 ging de HSE Award naar een uitvoerder uit de vestiging Brabant-Noordoost. Alle bedrijfsbussen van onze monteurs zijn voorzien van een AED. De uitvoerder zorgde ervoor dat de bedrijfsbussen ook in privétijd ingezet mogen worden als hartmassage met de AED nodig is.

INCIDENTEN MET VERZUIM

Het spreekt voor zich dat we in zo'n veiligheidsbewuste omgeving arbeidsongevallen willen voorkomen, zowel bij onze vaste als ingehuurde krachten en bij onze aannemers. We spannen ons daar elke dag voor in. In 2023 deden zich vooral kleine incidenten met beperkt letsel bij Enexis-medewerkers voor. De zogeheten Lost Time Injury Frequency (LTIF) toont het aantal incidenten met verzuim per 1 miljoen gewerkte uren. De LTIF voor Enexis-medewerkers bedroeg 0,6 (2022: 1,9). De LTIF voor medewerkers van onze aannemers bedroeg 1,7 (2022: 3) en er waren geen ernstige ongevallen. Voor beiden een sterke verbetering ten opzichte van vorig jaar.

Ongevallen en LTIF ¹	2023	2022	2021	2020	2019
Dodelijk ongeluk	-	-	-	-	-
Enexis	0,6	1,9	1,2	0,8	1,2
Contractors	1,7	3,0	1,2	2,6	2,6

¹ LTIF: de LTIF staat voor het aantal ongevallen met als gevolg verzuim per 1.000.000 gewerkte uren.

Hiermee hebben we onze doelstellingen ten aanzien van veiligheid gehaald. Echter, elk ongeval is er één te veel. De aandacht voor veiligheid wordt in de komende jaren daarom onverminderd voortgezet.

We vergelijken we onze prestaties met die van andere vergelijkbare bedrijven om zichtbaar te maken wat goed gaat en wat beter kan. Ten opzichte van vergelijkbare bedrijven in de sector is de veiligheidsscore van Enexis voldoende (Stedin: 0,24; het cijfer voor Alliander was nog niet bekend bij publicatie van dit verslag)

LEREN VAN (BIJNA-)INCIDENTEN

Leren van (bijna-)ongevallen heeft onze hoogste aandacht, dus monitoren en analyseren we alle incidenten. We delen de uitkomsten en vertalen de lessen door naar onze werkprotocollen, teamoverleggen, opleidingen en leersessies in de beroepspraktijkvormingshal. Ook werken we nauw samen met aannemers om de veiligheid te verbeteren. Bij werkzaamheden buiten proberen we medewerkers zo goed mogelijk te beschermen. Ook tegen (verbale) agressie van burgers en mensen die snelheidslimieten of werkvakken negeren. In 2023 zijn we in het zuiden van het land succesvol doorgegaan met het compleet afsluiten van wegen voor verkeer als we werkzaamheden uitvoeren. We doen dit in nauwe samenwerking met gemeentes.

VEILIG MEER WERK VERZETTEN

We vinden het belangrijk om ons werk aan het energiesysteem op een veilige manier op te schalen. We gaan meer werk neerleggen bij aannemers, bijvoorbeeld. En willen hen ook de werkvoorbereiding laten doen. Hiervoor hebben we in 2023 met aannemers nieuwe werkvormen in het klein uitgeprobeerd en draaiden we pilots op verschillende plekken in Nederland. Met het programma Productiegroei, dat we in 2023 startten, ontwikkelden we op basis van de ervaringen vervolgens landelijke veiligheidskaders en opleidingen voor medewerkers en aannemers.

SPANNINGSLOOS EN GASLOOS WERKEN

Enexis wil meer spanningsloos en gasloos werken om veiligheidsrisico's te verminderen. In deze tijd van enorme productiegroei en krapte op de arbeidsmarkt vinden we dit extra belangrijk. Bijkomend voordeel is dat nieuwe, minder ervaren medewerkers sneller veilig kunnen instromen in de netwerksector. Meer spanningsloos en gasloos werken, blijft de komende jaren hoog op onze agenda staan.

SAMENWERKEN MET KETENPARTNERS

We versterken de samenwerking met onze aannemers. Een goede samenwerking is namelijk cruciaal om structureel meer werk te verzetten. We richten ons daarom op langetermijncontracten met een gezond rendement, zodat de aannemers kunnen investeren in de groei en ontwikkeling van hun medewerkers. Ook gaan we concrete werkpakketten samenstellen die aannemers de ruimte geven om hun werk efficiënter in te richten. Enexis neemt steeds meer de regierol: we verschuiven werkzaamheden zoals de werkvoorbereiding naar de aannemer. Waarbij de aannemer pas de werkzaamheden kan overnemen na een gedegen opleiding die gelijk is aan onze interne eisen.

GECOMBINEERD SAMENWERKEN

Met de Europese aanbesteding voor onze infrastructurele werkzaamheden legden we in 2023 de basis voor een nieuwe manier van samenwerken in het verzorgingsgebied Groningen, Drenthe en Overijssel. Het is een contract met een totale omvang van € 2,5 miljard euro. In de aanbesteding participeren naast Enexis ook netbeheerders Coteq en Rendo, waterbedrijven Vitens, Waterbedrijf Groningen en WMD, en VodafoneZiggo. Samen vormen we Stichting GROND'G. De aanbesteding was tweedelig: gecombineerde werkzaamheden voor netbeheerders vanuit de Stichting GROND'G én eigen werk vanuit Enexis dat vanaf 1 november 2023 werd uitgevoerd.

WERVING, OPLEIDING EN PERSOONLIJK LEIDERSCHAP

Enexis staat met de energietransitie voor een grote en complexe opgave. Daar is kwalitatief, technisch geschoold personeel voor nodig. Werving en behoud van medewerkers was in 2023 dan ook belangrijker dan ooit.

Personeel	2023	2022	2021	2020	2019
Personeelsleden ultimo jaar (eigen personeel)	5.490	4.984	4.947	4.767	4.488
Fte's ultimo jaar (eigen personeel)	5.268	4.794	4.772	4.591	4.317
Vrouwen in personeelsbestand (%)	21,5	20,6	19,8	19,7	18,8
Ziekteverzuim (%)	5,4	5,5	4,7	4,9	5,4

Ultimo 2023 had Enexis 474 fte meer eigen personeel in dienst in vergelijking met 2022.

TECHNISCH TALENT VINDEN

De ingrijpende veranderingen aan het energiesysteem brengen veel extra werk met zich mee. Enexis is hard op zoek naar technische medewerkers die direct een bijdrage kunnen leveren aan deze opgave. Helaas is het tekort aan technisch personeel nu ongekend groot. In de hele technische sector is het moeilijk om geschikt personeel te vinden. Vooral in het zuiden van het land speelt dit.

Om dat schaarse en gewilde personeel zo goed mogelijk te bereiken, breidden we in 2023 ons recruitmentteam fors uit. Samen met de afdeling Communicatie ontwikkelden we een nieuw werkgeversmerk: wat bieden wij onze huidige én toekomstige werknemers? De achterliggende gedachte is dat werken bij Enexis verdergaat dan een goed salaris, carrièreperspectieven, een fijne werkomgeving en voldoening in je werk. Het draait net zo goed om de persoonlijkheid, cultuur en waarden van onze organisatie en medewerkers. Die boodschap klinkt ook door in onze nieuwe arbeidsmarktcampagne: **Met energie kan het!** Deze campagne is een kapstok voor al onze nieuwe arbeidsmarktcommunicatie-uitingen. Hierbij hoort ook onze nieuwe [Werkenbij-webside](#), die geïnteresseerden kennis laat maken met Enexis en de verschillende functies. Daarnaast is het makkelijker om te solliciteren. Mensen hebben geen cv of motivatiebrief meer nodig.

NIEUWE COLLEGA'S AANTREKKEN

Ons doel voor 2023 was om 361 nieuwe collega's in technische functies aan te nemen. Dat is een groei van 186 collega's vergeleken met vorig jaar. We zijn er trots op dat dit gelukt is in deze uiterst krappe arbeidsmarkt. We werkten daarnaast samen met organisaties zoals de Refugee Talent Hub om ICT-professionals te werven. Ook waren onze eigen medewerkers ambassadeur van Enexis. Sinds oktober 2022 belonen we collega's die mensen uit hun netwerk aandragen voor een baan bij Enexis. Zo zijn er inmiddels ruim 200 mensen binnengekomen. Bovendien kijken we naar de verdere toekomst: we nemen deel aan Power up the planet, een campagne van alle netbeheerders om jongeren enthousiast te maken voor de techniek. Met Alliander en Stedin namen we ook in 2023 deel aan Girls' Day, een initiatief om meisjes kennis te laten maken met de wereld van techniek.

	Man				Vrouw			
	Instroom	Uitstroom	Totaal man	Gemiddelde lengte dienstverband ¹	Instroom	Uitstroom	Totaal vrouw	Gemiddelde lengte dienstverband ¹
In- en uitstroom ²								
onder 30 jaar	171	24	147	1,42	55	8	47	2,38
van 30 t/m 50 jaar	258	89	169	5,37	93	29	64	5,14
boven 50 jaar	54	131	-77	29,37	24	26	-2	21,23
Totaal	483	244	239	17,87	172	63	109	11,43

1 Gemiddelde lengte dienstverband bij uitstroom in jaren.

2 Employee turnover rate: 5,9%.

NIEUWKOMERS OPLEIDEN

Ook bij nieuwe collega's staat veiligheid op de eerste plaats. Al onze medewerkers moeten goed opgeleid zijn en voldoen aan alle veiligheidseisen. Om nieuwe mensen veilig, vakkbekwaam en productief in te kunnen zetten, ontwikkelen we nieuwe opleidingstrajecten. Samen met Avans startten we bijvoorbeeld de duale opleiding elektrotechniek, die twee keer zo veel studenten elektrotechniek heeft getrokken. Doordat we onze bestaande opleidingstrajecten flexibel aanbieden, hebben we bovendien kunnen voldoen aan de opleidingsvraag van Enexis. In 2023 startten 238 leerlingen met een opleiding tot monteur, uitvoerder of engineer.

LEREN EN ONTWIKKELEN

In 2023 zette Enexis grote stappen op het gebied van leren en ontwikkelen. Dit alles om onze medewerkers te versterken, processen te verbeteren en innovatieve oplossingen te blijven leveren aan onze klanten. We ontwikkelden modulaire opleidingen die onze medewerkers gericht opleiden voor de specifieke taken die ze gaan uitvoeren, zoals de mbo-opleiding monteur laagspanningsdistributie (niveau 2) en de opleiding tot monteur aansluitingen. Ook startten we het project Infra Talenten, waarbij we samen met onze aannemers personeel werven en opleiden. Het doel van dit project is dat zowel het werkpakket van Enexis als dat van onze ketenpartners met succes wordt uitgevoerd. Ook ontwikkelden we nieuw lesmateriaal voor studenten, zoals trainingen met de HoloLens die 3D-objecten in de echte wereld toont. Om de efficiëntie en gebruikerservaring bij de aanvraag en afname van opleidingen te verbeteren, hebben we het afgelopen jaar hard gewerkt aan de doorontwikkeling van EnexisLeren tot een volwaardig leermanagementsysteem.

DILEMMA: NIEUWE MEDEWERKERS SNEL INZETBAAR KRIJGEN ZONDER CONCESSIONS TE DOEN AAN VEILIGHEID

We hebben veel instroom van nieuwe medewerkers en ervaren medewerkers stromen uit door pensioen. Hoe leidt je nieuwe medewerkers efficiënt op zodat ze (sneller) kunnen bijdragen aan de energietransitie zonder dat deze snelheid ten koste gaat van de veiligheid? En hoe zorgen we dat alle vakkennis van de ervaren mensen niet de komende jaren uit het bedrijf verdwijnt? We doen dit door slim te kijken welke ervaring of achtergrond nieuwe medewerkers hebben zodat het (meer) maatwerk wordt hoe we ze opleiden. Daarnaast leiden we meer modulair op via praktijkonderwijs. Op die manier zijn medewerkers sneller inzetbaar op bepaalde type klussen en maken ze daar veel vliegrepen voor ze nieuwe onderwerpen erbij krijgen. De ervaren medewerkers zetten we hierbij in als mentor.

TRAINEESHIP YOUNG TALENT

Naast nieuwe medewerkers koesteren we ook onze huidige medewerkers. We doen ons best om hen aan ons te binden, met opleidingen en carrièrekansen. Zo hebben we een tweejarig traineeship voor (operationeel) management, gericht op jonge professionals met een groot ontwikkel- en verandervermogen. In een versneld ontwikkelprogramma stomen we ze klaar voor een functie als teammanager, adviseur of specialist. 2023 was een succesvol jaar voor het traineeship. Alle negen trainees vonden aan het einde ervan een functie binnen Enexis. En alle twaalf trainees die naar het tweede jaar van het traineeship doorstroomden, hebben een nieuwe opdracht gevonden. Ook namen we – volgens plan – twaalf nieuwe trainees aan die op tien verschillende bedrijfsonderdelen of vestigingen een opdracht uitvoeren.

BEST TRAINEESHIP

In 2023 won Enexis de Best Traineeship Award in de categorie Learning & Development (L&D). De jury beoordeelt of het traineeship goed doordacht is en ingebed in de hele organisatie. Het traineeship moet de deelnemers versterken en extra toerusten om de bedrijfsprestaties te kunnen sturen. Ook kijkt ze of het programma een analyse van individuele leerbehoeften bevat, net als een L&D-plan dat wordt aangepast naarmate de trainee zich ontwikkelt en nieuwe projecten op zich neemt. De jury was onder de indruk van de combinatie van de inzet van creatieve en spel-achtige programmaonderdelen zoals het dierenmodel en het vierdaagse action-based learning outdoorprogramma. Het resulteert in de creatie van een veilige plek voor de trainees om onder begeleiding te falen, experimenteren en leren. Om de in- en doorstroom van jong talent binnen Enexis te versterken, hebben we er in 2023 voor gekozen om gericht aandacht te geven aan stagiairs, afstudeerders, trainees en starters.

PERSOONLIJK LEIDERSCHAP

Enexis vindt het belangrijk dat medewerkers de kernwaarden niet alleen voelen, maar ook uitdragen. Hier is leiderschap voor nodig. We zijn ervan overtuigd dat iedereen leiderschap in zich heeft – los van functietitel – en we inspireren en motiveren medewerkers om hun persoonlijke leiderschap te laten zien. Dit zorgt voor beweging. Het versterken van leiderschap begint met zelfreflectie, nieuwsgierig zijn naar de ander, vragen stellen en luisteren.

We hebben de kernwaarden - duidelijk, inclusief en lerend - samen met medewerkers bepaald. En we dragen ze binnen Enexis op verschillende manieren uit:

- Via interne kanalen maakten medewerkers in 2023 kennis met betekenisverhalen en best practices van collega's. Zo kwamen ze op een laagdrempelige en toegankelijke manier in aanraking met de kernwaarden.

- In mei 2023 startte de hr-afdeling samen met meerdere bedrijfsonderdelen een nieuw leiderschapsprogramma. Dit programma is gericht op nieuwsgierige en reflectieve medewerkers die graag de onderlinge samenwerking willen versterken, en zo willen werken aan hun persoonlijke leiderschap in een dynamische organisatie. Het programma begon met 95 medewerkers en verwelkomde in november nog eens 105 medewerkers.
- We zijn verdergegaan met de ontwikkeling van het leiderschapskompas dat we in 2022 introduceerden. Dit kompas geeft medewerkers concrete handvatten om in hun werk duidelijk, inclusief en lerend te zijn.
- In 2023 zijn we via een interne enquête op zoek gegaan naar influencers binnen Enexis. Dit zijn medewerkers die door collega's worden gezien als informeel leider: medewerkers naar wie mensen toe gaan met vragen of als ze iets van de grond willen krijgen. Het doel is om samen met deze influencers te bouwen aan een community, dwars door alle lagen van de organisatie heen.
- We werkten aan een nieuw type beoordelingsgesprek. De veranderende wereld en persoonlijke behoeften van medewerkers vroegen om een nieuwe aanpak. Daarom ontwikkelden we een performance-managementsaanpak gericht op aandacht voor elkaar. Doordat medewerkers doorlopend met elkaar werken aan hun persoonlijke ontwikkeling, vakmanschap, vitaliteit en (team)prestaties, kunnen ze beter inspelen op de veranderende omgeving. In december gingen de vakbonden akkoord met de aanpak.

EEN ENEXIS VOOR IEDEREEN

Om een organisatie voor iedereen te kunnen zijn, besteden we sinds 2022 extra aandacht aan diversiteit en inclusiviteit. Inclusief is een van onze drie kernwaarden en opgenomen in ons leiderschapskompas. We zien sociale veiligheid als de basis van een inclusieve organisatie. Die helpt mensen om zichzelf te laten zien, zich te ontwikkelen en elkaar te versterken. Met ons programma Een Enexis voor iedereen werken we aan de volgende langetermijndoelen:

- Een inclusieve organisatiecultuur
- Balans in diversiteit, op alle functieniveaus
- Het borgen van diversiteit en inclusie in (hr-)processen

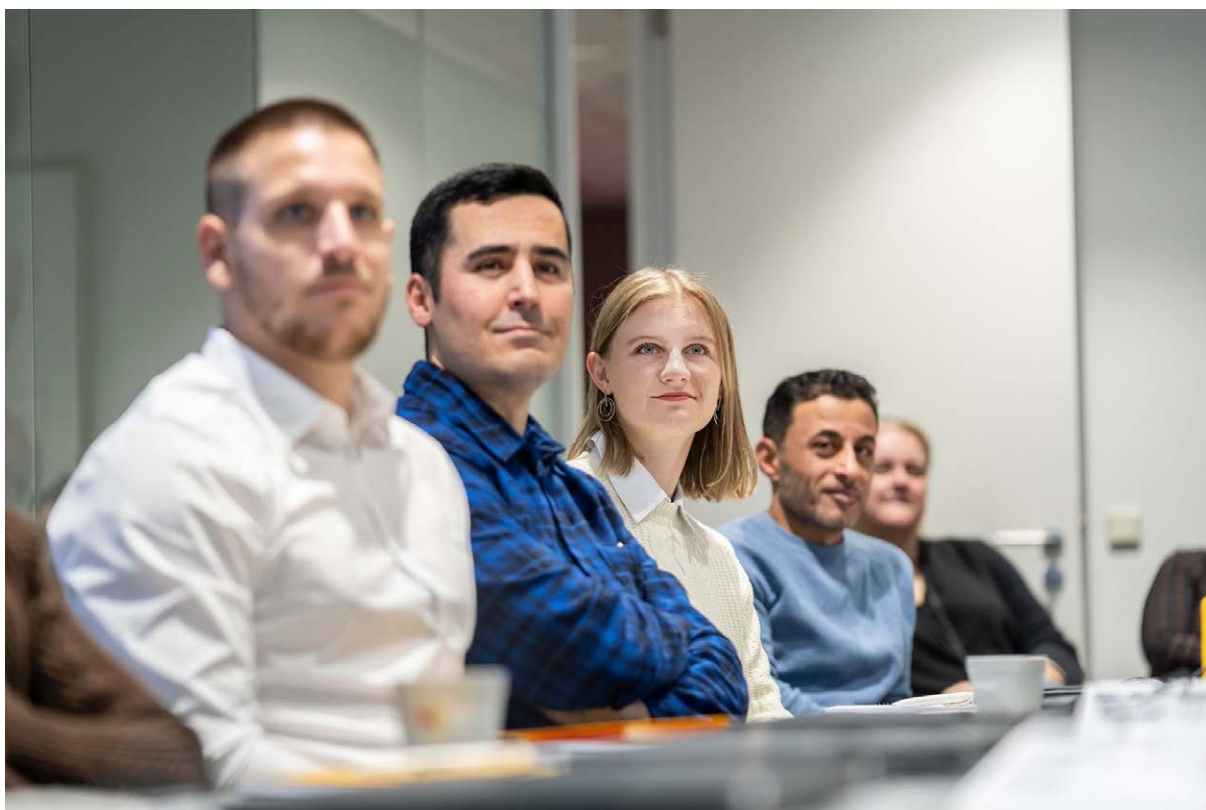
SAMENWERKEN AAN EEN INCLUSIEVE CULTUUR

In 2023 besteedden we veel aandacht aan bewustwording door te vertellen welke doelen we hebben op het gebied van diversiteit en inclusiviteit, waarom we deze doelen hebben gekozen en hoe we die samen willen bereiken. Versterking van de bewustwording realiseerden we onder andere ook met team- en MT-sessies, events, masterclasses en de inzet van praktische interventies.

We beseffen dat deze ontwikkeling een lange adem heeft, dat er tijd en geld voor nodig is én dat we het niet alleen kunnen. We zoeken daarom samenwerking met collega-netbeheerders en maatschappelijke organisaties en marktpartijen. Met hun kennis en inzichten helpen deze experts ons bij het vormen van een inclusieve cultuur, zodat we medewerkers beter aan ons kunnen binden. Daarvoor werken we samen met organisaties zoals Refugee Talent Hub, Stichting Young Diverse Leaders, Motopp, iSprout, Critical Mass en Onbeperkt aan de Slag. Ook zetten we in 2023 een dashboard op, dat de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen van diversiteit zichtbaar maakt.

In het besef dat we nog veel stappen moeten zetten, kijken we ook tevreden terug op de resultaten die we in 2023 hebben bereikt.

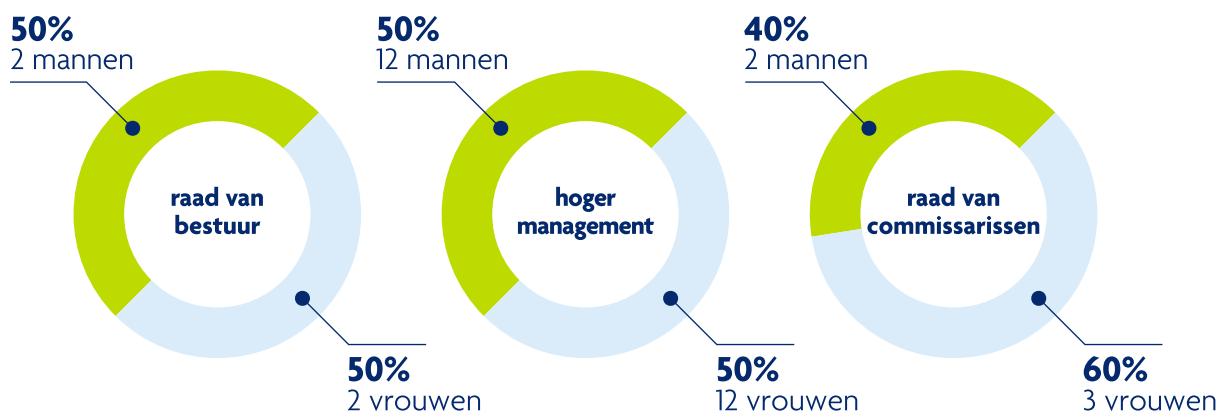
- We namen tien medewerkers aan met een vluchtelingenachtergrond. Zij starten bij de afdelingen Operations en ICT. De medewerkers doen na een schakeltraject of uitgebreide onboarding mee aan de reguliere opleidingstrajecten.
- We namen negen nieuwe collega's aan uit Zuid-Afrika. Zij volgen opleidingen in Nederland en doen mee met de Engineering Academy.
- Bij de afdeling ICT startten we met een duaal taalbeleid. Zo verlagen we de drempel om bij Enexis te solliciteren. Daarom zijn we in 2023 een Engelstalige wervingscampagne voor ICT'ers gestart. Nieuwe collega's volgen Nederlandse taallessen, andersom kunnen Nederlandse collega's ook Engelse lessen volgen. Dankzij dit beleid hebben we in deze krappe arbeidsmarkt negen nieuwe collega's kunnen aannemen.

MEER VROUWEN IN DE TOP

In ons beleid is opgenomen dat we streven naar meer vrouwen in leidinggevende functies. In 2023 bekeken we opnieuw onze doelstellingen voor de man-vrouwverhouding in de raad van commissarissen (rvc), raad van bestuur (rvb) en het hoger management (subtop). Sinds 2023 moeten bedrijven die verhouding apart rapporteren in het Diversiteitsportaal van de Sociaal-Economische Raad.

MANAGERSNIVEAU

De man-vrouwverdeling in de rvb is 50% respectievelijk 50%. Daarmee is het streefcijfer, minstens 40% mannen en 40% vrouwen per 2030, gerealiseerd. De man-vrouwverdeling in het hoger management is 50% respectievelijk 50% en daarmee voldoen we aan de streefcijfers van minstens 40% mannen en 40% vrouwen.

Bij Enexis is de man-vrouwverdeling in de rvc 40% respectievelijk 60%. Daarmee voldoen we aan de actuele streefcijfers: minstens 40% mannen en minstens 40% vrouwen.

AFSTAND VERKLEINEN

Enexis wil ook een goede werkgever zijn voor medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt. In voorgaande jaren hebben we vooral ingezet op afspraken met onze leveranciers over social return. En zochten we samen met onze collega's die fysieke of mentale uitdagingen ondervinden bij het werk naar goede oplossingen (zie tabel). De komende jaren willen we in onze organisatie meer ruimte bieden aan mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

Arbeidsvermogen	Man				Vrouw				Totaal
	Wajong ¹	WAO ²	WIA ³	Totaal man	Wajong ¹	WAO ²	WIA ³	Totaal vrouw	
onder 30 jaar	-	-	-	-	-	-	-	-	-
van 30 t/m 50 jaar	5	-	3	8	1	-	1	2	10
boven 50 jaar	-	7	4	11	-	-	2	2	13
Totaal	5	7	7	19	1	-	3	4	23

1 Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten.

2 Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering.

3 Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen.

CULTURELE DIVERSITEIT VERBETEREN

Enexis wil een afspiegeling zijn van de maatschappij. Vanuit maatschappelijk belang, maar ook omdat we geloven dat meer diversiteit leidt tot betere beslissingen en meer innovatief vermogen. Om dit te bereiken, willen we meer medewerkers aantrekken met diverse culturele achtergronden. De eerste stap is onze doelstelling dat 10% van onze nieuwe collega's een cultureel diverse achtergrond heeft.

We hebben onze werving-en-selectieprocedure objectiever gemaakt, zodat de onbewuste vooroordelen die alle mensen hebben minder kans krijgen. Dit aangepaste werving-en-selectieproces wordt in 2024 ingevoerd. We worden hierin ondersteund door een externe expert. Met de culturele barometer van het CBS meten we of we hierin voortgang boeken. In 2021 vond de eerste meting plaats. Die liet zien dat volgens de definitie en cijfers van het CBS 10% van onze bestaande medewerkers een herkomst heeft buiten Nederland, waarvan 6% buiten Europa.

SOCIAAL VEILIGE WERKOMGEVING VERANKEREN

We vinden het belangrijk om integriteit te verankeren in de organisatie. Hierbij gaat het vooral om goed gedrag en goede gesprekken. Verder zijn er meldingsprocedures en regelingen, bijvoorbeeld voor het melden van eventuele schendingen. Ook kunnen medewerkers aankloppen bij in- en externe vertrouwenspersonen. En een interne integriteitscommissie bespreekt zaken op het gebied van integriteit en fraude en borgt dat we blijven werken aan het verder cultureel verankeren van integriteit. Een sociaal veilige werkplek vinden we belangrijk voor alle medewerkers. Ook hebben we aandacht voor grensoverschrijdend gedrag. Met een bewustwordingscampagne met geanonimiseerde verhalen leiden we medewerkers naar onze interne website over sociale veiligheid. Hier vinden ze informatie over de regels en hoe ze melding kunnen doen. Zo scheppen we de voorwaarden voor een veilige en inclusieve werkomgeving waarin mensen hun mening en standpunten uitspreken.

SOCIAAL FONDS

Integriteit heeft ook te maken met solidariteit. Daarvoor hebben we bijvoorbeeld het Sociaal Fonds Enexis Groep. Hiermee ondersteunen we (oud-)medewerkers die financiële steun nodig hebben en met bestaande regelingen niet of onvoldoende geholpen zijn. Het gaat om financiële steun, maar ook om het koppelen van mensen aan experts, zoals coaches van het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud). Iedere aanvraag wordt individueel beoordeeld door het bestuur van het Sociaal Fonds, dat hierover verantwoording aflegt via een jaarverslag. Enexis ondersteunt deze vorm van solidariteit door de lidmaatschapsinkomsten jaarlijks te verdubbelen.

GELIJKE RECHTEN

Enexis onderschrijft de [Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties](#) en de fundamentele principes en rechten op het werk van de International Labour Organization. We maken geen enkel onderscheid op basis van gender, geaardheid of afkomst. Voor onze arbeidsvoorwaarden geldt: gelijk loon voor gelijke arbeid. Corruptie, omkoping, belangenverstrengeling en het schenden van mensenrechten gaan we actief tegen. Dit alles hebben we verwerkt in onze cao, in bedrijfsregelingen, de Enexis Gedragswijzer voor medewerkers, de Gedragscode Leveranciers en Algemene Inkoopvoorwaarden. Met ons compliance-protocol stimuleren we medewerkers om zich te houden aan wet- en (in- en externe) regelgeving.

Beroepspraktijkvormingshallen

Leren in de praktijk

Nieuwe monteurs klaarstomen voor de praktijk. Dat doen we in ons opleidingscentrum én in onze beroepspraktijkvormingshallen. In 2020 openden we drie van deze BPV-hallen, in Waalwijk, Weert en Hoogeveen. Nieuwe medewerkers oefenen hier onder andere hun montagevaardigheid en veiligheidsbewustzijn.

Koud oefenen

Alle nieuwe monteurs starten hun opleiding bij de werkbank. Ze beginnen met koud oefenen, wat betekent dat ze zonder netspanning werken. Aan de werkbank leren ze materiaal en kabels herkennen en oefenen ze met het maken van verbindingen.

Bij de klant

Nieuwe monteurs oefenen zo veel mogelijk praktijksituaties in de BPV-hal. Werkzaamheden bij klanten thuis bijvoorbeeld, aan de meter of hoofdzekering.

Werk in de grond

Ook werkzaamheden in de kast en in de grond komen voorbij. Zo kunnen nieuwe monteurs in een speciaal gedeelte van de BPV-hal een kabel in het zand vervangen en een nieuwe eindsluiting en verbindingsmof maken.

Nagemaakt trafostation

In een nagemaakt trafostation herstellen de monteurs in opleiding de openbare verlichting. Met verschillende metingen leren ze de storing op te sporen.

Beroepspraktijkvormingshallen

Leren in de praktijk

Oefenen met 10 kilovolt

In een gesimuleerde omgeving oefenen de nieuwe medewerkers met schakelwerkzaamheden op het middenspanningsnet (10 kilovolt).

Storingen simuleren

Achterin de hal bevindt zich de storingsruimte. Alle mogelijke storingen die monteurs buiten kunnen tegenkomen, worden hier gesimuleerd. Dat kan een storing aan openbare verlichting zijn, of een woning zonder spanning. De begeleider zet de storing in, de monteur in opleiding gaat op zoek naar de oorzaak.

Soorten en maten

Welke verschillende typen kabels kunnen monteurs tegenkomen in de grond? In de BPV-hal komen ze voorbij, in alle soorten en maten.

Bovengronds oefenen

Dankzij speciale montagebanen kunnen monteurs in opleiding ondergronds werk bovengronds uitproberen. Hier oefenen ze onder andere met het maken van verbindingen en aansluiten van kabels.

Alle mogelijke storingen die monteurs buiten kunnen tegenkomen, worden hier gesimuleerd”

Duurzame impact maken

Indicatoren:	Resultaat in 2023	Resultaat in 2022	
Bruto CO ₂ -voetafdruk scope 1 & 2 (in ton CO ₂ -equivalent)	64.450	64.096	↗
Bruto CO ₂ -voetafdruk scope 3 (in ton CO ₂ -equivalent)	151.719	154.753	↘
Bruto CO ₂ -voetafdruk scope 1, 2 en 3 (in ton CO ₂ -equivalent)	216.169	218.849	↘

↗ Toename
↘ Afname
● Verbeterd
● Verslechterd

Materiële thema's:

Duurzame energievoorziening

◆ Hoog materieel
◆ Materieel

DILEMMA:

De balans tussen het verminderen van CO₂-uitstoot en grondstofverbruik

Streven we naar het verminderen van technisch distributieverlies door efficiënter gebruik van ons netwerk en investeringen in elektriciteitskabels met minder verlies, wat gunstig is voor het milieu maar mogelijk meer grondstoffen vereist, of moeten we het grondstoffenverbruik verminderen vanwege dreigende tekorten en prijsstijgingen, zelfs als dit gepaard gaat met een verhoogd technisch distributieverlies?

Duurzame impact maken

Als maatschappelijk bedrijf ondersteunt Enexis niet alleen de transitie naar een duurzame energievoorziening. We verduurzamen ook de processen binnen onze organisatie. Klimaat en circulariteit zijn onze belangrijkste aandachtspunten.

We nemen onze verantwoordelijkheid door ons te focussen op die onderwerpen waar we echt het verschil kunnen maken: het beperken van onze CO₂-uitstoot en het vergroten van onze circulariteit. We dragen daarmee ook bij aan [SDG 12](#) (verantwoorde consumptie en productie) en [SDG 13](#) (klimaatactie).

BEPERKING CO₂-UITSTOOT

Enexis neemt verantwoordelijkheid voor haar CO₂-uitstoot en kiest er vol overtuiging voor om CO₂-neutraal te zijn en blijven. We kopen groen in waar dat kan. Het resterende deel van onze voetafdruk compenseren we met investeringen in solide CO₂-reducerende projecten, die ook bijdragen aan de duurzame ontwikkeling van lokale gemeenschappen (Gold Standard).

De basis voor het nemen van onze verantwoordelijkheid in het beperken van onze CO₂-uitstoot is onze CO₂-voetafdruk. Onze CO₂-voetafdruk stellen we jaarlijks vast (zie afbeelding). Deze is opgedeeld in drie delen:

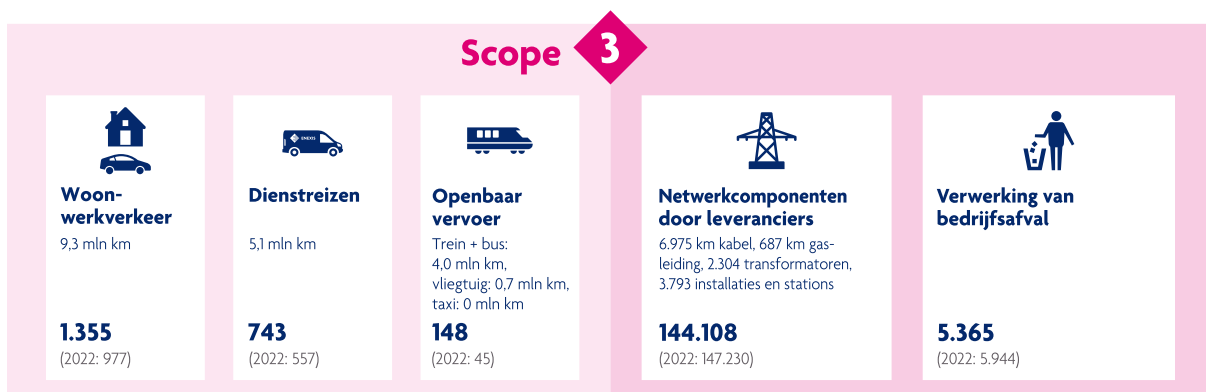
- Scope 1: directe emissies
- Scope 2: indirecte emissies elektriciteit
- Scope 3: andere indirecte emissies

CO₂-voetafdruk (in ton CO₂-equivalent)

¹ Deze verliezen worden door Enexis volledig groen ingekocht.

Som scope 1 2 **64.450**

Som scope 3 **151.719**

Scope: Emissie-scopes GHG (Greenhouse Gas Protocol)

Scope 1: Directe emissies: emissies van broeikasgassen van eigendommen of door geleasede apparatuur die het directe gevolg zijn van de kernactiviteiten.

Scope 2: Indirecte emissies: alle uitstoot van broeikasgassen bij het opwekken van elektriciteit gebruikt door het bedrijf, maar opgewekt door derden.

Scope 3: Andere indirecte emissies: uitstoot broeikasgassen door energie en brandstofgebruik vanuit vervoer, winning, energieproductie (excl. elektriciteitsopwek) en emissies bij derden, die het gevolg zijn van de activiteiten van de netbeheerder.

SCOPE 1: DIRECTE EMISSIES

VERMINDERING LEKVERLIEZEN GAS

Wanneer we inzoomen op onze directe emissies, dan zien we dat het lekverlies gas ten opzichte van voorgaand jaar opnieuw met 1% is gedaald. Dit komt door de vervanging van grijs gietijzeren en asbestcementleidingen. Sinds 2009 vervangen we deze breukgevoelige leidingen. Dat doen we om de publieke veiligheid te vergroten en heeft als voordeel dat er minder methaan weglekt. Voor asbestcementleidingen is het planmatig vervangen inmiddels afgerond; met het vervangen van grijs gietijzeren gasleidingen liggen we op koers. In 2023 vervangen we 64 kilometer (doel 83 kilometer). De resterende leidingen nemen we later op natuurlijke momenten mee, bijvoorbeeld in projecten voor duurzame gebiedsontwikkeling.

VN-PROGRAMMA VERLENGDE DE GOLD STANDARD-STATUS VAN ENEXIS

Voor de reductie van methaanemissie ontvingen we in 2023 opnieuw de Gold Standard-status van het Oil & Gas Methane Partnership (OGMP) 2.0, een programma binnen het United Nations Environment Programme (UNEP). Als enige regionale netbeheerder kregen we de Gold Standard voor het derde jaar op rij. Kort gezegd gaat de Gold Standard naar organisaties die zichzelf concrete doelen stellen voor de reductie van methaanuitstoot én deze doelen behalen.

OGMP kende ons de Gold Standard toe vanwege ons vervangingsprogramma voor grijs gietijzeren gasleidingen en gas-aansluitleidingen. Uit het rapport van OGMP 2.0: 'In the Netherlands, DSOs Coteq, Enexis, Liander, NV RENDO, Stedin, and Westland Infra worked together to effectively co-create implementation plans. They were also able to carry out and share results to set measurement-based emission factors for the different sources of methane emissions at national level.'

MOBILITEIT: LEASE- EN DIENSTAUTO'S

De voetafdruk met betrekking tot lease- en dienstauto's in scope 1 (exclusief elektrisch vervoer) is met 9% gestegen ten opzichte van voorgaand jaar. Deze stijging ligt in lijn met de toename van het aantal medewerkers.

SCOPE 2: INDIRECTE EMISSIES ELEKTRICITEIT

NIEUWE LEIDINGEN BEPERKEN DISTRIBUTIEVERLIES

Het grootste deel van onze bruto-uitstoot in scope 2 bestaat uit netverlies elektriciteit. Weerstand en warmteontwikkeling zorgen voor energieverlies tijdens het transport van elektriciteit. Dit wordt 'technisch distributieverlies' genoemd. Verder is er sprake van 'administratief distributieverlies': verlies door energiefraude, zoals illegale afname van energie, en administratieve fouten, bijvoorbeeld bij de meting van energieverbruik.

Ons netverlies elektriciteit is met 10% in hoeveelheid toegenomen tot 1.301 gigawattuur (2022: 1.188 gigawattuur). Deze toename is het gevolg van de gewijzigde methodiek voor het meten van verbruiksprofielen sinds april 2023 (zie het hoofdstuk Werken aan ruimte op het energienet - [Betere toewijzing energieverbruik](#)), meer verbruik en toegenomen transport van teruggeleverde elektriciteit.

DILEMMA: DE BALANS TUSSEN HET VERMINDEREN VAN CO₂ UITSTOOT EN GRONDSTOFVERBRUIK

Technisch distributieverlies kunnen we niet voorkomen, maar we kunnen wel stappen ondernemen om het te verminderen. Bijvoorbeeld door ons netwerk zo efficiënt mogelijk te gebruiken, en bij investeringen te kiezen voor elektriciteitskabels die minder verlies veroorzaken. Bij het produceren van deze kabels worden echter meer of andere grondstoffen gebruikt. Ons streven is juist om het verbruik van grondstoffen te verminderen, met het oog op het dreigende tekort aan grondstoffen en het daaraan verbonden risico van toekomstige prijsstijgingen. Om de juiste balans te vinden tussen het verminderen van CO₂-uitstoot en het minimaliseren van grondstofverbruik, maken we daarom gebruik van onze interne CO₂-waardering.

WE BLIJVEN EMISSIENEUTRAAL

Enexis wil emissieneutraal blijven. We kopen al onze elektriciteit groen in en willen daarbij onze fair share in de Nederlandse klimaatdoelen realiseren. Concreet betekent dit dat we ieder jaar meer groene elektriciteit in Nederland kopen - in 2023 in totaal 40%, oplopend tot 55% in 2030.

De emissie gebaseerd op de fysieke energiemix (location-based methode) neemt af door de groei van duurzame productie in de energiemix van energieleveranciers. Market-based kopen we alles groen in, waardoor onze emissie nihil is. Het verbruik van onze gebouwen kopen we ook groen in, waardoor ook deze emissie nihil is.

MOBILITEIT: ELEKTRISCHE LEASE- EN DIENSTAUTO'S

Het verbruik van onze elektrische lease- en dienstauto's is licht gestegen door de groei van het bedrijf, maar door een flinke daling van de emissiefactor in 2023 (10%) is de CO₂-uitstoot gedaald met 4%.

SCOPE 3: ANDERE INDIRECTE EMISSIES

Ondanks een totale toename van het aantal ingekochte elektriciteitsassets is de CO₂-voetafdruk van ingekochte assets van Enexis met circa 2% afgenomen. De laag- en middenspanningskabels zijn samen goed voor zo'n 80% van de totale CO₂-voetafdruk. In 2023 is er een afname van de inkoophoeveelheid aan kabels ten opzichte van een hoog inkoopniveau in 2022. Tegelijkertijd is in 2023 het resultaat zichtbaar geworden van de eerdere aanbesteding projectkabels waarin de klimaatimpact (CO₂ en circulariteit) middels het gebruik van de (gezamenlijk met Stedin en Liander ontwikkelde) Asset Tool in de gunning is meegewogen. De CO₂-daling wordt verder versterkt door minder ingekochte gasassets.

CO₂-UITSTOOT TELT MEE BIJ AANKOPEN EN INVESTERINGEN

Enexis hanteert bij inkoop- en investeringsbeslissingen een CO₂-waardering. Dit is een maat voor de uitstoot van broeikasgas die een aankoop of investering veroorzaakt, uitgedrukt in tonnen CO₂. Door aan deze uitstoot een prijskaartje te hangen, maken we hem onderdeel van de prijs. Hierdoor worden milieuvriendelijke investeringen duurder – en dus minder aantrekkelijk. Zo kiezen wij voor duurzamere alternatieven en stimuleren we onze leveranciers om te verduurzamen. In 2022 hanteerden we een 'CO₂-prijs' van € 100 per ton CO₂. In 2023 verhoogden we de prijs naar € 150.

MOBILITEIT: WOON-WERKVERKEER EN DIENSTREIZEN

De voetafdruk met betrekking tot mobiliteit in scope 3 is flink gestegen ten opzichte van 2022 (42%). Deze stijging komt behalve door de toename van het personeelsbestand ook door een stijging van het aantal reisdagen per medewerker.

CO₂-INTENSITEIT

Om onze milieu-impact beter vergelijkbaar te maken, is aanvullend op de CO₂-voetafdruk onze market-based CO₂-intensiteit berekend. Hierbij wordt de CO₂-uitstoot in scope 1 en 2 afgezet tegen de omzetcijfers in miljoenen dollars. De omzetcijfers zijn omgerekend naar dollars aan de hand van een gemiddelde wisselkoers over de desbetreffende jaren. In 2023 bedroeg de CO₂-intensiteit 30 ton CO₂ per miljoen dollar (2022: 36, 2021: 32). De daling komt door een stijging van de omzet bij een gelijkblijvende CO₂-uitstoot.

VERGROTEN CIRCULARITEIT

We focussen ons bij het vergroten van circulariteit op de vier componentgroepen met de grootste milieu impact: laag- en middenspanningskabels, gasbuizen en distributietransformatoren. Ons circulariteitsdoel voor 2023 was 10% van de hele cyclus van instroom, gebruik en herinzet tot uitstroom van netwerkcomponenten. Het resultaat in 2023 is 20%.

Om onze circulariteitsdoelen te kunnen bereiken, richten we ons op onze top 10 van aandachtspunten.

Top 10 circulariteitsmaatregelen

- Vergroten herinzet distributietransformatoren
- Nieuwe middenspanningskabels met meer gerecycled materiaal
- Nieuwe gasbuizen met 60% gerecycled koper
- Elimineren binnenmantel laagspanningskabels
- Nieuwe middenspanningskabels met 50% gerecycled kunststof in de buitenmantel
- Nieuwe distributietrafo's met 50% gerecyclede olie
- Nieuwe kabels met 33% gerecycled koper
- Nieuwe kabels met 100% gerecycled rubber
- Restanten nieuwe kabels retour naar fabrikant
- Restanten nieuwe gasbuizen retour naar fabrikant

INSTROOM: CIRCULARITEIT NAM TOE

We willen dat 18% van onze elektriciteitskabels, gasbuizen en transformatoren in 2026 bestaat uit gerecycled materiaal. In 2030 moet dit 50% zijn. Dit houdt in dat leveranciers van onze netcomponenten in 2030 de helft minder primaire grondstoffen per eenheid product moeten gebruiken dan in referentiejaar 2014. Met dit langetermijndoel sluiten we aan bij het grondstoffenakkoord van de Rijksoverheid. We stellen onze doelen per eenheid product. De energietransitie gaat namelijk gepaard met netverzwaring en een toename van het materiaalgebruik. Door doelen te stellen per eenheid product kunnen we de voortgang goed meten.

Om onze circulariteitsdoelen te behalen, spelen de eisen die we stellen bij de inkoop van componenten een grote rol. Met onze aanbestedingen kunnen we onze resultaten beïnvloeden. In 2023 hebben we een enorm grote Europese aanbesteding voor laag- en middenspanningskabels voorbereid. De mate van circulariteit en de CO₂-voetafdruk wegen met 16% ongekend hoog mee in de gunning. Dit geeft onze leveranciers de kans om op duurzaamheid in te spelen en ons ook echt een duurzame kabel te leveren.

De circulariteit van onze instroom van projectkabels en distributietransformatoren was in 2023 7,1%. Daarmee is ons doel van 7% bereikt.

DOORSTROOM: HERGEBRUIK GING OMHOOG

We proberen componenten zo veel mogelijk te hergebruiken. In deze tijden van materiaaltekorten is dit ook een belangrijke schakel in onze dagelijkse werkzaamheden. In 2023 vermeden we met de herinzet van componenten zo'n € 17 miljoen aan inkoopwaarde en zo'n 2.000 ton CO₂-uitstoot ten opzichte van 2022.

UITSTROOM: RECYCLINGPERCENTAGE STEEG

Ons werk levert onvermijdelijk afval op. We zien het als onze verantwoordelijkheid om dit goed in te zamelen, te scheiden en te verwerken. Op dit moment scheiden we in onze nieuw en veiliger ingerichte milieustraten het afval al in 98 stromen, die we vervolgens hoogwaardig laten verwerken. Het recyclingdoel voor 2023 was 95%, het resultaat is met 93% iets lager uitgekomen. We hebben wat meer afval verbrand en gestort dan in 2022.

Bij de verwerking van ons asbesthoudend staal hadden we tegenslag. Purified Metal Company, de enige afvalverwerker in Europa die asbesthoudend staal op hoge temperatuur omsmolt tot schoon staal, werd helaas failliet verklaard. In het vierde kwartaal van 2023 startten we een proef waarin wij asbesthoudend staal verzamelen en afvalverwerker Remondis het vervolgens schoonmaakt. Hierbij wordt het asbest gescheiden van het staal, zodat een schone metaalstroom overblijft. Deze proef loopt tot en met het eerste kwartaal van 2024.

Hoeveelheid afval (in ton) ²	2023 ¹	2022	2021	2020	2019
Hergebruikt afval	21.385	26.715	24.825	29.369	28.540
Verbrand afval	1.218	1.213	1.325	1.505	1.523
Gestort afval	126	96	203	471	355
Biomassa	150	130	162	126	92
Vergisten	26	65	50	78	95
Composteren	17	22	9	33	33
Totaal	22.922	28.242	26.574	31.582	30.638
Waarvan gevaarlijk afval (%)	5,9	6,1	6,9	9,3	4,7

¹ Cijfer 2023 heeft betrekking op de periode 1 januari t/m 31 december, waarbij de laatste weken van het jaar zijn gebaseerd op een inschatting van Remondis omdat de werkelijke cijfers pas later bekend zijn.

² Enexis voert geen radioactief afval. Dit komt niet vrij in onze werkprocessen.

Financieel solide blijven

Indicatoren:	Resultaat in 2023	Resultaat in 2022	
Kwantitatieve voortgang jaarorderboek	€ 1.214 mln	€ 1.027 mln	↗
Beïnvloedbare kosten en opbrengsten	€ 585 mln	€ 512 mln	
Kasstroom uit operationele activiteiten en investeringen in (im)materiële vaste activa	€ -516 mln	€ -228 mln	↘
Nettowinst	€ 72 mln	€ 187 mln	↘
ESG rating Sustainalytics:	76	74	↗
Credit rating Standard & Poor's ¹	A+ met een positieve outlook	A+ met een stabiele outlook	↗
Credit rating Moody's	Aa3 met een stabiele outlook	Aa3 met een stabiele outlook	

↗ Toename
↘ Afname
● Verbeterd
● Verslechterd

¹ Met ingang van 7 februari 2024 heeft Standard & Poor's de credit rating voor Enexis verhoogd van A+ (positieve outlook) naar AA- (stabiele outlook).

Materiële thema's:

- Financieel robuust ◆
- Efficiënte bedrijfsvoering ◆

◆ Hoog materieel ◆ Materieel

DILEMMA:

Wie betaalt de kosten voor de energietransitie en op welk moment?

Vanwege de verdere groei in investeringen en de vertraging van de vergoeding hiervan in de tarieven, voorzien we de komende jaren een aanhoudend beeld van negatieve kasstromen uit operationele activiteiten en investeringen in (im)materiële vaste activa. Dit roept de vraag op wie uiteindelijk de kosten van de energietransitie draagt en hoe dit aansluit bij ons streven naar een goede balans tussen een beheerste tariefontwikkeling voor onze klanten en een redelijk rendement voor onze aandeelhouders.

Financieel solide blijven

INLEIDING

Ons investeringsniveau bereikt in de energietransitie een recordhoogte. Er is veel geld nodig om het energiesysteem van de toekomst te bouwen. Onze uitgaven aan werkzaamheden aan de energienetten bedroegen in 2023 een recordbedrag van € 1.214 miljoen.

Jaar op jaar stijgen onze uitgaven om met onze infrastructuur de energietransitie mogelijk te maken. Dat we de hoge extra uitgaven kunnen doen, is te danken aan onze solide financiële positie. Ons werkpakket bedroeg dit jaar € 1.214 miljoen; dit is € 187 miljoen meer dan de € 1.027 miljoen van 2022. We zijn ons ervan bewust dat we ons geld goed moeten besteden. Dat hoort bij onze publieke taak en draagt eraan bij dat we de energie voor iedereen betaalbaar houden. Daarom focussen we op onze kerntaken en maken we kostenefficiënte keuzes, bijvoorbeeld door te werken volgens Lean-methodiek en ons ICT-landschap te optimaliseren. Ook werkten we in 2023 aan innovaties om het net zo kostenefficiënt mogelijk uit te breiden.

FINANCIERING VAN DE ENERGIETRANSITIE

In de komende jaren maakt Enexis een enorme groei door in investeringen en uitgaven. Naast kostenbesparing en efficiëntie, waarbij we zelf aan zet zijn, is het van belang dat we voldoende inkomsten hebben om investeringen voor de energietransitie te kunnen doen.

We onderkennen het risico dat de financiële positie van Enexis verslechtert doordat de financiële consequenties van de energietransitie niet voldoende worden opgevangen in de huidige reguleringsmethodiek. Enexis krijgt haar efficiënte kosten vergoed in de tarieven, echter veelal met een vertraging omdat in de huidige reguleringsmethodiek de tarieven zijn gebaseerd op historische kosten. De kosten in 2023 krijgen we voor een groot deel pas in toekomstige tariefstelling vergoed. De kasstroom uit operationele activiteiten en investeringen in (im)materiële vaste activa is in 2023 € 516 miljoen negatief. Dit betreft een stijging van € 288 miljoen ten opzichte van 2022. Daarom heeft Enexis samen met de andere regionale netbeheerders beroep ingediend tegen de huidige methodebesluiten en is er overleg met de ACM gestart over de regulering in de volgende methodebesluiten.

Op 4 juli 2023 heeft het College van Beroep voor het bedrijfsleven (Cbb) uitspraak gedaan. Het Cbb heeft de regionale netbeheerders op belangrijke punten in het gelijk gesteld, waardoor de ACM de methodebesluiten dient aan te passen. Op 21 december 2023 heeft de ACM de nieuwe methodebesluiten gepubliceerd. De aanpassingen in de methodebesluiten hebben een positieve invloed op de netto-omzet van Enexis Netbeheer B.V. De regionale netbeheerders zijn echter niet op alle onderdelen in het gelijk gesteld. Ondanks deze aanstaande wijzigingen in de Methodebesluiten 2022-2026 blijft de financiering van de energietransitie een uitdaging.

Eind 2022 hebben de Staat, de drie grote regionale netwerkbedrijven (Alliander, Enexis en Stedin) en een vertegenwoordiging van hun aandeelhouders een akkoord bereikt over het Afsprakenkader Kapitaalbehoefte Regionale Netwerkbedrijven ('Afsprakenkader'). Mocht de staat in de toekomst, op verzoek van de netwerkbedrijven en in samenwerking met hun aandeelhouders, besluiten om staatsaandeelhouder te worden, dan gebeurt dat onder bepaalde voorwaarden. In het afsprakenkader staat beschreven om welke voorwaarden dit gaat, zoals doorlooptijden van een toetredingsverzoek en afspraken rondom governance. Het afsprakenkader dient als basis voor een eventuele participatieovereenkomst, waarin meer gedetailleerde afspraken worden vastgelegd, op het moment dat toetreding door de staat als aandeelhouder daadwerkelijk aan de orde is.

Tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 13 april 2023 zijn de aandeelhouders van Enexis akkoord gegaan met ondertekening van dit Afsprakenkader. Na ondertekening van het Afsprakenkader door de aandeelhouders van alle drie de netwerkbedrijven, waarvan de laatste eind 2023 heeft getekend, is aan de laatste ondertekeningvoorwaarde van het Afsprakenkader voldaan. Hiermee is het bindend geworden voor alle bovengenoemde partijen. Concreet betekent dit dat daarmee formeel is vastgelegd hoe de Staat eventuele toekomstige verzoeken tot kapitaalstorting van de netwerkbedrijven zal beoordelen en welke eisen de Staat zal stellen aan een dergelijk verzoek tot toetreding en aan een eventuele participatie als nieuwe aandeelhouder. Het afsprakenkader heeft ertoe geleid dat Standard & Poors (S&P) de grote regionale netbeheerders de status Government Related Entities (GREs) heeft toegekend en daarom de credit rating met één niveau heeft verhoogd.

Met haar sterke financiële positie heeft Enexis ruime toegang tot de financiële markten om de grote investeringsopgave in het kader van de energietransitie te kunnen realiseren.

EEN DUURZAME INVESTERING

In juni 2023 heeft Enexis Holding N.V. een groene obligatielening ten bedrage van € 500 miljoen met een couponrente van 3,625% geplaatst. Enexis heeft nu nog vijf obligaties uitstaan. Van de vijf obligaties zijn er drie groen. De obligatielening is door Enexis Holding N.V. aangewend voor investeringen in netuitbreidingen en verzwaren die nodig zijn voor de inpassing van duurzame energie, voor automatisering van distributie, slimme meters en haar duurzame gebouwen. Voor de uitgifte van deze groene obligatie is het Green Finance Framework uit 2020 in april 2023 geactualiseerd voor relevante trends. Dit Green Finance Framework is volledig in overeenstemming met de EU Taxonomie. Dit is extern gevalideerd en bevestigd door ISS ESG. Hiermee laat Enexis zien dat het een grote bijdrage levert aan duurzaamheid en impact heeft op een duurzame samenleving.

Door de EU Taxonomie en de Green Bond Principles te volgen en deze te verankeren in het Green Finance Framework zorgt Enexis voor volledige transparantie in het proces. Samen met goede ratings bij Sustainalytics en ISS-ESG geeft dit de investeerders houvast en vertrouwen voor investeringen in groene obligaties van Enexis. Al onze groene obligaties zijn genoteerd aan Euronext Amsterdam.

Naast de uitgifte van een groene obligatielening heeft Enexis in 2023 een lening afgesloten met de Europese Investeringsbank (EIB) van € 500 miljoen. Deze lening wordt gebruikt om investeringen in het elektriciteitsnetwerk van Enexis te financieren. Deze investeringen zijn nodig om het net verder uit te breiden en te verzoeken. Naar verwachting zullen de investeringen die Enexis financiert met deze lening eind 2024 zijn afgerond. Enexis heeft de mogelijkheid om de komende 3 jaar te trekken onder deze faciliteit met een maximale looptijd van 13 jaar. In 2023 hebben er geen trekkingen onder deze faciliteit plaatsgevonden.

BEHOUD CREDIT RATING PROFIEL

Het behoud van ten minste een A/A2 credit rating profiel met een horizon van vijf jaar is een belangrijke pijler van het Enexis financieel beleid. Het is de basis voor een gezonde kapitaalstructuur en voor behoud van het vertrouwen van investeerders. Enexis maakt gebruik van credit ratings van Standard & Poor's (S&P) en van Moody's. De lange termijn credit rating afgegeven door S&P voor Enexis Holding N.V. en Enexis Netbeheer B.V. zijn in februari 2023 gewijzigd naar A+ met een positieve outlook (was A+ met stabiele outlook). De aanleiding van deze wijziging was dat in februari 2023 S&P de grote regionale netbeheerders de status Government Related Entities (GREs) heeft toegekend. Na balansdatum, op 7 februari 2024, zijn de lange termijn credit ratings van S&P voor Enexis Holding N.V. en Enexis Netbeheer B.V. verhoogd naar AA- met een stabiele outlook.

Door Moody's wordt alleen een credit rating afgegeven voor Enexis Holding N.V. en deze bleef ongewijzigd op Aa3 met stabiele outlook.

Na de toekenning door S&P van de GRE-status heeft Enexis de minimale streefwaarde voor de ratio 'FFO/Netto rentedragende schulden' verlaagd van 16% naar 12% voor het behoud van minimaal een A credit rating profiel en een financieel gezonde kapitaalstructuur.

Voor de financiering, liquiditeit en credit ratings verwijzen wij naar noot 31 in de jaarrekening 'Financieringsbeleid en risico's financiële instrumenten'.

STERK DUURZAAMHEIDSPROFIEL

Voor investeerders is de hoge mate van duurzaamheid van Enexis' bedrijfsactiviteiten vaak een belangrijke reden om te investeren in onze groene obligaties. Onze bijdrage aan de Sustainable Development Goals en onze ESG-ratings spelen daarbij een belangrijke rol. ESG staat voor Environment, Social & Governance. De ESG-rating wordt onder andere bepaald door onze impact op klimaatverandering, onze rol in de gemeenschap, betrouwbaarheid van ons netwerk, veiligheid, bedrijfsethiek en goed ondernemingsbestuur. Met de huidige ESG-ratings laten we een sterk duurzaamheidsprofiel zien. Enexis staat in nauw contact met rating agencies ISS ESG en Sustainalytics.

- Bij rating agency Sustainalytics valt Enexis in de categorie low risk en scoort het een 2e plaats van de 100 bedrijven in de subsector multi-nutsbedrijven. En;
- Rating agency ISS ESG geeft Enexis een B rating met Prime-label. Enexis behoort hiermee tot de best scorende bedrijven in de categorie Gas and Electricity Network Operators.

STERK DUURZAAMHEIDSPROFIEL

Voor investeerders is de mate waarin we duurzaam ondernemen steeds vaker een belangrijke beslissingsfactor voor het doen van groene investeringen. Hierbij speelt onze bijdrage aan de Sustainable Development Goals een belangrijke rol en ook onze ESG-ratings. ESG staat voor Environment, Social & Governance. Een goede ESG-score is belangrijk voor uitgifte van groene obligaties. De ESG-rating wordt onder andere bepaald door onze impact op klimaatverandering, onze rol in de gemeenschap, de betrouwbaarheid van ons netwerk, veiligheid, bedrijfsethiek, goed ondernemingsbestuur en maatregelen tegen corruptie en witwassen. Met de huidige ESG-ratings laten we een sterk duurzaamheidsprofiel zien. Enexis staat in nauw contact met rating agencies ISS ESG en Sustainalytics.

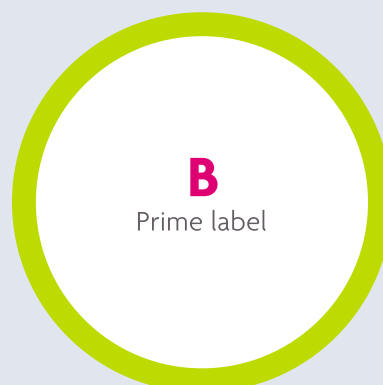
- Enexis bevindt zich in de categorie low risk en behoort tot de beste 4 procent scorende ondernemingen in de groep Utilities.
- De mate waarin Enexis het risico op materiële onderwerpen beheert, is volgens rating agency Sustainalytics sterk.
- Rating agency ISS ESG geeft ons een B-rating met Prime-label. Enexis behoort hiermee tot de best scorende bedrijven in de categorie Gas and Electricity Network Operators van de wereld.

Deze goede ESG (Risk)-ratings geven vertrouwen en versterken onze positie als duurzame onderneming.

SUSTAINALYTICS

ISS ESG

EU TAXONOMIE

In navolging van de EU Taxonomie ('Taxonomie') voor duurzame activiteiten rapporteren we in dit jaarverslag expliciet over onze duurzame activiteiten. De Taxonomie is een classificatiesysteem voor economische activiteiten dat voortkomt uit het EU Action Plan on Sustainable Finance. De Taxonomie maakt duidelijk welke activiteiten wel of niet als duurzaam mogen worden aangemerkt, op basis van wetenschappelijk getoetste criteria voor het voorkomen van klimaatverandering of beperken van de gevolgen ervan.

De criteria

Een economische activiteit kan als duurzaam worden aangemerkt als deze voldoet aan de criteria die zijn opgenomen in de EU Taxonomie Gedelegeerde Verordeningen. In deze verordeningen zijn de criteria voor duurzame economische activiteiten uitgewerkt voor zes milieudoelstellingen:

1. Mitigatie van klimaatverandering;
2. Adaptatie aan klimaatverandering;
3. Duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen;
4. De transitie naar een circulaire economie;
5. De preventie en bestrijding van verontreiniging;
6. De bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen.

In de Taxonomie wordt gerefereerd aan 'Taxonomie-eligible' economische activiteiten en naar 'Taxonomie-aligned' economische activiteiten. Wanneer een economische activiteit overeenkomt met de omschrijving van een activiteit in de Taxonomie, dan wordt er gesproken van een eligible economische activiteit. Als de eligible activiteit voldoet aan de technische screeningcriteria en wordt verricht met inachtneming van de in de Taxonomie voorgeschreven sociale minimumgaranties, dan wordt gesproken van een Taxonomie-aligned economische activiteit. De technische screeningcriteria bestaan uit criteria om vast te stellen of de activiteit substantieel bijdraagt aan één van de milieudoelstellingen en criteria om vast te stellen dat de activiteit geen ernstige afbreuk doet aan de andere milieudoelstellingen. Wanneer een activiteit als Taxonomie-aligned aangemerkt wordt, dan betekent dit dat de economische activiteit voldoet aan de criteria om als duurzaam aangemerkt te worden volgens de Taxonomie.

Enexis rapporteert als organisatie van openbaar belang volgens de Taxonomie. Voor 2023 rapporteren wij over drie key performance indicators (KPI's), namelijk over het aandeel van de omzet, kapitaaluitgaven (CapEx) en operationele uitgaven (OpEx) die verband houden met eligible economische activiteiten en het gedeelte daarvan dat als aligned kan worden aangemerkt.

Onze activiteiten met een duurzaam karakter in 2023

Onderstaande paragrafen geven een toelichting over de wijze waarop Enexis de Taxonomie heeft toegepast.

Eligibility

Voor het bepalen van de eligible activiteiten is zo veel mogelijk aansluiting gezocht bij bestaande opsplitsing naar bedrijfsactiviteiten (elektriciteit, gas en overig). De bestaande activiteiten zijn vergeleken met de omschreven activiteiten in de Taxonomie. Enexis rapporteert in 2023 over deze vier eligible activiteiten:

- 4.9 Transmissie en distributie van elektriciteit;
- 4.15 Distributie van stadsverwarming en -koeling;
- 6.5 Vervoer met motorfietsen, personenauto's en lichte bedrijfsvoertuigen;
- 7.7. Verwerving en eigendom van gebouwen.

Voor deze activiteiten heeft Enexis vastgesteld dat ze in overeenstemming zijn met de omschrijving zoals opgenomen in de Taxonomie. De bovengenoemde activiteiten kunnen een bijdragen leveren aan de eerste twee milieudoelstellingen: mitigatie van klimaatverandering en aanpassing aan klimaatverandering. De omschrijvingen van deze activiteiten kennen in de Taxonomie geen overlap, waardoor er geen risico op dubbelstellingen bestaat.

In 2023 heeft de Europese Commissie de definitieve gedelegeerde vorderingen gepubliceerd die de economische activiteiten omschrijven die een bijdragen kunnen leveren aan de laatste vier milieudoelstellingen. Enexis voert geen activiteiten uit die bijdragen aan één van deze milieudoelstellingen.

Alignment

Technische screeningcriteria

Voor Enexis is de belangrijkste activiteit onder de Taxonomie activiteit 4.9 'Transmissie en distributie van elektriciteit'. Deze activiteit ziet toe op één van onze kerntaken, namelijk de distributie van elektriciteit. Het elektriciteitssysteem van Enexis is onderdeel van het Europese stelsel van elektriciteitssystemen en levert daarmee een substantiële bijdrage aan de mitigatie van klimaatverandering. Naast klanten die elektriciteit van ons net afnemen, zijn er steeds meer klanten die elektriciteit terugleveren aan het net. Deze elektriciteit wordt in de meeste gevallen opgewekt uit zon en wind, maar in enkele gevallen ook uit aardgas, de zogenoemde warmtekrachtkoppelingen (WKK). Aangezien aardgas een fossiele brandstof is en daarmee geen bijdrage levert aan de mitigatie van klimaatverandering, worden deze aansluitingen uitgesloten van alignment. Dit geldt ook voor de conventionele meters, omdat deze meters niet voldoen aan de eisen in de Taxonomie voor slimme-metersystemen en daarom niet voldoen aan de criteria van alignment. Voor activiteit 4.9 is daarnaast geconcludeerd dat deze activiteit geen significante schade berokkent aan één van de andere milieudoelstellingen. Om deze reden komen de omzet, OpEx en CapEx met betrekking tot activiteit 4.9 in aanmerking voor alignment, met uitzondering van de omzet, OpEx en CapEx die toe te rekenen zijn aan WKK-aansluitingen en conventionele meters. Activiteit 4.9 betreft een faciliterende activiteit onder de Taxonomie.

Activiteit 4.15 'Distributie van stadsverwarming en -koeling' ziet voor Enexis toe op het warmtenet van Mijnwater Warmte Infra B.V. Hoewel het warmtenet van Mijnwater één van de meest efficiënte warmtenetten van Nederland is, kan op dit moment niet aantoonbaar worden voldaan aan alle technische screeningcriteria van de Taxonomie. Dit heeft voornamelijk te maken met het aantonen van de duurzaamheid van componenten in het net die in het verleden zijn aangekocht.

Voor activiteit 6.5 'Vervoer met motorfietsen, personenauto's en lichte bedrijfsvoertuigen' geldt dat Enexis voor het voldoen aan de technische screeningcriteria sterk afhankelijk is van de informatie die leasemaatschappijen verstrekken. Voor 2023 is de relevante informatie niet beschikbaar en daarom is activiteit 6.5 niet aangemerkt als aligned.

Voor activiteit 7.7 'Verwerving en eigendom van gebouwen' geldt dat Enexis op dit moment niet aantoonbaar kan voldoen aan de eisen in de Taxonomie voor alignment. Er zijn daarom in 2023 geen kapitaaluitgaven in relatie tot gebouwen die in aanmerking komen voor alignment.

Sociale minimumgaranties

De Taxonomie verplicht een overkoepelende beoordeling van de sociale minimumgaranties zoals gedefinieerd in de Taxonomie. De sociale minimumgaranties zien toe op ethiek en mensenrechten en zijn gebaseerd op de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN over bedrijfsleven en mensenrechten.

De eisen richten zich op het beschikbaar hebben van beleid en processen om te voldoen aan deze verdragen en richtlijnen, en op transparantie bij schendingen hiervan. Enexis hecht veel waarde aan onder andere gelijke rechten voor iedereen en een veilige werkomgeving. Om aan de eisen te voldoen heeft Enexis beleid vastgesteld onder andere in de vorm van gedragscodes en meldingsregelingen. Hoe Enexis hier precies invulling aan geeft valt te lezen in het hoofdstuk 'Veilig werken en elkaar versterken'.

Code(s)	Absolute omzet 2023		SCC criteria (Substantial Contribution Criteria)							DNSH criteria (Do No Significant Harm)						Minimumgaranties			
	EUR x mln	%	Klimaatmitigatie	Klimaatadaptatie	Water en mariene hulpbronnen	Circulaire economie	Verontreiniging	Biodiversiteit en ecosystemen	Klimaatmitigatie	Klimaatadaptatie	Water en mariene hulpbronnen	Circulaire economie	Verontreiniging	Biodiversiteit en ecosystemen	Taxonomie aligned of eligible omzet 2022	Categorie faciliterende activiteit	Categorie transitieondersteunende activiteit		
	J,N,N/EL	J,N,N/EL	J,N,N/EL	J,N,N/EL	J,N,N/EL	J,N,N/EL	J,N,N/EL	J,N,N/EL	J,N	J/N	J/N	J/N	J/N	J/N	J/N	%	F	T	
Economische activiteiten																			
A. Taxonomie-eligible activiteiten																			
A.1 Ecologisch duurzame activiteiten (Taxonomie-aligned)																			
Transmissie en distributie van elektriciteit	4.9	1.513	75%	J	N	N/EL	N/EL	N/EL	N/EL		J	J	J	J	J	J	69%	F	
Omzet ecologisch duurzame activiteiten (Taxonomie-aligned) (A.1)		1.513	75%	75%	0%												69%		
Waarvan faciliterend			100%	100%	0%						J	J	J	J	J	J	100%	F	
Waarvan transitieondersteunend			0%	0%													0%		T
A.2 Taxonomie-eligible maar ecologisch niet duurzame activiteiten (niet Taxonomie-aligned activiteiten)																			
Transmissie en distributie van elektriciteit	4.9	6	0%	EL	EL	N/EL	N/EL	N/EL	N/EL								1%		
Distributie van stadsverwarming en -koeling	4.15	1	0%	EL	EL	N/EL	N/EL	N/EL	N/EL								0%		
Omzet van Taxonomie-eligible, maar ecologisch niet duurzame activiteiten (niet Taxonomie-aligned activiteiten) (A.2)		7	0%	0%	0%												1%		
Totaal (A.1 + A.2)		1.520	75%	75%	0%												70%		
B. Niet voor de Taxonomie in aanmerking komende activiteiten (niet-eligible)																			
Omzet van Taxonomie niet-eligible activiteiten (B)		494	25%																
Totaal (A + B)		2.014	100%																

J: Ja, Taxonomie-eligible en Taxonomie-aligned activiteit met de relevante milieudoelstelling
N: Nee, Taxonomie-eligible maar niet Taxonomie-aligned activiteit met de relevante milieudoelstelling
N/EL: Niet eligible activiteit voor de relevante milieudoelstelling
EL: Taxonomie eligible activiteit voor de relevante milieudoelstelling

Code(s)	Absolute CapEx 2023		SCC criteria (Substantial Contribution Criteria)							DNSH criteria (Do No Significant Harm)						Minimumgaranties			
	EUR x mln	%	Klimaatmitigatie	Klimaatadaptatie	Water en mariene hulpbronnen	Circulaire economie	Verontreiniging	Biodiversiteit en ecosystemen	Klimaatmitigatie	Klimaatadaptatie	Water en mariene hulpbronnen	Circulaire economie	Verontreiniging	Biodiversiteit en ecosystemen	Taxonomie aligned of eligible CapEx 2022	Categorie faciliterende activiteit	Categorie transitieondersteunende activiteit		
Economische activiteiten			J,N,N/EL	J,N,N/EL	J,N,N/EL	J,N,N/EL	J,N,N/EL	J,N,N/EL	J/N	J/N	J/N	J/N	J/N	J/N	J/N	%	F	T	
A. Taxonomie-eligible activiteiten																			
A.1 Ecologisch duurzame activiteiten (Taxonomie-aligned)																			
Transmissie en distributie van elektriciteit	4.9	822	70%	J	N	N/EL	N/EL	N/EL	N/EL		J	J	J	J	J	J	68%	F	
CapEx ecologisch duurzame activiteiten (Taxonomie-aligned) (A.1)		822	70%	70%													68%		
Waarvan faciliterend			100%	100%	0%						J	J	J	J	J	J	100%	F	
Waarvan transitieondersteunend			0%	0%													0%		T
A.2 Taxonomie-eligible maar ecologisch niet duurzame activiteiten (niet Taxonomie-aligned activiteiten)																			
Distributie van stadsverwarming en -koeling	4.15	8	1%	EL,N/EL	EL,N/EL	EL,N/EL	EL,N/EL	EL,N/EL	EL,N/EL								1%		
Vervoer met motorfietsen, personenauto's en lichte bedrijfsvoertuigen	6.5	26	2%	EL	EL	N/EL	N/EL	N/EL	N/EL								1%		
Verwerving en eigendom van gebouwen	7.7	18	2%	EL	EL	N/EL	N/EL	N/EL	N/EL								0%		
CapEx van Taxonomie-eligible, maar ecologisch niet duurzame activiteiten (niet Taxonomie-aligned activiteiten) (A.2)		52	5%	5%	0%												1%		
Totaal (A.1 + A.2)		874	75%	75%	0%												70%		
B. Niet voor de Taxonomie in aanmerking komende activiteiten (niet-eligible)																			
CapEx van Taxonomie niet-eligible activiteiten (B)		299	25%																
Totaal (A + B)		1.173	100%																

J: Ja, Taxonomie-eligible en Taxonomie-aligned activiteit met de relevante milieudoelstelling
N: Nee, Taxonomie-eligible maar niet Taxonomie-aligned activiteit met de relevante milieudoelstelling
N/EL: Niet eligible activiteit voor de relevante milieudoelstelling
EL: Taxonomie eligible activiteit voor de relevante milieudoelstelling

Code(s)	Absolute OpEx 2023		SCC criteria (Substantial Contribution Criteria)							DNSH criteria (Do No Significant Harm)					Minimumgaranties				
	EUR x mln	%	Klimaatmitigatie	Klimaatadaptatie	Water en mariene hulpbronnen	Circulaire economie	Verontreiniging	Biodiversiteit en ecosystemen	Klimaatmitigatie	Klimaatadaptatie	Water en mariene hulpbronnen	Circulaire economie	Verontreiniging	Biodiversiteit en ecosystemen	Taxonomie aligned OpEx 2022	Categorie faciliterende activiteit	Categorie transitieondersteunende activiteit		
Economische activiteiten			J,N,N/EL	J,N,N/EL	J,N,N/EL	J,N,N/EL	J,N,N/EL	J,N,N/EL	J/N	J/N	J/N	J/N	J/N	J/N	%	F	T		
A. Taxonomie-eligible activiteiten																			
A.1 Ecologisch duurzame activiteiten (Taxonomie-aligned)																			
Transmissie en distributie van elektriciteit	4.9	95	69%	J	N	N/EL	N/EL	N/EL	N/EL		J	J	J	J	J	J	68%	F	
OpEx ecologisch duurzame activiteiten (Taxonomie-aligned) (A.1)		95	69%	69%													68%		
Waarvan faciliterend			100%	100%	0%						J	J	J	J	J	J	100%	F	
Waarvan transitieondersteunend			0%	0%													0%		T
A.2 Taxonomie-eligible maar ecologisch niet duurzame activiteiten (niet Taxonomie-aligned activiteiten)																			
				EL,N/EL	EL,N/EL	EL,N/EL	EL,N/EL	EL,N/EL	EL,N/EL										
Distributie van stadsverwarming en -koeling	6.5	13	9%	EL	EL	N/EL	N/EL	N/EL	N/EL								7%		
Verwerving en eigendom van gebouwen	7.7	2	1%	EL	EL	N/EL	N/EL	N/EL	N/EL								2%		
OpEx voor Taxonomie-eligible, maar ecologisch niet duurzame activiteiten (niet Taxonomie-aligned activiteiten) (A.2)		15	10%	10%	0%												9%		
Totaal (A.1 + A.2)		110	79%	79%	0%												77%		
B. Niet voor de Taxonomie in aanmerking komende activiteiten (niet-eligible)																			
OpEx van Taxonomie niet-eligible activiteiten (B)		29	21%																
Totaal (A + B)		139	100%																

J: Ja, Taxonomie-eligible en Taxonomie-aligned activiteit met de relevante milieudoelstelling
N: Nee, Taxonomie-eligible maar niet Taxonomie-aligned activiteit met de relevante milieudoelstelling
N/EL: Niet eligible activiteit voor de relevante milieudoelstelling
EL: Taxonomie eligible activiteit voor de relevante milieudoelstelling

BEREKENING EU TAXONOMIE

Omzet

Van de totale omzet in 2023 is 75% (2022: 70%) gerelateerd aan Taxonomie eligible activiteiten. Tot de eligible omzet wordt de omzet gerekend die samenhangt met de distributie van elektriciteit en warmte (NACE-code 35.13 en NACE-code 35.30). Het percentage van de eligible omzet dat niet kan worden aangemerkt als aligned is procentueel nihil (2022: 1%). Deze omzet ziet toe op omzet gerelateerd aan WKK-aansluitingen, conventionele meters en omzet die samenhangt met de transmissie en distributie van warmte (activiteit 4.15). De overige 25% ziet voornamelijk toe op omzet gerelateerd aan het transport en distributie van aardgas. Van de totale omzet kan 75% (2022: 69%) aangemerkt worden als aligned. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de aligned omzet gerelateerd aan activiteit 4.9 sneller is gestegen dan de overige omzet. De stijging ziet vooral toe op een stijging in de periodieke transport- en aansluitvergoeding voor elektriciteit van zowel grootverbruik als kleinverbruik. Zie onderstaande tabel voor een uitsplitsing van de aligned omzet.

€ miljoen	2023	2022
Periodieke transport- en aansluitvergoedingen Elektriciteit - Grootverbruik	530	401
Periodieke transport- en aansluitvergoedingen Elektriciteit - Kleinverbruik	868	672
Meetdiensten - elektriciteit	74	81
Geamortiseerde bijdragen - elektriciteit	24	21
Overige omzet	17	10
Totaal aligned omzet	1.513	1.185

De bepaling van de totale omzet onder de Taxonomie sluit aan bij de IFRS-verslaggevingsstandaarden en is daarmee gelijk aan de netto-omzet in de jaarrekening (noot 1. Netto-omzet).

Kapitaaluitgaven (CapEx)

Van de totale kapitaaluitgaven is 75% (2022: 71%) gerelateerd aan Taxonomie eligible activiteiten. Onder eligible kapitaaluitgaven wordt verstaan: alle investeringen in materiële vaste activa gerelateerd aan ons elektriciteitsnetwerk (activiteit 4.9/NACE-code 35.13), alle investeringen in materiële vaste activa die betrekking hebben op de leidingen en installaties in het warmtenet (activiteit 4.15/NACE-code 35.30), alle investeringen in ons wagenpark (activiteit 6.15) en kantoor- en bedrijfsgebouwen (activiteit 7.7). 5% (2022: 3%) van de totale kapitaaluitgaven zijn wel eligible maar niet aligned omdat geconcludeerd is dat niet wordt voldaan aan de technische screeningcriteria, waardoor 70% (2022: 68%) van de totale kapitaaluitgaven toeziet op Taxonomie aligned activiteiten. De stijging in het aandeel eligible maar niet aligned CapEx wordt veroorzaakt door een stijging van € 8 miljoen in de investeringen in Mijnwater Warmte Infra B.V. Daarnaast heeft Enexis haar wagenpark uitgebreid en een kantoor aangekocht waardoor de investeringen in activiteit 6.5 en 7.7 zijn gestegen ten opzichte van vorig jaar.

Ook voor de CapEx-KPI geldt dat het grootste gedeelte van de niet-eligible en niet-aligned kapitaaluitgaven toeziet op investeringen in het aardgasnet.

De investeringen in het warmtenet zijn in 2023 gestegen met € 8 miljoen. Deze investeringen zien vooral toe op de uitbreiding van het hoofdwarmtenet. Zoals eerder genoemd kan Enexis voor deze investeringen niet aantoonbaar voldoen aan de technische screeningcriteria van de Taxonomie. Deze investeringen kunnen daarom niet worden aangemerkt als aligned.

De investeringen in WKK-aansluitingen en conventionele meters zijn in 2023 nihil. De investeringen gerelateerd aan activiteit 6.5 en activiteit 7.7 voldoen in 2023 niet aan de criteria voor alignment.

De totale kapitaaluitgaven onder de Taxonomie sluiten aan bij de IFRS-verslaggevingsstandaarden en betreffen:

- Investeringen in materiële vaste activa (noot 12 in de jaarrekening);
- Investeringen in immateriële vaste activa (noot 13 in de jaarrekening);
- Toevoegingen aan het gebruiksrecht activa (noot 14 in de jaarrekening).

Operationele uitgaven (OpEX)

Van de totale operationele uitgaven ziet 79% (2022: 77%) toe op Taxonomie eligible activiteiten. 10% (2022: 9%) van de totale operationele uitgaven zijn wel eligible maar niet aligned omdat is geconcludeerd dat niet wordt voldaan aan de technische screeningcriteria. Van de totale operationele uitgaven ziet 69% (2022: 68%) toe op Taxonomie aligned activiteiten. De eligible en aligned percentages in relatie tot de operationele kosten liggen voor 2023 in lijn met 2022.

De operationele uitgaven onder de Taxonomie worden gedefinieerd als directe niet-geactiveerde kosten die betrekking hebben op het onderhoud van activa. Enexis heeft op basis van deze definitie voor activiteit 4.9 en 4.15 de operationele uitgaven bepaald als zijnde de uitgaven aan onderhoud en storingen.

Bij de bepaling van de eligible operationele uitgaven is wederom aansluiting gezocht bij de bestaande opsplitsing naar bedrijfsactiviteiten en het bestaande NACE-coderingsstelsel. De operationele uitgaven opgenomen onder NACE-code 35.13 en NACE-code 35.30 betreffen uitgaven voor onderhoud en storingen aan activa voor het in stand houden van ons elektriciteitsnetwerk.

De kosten voor onderhoud en storingen gerelateerd aan het warmtenet (activiteit 4.15) zijn niet nader gespecificeerd en zijn daarom opgenomen onder de niet-eligible OpEx. De operationele uitgaven in relatie tot activiteit 6.5 en activiteit 7.7 betreffen alle uitgaven gerelateerd aan het dagelijks onderhoud van het wagenpark en gebouwen die niet zijn geactiveerd.

FINANCIËLE PRESTATIES 2023

Enexis heeft in 2023 een nettowinst gerealiseerd van € 72 miljoen, een afname van € 1.228 miljoen ten opzichte van 2022. Deze daling wordt grotendeels verklaard door de eenmalige boekwinst van €1.113 miljoen vanwege de verkoop van Fudura in 2022. De nettowinst exclusief boekwinst bedroeg in 2022 € 187 miljoen. Exclusief de boekwinst bedraagt de daling van de nettowinst € 115 miljoen.

Kijkend naar de nettowinst van € 72 miljoen, dan zien we ten opzichte van 2022 voornamelijk een stijging van de netto omzet met € 309 miljoen welke wordt teniet gedaan door een aanzienlijke toename van de kosten van transport en distributieverliezen van € 429 miljoen. Daarnaast stijgt het saldo van de bedrijfskosten en overige opbrengsten met € 47 miljoen. Het negatieve saldo van de financiële baten en lasten daalt met € 7 miljoen. Tot slot dalen de belastingen over het resultaat met € 45 miljoen.

Met name vanwege de verdere toename van investeringen in het elektriciteitsnet stegen de bruto investeringen met € 242 miljoen naar € 1.143 miljoen. Enexis krijgt deze investeringen met een vertraging vergoed in de tarieven. Deze timingseffecten leiden ertoe dat de kasstromen uit operationele activiteiten en investeringen in (im)materiële vaste activa de komende jaren naar verwachting negatief zijn. De kasstroom uit operationele activiteiten en investeringen in (im)materiële vaste activa is in 2023 € 516 miljoen negatief. Dit betreft een verslechtering van € 288 miljoen ten opzichte van 2022.

DILEMMA: WIE BETAALT DE KOSTEN VAN DE ENERGIETRANSITIE EN OP WELK MOMENT?

Vanwege de verdere groei in investeringen en de vertraging van de vergoeding hiervan in de tarieven, voorzien we de komende jaren een aanhoudend beeld van negatieve kasstromen uit operationele activiteiten en investeringen in (im)materiële vaste activa. We verwachten een sterke stijging van de operationele kasstroom als gevolg van de gestegen rente en nacalculaties met betrekking tot voorgaande jaren. De rente is de voornaamste factor die de vergoeding aan de aandeelhouders bepaalt voor het ter beschikking gestelde kapitaal. De huidige rente is relatief hoog. Dit leidt tot een hogere verwachte omzet en hogere operationele kasstroom. De stijging van de operationele kasstroom is echter niet voldoende om de sterk stijgende investeringen mee te kunnen financieren.

Hier ontstaat dus een maatschappelijk dilemma waarbij de vraag opkomt wie de kosten van de energietransitie betaalt en op welk moment dat gebeurt. We zijn hierover in overleg met de ACM en streven naar een goede balans tussen een beheerste tariefontwikkeling voor onze klanten en een redelijk rendement voor onze aandeelhouders. Ook letten we zelf op onze uitgaven en stimuleren we maatschappelijk optimale keuzes. Ondanks de gigantische opgave waar we voor staan, hebben we continue aandacht voor het efficiënt en effectief uitvoeren van onze werkzaamheden.

€ miljoen	2023	2022	2021	2020	2019
Resultaat					
Netto-omzet	2.014	1.705	1.634	1.516	1.491
Kosten van transportdiensten en van distributieverliezen	809	380	324	316	232
Overige bedrijfsopbrengsten	1	3	2	1	12
Voor bedrijfsactiviteiten beschikbaar saldo	1.206	1.328	1.312	1.201	1.271
Bedrijfslasten exclusief afschrijvingen en buitengebruikstellingen	629	583	561	554	539
Afschrijvingen en buitengebruikstellingen	468	469	429	405	379
Bedrijfsresultaat	109	276	322	242	353
Resultaat deelnemingen en joint ventures	0	1.113	0	0	-1
EBIT ¹	109	276	322	242	353
Financiële baten en lasten	-21	-28	-43	-41	-52
Resultaat vóór belastingen	88	1.361	279	201	300
Resultaat na belastingen	72	1.300	199	108	210
Balans (vóór winstbestemming)					
Netto werkkapitaal ¹	11	-37	-99	-106	-43
Vaste activa	9.916	9.214	8.765	8.496	7.980
Geïnvesteed vermogen ¹	8.677	8.019	7.802	7.418	7.056
Eigen vermogen	5.320	5.441	4.241	4.116	4.112
Netto rentedragende schulden ¹	2.948	2.211	2.211	2.929	2.634
Balanstotaal	10.460	10.348	9.395	8.751	8.258
Ratio's					
Solvabiliteit ¹	50,9	52,6	45,1	47,0	49,8
ROIC ¹	1,3	17,3	4,1	3,3	5,0
Return on equity ¹	1,4	23,9	4,7	2,6	5,1
Kasstroom					
Kasstroom uit operationele activiteiten	627	673	732	726	647
Kasstroom uit operationele activiteiten en investeringen in (im)materiële vaste activa	-516	-228	-154	-128	-99
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-488	-129	-984	-872	-753
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-229	-434	312	131	137
Kasstroom	-90	110	60	-15	31

¹ Zie definities in Begrippenlijst.

VOOR BEDRIJFSACTIVITEITEN BESCHIKBAAR SALDO

Het voor bedrijfsactiviteiten beschikbare saldo nam in 2023 af met € 122 miljoen. Dit betreft het saldo van een stijging in de netto-omzet (€ 309 miljoen), stijging van de kosten van transportdiensten en distributieverliezen (€ 429 miljoen) en daling van de overige bedrijfsopbrengsten (€ 2 miljoen). Enexis koopt al jaren elektriciteit en gas ter compensatie van de distributieverliezen gedurende een langere periode vooruit in en spreidt daarmee het prijsrisico. Met name vanwege de oorlog in Oekraïne zijn de energieprijzen explosief gestegen. Door ons inkoopbeleid was reeds een groot deel van de benodigde energie ter compensatie van de distributieverliezen voor het kalenderjaar 2023 ingekocht voordat de explosieve prijsstijgingen optraden. Voor het jaar 2022 gold dat de kosten relatief laag waren aangezien alle energie reeds was ingekocht voordat de oorlog in Oekraïne uitbrak. Doordat Enexis energie gespreid inkoop, raakt het aanhoudend hoge prijsniveau ook Enexis voor het jaar 2023. De inkoopkosten voor distributieverliezen zijn verviervoudigd ten opzichte van 2022.

De totale omzet bedraagt in 2023 € 2.014 miljoen. De hogere omzet is het gevolg van de hogere tarieven voor onze klanten. De gemiddelde tariefstijging voor kleinverbruik-klanten bedroeg voor elektriciteit en gas (inclusief meterhuur) respectievelijk 22% en 9%.

De toename van de omzet kan als volgt worden uitgesplitst:

- Elektriciteit: de omzet is met € 325 miljoen toegenomen ten opzichte van 2022. Deze toename wordt voornamelijk verklaard doordat in de omzet 2023 de gestegen kosten van transportdiensten (TenneT) direct worden vergoed en doordat ACM in de omzet een voorschot heeft opgenomen voor de sterk gestegen kosten voor distributieverliezen.
- Gas: de omzet is met € 57 miljoen toegenomen ten opzichte van 2022, voornamelijk als gevolg van een tariefstijging.
- De overige gereguleerde omzet is met € 22 miljoen gedaald, voornamelijk vanwege een tariefsdaling voor meetdiensten. De ACM zal voor meetdiensten vanaf 2011 naar verwachting margebesluiten nemen op basis waarvan regionale netbeheerders een gedeelte van de marge op meetdiensten uit het verleden dienen te verrekenen in toekomstige tarieven. Vanwege de gestegen energiekosten voor consumenten heeft Enexis besloten om vooruitlopend op dit besluit van de ACM, reeds in 2023 de tarieven voor meetdiensten te verlagen.
- De niet-gereguleerde en overige omzet is met € 51 miljoen afgenomen, voornamelijk vanwege de verkoop van Fudura in het derde kwartaal van 2022.

De kosten van transportdiensten en van distributieverliezen stegen in 2023 met € 429 miljoen tot € 809 miljoen in 2023. Deze toename wordt voor € 151 miljoen verklaard door hogere kosten voor transport- en systeemdiensten van TenneT. TenneT verhoogde de tarieven als gevolg van de investeringen die TenneT uitvoert om het hoogspanningsnet uit te breiden en te verzwaren. De regionale netbeheerders zijn klant van TenneT en belasten vervolgens deze kosten via de tarieven door aan de eindgebruikers.

De kosten voor distributieverliezen namen met maar liefst € 278 miljoen toe; een ruime verviervoudiging ten opzichte van de € 85 miljoen in 2022. Deze enorme prijsstijging wordt verklaard door de gevolgen van de oorlog in Oekraïne en de aantrekkende economie na de Corona-periode. Doordat Enexis de elektriciteit ter compensatie van distributieverliezen voor een langere periode vooruit inkoop, was al een gedeelte van de benodigde elektriciteit ingekocht voordat de prijzen explodeerden.

- De inkoopkosten elektriciteit stegen met € 244 miljoen. Hiervan is een stijging van € 206 miljoen toe te rekenen aan prijseffecten, € 28 miljoen aan hogere hoeveelheden en € 10 miljoen aan correcties.
- De netverliezen uit hoofde van het gastransport stijgen met € 34 miljoen; hoofdzakelijk vanwege de gestegen energieprijzen in combinatie met lagere hoeveelheden.

BEDRIJFSKOSTEN

De totale bedrijfskosten namen in 2023 met € 45 miljoen toe tot € 1.097 miljoen. De energietransitie leidt tot een verder groeiend werkpakket. Om dit werkpakket uit te kunnen voeren, zetten we fors in op het werven en opleiden van nieuwe technische medewerkers. We hebben de salarissen van technische medewerkers verhoogd zodat we nu en in de toekomst voldoende technici aan ons kunnen binden. Daarnaast voeren we meer verbeterprojecten uit om zowel onze eigen processen als sectorprocessen toekomstbestendig te maken.

De voornaamste ontwikkelingen zijn:

- € 61 miljoen hogere personeelskosten: deze toename is het saldo van € 40 miljoen hogere uitgaven voor eigen personeel en € 21 miljoen hogere uitgaven aan de inhuur van derden. Ultimo 2023 had Enexis 474 fte meer eigen personeel en 138 fte meer ander personeel in dienst in vergelijking met 2022.
 - De stijging van de kosten van eigen personeel is voor € 32 miljoen te verklaren door hogere salariskosten als gevolg van de fte-toename, een cao-verhoging per 1 januari 2023 en aanvullende salarisverhogingen voor technische medewerkers.
 - De kosten voor sociale lasten zijn met € 5 miljoen gestegen en de pensioenpremies zijn met € 1 miljoen gedaald.
 - De overige personeelskosten stijgen met € 4 miljoen, onder andere als gevolg van hogere mobiliteitskosten.
 - De kosten voor inhuur van derden stijgen met € 21 miljoen. Dit betreft de combinatie van een tariefstijging en een toename van het aantal ingehuurd fte.
- De geactiveerde productie stijgt met € 33 miljoen doordat in 2023 meer personeel is ingezet op zowel investeringen ten behoeve van het energienet als ICT-verbeterprojecten.
- De afschrijvingen kennen een beperkte daling van € 1 miljoen ten opzichte van 2022. Deze daling wordt verklaard door incidentele posten in 2022. Geabstraheerd van deze posten, zien we een stijging van de afschrijvingen als gevolg van het toegenomen investeringsniveau vanwege het toegenomen werkpakket.
- De kosten uitbesteed werk, materialen, andere externe kosten en overige bedrijfskosten stijgen in 2023 met € 18 miljoen ten opzichte van 2022. Deze stijging wordt voor een deel verklaard door de hoge indexaties welke zich door vertalen in de kosten die leveranciers aan ons doorberekenen. Daarnaast hebben we meer werkzaamheden uitgevoerd ten behoeve van het energienet en kenden we hogere kosten voor huisvesting en sectorprojecten.

FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

Het negatieve saldo van de financiële baten en lasten bedraagt in 2023 € 21 miljoen en is daarmee € 7 miljoen lager dan in 2022. De afname wordt met name veroorzaakt door een hogere rentebate op gelden in geldmarktfondsen, deposito's, bankrekeningen en door aflossing van een obligatie van € 500 miljoen met een rente van € 1,5% in oktober 2023. De afname wordt deels tenietgedaan vanwege een hogere rentelast door uitgifte van een groene obligatielening van € 500 miljoen met een rente van 3,625% in juni 2023.

BELASTINGEN

De winstbelasting bedraagt over 2023 € 16 miljoen en is daarmee € 45 miljoen lager dan in 2022. De daling heeft voornamelijk te maken met het lagere resultaat voor belastingen in 2023.

BRUTO-INVESTERINGEN

In 2023 zien we een verdere versnelling van de groei in de investeringen. Deze groei wordt voornamelijk gedreven door investeringen in onze elektriciteitsnetten om de energietransitie mogelijk te maken. Hierbij kenden we in 2023 een hogere inflatie dan in voorgaande jaren. Met name de 32% toename aan investeringen in de werkstromen aansluitingen, netuitbreidingen en netverbeteringen draagt bij aan het realiseren van meer transportcapaciteit in het elektriciteitsnet.

De bruto-investeringen in materiële en immateriële vaste activa nemen in 2023 met € 242 miljoen toe tot € 1.143 miljoen. Het grootste deel van deze stijging wordt verklaard door de € 188 miljoen investeringstoename in elektriciteits- en gasnetten (inclusief slimme meters). Zo namen de netuitbreidingen en netverbeteringen met € 119 miljoen toe. Daarnaast hebben we voor € 43 miljoen meer nieuwe aansluitingen gerealiseerd en voor € 10 miljoen meer veiligheidsgedreven investeringen uitgevoerd zoals vervangingen van oude schakelinstallaties. De toename van de investeringen in de overige werkstromen bedraagt € 16 miljoen.

De overige investeringen stijgen met € 54 miljoen vanwege meer investeringen in ICT-verbeterprojecten, Enexis panden en warmteprojecten.

Voor een deel van onze klantgedreven werkzaamheden betalen klanten een bijdrage. Voornamelijk als gevolg van inflatie zijn deze met € 3 miljoen toegenomen naar € 126 miljoen. Na aftrek van de klantbijdragen bedragen de netto-investeringen in 2023 € 1.017 miljoen. Dit is een stijging van € 239 miljoen ten opzichte van 2022.

Onderstaande tabel geeft de bruto-investeringen (exclusief klantbijdragen) weer in onze elektriciteits- en gasnetten en slimme meters.

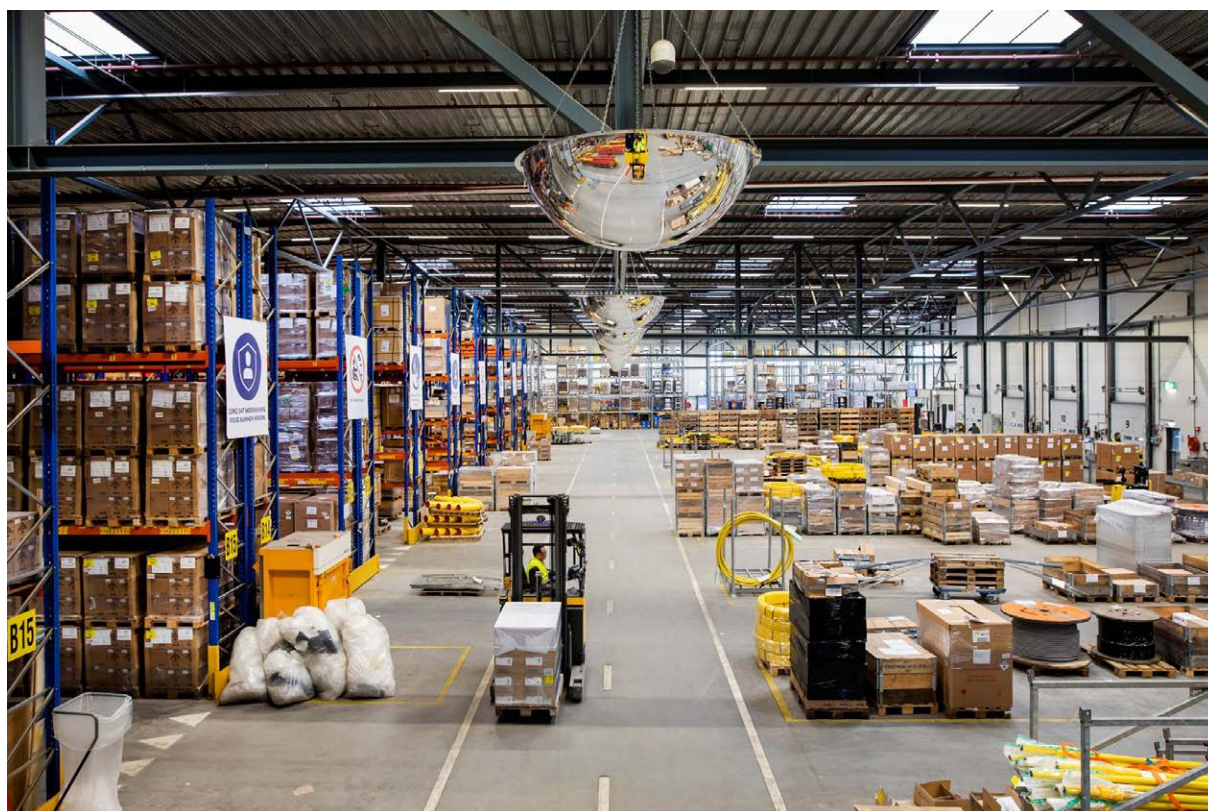
€ miljoen	Bruto-investering				
	2023	2022	2021	2020	2019
Elektriciteit					
Standaardaansluitingen	60	48	37	33	30
Maatwerkaansluitingen	120	89	90	94	73
Netuitbreidingen en netverbeteringen	464	350	298	254	194
Reconstructies	30	23	26	25	21
Vervangingen	88	73	62	48	38
Overig	37	32	31	23	22
Totaal Elektriciteit	799	615	544	477	378
Gas					
Standaardaansluitingen	3	3	4	6	9
Maatwerkaansluitingen	3	3	2	2	2
Netuitbreidingen en netverbeteringen	20	15	12	13	16
Reconstructies	20	17	17	19	18
Vervangingen	157	162	161	153	139
Overig	3	3	3	2	2
Totaal Gas	206	203	199	195	186
Slimme meters					
Kleinverbruik elektriciteit	23	20	24	34	57
Kleinverbruik gas	11	13	20	29	36
Totaal Slimme meters	34	33	44	63	93
Totaal	1.039	851	787	734	657

KASSTROMEN

De kasstroom vóór financieringsactiviteiten bedraagt € 139 miljoen; een daling van € 405 miljoen ten opzichte van 2022 vanwege een lagere netto winst en een hoger investeringsniveau.

- De operationele kasstroom bedraagt € 627 miljoen; een afname van € 46 miljoen ten opzichte van 2022. Dit wordt voornamelijk verklaard door de daling van zowel de nettowinst en het werkkapitaal. Het werkkapitaal daalt vanwege de voorraadopbouw om het werkpakket uit te kunnen voeren en de leveringsbetrouwbaarheid te vergroten.
- De uitgaande investeringskasstroom bedraagt € 488 miljoen negatief, een stijging van de uitgaven van € 359 miljoen vanwege de groei in de investeringen. Wanneer wordt gekeken naar de kasstromen uit operationele activiteiten en investeringen in (im)materiële vaste activa bedraagt deze kasstroom € 516 miljoen negatief (2022: € 228 miljoen negatief).
- De financieringskasstroom ten slotte, bedraagt € 229 miljoen negatief. Dit is een € 205 miljoen lagere uitstroom dan in 2022. De lagere uitstroom wordt verklaard doordat in 2023 per saldo minder is afgelost op obligatieleningen. Daarnaast heeft in 2023 een hogere dividendbetaling plaatsgevonden.

Het saldo van de kasstromen is € 90 miljoen negatief; een daling van € 200 miljoen ten opzichte van 2022.

Corporate governance

IN DIT HOOFDSTUK

- Corporate governance
- Naleving Corporate Governance Code
- Interview raad van commissarissen
- Verslag raad van commissarissen
- Remuneratieverslag
- Risicobeheersing
- Medezeggenschap in 2023
- Bestuursverklaring
- Personalia raad van bestuur
- Personalia raad van commissarissen

Corporate governance

De zorg voor een betrouwbare energievoorziening en de uitvoering van de energietransitie zijn essentiële maatschappelijke taken, die grotendeels met maatschappelijk geld worden bekostigd. Daarom hechten we veel waarde aan een goede governancestructuur. En zijn we transparant over de manier waarop onze onderneming wordt bestuurd en hoe het toezicht plaatsvindt.

Enexis Holding N.V. is een naamloze vennootschap volgens Nederlands recht. Op onze onderneming is het zogenoemde structuurregime van toepassing. Doordat onze aandelen niet beursgenoteerd zijn, zijn we niet verplicht ons aan de Corporate Governance Code te houden. Toch doen we dat, voor zover mogelijk en van toepassing. Daarmee benadrukken we onze verantwoordelijkheid voor de maatschappelijke aspecten van ondernemen. Onze statuten, reglementen en andere documentatie over corporate governance zijn te vinden op onze corporate site.

RAAD VAN BESTUUR

De raad van bestuur (rvb) is verantwoordelijk voor het bestuur van Enexis. De rvb definieert de strategie, benoemt de randvoorwaarden voor de realisatie daarvan en stelt de operationele en financiële doelstellingen vast. Ook zorgt de rvb voor de naleving van alle relevante wet- en regelgeving, beheersing van de risico's en financiering van de onderneming.

De rvb opereert binnen de statutaire bepalingen onder toezicht van de raad van commissarissen (rvc). Samen zijn zij verantwoordelijk voor de corporate-governancestructuur en naleving van de Corporate Governance Code. Jaarlijks legt de rvb verantwoording af aan de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA).

De leden van de rvb zijn benoemd voor onbepaalde tijd. Een uitzondering hierop is de COO, die momenteel ad-interim wordt ingevuld. Leden van de rvb worden beloond volgens het bezoldigingsbeleid dat is vastgesteld door de AvA. Dat beleid valt binnen de kaders van de Wet normering topinkomens (WNT). De rvc stelt de beloning per rvb-lid vast. De totale bezoldiging van de rvb staat in de jaarrekening.

De rvb en rvc vindt de man-vrouwverhouding binnen de rvb belangrijk. Om de verhouding tussen het aantal vrouwen en mannen in de rvb evenwichtiger te maken, zijn de bestaande doelstellingen voor de rvb ambitieuzer gemaakt. Het streven is dat uiterlijk in 2030 40% van de rvb vrouw en man is. In 2023 is de samenstelling van de rvb gewijzigd. Evert den Boer heeft in augustus 2023 zijn functie als chief executive officer (CEO) vanwege gezondheidsredenen neergelegd. Rutger van der Leeuw is in september door de rvc als zijn opvolger benoemd. Liesbeth Kaashoek is in oktober 2023 door de rvc benoemd als chief operating officer (COO) ad interim. Met Mariëlle Vogt als chief financial officer (CFO) en Jeroen Sanders als chief transition officer (CTO) was daarmee de rvb weer compleet.

RAAD VAN COMMISSARISSEN

De raad van commissarissen (rvc) heeft drie taken: toezicht houden op het beleid van de rvb, gevraagd en ongevraagd advies geven en optreden als werkgever van de rvb. Bij het toezicht let de rvc met name op de realisatie van de doelstellingen en strategie, de risico's die verbonden zijn aan de ondernemingsactiviteiten, de interne systemen voor risicobeheersing en controle en de financiële verslaggeving. Daarnaast hebben we oog voor een veilige en lerende organisatiecultuur, bevoegdheid én betrokkenheid van medewerkers en innovatievermogen. En geven we actief invulling aan onze netwerkrol met externe stakeholders.

De rvc kent twee permanente commissies: de auditcommissie en de remuneratie- en selectiecommissie. Deze commissies bereiden de besluitvorming voor de rvc voor op hun taakgebieden en adviseren de rvc hierover.

De rvc-leden ontvangen voor hun werk een vergoeding. Die is vastgesteld door de AvA en valt binnen de kaders van de WNT. De totale bezoldiging van de rvc is vermeld in de jaarrekening.

De rvc vindt de man-vrouwverhouding binnen de rvc belangrijk. De rvc bestaat sinds november 2023 voor 40% uit mannen (2 mannen) en voor 60% uit vrouwen (3 vrouwen). Dit past binnen het streven van ten minste 40% man en ten minste 40% vrouw.

In 2023 is de samenstelling van de rvc gewijzigd. Begin 2023 bereikte ons het verdrietige nieuws dat Paul Rüpp is overleden. In november 2023 is zijn opvolger Wilma Mansveld, op voordracht van de aandeelhouderscommissie, benoemd. Daarnaast zijn de auditcommissie en remuneratie- en selectiecommissie van samenstelling veranderd. De actuele samenstellingen zijn te vinden op onze [corporate site](#).

De leden van de rvc en het rooster van aftreden:

Lid rvc (functie)	Jaar van eerste benoeming	Jaar van herbenoeming	Aftredend
De heer Jos Nijhuis (voorzitter)	2022	N.v.t.	2026 (hernoembaar)
Mevrouw Anita Arts (lid)	2019	2023	2027 (niet hernoembaar)
De heer Joost van Dijk (vicevoorzitter/lid)	2016	2020	2024 (hernoembaar)
Mevrouw Carmen Velthuis (lid)	2016	2020	2024 (niet hernoembaar)
Mevrouw Wilma Mansveld (lid)	2023	N.v.t.	2028 (hernoembaar)

ALGEMENE VERGADERING VAN AANDEELHOUDERS

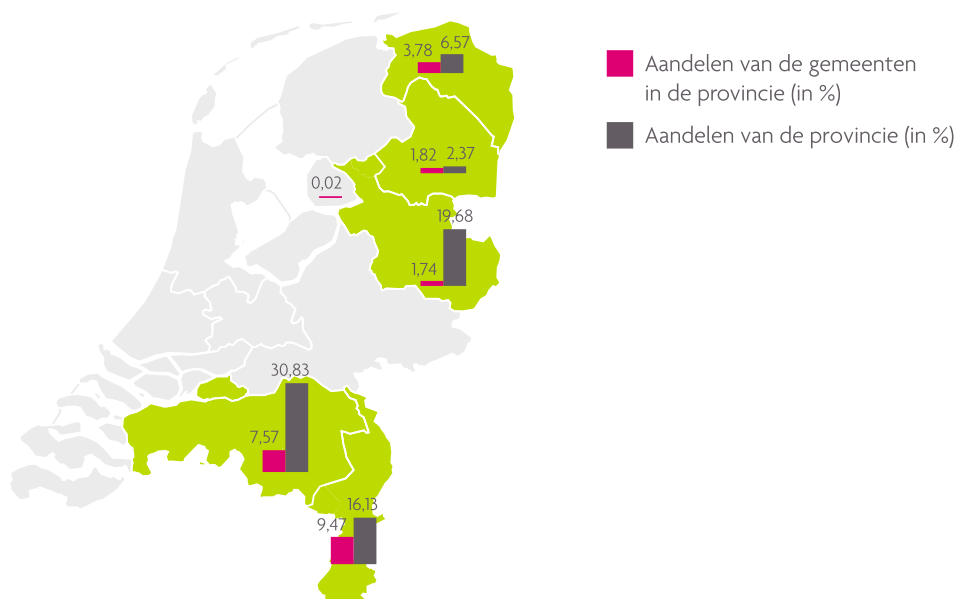
De Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Enexis. De AvA stelt het jaarverslag vast, verleent decharge (onthefving van hun verantwoordelijkheid) aan de rvb en de rvc, en stelt de jaarrekening en bepaling van de winstbestemming vast. Ook keurt de AvA de strategie van de vennootschap goed en benoemt ze de leden van de rvc.

Bepaalde bevoegdheden van de AvA zijn toegekend aan de aandeelhouderscommissie (AHC). Deze commissie telt zeven leden en heeft als doel de slagvaardigheid en effectiviteit van de besluitvorming binnen de AvA te bevorderen. De samenstelling van de AHC is gewijzigd als gevolg van de Provinciale Statenverkiezingen in het verslagjaar. De leden ontvangen voor hun werkzaamheden geen vergoeding.

De 91 aandeelhouders van Enexis Holding N.V. zijn overwegend provincies en gemeenten in het verzorgingsgebied van Enexis Netbeheer B.V.

Aandelen Enexis Holding N.V.

(percentage aandelen van de provincies en van de gemeenten in de provincies)

INTERNE AUDITFUNCTIE

Binnen Enexis vervult de afdeling Internal Audit & Risk (IA&R) de interne auditfunctie. IA&R geeft de rvb en het management inzicht, advies en (aanvullende) zekerheid over de beheersing, effectiviteit, efficiency en compliance (naleving van wet- en regelgeving) van de bedrijfsvoering.

De afdeling valt onder de verantwoordelijkheid van de CFO en rapporteert per kwartaal aan de gehele rvb over zowel de interne audit als risicomanagementactiviteiten. Daarnaast heeft IA&R direct toegang tot de CEO, de voorzitter van de auditcommissie en de externe accountant. Ook is IA&R aanwezig bij de vergaderingen van de auditcommissie van de rvc. De auditcommissie houdt toezicht op de interne auditfunctie en adviseert de rvc over de rol en het functioneren ervan. De kwaliteit van het functioneren van de interne auditfunctie wordt geborgd met een vijfjaarlijkse toetsing door een externe partij.

Jaarlijks stelt IA&R een risicogebaseerd auditplan op. Het senior management, de rvb, de auditcommissie en de externe accountant zijn hierbij betrokken. De rvb stelt het auditplan vast en de rvc keurt het goed na advies hierover van de auditcommissie. De auditcommissie bespreekt in haar vergaderingen de voortgang van het plan, de belangrijkste bevindingen en de opvolging van aanbevelingen. De externe accountant ontvangt deze informatie ook.

EXTERNE ACCOUNTANT

De externe accountant wordt benoemd door de AvA. EY is vanaf het boekjaar 2021 de externe accountant voor een periode van vier jaar met drie verlengingsopties van telkens twee jaar.

De auditcommissie ziet toe op de relatie met de externe accountant. EY is aanwezig bij alle vergaderingen van de auditcommissie en neemt deel aan de AvA waarin de jaarrekening wordt vastgesteld en is te gast bij buitengewone algemene vergaderingen van aandeelhouders (BAvA).

Naleving Corporate Governance Code

Op twee bepalingen wijken we af van de Corporate Governance Code:

BEPALING 2.2.1: MAXIMALE (HER)BENOEMINGSTERMIJNEN BESTUURDERS

Enexis hanteert geen maximale (her)benoemingstermijn voor haar bestuurders. In het beloningsbeleid voor de rvb (vastgesteld op 5 december 2012 door de AvA) is opgenomen dat arbeidsovereenkomsten met de leden van de rvb voor onbepaalde tijd worden aangegaan.

BEPALING 4.2.2: BELEID BILATERALE CONTACTEN MET AANDEELHOUDERS

Enexis heeft geen formeel vastgesteld beleid voor bilaterale contacten met aandeelhouders, zoals de code voorschrijft. Wel hanteren we een convenant met uitgebreidere afspraken tussen de rvb, rvc en aandeelhouderscommissie over de taakinvoering, zoals de statuten voorschrijven.

Verscheidene bepalingen uit de code zijn niet van toepassing voor Enexis, bijvoorbeeld omdat voor ons het structuurregime geldt, onze aandelen in handen zijn van Nederlandse overheden en onze aandelen niet aan de beurs zijn genoteerd.

Concreet gaat het om:

- Bepaling 2.1.3: executive committee
- Bepaling 2.8.2-2.8.3: overnamebod
- Bepaling 3.1.3: beloning executive committee
- Bepaling 3.3.2-3.3.3: beloning commissarissen in aandelen respectievelijk aandelenbezit van commissarissen
- Bepaling 4.2.6: beschermingsmaatregelen
- Bepaling 4.3.3: ontnemen bindende karakter voordracht of ontslag
- Bepaling 4.3.4: stemrecht financieringspreferente aandelen
- Bepaling 4.3.5: publiceren stembeleid institutionele beleggers
- Bepaling 4.3.6: verslag uitvoering stembeleid institutionele beleggers
- Bepaling 4.3.7: onthouden stemming bij grotere shortpositie dan longpositie
- Bepaling 4.3.8: uitgeleende aandelen
- Bepaling 4.5: certificering van aandelen
- Bepaling 5: one-tier bestuursstructuur

Interview raad van commissarissen

'HOGE AMBITIES ZORGEN ERVOOR DAT JE JEZELF SCHERP BEVRAAGT'

Enexis ziet voor zichzelf een belangrijke rol in het realiseren van de energietransitie. Maar heeft ook te maken met schaarste aan personeel, materialen en transportcapaciteit. Deze twee uitdagingen beïnvloeden elkaar en vragen om slimme oplossingen. Onze raad van commissarissen houdt de raad van bestuur hierop scherp. 'De toekomst is koffiedik kijken. Toch moeten we ons er al wel op voorbereiden.'

2023 was een roerig jaar voor Enexis. Ten eerste vanwege de immens grote opgave waarvoor de organisatie staat. De energietransitie versnelt en de groei van het elektriciteitsnet kan dat niet bijbenen. 'Als netbeheerder moet je jezelf opnieuw uitvinden', zegt Jos Nijhuis, voorzitter van de rvc. 'Belangrijke vragen waren afgelopen jaar: Hoe zorgen we voor meer capaciteit op het net? Hoe maken we meer gebruik van toeleveranciers en besteden we meer werk uit aan aannemers? Hoe kunnen we effectiever en efficiënter omspringen met de netten? Waar investeren we en levert dat het meeste op?'

AFSCHIED EN VERSTERKING

Middenin die veranderende organisatie nam Enexis in 2023 afscheid van gewaardeerde collega's. Jos blikt terug op het overlijden van collega-commissaris Paul Rüpp. 'We missen hem nog elke dag – als persoon en als commissaris. Paul wist als geen ander de maatschappij, politiek en Enexis te verbinden. Zijn opvolger Wilma Mansveld, voorgedragen vanuit de aandeelhouders, is inmiddels gestart. Verder neemt in 2024 commissaris Carmen Velthuis afscheid van de rvc. Haar opvolgster wordt in de komende AvA voor benoeming voorgedragen.'

Impact had ook het afscheid van CEO Evert den Boer. 'Hij was al eerder tijdelijk afwezig wegens ziekte', zegt Jos. 'Na een korte terugkeer trad Evert in 2023 definitief terug als CEO van Enexis. We hopen dat hij er snel bovenop komt. Natuurlijk hakt het vertrek van een CEO erin, maar de drie overige rvb-leden hebben zijn taken bijzonder goed waargenomen. Met Rutger van der Leeuw heeft Enexis inmiddels een goede opvolger. De rvc is ook blij dat ze een interne kandidaat konden benoemen. Inmiddels is Liesbeth Kaashoek als interim-COO gestart, waardoor Rutger zich volledig kan richten op zijn taken als CEO.'

NIEUWE STRATEGIE UITVOEREN

Het lijken veel wisselingen, maar volgens Jos hoort dat erbij in een grote organisatie. 'Het leidde niet af van de strategie van Enexis, waarop we als rvc de rvb uitdagen.' Joost van Dijk, vicevoorzitter van de rvc, vult aan: 'Enexis heeft een duidelijke strategie. Goed uitvoerbaar en inmiddels ook goed geïnternaliseerd en gedragen door de aandeelhouders. De energietransitie heeft grote impact op de organisatie, raakt zowel de opwek- als de toeleveringskant. Dat vraagt om verdere uitbreiding van de netten, versnelling en de aansluiting en verzwarende voor meer bedrijven en huishoudens op het netwerk. In zes à zeven jaar tijd is het werkpakket van Enexis maar liefst verdrievoudigd. Het is een grote uitdaging om in tijden van personeelschaarste voldoende technische mensen te vinden en binden aan Enexis om die groeiende productie op te vangen. Daarom besteden we ook meer werk uit aan aannemers.'

VOORBEREIDEN OP DE TOEKOMST

'Voor de energietransitie heb je een andere manier van kijken nodig', vervolgt Joost. 'We gaan van een net dat door enkele grote energiecentrales van energie wordt voorzien, naar een veelvoud aan kleinschalige lokale oplossingen. De toekomst is koffiedik kijken: wet- en regelgeving, subsidies en technische innovatie kunnen nog grote invloed hebben. Toch moeten we ons net er al wel op voorbereiden.' Een gelijkmatiger belasting van het net helpt de capaciteit beter benutten. 'Flexibiliteit is essentieel: batterij-opslag en ook congestiemanagement - oftewel spitsmijden - waarbij we grootzakelijke klanten vragen om bij dreigende overbelasting de transportvraag tijdelijk aan te passen tegen een financiële vergoeding.' Jos vult aan: 'Huishoudens en bedrijven moeten er meer van doordrongen raken dat netbeheerders niet altijd de gevraagde capaciteit kunnen leveren.'

HOGE AMBITIES NODIG

De rvc controleert niet alleen hoe het gaat met de implementatie van de strategie. 'We brainstormen ook met de rvb', zegt Jos. 'We voeren een open dialoog over maatregelen. Daarbij nemen we de verschillende plannen en rapportages mee. Als rvc kijken we of er doelmatig geïnvesteerd wordt. Hoe komt de rvb tot de keuze voor netuitbreiding? Hoe stellen ze prioriteiten? Hoe efficiënt kan er gewerkt worden? Enexis heeft hoge ambities, en die zijn ook nodig. Ze zorgen ervoor dat je jezelf scherp bevraagt. Als rvc hebben we een schat aan achtergronden en ervaring om de rvb hierop uit te dagen.'

Jos: 'We realiseren ons dat Enexis niet alles waar kan maken. Neem het speerpunt: klanten altijd toegang bieden tot energie. Toch staat de rvc achter zulke hoge ambities. Als je de lat net wat te hoog legt, dwing je jezelf namelijk tot nadenken hoe je er toch komt. Wel is het belangrijk om hierover transparant te zijn naar consumenten, bedrijven, energiemarkt en overheden.'

GASLOOS EN SPANNINGSLOOS

Ook veiligheid stond hoog op de agenda in 2023, net als in alle jaren. De rvc begint elke vergadering met dit agendapunt. Kan Enexis verder stijgen op de Veiligheidsladder? Welke verbeteringen zijn er doorgevoerd? Joost: 'We proberen de risico's steeds verder terug te brengen. Om de veiligheid verder te vergroten, is gasloos en spanningsloos werken de nieuwe norm. Dat geldt voor eigen medewerkers én aannemers die ons helpen om het groeiende werkpakket uit te voeren. De rvc steunt deze keuze van harte. Gasloos en spanningsloos werken vergroot bovendien de veiligheid van anderen, want veel van het werk vindt plaats in de publieke ruimte.'

ERVARING OPDOEN MET WARMTE

In 2023 legde het kabinet-Rutte IV het voorstel voor de Wet collectieve warmtevoorziening voor aan de Raad van State. Jos: 'Warmte staat ook elke rvc-vergadering op de agenda. Het is een nieuwe publieke voorziening, naast gas en elektriciteit. Er is alleen nog weinig ervaring mee en er zijn veel betrokken stakeholders, waardoor het lastig is om volgende stappen verantwoord te zetten. Maar ook hierop moet Enexis zich al wel voorbereiden. Daarom doen we eerst met kleinschalige projecten ervaring op met warmte-infrastructuur. Bij Mijnwater in Limburg bijvoorbeeld, waar Enexis samenwerkt met verschillende partijen. Als rvc focussen we op het herkennen en vooral ook beperken van de risico's.'

EEN DUURZAME KETEN

De verdere verduurzaming van de energieketen staat in 2024 bovenaan de rvc-agenda. Vanaf 2024 moeten netwerkbedrijven voldoen aan de nieuwe Europese duurzaamheidsrapportage CSRD. Jos: 'De wettelijke eisen worden steeds strenger en zijn niet altijd duidelijk, terwijl de energieketen ook nog eens heel complex is. Daarnaast gaan we nog nauwer samenwerken met de centrale ondernemingsraad binnen Enexis. We leggen uit hoe wij als rvc onze rol invullen. En praten graag verder over de veranderende organisatie als gevolg van de energietransitie.'

Verlag raad van commissarissen

Als raad van commissarissen zijn we toezichthouder, adviseur en werkgever van de raad van bestuur. Hoe vervulden we deze rollen in 2023? Dat beschrijven we in deze paragraaf.

VEILIGHEID

Veiligheid heeft bij Enexis de hoogste prioriteit en staat dus ook bovenaan onze agenda. Via kwartaalrapportages bespreken we bijvoorbeeld ongevallen met verzuim. Hierbij kijken we naar concrete incidenten en de effectiviteit van vervolgcacties.

In de veiligheidsboodschap voor 2023 vertelde de rvb dat gas- en spanningsloos werken voortaan de norm is. We zijn enthousiast over deze nieuwe manier van werken en het bijbehorende beleid. Die gelden niet alleen voor medewerkers van Enexis, maar ook voor medewerkers van aannemers. Met de nieuwe norm zet Enexis op het gebied van veiligheid een belangrijke stap vooruit.

Verder heeft ligt Enexis de landelijke doelstelling om alle betreedbare stations te inventariseren en asbestveilig te maken, behaald. Een enorme klus is geklaard. Als rvc zijn we trots op de collega's die hier hard aan hebben gewerkt.

STRATEGIE

Het centrale thema van de bedrijfsstrategie van Enexis is: focus op de uitvoering van de energietransitie. Omdat de energietransitie in 2023 versnelde, volgden we de uitvoering van de strategie extra kritisch. We zijn ervan overtuigd dat de strategie op een goede en duurzame manier bijdraagt aan de bouw van het energiesysteem van de toekomst. Maar we zien ook dat de vraag naar energie – en dus naar capaciteit op ons net – sneller groeit dan Enexis kan bijbenen. Het doel om iedereen altijd toegang te bieden tot energie staat dus onder druk. Om de gevolgen hiervan te beperken, gaven we de rvb advies over maatregelen. Denk aan heldere en transparante communicatie met belanghebbenden. Aan onderzoek naar de inzet van waterstof en groen gas om ons net te ontlasten. En aan prioritering bij netuitbreiding en toewijzing van capaciteit.

Dit vraagt veel van de organisatie. Over de keuzes en voortgang voerden we met de rvb dan ook regelmatig scherpe discussies. We bespraken dilemma's, zoals de remmende werking van de stikstofregulering op het werk van Enexis. Ook hadden we het vaak over doelmatig investeren. Enexis verdubbelt de komende jaren haar investeringen. Vanuit onze rol als toezichthouder vroegen we uitgebreid door over de keuzes die de rvb hierin maakt. Waarin wil de rvb bijvoorbeeld als eerste investeren? En waarom?

NETCONGESTIE

De samenleving elektrificeert. Er rijden bijvoorbeeld meer elektrische auto's op de weg en fabrieken stappen over van gas op stroom. Hierdoor hebben bedrijven en huishoudens steeds meer elektriciteit van onze netten nodig. En bereiken we op een groeiend aantal plekken de grenzen van onze netcapaciteit. Waarschijnlijk houdt de transportschaarste voor afname de komende vijf tot tien jaar aan en blijft er voorlopig sprake van een wachtlijst voor grootzakelijke klanten.

De gevolgen van transportschaarste zijn groot voor onze klanten en andere stakeholders. Ook als rvc ontvingen we hierover in 2023 signalen, die we bespraken met de rvb. Daarbij was onze invalshoek vooral dat Enexis de maatschappij en stakeholders zo goed betreft, dat dit leidt tot grotere bewustwording van impact en uitdagingen van de energietransitie.

We spraken over uitbreiden van het elektriciteitsnet door te 'bouwen, bouwen, bouwen'. Daarnaast kwamen innovatieve maatregelen aan bod die kunnen helpen om transportschaarste te beperken, zoals nieuwe contractvormen voor grootzakelijke klanten. Met de rvb spraken we ook over nieuwe manieren van samenwerking met bijvoorbeeld gemeenten en aannemers. In de Nationale Uitvoeringsagenda hebben de gezamenlijke netbeheerders uitgelegd hoe ze proactief gaan investeren om de netcongestie op te lossen. De rvc ondersteunt deze agenda.

WARMTE

Warmte was een van de meest besproken onderwerpen in onze vergaderingen van 2023. Aan het begin van het jaar gaf de buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders (BAvA) groen licht voor een investering van bijna € 80 miljoen in fase 1 van Mijnwater. Dit is een warmtenet dat warmte en koude gaat leveren aan zakelijke en particuliere klanten in de Limburgse regio Parkstad. Oude mijnschachten krijgen hierbij een nieuwe rol als duurzame warmte- en koudebron. In projecten als Mijnwater doen we waardevolle ervaring op met warmte.

In vrijwel elke vergadering bespraken we met de rvb de ontwikkelingen rond warmte en de aanpassing van onze warmtestrategie. Deze strategie beschrijft niet alleen doelen en resultaten, maar ook richtlijnen en de voorwaarden waaronder Enexis meewerkt aan warmteprojecten. We adviseerden de rvb uitgebreid over de uitgangspunten, risico's, governance en financiën.

De warmtestrategie kwam ook aan bod in onze gesprekken met aandeelhouders, bijvoorbeeld tijdens de vergaderingen van de aandeelhouderscommissie. De AvA wordt in april 2024 gevraagd om de warmtestrategie goed te keuren.

MEER BEVLOGEN EN BETROKKEN MEDEWERKERS

Net als andere bedrijven wordt Enexis geraakt door de krappe arbeidsmarkt. De uitdaging waarvoor Enexis staat om goede vakbekwame medewerkers te vinden, te behouden en op te leiden, vraagt veel van bestuur, management en HR/recruitment. Dit onderwerp is daarom regelmatig onderwerp van gesprek met de RvC geweest. Enexis heeft op verschillende manieren geprobeerd om nieuwe collega's aan te trekken, bijvoorbeeld met een nieuwe arbeidsmarktcampagne. En met succes: er zijn veel nieuwe (technische) collega's bij gekomen. Dit succes vraagt om passende opleidings- en begeleidingscapaciteit van ervaren collega's. Ook op dit punt houden we een vinger aan de pols.

Niet alleen de werving van nieuwe medewerkers is een punt van aandacht. De vereiste productiegroei vraagt om standaardisering van processen. Met de centrale ondernemingsraad (COR) en rvb bespraken we hoe we werkplezier, ondernemerschap en creativiteit kunnen behouden als werk wordt gestandaardiseerd. Met elkaar benadrukten we dat het voor Enexis cruciaal is om een veilige, lerende organisatiecultuur te creëren, goede opleidingsmogelijkheden te bieden en aandacht te houden voor de vitaliteit van collega's. Zij maken de energietransitie mogelijk. We zijn dan ook blij met het akkoord over een nieuwe cao.

De rvc ondersteunt van harte dat het bestuur bouwt aan een Enexis voor iedereen. Met het oog op diversiteit en inclusie stelden we nieuwe streefcijfers vast voor de man-vrouwverhouding binnen de rvb, de rvc en de managementlaag direct onder de rvb. En scherpten we het profiel van de rvc aan op het onderdeel diversiteit. De RvC is voornemens om in 2024 explicieter aandacht te besteden aan hoe Enexis ervoor zorgt inclusief te zijn.

OVERIGE ONDERWERPEN

Verder ondernamen we de volgende activiteiten:

- We hebben in 2023 gesproken over de methode op basis waarvan de beloning van de rvb en rvc wordt doorbelast naar de verschillende entiteiten van Enexis Groep. Door de rvb en rvc is besloten om in 2024 de doorbelastingsmethode te evalueren teneinde vast te stellen of de methode nog passend is. Dit met het oog op de ontwikkelingen in de energietransitie, waaronder de uitdagingen omtrent de financiering van het netwerkbedrijf en de strategische ontwikkelingen met betrekking tot warmte en waterstof.
- In een themasessie is het inkoopproces en -beleid van Enexis toegelicht. De schaarste op de grondstoffenmarkt vraagt van de hele energieketen om vooruit te kijken.
- We gaven goedkeuring voor de uitgifte van een groene obligatie en een lening bij de European Investment Bank (EIB). Deze uitgifte en lening passen bij de strategie van Enexis om maatschappelijk optimale keuzes te maken voor het energiesysteem van de toekomst.
- We bespraken het jaarverslag, de jaarrekening, het halfjaarbericht, het jaarplan en de risico-inventarisaties, en stelden ze vast op basis van adviezen van de auditcommissie. EY, onze externe accountant, was hierbij aanwezig.
- Tijdens een zogeheten rvc-tweedaagse bezochten we hoogspanningsstation Eindhoven Oost, tracéwerkzaamheden en een transportverdeelstation. Met de betrokken aannemer praatten we over de impact die netuitbreiding en -aanpassingen hebben op de praktijk.
- Tijdens de tweedaagse bespraken we met de rvb, de integriteitsmanager en manager internal audit en risk uitvoerig het thema integriteit, waaronder kritieke punten van zorg. Dit jaar waren er geen kritieke punten van zorg en is het thema besproken aan de hand van cases.

- Een ander onderwerp dat tijdens de tweedaagse aan bod kwam: de maakbaarheidsopgave van onze strategie. Met de rvb en enkele directeuren voerden we diepgaande gesprekken over onder andere productiegroei en de Nationale Uitvoeringsstrategie.
- In een themasessie stonden we uitgebreid stil bij netverliezen en in het bijzonder de strategie voor inkoop van netverliezen.
- Met de rvb namen we de tariefstructuur en reguleringsmethodiek van de Autoriteit Consument & Markt (ACM) onder de loep. Gelet op de grote investerings- en financieringsuitdagingen, die gepaard gaan met afhankelijkheden, vinden we het belangrijk dat de ACM de huidige methodiek aanpast.
- We keurden een aanpassing van de statuten van Enexis Holding N.V. goed en legden deze voor aan de aandeelhouders tijdens de BAvA van 23 november 2023. De BAvA ging akkoord met het voorstel tot wijzigen. De aanpassing maakt het mogelijk om commissarissen na een periode van acht jaar, onder voorwaarden, nog eenmaal te herbenoemen voor een periode van twee jaar.
- De dagelijkse gang van zaken namen we door aan de hand van doorlopende en uitgebreide managementrapportages over de prestaties van Enexis. Hierbij gaat het over de betrouwbaarheid van energielevering.
- We bespraken het auditplan van onze externe accountant EY en het internal audit & riskplan.
- Tot slot rapporteerde de rvb zowel op kwartaalbasis als cumulatief over belangrijke projecten, (klant)processen, klanttevredenheid en financiële gegevens. Ook gaven ze prognoses van de financiële resultaten en kasstroom.

GOVERNANCE

WISSELINGEN RVC

Begin 2023 bereikte ons het verdrietige nieuws over het overlijden van commissaris Paul Rüpp. Paul was een zeer betrokken voordrachtcommissaris namens de aandeelhouders, die ons team verrijkte met zijn brede bestuurlijke ervaring, warmte en relativeringsvermogen. Om gezondheidsredenen moest hij zijn werk eind februari neerleggen. We zijn diep geraakt door Pauls overlijden en dankbaar voor zijn jarenlange inzet en toewijding.

Tot november 2023 telde de rvc vier commissarissen en waren de taken herverdeeld. Na een zorgvuldig selectieproces is Wilma Mansveld op 23 november 2023 tot commissaris benoemd, op voordracht van de aandeelhouders. Behalve lid van de rvc is Wilma lid van de auditcommissie geworden. Bij de AvA op 13 april 2023 werd Anita Arts herbenoemd als voordrachtcommissaris van de medezeggenschap, met een positieve aanbeveling van de collega's van de rvc en de COR.

WISSELINGEN RVB

Nadat CEO Evert den Boer begin 2023 om gezondheidsredenen uitviel, hebben we al onze aandacht gericht op de continuïteit van het bestuur. Mariëlle Vogt nam Everts functie tijdelijk waar – een situatie die ook invloed had op de werkdruk van de overige rvb-leden, Rutger van der Leeuw en Jeroen Sanders. We zijn Mariëlle, Rutger en Jeroen dankbaar voor hun extra inzet in deze periode. Toen duidelijk werd dat Evert niet meer terug kon keren, hebben we een geschikte opvolger gezocht. Na een selectieprocedure en positieve adviezen van de COR en aandeelhouderscommissie benoemden we Rutger tot CEO. De kennis en ervaring die hij binnen en buiten de organisatie heeft opgedaan, passen bij de uitdaging waar Enexis voor staat.

Na zijn benoeming vervulde Rutger tijdelijk de rol van zowel CEO als chief operating officer (COO). Om deze periode te beperken, benoemden we Liesbeth Kaashoek tot COO ad interim. Er loopt een procedure om de positie definitief in te vullen. Door de gespannen arbeidsmarkt, in combinatie met de begrenzing van de arbeidsvoorwaarden door de Wet Normering Topinkomens, is dit een uitdagend proces. We hopen tijdens de eerstvolgende AvA de nieuwe COO te introduceren.

FUNCTIONEREN RVC

In 2023 voerden we een zelfevaluatie uit onder begeleiding van een externe partij. De rvb leverde vooraf informatie over de samenwerking met ons als rvc. De evaluatie richtte zich op het functioneren van de rvc als geheel, de twee commissies en de individuele commissarissen. Ook het proces rond de opvolging van de CEO kwam aan bod, waarbij aanbevelingen naar voren kwamen. Deze aanbevelingen over het proces hebben we direct toegepast bij de benoemingsprocedure van de nieuwe COO. Uit de zelfevaluatie bleek dat ons functioneren overwegend goed is. Door de frequente vergaderingen en de omvang van de opgave vraagt het rvc-werk wel een flinke tijdsinvestering van de commissarissen. De relatie tussen rvc en rvb wordt omschreven als professioneel en er is wederzijds vertrouwen. We hebben de conclusies van de zelfevaluatie besproken met de rvb. Alle commissarissen voldoen aan de onafhankelijkheidsnormen uit de Nederlandse Corporate Governance Code 2022.

De leden van de rvc scherpen voortdurend hun functioneren aan door actief deel te nemen aan relevante bijeenkomsten en kennissessies, van bijvoorbeeld Netbeheer Nederland en de grote Accountants- en adviesorganisaties.

FUNCTIONEREN RVB EN SAMENWERKING RVC

Ook dit jaar beoordeelden we het functioneren van de rvb. Ondanks de beperkte bezetting heeft de rvb goed gefunctioneerd en leiderschap getoond. De samenwerking tussen de bestuursleden onderling en met ons is goed, wat ons vertrouwen in de rvb versterkt. We worden tijdig en doeltreffend betrokken bij strategische en ingrijpende besluiten.

AANWEZIGHEID COMMISSARISSEN

We hebben in totaal acht keer samen met de rvb vergaderd. Deze vergaderingen zijn steeds vooraf gegaan door een besloten vergadering van de rvc. Onderstaande tabel geeft de aanwezigheidspercentages per commissaris weer vanaf het moment van benoeming in de rvc en de betreffende commissie.

	Jos Nijhuis	Joost van Dijk	Carmen Velthuis	Anita Arts	Wilma Mansveld (vanaf november 2023)	Paul Rupp (tot maart 2023)
Raad van commissarissen	100%	100%	100%	87,50%	100%	100%
Auditcommissie	n.v.t.	100%	100%	100%	100%	n.v.t.
Remuneratie- en selectiecommissie	100%	n.v.t.	n.v.t.	100%	n.v.t.	n.v.t.

De rvc telt twee vaste commissies: de auditcommissie en de remuneratie- en selectiecommissie.

AUDITCOMMISSIE

De samenstelling van de auditcommissie veranderde dit jaar. Sinds november 2023 is Wilma Mansveld lid van de commissie. Zij volgde Anita Arts op, die in oktober voorzitter werd van de remuneratie- en selectiecommissie. De auditcommissie staat onder voorzitterschap van Carmen Velthuis en heeft Wilma Mansveld en Joost van Dijk als leden. De commissie vergaderde in 2023 zeven keer. Volgens de governance-afspraken namen de externe accountant EY, de manager internal audit & risk en de chief financial officer (CFO) aan alle vergaderingen deel.

De commissie discussieerde uitvoerig over de financiële vooruitzichten op de langere termijn en de structureel toenemende investeringen (en benodigde financiering) voor uitvoering van de energietransitie. Op het gebied van data en digitalisering werd de auditcommissie geïnformeerd over inrichting, doel, resultaten en vervolgstappen van portfoliomanagement, en de beheersing van Identity & Acces Management. In aanwezigheid van de chief information security officer (CISO) sprak de commissie ook over cybersecurity. De commissie beoordeelt jaarlijks het functioneren van de externe accountant EY en rapporteerde hierover aan de rvc.

REMUNERATIE- EN SELECTIECOMMISSIE

De remuneratie- en selectiecommissie staat sinds oktober 2023 onder voorzitterschap van Anita Arts, met Jos Nijhuis als lid. Na het overlijden van Paul Rupp werd de samenstelling van de commissie niet formeel veranderd en fungeerde Jos tijdelijk als voorzitter ervan. Andere rvc-collega's ondersteunden hem hierbij.

De commissie vergaderde in 2023 drie keer. Ze bereidde de opvolging van de CEO voor, de selectie van de COO a.i. en startte de procedure op voor de werving van de nieuwe COO. Daarnaast besprak en begeleidde de commissie de herbenoeming van Anita Arts en benoeming van Wilma Mansveld. Verder stonden onder andere de bezoldiging van de bestuurders, opvolgingsmanagement, diversiteit en inclusie op de agenda. Ook besprak de commissie de aanpassing van het profiel van de rvc, waarin diversiteit, inclusie en de onafhankelijkheid van de commissarissen beter zijn verankerd. In de laatste vergadering van het jaar besloot de commissie om haar reikwijdte te verbreden en de commissie om te vormen tot human resources (hr)-commissie. Zo kunnen belangrijke hr-onderwerpen waarover de commissie advies moet uitbrengen, goed worden besproken.

Tenslotte bereidde de RSC de jaarlijkse evaluatieprocedure van de rvb voor. De RSC bracht advies uit aan de rvc over het evaluatieproces. Bij elk individueel functioneringsgesprek was een lid van de commissie aanwezig.

AANDEELHOUDERS

Als rvc hebben we regelmatig overleg met de aandeelhouderscommissie, die de aandeelhouders vertegenwoordigt. In 2023 vergaderde de rvc vijf keer met deze commissie. De samenstelling van de aandeelhouderscommissie veranderde door de Provinciale Statenverkiezingen van maart 2023. In november voerden we met de aandeelhouders een strategische dialoog over het thema warmte.

MEDEZEGGENSCHAP

In 2023 besloten we om de samenwerking in de zogeheten gouden driehoek van rvb, rvc en COR te versterken. Met dat doel schoven de voorzitters van de rvb en de COR en de voordrachtcommissaris aan bij meerdere bijeenkomsten van de Alliantie Medezeggenschap en Governance. In twee formele zogeheten artikel 24-vergaderingen sprak de driehoek over de krapte op de arbeidsmarkt, de voortgang van de strategie en organisatorische ontwikkelingen. Maar ook over de kansen en bedreigingen van kunstmatige intelligentie (AI).

Daarnaast was er door het jaar heen goed contact over benoemingen in de rvb en rvc. Dankzij alle formele en informele contactmomenten verliep de samenwerking in de gouden driehoek heel soepel. Zo ook met de verschillende ondernemingsraden. De rvb heeft aan het begin van het jaar op de medezeggenschapsdag een presentatie gehouden over de rol van de raad van commissarissen en vragen daarover beantwoord. Dit werd door beide partijen als zinvol ervaren. We zijn blij met de samenwerking met de COR en hopen deze in 2024 uit te bouwen.

OVER DIT VERSLAG

We hebben de jaarrekening over 2023 met controleverklaring en assurance-rapport, opgesteld door de rvb, uitgebreid besproken. Externe accountant EY was hierbij aanwezig. De accountant controleerde de jaarrekening 2023 en voorzag deze van een goedkeurende controleverklaring. De auditcommissie besprak de jaarrekening en het jaarverslag uitvoerig met de CFO, haar team en de accountant, en voorzag beide documenten van een positief advies. We concluderen dat het verslag voldoet aan de eisen van goed bestuur, transparante verslaglegging en verantwoording, en stellen de AvA voor om de jaarrekening 2023 en het voorstel voor winstbestemming over 2023 goed te keuren. Ook stellen we de AvA voor om decharge te verlenen aan de rvb voor zijn beleid en aan ons als rvc voor ons toezicht op het bestuur in het verslagjaar 2023.

WOORD VAN WAARDERING

In het jaar 2023 hebben de medewerkers, het management, de COR en de rvb zich opnieuw enorm ingespannen om de maatschappelijke doelstellingen van Enexis te vervullen. Dat deden ze onder uitdagende omstandigheden. We spreken graag onze dank en waardering uit voor hun toewijding en de resultaten die ze in 2023 behaalden. Ook bedanken we de aandeelhouders en andere stakeholders voor hun waardevolle bijdragen en betrokkenheid, en voor het vertrouwen dat zij hebben gesteld in Enexis.

's-Hertogenbosch, 4 maart 2024

Raad van commissarissen

Jos Nijhuis (voorzitter)

Joost van Dijk (vicevoorzitter)

Carmen Velthuis

Anita Arts

Wilma Mansveld

Remuneratieverslag

BELONINGSBELEID RVB

Het beloningsbeleid voor de rvb van Enexis Holding N.V. is op 5 december 2012 vastgesteld door de AvA en trad in werking op 1 januari 2013. In dit beleid is besloten om de beloning voor de rvb vast te stellen binnen de WNT. De rvc voert het beloningsbeleid van de rvb uit.

De beloning voor de leden van de rvb bestaat uit een brutojaarsalaris, pensioenvoorziening en overige arbeidsvoorwaarden.

VAST BRUTOMAANDSALARIS

Het beloningsniveau van functies met vergelijkbare complexiteit en maatschappelijke impact ligt ruim boven de absoluut gemaximeerde norm van de WNT. Dus is besloten om de beloning voor de rvb en de rvc vast te stellen op het niveau dat de WNT maximaal toestaat. In het beloningsbeleid is geen variabele beloning opgenomen.

PENSIOEN

De leden van de rvb nemen deel aan de pensioenregeling die is ondergebracht bij de Stichting Pensioenfonds ABP. Dit is in overeenstemming met het pensioenreglement voor werknemers van Enexis. De rvb-leden zijn voor deze deelname een eigen bijdrage verschuldigd.

OVERIGE ARBEIDSVOORWAARDEN

De leden van de rvb zijn in dienst van Enexis Personeel B.V., een dochter van Enexis Holding N.V. Volgens het beloningsbeleid dat op 1 januari 2013 in werking trad, is met de vaste rvb-leden een contract voor onbepaalde tijd aangegaan. Dit beleid wijkt af van de richtlijnen in de Corporate Governance Code. We zien nu geen aanleiding voor beleid waarin met rvb-leden contracten voor bepaalde tijd worden afgesloten, behalve als er expliciet sprake is van een ad-interimfunctie.

Als uitgangspunt geldt dat de leden van de rvb niet vallen onder de cao Netwerkbedrijven en de bedrijfs-cao Enexis, die allebei van toepassing zijn op werknemers van Enexis. Wel van toepassing zijn relevante arbeidsvoorwaarden die voortvloeien uit deze cao's voor zover die passen binnen de WNT. Leden van de rvb hebben hierdoor recht op de vakantie- en verlofdagen, pensioenregeling en arbeidsongeschiktheidsregeling uit de cao Netwerkbedrijven.

Andere onderdelen van het beleid zijn een vaste onkostenvergoeding, auto van de zaak (desgewenst met chauffeur), ongevallenzekeringsverzekering en bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering.

UITVOERING BELONINGSBELEID

We bogen ons in 2023 opnieuw over de verantwoording op grond van de WNT en het beloningsbeleid. Bij deze verantwoording hechten we veel waarde aan transparantie. Maar de (voorgeschreven interpretatie van de) WNT en aanverwante regelingen maken dat niet eenvoudig.

Net als in 2022 staat de beloningsparagraaf op grond van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW) in het jaarverslag van Enexis Holding N.V. (in noot 34). De WNT-verantwoording zal opgenomen worden in de jaarrekening van de WNT-instelling binnen Enexis Groep: Enexis Netbeheer B.V. Daarnaast zal een nadere toelichting omtrent de bezoldiging van de raad van bestuur en raad van commissarissen worden opgenomen in het hoofdstuk 'Corporate Governance' van het jaarverslag van Enexis Netbeheer B.V.

Liesbeth Kaashoek is aangesteld als COO ad interim met een tijdelijke arbeidsovereenkomst voor vijf maanden. Normaal gesproken zijn rvb-leden voor onbepaalde tijd in dienst van Enexis Groep. Hun beloning is dan gebaseerd op het bezoldigingsmaximum van de WNT voor topfunctionarissen in dienstbetrekking (in 2023: € 223.000 per jaar). Omdat Liesbeth tijdelijk in dienst is, zagen we aanleiding om voor haar beloning aan te sluiten bij het bezoldigingsmaximum voor de topfunctionaris zonder dienstbetrekking. Dus heeft zij een bezoldiging van € 59.000 over de hele werkzame periode in 2023.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de bezoldiging van de rvb-leden. Het totaal van de tabel sluit aan op de bezoldigingsparagraaf op grond van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW) in het jaarverslag van Enexis Holding N.V. in noot 34.

Bedragen x € 1	E.G. den Boer ¹	R.B.A. van der Leeuw	J.K. Sanders	M.N.A.J. Vogt	M.E. Kaashoek	Totaal
Functiegegevens	CEO/ Adviseur	COO/CEO	CTO	CFO	COO a.i.	
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	1/11 - 31/12	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	5,0
Bezoldiging						
Salariskosten	199.726	194.198	200.050	194.565	54.821 ²	843.360
Fiscale bijtelling privégebruik leaseauto	0	5.889	0	5.527	0	11.416
Pensioenkosten	23.195	22.913	22.950	22.908	3.912	95.878
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0	267	267
Subtotaal	222.921	223.000	223.000	223.000	59.000	950.921
Sociale lasten en reservering verlof ³	14.781	14.979	10.938	13.829	341	54.868
Bezoldiging Enexis Holding N.V. (noot 34)	237.702	237.979	233.938	236.829	59.341	1.005.789

BELONINGSBELEID RVC

De AvA heeft het beloningsbeleid voor leden van de rvc op 18 april 2016 vastgesteld. De maximale vergoeding voor de voorzitter is 15% en voor de leden 10% van het algemene WNT-bezoldigingsmaximum. De leden hebben recht op een onkostenvergoeding. Ook is er voor hen een aansprakelijkheidsverzekering afgesloten.

Op 27 februari 2023 moest Paul Rüpp zijn werk als commissaris helaas neerleggen om gezondheidsredenen. Later bereikte ons het verdrietige nieuws dat Paul Rüpp is overleden. Hij werd opgevolgd door Wilma Mansveld, die sinds 23 november 2023 lid is van de rvc.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de bezoldiging van de rvc-leden. Het totaal van de tabel sluit aan op de bezoldigingsparagraaf op grond van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW) in het jaarverslag van Enexis Holding N.V. in noot 34.

Bedragen x € 1	J.C.H.G. Arts	J.F.M. van Dijk	W.J. Mansveld	J.A. Nijhuis	P.L.A. Rüpp	C.M. Velthuis	Totaal
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid	Voorzitter	Lid	Lid	
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	23/11 - 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 27/2	01/01 – 31/12	
Bezoldiging Enexis Holding N.V. (noot 34)	22.300	22.300	2.383	33.450	3.544	22.300	106.277

1 Op 21 augustus 2023 heeft Evert den Boer de functie van CEO neergelegd. In de verantwoording op grond van artikel 2:383 van het BW moet de beloning van een voormalig bestuurder worden meegenomen en wordt de bezoldiging over het hele jaar berekend.

2 Aangezien sprake is van een tijdelijke functievervulling zijn de sociale lasten tot de salariskosten gerekend.

3 De reservering voor verlofuren gaat over de waarde van de verlofuren die in het kalenderjaar zijn toegekend aan de topfunctionarissen, maar die zij nog niet hebben opgenomen.

Risicobeheersing

ENTERPRISE RISK MANAGEMENT (ERM)

Risicomanagement helpt ons om risico's voor het behalen van onze doelen op tijd te onderkennen en beheersen. Onze aanpak is geïntegreerd in de planning- en controlcyclus en in de reguliere processen. We stimuleren het risicobewustzijn binnen de organisatie en moedigen medewerkers aan om bewust met risico's om te gaan.

Met risicomanagement beheersen we niet alleen risico's. We zorgen ook voor waardecreatie en -behoud, verbetering van prestaties en de zekerheid dat we voldoen aan wet- en regelgeving.

Met risico-assessments identificeren en analyseren we risico's op alle niveaus in de organisatie. Op basis daarvan nemen we maatregelen. Het management is verantwoordelijk voor risicobeheersing. Daarbij krijgt het steun van onze business controllers en andere staffuncties. De groeps-risicomanagers van de afdeling IA&R coördineren en faciliteren het risicomanagementproces.

RISICOMODEL

Enexis hanteert voor risicomanagement het COSO ERM-model en het Three Lines Model, wereldwijde standaarden op het gebied van risicomanagement. Op basis van een extern assessment van onze risicomanagementprocessen in 2022 hebben wij een risk roadmap opgesteld met als doel het risicomanagement binnen Enexis naar een nog hoger niveau te brengen en te kantelen van proces- naar business-georiënteerd. Als onderdeel hiervan zijn de specifieke behoeften van afdelingen op gebied van risicomanagement onderzocht. Daarnaast hebben we de governance van het risicomanagementproces in lijn gebracht met de behoeften van de organisatie.

We hebben onze risicomanagementprocessen opgesplitst in strategisch en operationeel risicomanagement. De uitkomsten van de strategische en operationele risicoanalyse worden gerapporteerd aan en besproken in de auditcommissie dan wel rvc. Dit proces stelt de rvb in staat een bestuursverklaring af te geven.

OPERATIONEEL RISICOMANAGEMENT

Via operationele risicoanalyses identificeren we op tactisch en operationeel niveau risico's die een bedreiging vormen voor de bedrijfsprocessen van Enexis. Hierbij nemen we de risico's mee die zijn voortgekomen uit periodieke compliance-, privacy-, security- en datamanagement-analyses. We streven ernaar om risico's en maatregelen die boven de risicobereidheid van Enexis op deze niveaus vallen, geïntegreerd vast te leggen in ons internal control framework (ICF).

Het management beoordeelt tweemaal per jaar de werking van de belangrijkste beheersmaatregelen via een Control Self Assessment (CSA). Managers kijken daarbij zelf in hoeverre de risico's worden beheerst. Het afdelingsmanagement weegt de uitkomsten van het CSA en voegt die zo nodig toe aan de interne letter of representation (LOR). Op die manier verklaren de afdelingen aan de rvb in hoeverre het geheel aan interne risicobeheersing- en controlesystemen op orde is.

Naast de hard controls in het ICF besteden we ook aandacht aan soft controls. Die zijn gericht op integer gedrag, bevoegdheid en onderlinge samenwerking. Onze interne integriteitscommissie heeft aandacht voor integriteit, voert periodiek een frauderisico-analyse uit en bespreekt de beheersing van frauderisico's.

Operationeel en tactisch risicomanagement binnen Enexis zijn gericht op de tijdige onderkenning van gebeurtenissen die een risico kunnen vormen voor het behalen van onze doelen en het beheersen van deze risico's.

STRATEGISCH RISICOMANAGEMENT

Bij onze strategische risicoanalyse identificeren we gebeurtenissen die de realisatie van onze strategische doelen of de continuïteit van Enexis bedreigen. Ook als gebeurtenissen zich daadwerkelijk voordoen, maar de impact en mate van beheersing onzeker zijn, blijven we deze behandelen als een strategisch risico.

Afdelingen inventariseren jaarlijks de voor hen relevante strategische risico's en beschrijven deze op een risicokaart. Na deze inventarisatie worden de risico's geanalyseerd en gewaardeerd. Hierbij maken we een inschatting van de kans dat een gebeurtenis zich voordoet en de impact van die gebeurtenis op een of meerdere bedrijfswaarden. We gebruiken hiervoor een risicomatrix, waarin per bedrijfswaarde de risicobereidheid van Enexis is weergegeven. Vervolgens clusteren we vergelijkbare risico's op groepsniveau. De rvb bespreekt en waardeert deze geclusterde risico's.

Risico's met een score 'hoog' vallen boven de risicobereidheid. Bij deze risico's nemen we maatregelen, met als doel dat ze ten minste terugvallen naar de score 'midden'. Het management bepaalt of er bij een risico met een score 'midden' aanvullende maatregelen nodig zijn.

Elk strategisch risico heeft een eigenaar. Deze is verantwoordelijk voor het nemen van passende maatregelen en volgt de ontwikkeling van het risico. De maatregelen worden verwerkt in de bedrijfsplannen van de afdelingen. Het management bewaakt via de planning- en controlcyclus de ontwikkeling van de risico's en de effectiviteit van de maatregelen. De ontwikkelingen van de belangrijkste strategische risico's worden periodiek door de eigenaren gerapporteerd aan de rvb.

Potentiele gevolgen

Frequentie of kans van optreden

Bedrijfswaarden					< 1x per 10 jaar	≥ 1x per 10 jaar	≥ 1x per jaar
Betaalbaarheid	Imago*	Veiligheid	Betrouwbaarheid	Netto-toegankelijkheid	< 10%	10-50%	> 50%
					Laag	Midden	Hoog
H	Schade > 50 mln	Internationale commotie; > 20.000 klachten	Ongeval met 1 of meerdere doden tot gevolg	> 20.000.000 vbm (HS/MS-station > 16 uur uitval)	Structureel niet kunnen voldoen aan de klantvraag		A B C D
M	Schade € 5-50 mln	Nationale commotie; 2.000-20.000 klachten	Ongeval met ernstig, blijvend letsel en/of langdurig verzuim	2.000.000 tot 20.000.000 vbm (HS/MS-station 4 uur uitval)	Tijdelijk niet kunnen voldoen aan de klantvraag	F	H E G
L	Schade < € 5 mln	Lokale of regionale commotie; < 2.000 klachten	Ongeval met letsel met kortdurend verzuim of ernstig incident (HSE)	< 2.000.000 vbm (MS-T-station 4 uur uitval)	Kortstondig niet kunnen voldoen aan de klantvraag		

* Imago richting stakeholders: klanten, medewerkers, aandeelhouders, leveranciers en toezichthouders

■ Positie 2022 ■ Gelijke positie 2022/2023 ■ Nieuwe positie 2023 ■ Nieuw in de top

2023 Risico's

Richting t.o.v. 2022

A	Klantvraag wordt onvoldoende tijdig gerealiseerd door schaarste van personeel, materiaal en/of netwerkcapaciteit	Impact
B	Ongeautoriseerd gebruik van data en/of niet beschikbaar zijn van systemen door ontoereikende beveiligingsmaatregelen	Gelijk
C	Ongevallen van medewerkers en/of omstanders als gevolg van onveilige situaties en/of falende assets	Gelijk
D	Omvangrijke onderbrekingen energievoorziening	Kans
E	Financiële positie wordt slechter door prijseffecten en effecten van energietransitie en reguleringmethodiek	Gelijk
F	Wendbaarheid Enexis onvoldoende om complexe en rigoureuze veranderingen door te voeren	Kans
G	Reputatieschade omdat we niet adequaat reageren op klachten en klanten geen handelingsperspectief kunnen bieden	Nieuw
H	Beperkingen en onzekerheden regelgeving en vergunningsprocessen	Nieuw

Hieronder zijn de strategische risico's beschreven. Specifieke risico's met betrekking tot de financiële instrumenten zijn beschreven in de toelichting op de jaarrekening.

A. KLANTVRAAG WORDT ONVOLDOENDE TIJDIG GEREALISEERD DOOR SCHAARSTE VAN PERSONEEL, MATERIAAL EN/ OF NETWERKCAPACITEIT

Dit risico lopen we

De groeiende vraag naar elektriciteit door de energietransitie leidt tot capaciteitsproblemen in ons net en tevens tot veel extra werk. De gevraagde netcapaciteit overstijgt regelmatig de transportmogelijkheden in het netwerk. De schaarste in het net leidt tot geschillen met klanten en vertraagt de energietransitie. Het vergroten van de transportcapaciteit van, met name de hoogspanningsnetten, vergt veel capaciteit en doorlooptijd.

De druk op de beschikbare capaciteit (personele inzet) is zowel bij Enexis als bij onze aannemers structureel erg hoog. Daarbij hebben we ook te maken een stijgend verloop van personeel. De gevolgen van de personeelsschaarste kunnen we maar gedeeltelijk opvangen door te blijven werken aan efficiency.

Door de toegenomen fluctuatie in de vraag en de omstandigheden op de inkoopmarkt is het een uitdaging om op het juiste moment te voldoen aan de materiaalbehoefte. Ons voorspel- en planvermogen schiet soms te kort. Gevolg is dat de benodigde materialen voor het uit te voeren werkpakket niet altijd op tijd beschikbaar zijn.

Zo verkleinen we het risico

Enerzijds kanaliseren we de vraag en anderzijds vergroten we de productie.

Door proactief te investeren op basis van de Regionale Energie Strategieën (RES), Cluster Energie Strategieën (CES) en pMIEK (Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat) anticipeert Enexis op toekomstige ontwikkelingen in het netwerk. Via diverse wegen probeert Enexis de groei van de duurzame opwekkers en afnemers te sturen in de richting van gebieden waar transportcapaciteit in het net nog voorhanden is. Daarbij blijft de uitrol van congestiemanagement een belangrijke maatregel.

Tevens zijn er veel maatregelen getroffen gericht op een betere afstemming en communicatie met onze klanten, zie hiervoor [risico G](#) (reputatieschade omdat we niet adequaat reageren op klachten en klanten geen handelingsperspectief kunnen bieden).

We zijn al geruime tijd bezig om de instroom van nieuwe medewerkers te stimuleren en de uitstroom te beperken. Daarnaast zal de komende periode het accent vooral liggen op het anders organiseren van het werk en meer modulair opleiden. Dit doen we onder andere door middel van het programma Voldoende Vakbekwaam Personeel.

Door te werken met langetermijnplannen willen we de toekomstige beschikbaarheid van componenten verbeteren. We werken aan standaardisatie van componenten, strategisch voorraadmanagement en staan continu in verbinding met de leveranciersmarkt om beter te kunnen meebewegen. In de supply chain sturen we op *on time in full*.

Zo hoog schatten we het risico in

De impact van dit risico is gestegen; het beheersen van de impact van schaarste van personeel, elektriciteitsnetwerk en materialen is een steeds grotere uitdaging.

Meer algemene achtergrond informatie over de toenemende klantvraag en schaarste is te vinden in de hoofdstukken [Samen naar een toekomstbestendig energiesysteem](#), [Werken aan ruimte op het energienet](#) en [Transparant communiceren over wat wel kan](#).

B. ONGEAUTORISEERD GEBRUIK VAN DATA EN/OF NIET BESCHIKBAAR ZIJN VAN SYSTEMEN DOOR ONTOEREIKENDE BEVEILIGINGSMATREGELEN (ICT/OT)

Dit risico lopen we

De activiteiten van hackers en cybercriminelen (phishing en ransomware-aanvallen) vormen een belangrijke bedreiging. Ongeautoriseerde toegang tot onze systemen en data kan leiden tot incidenten qua dataveiligheid, business-continuïteit en compliance (Algemene verordening gegevensbescherming en Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen). Door de digitalisering, zijn ook onze netten steeds kwetsbaarder voor inbreuken van buiten.

Door toegenomen afhankelijkheid van clouddiensten ontstaan er ook risico's wanneer platformen en systemen in de cloud langere tijd niet beschikbaar zijn. Langdurige uitval of zelfs wegvallen van dienstverleners zorgen voor grote impact op de werkprocessen van Enexis.

Een nieuw element is de toegenomen ontwikkeling van krachtige quantumcomputers. Deze computers beschikken in de nabije toekomst over genoeg rekenkracht om de huidige sterk geachte cryptografische algoritmes te kraken, hetgeen kan gaan leiden tot nieuwe beveiligingsrisico's.

Zo verkleinen we het risico

We werken met een Enexis-brede security roadmap, met een breed scala aan maatregelen. Daarnaast is een strategisch informatiebeveiligingsbeleid in ontwikkeling en wordt een information security management systeem (ISMS) centraal ingericht. We voeren daarbij doorlopend assessments uit op security awareness, ransomware readiness en NBA-volwassenheid.

Binnen de afdeling IT is een Security Operations Center ingericht. IT werkt met penetratietesten en geautomatiseerde security scanning op de primaire ICT-internetsystemen. Er lopen diverse activiteiten om grip te krijgen en te houden op Identity & Access Management. Daarnaast kennen we maatregelen op het gebied van Continuity Management om grootschalige uitval van ICT-systemen te voorkomen (bijvoorbeeld opstellen van Disaster Recovery-plannen, uitvoeren van periodieke hersteltesten en actief monitoren van de periodieke assurance-verklaringen).

Op het terrein van Operationele Technologie (OT) is een OT-securityorganisatie actief. Deze is belast met specifieke OT-securitymaatregelen zoals de implementatie van geavanceerde security monitoring tools om afwijkend netwerkverkeer te signaleren, periodieke security assessments, anti-malware voor centrale en decentrale OT-systemen, een ISO 27001-certificering voor het OT-domein.

Vanwege de dreiging door decryptie van data door quantumcomputers hebben we een richtlijn/standaard ontwikkeld, die voorschrijft welke cryptografische algoritmes wel of juist niet zijn toegestaan. We inventariseren de risico's die Enexis loopt op het gebied van quantumdreigingen en cryptomiddelen die Enexis gebruikt.

Zo hoog schatten we het risico in

De kans is gelijk gebleven daar wij enerzijds onze basismaatregelen steeds meer op orde hebben en we op securitygebied aanzienlijk meer activiteiten ontplooiën en anderzijds te maken hebben met een steeds groter dreigingsbeeld. Meer context over dit risico is te vinden in het hoofdstuk [Werken aan ruimte op het energienet](#), meer specifiek in de paragraaf [De borging van digitale veiligheid](#).

C. ONGEVALLEN VAN MEDEWERKERS EN/OF OMSTANDERS ALS GEVOLG VAN ONVEILIGE SITUATIES EN/OF FALENDE ASSETS

Dit risico lopen we

Het werk aan energienetten brengt risico's met zich mee voor de veiligheid of gezondheid van medewerkers en/of omstanders. Vanwege de aard van de primaire processen (het werken in de elektriciteits- en gasinfrastructuur en het werken in de publieke ruimte) is de kans op een ongeval of gezondheidsschade van medewerkers altijd aanwezig. Ook als gevolg van falende bedrijfsmiddelen of materiaalfouten kunnen ernstige veiligheidsrisico's ontstaan voor medewerkers en omstanders.

Schaarste van personeel en uitstroom van ervaren medewerkers (door bijvoorbeeld pensioen) hebben invloed op vakmanschap en leiden tot een hogere werkdruk en daarmee tot een verhoogd veiligheidsrisico. Ook bij het verleggen van werkzaamheden naar aannemers of het inzetten van anderstaligen of buitenlandse partijen moeten we extra aandacht besteden aan het borgen van veiligheid.

Zo verkleinen we het risico

Enexis geeft hoge prioriteit aan veiligheid. Er wordt gewerkt aan versterking van het veiligheidsbewustzijn en alertheid van personeel en management. We letten op de veiligheidsperformance bij onze aannemers en er is verhoogde aandacht voor de opvolging van de zogenoemde werkplekdialoog. Daarnaast zijn we gestart met het programma Spanningsloos en gasloos werken wordt de norm.

Daarnaast analyseren we continu het risico op onveilige situaties in onze elektriciteits- en gasnetten. We hebben een adequaat onderhouds- en vervangingsbeleid om de kans op onveilige situaties voor derden zo veel mogelijk te beperken. Om de veiligheid van slimme meters te waarborgen testen en controleren we iedere partij slimme meters.

Op het gebied van veiligheid is ons uitgangspunt dat we doorgroeien naar trede 4 van de Veiligheidsladder.

Zo hoog schatten we het risico in

De waardering van dit risico is niet gewijzigd ten opzichte van vorig jaar. Enerzijds zetten we stappen op het gebied van veiligheid, anderzijds zien we een toenemende druk op onze werkzaamheden, waardoor we over het geheel genomen geen ontwikkelingen zien die aanleiding geven voor een andere positionering.

Meer algemene achtergrond informatie over veiligheid is te vinden in het hoofdstuk [Samen veilig werken en elkaar versterken](#).

D. OMVANGRIJKE ONDERBREKINGEN ENERGIEVOORZIENING

Dit risico lopen we

Door natuurrampen (bijvoorbeeld aardbevingen en overstromingen etc.) of door moedwillig handelen, kunnen ernstige storingen optreden in onze netten, met langdurige en omvangrijke onderbrekingen van de energievoorziening tot gevolg. Ook door de zwaardere belasting van ons elektriciteitsnetwerk neemt de kans toe op omvangrijke storingen.

Verder blijft er een risico bestaan op een tekort aan gas. Dit zou kunnen leiden tot een omvangrijke en langdurige onderbreking van de energie-/gasvoorziening aan klanten.

Zo verkleinen we het risico

Enexis voert een adequaat onderhouds- en vervangingsbeleid om de kans op grote calamiteiten zo veel mogelijk te beperken. We hebben vervangende bedrijfsmiddelen om snel in te kunnen zetten bij noodsituaties. We scherpen onze crisismanagementplannen voortdurend aan naar aanleiding van daadwerkelijk opgetreden crisissen en houden regelmatig crisisoefeningen. We hebben specifieke maatregelen gericht op aardbevingen en overstromingen. Daarnaast blijven we internationale ontwikkelingen volgen en mogelijke (potentiële) consequenties hiervan voor Enexis.

Zo hoog schatten we het risico in

We zoeken de grenzen van ons net steeds verder op. Daardoor zien wij de kans op grote onderbrekingen toenemen.

Meer context over dit risico is te vinden in het hoofdstuk [Werken aan ruimte op het energienet](#), meer specifiek de paragraaf [Energievoorziening is betrouwbaar](#).

E. FINANCIËLE POSITIE WORDT SLECHTER DOOR PRIJSEFFECTEN EN EFFECTEN VAN ENERGIETRANSITIE EN REGULERINGSMETHODIEK

Dit risico lopen we

De reguleringmethodiek elektriciteit is niet berekend op de groeiende investeringen en exploitatiekosten als gevolg van de energietransitie. Gevolg is dat kosten niet tijdig en niet volledig worden vergoed. Dit betekent dat Enexis wordt geconfronteerd met een significante extra kapitaalbehoefte, wat de financiële ratio's en de investeringsruimte onder druk zet.

Ontwikkelingen op het gebied van rente, inflatie, energieprijzen, grondstoffen en valuta kunnen de financierbaarheid van Enexis belemmeren. Deze ontwikkelingen kunnen ons resultaat en ratio's zodanig beïnvloeden dat er beperkingen ontstaan voor onze financieringscapaciteit. Met name de prijsrisico's ten aanzien van rente en energieprijzen (in verband met inkoop netverliezen) kunnen leiden tot een aanzienlijke extra behoefte aan eigen vermogen.

Zo verkleinen we het risico

Enexis is op meerdere fronten actief om de financierbaarheid van de energietransitie te verbeteren, er wordt met meerdere stakeholders over het financieringsvraagstuk gesproken en we werken aan interne efficiencyverbeteringen. Daarbij zijn wij doorlopend met de ACM in overleg over de toekomst van de regulering.

De wijze van beheersen van het renterisico is beschreven in het Treasury Statuut. Er is een Financial Risk Committee ingericht. Voor netverliezen elektriciteit en gas is het risico tot en met 2026 actief ingedekt door het zekere volume in te kopen. De blootstelling aan grondstofprijrisico's en valutarisico's bij de inkoop zijn nader onderzocht en uitgewerkt. Deze risico's lijken relatief beperkt.

Zo hoog schatten we het risico in

Dit risico is gelijk gebleven. Hoewel wij de beroepszaak via het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) inzake de tariefstelling gewonnen hebben, zullen wij nog steeds een aanzienlijk deel van de energietransitie moeten voorfinancieren. Meer achtergrondinformatie over onze gestegen kosten is te vinden in het hoofdstuk [Transparant communiceren over wat wel kan](#) en meer specifiek de paragraaf [Netwerktarieven significant gestegen](#).

F. WENDBAARHEID ENEXIS ONVOLDENDE OM COMPLEXE EN RIGOUREUZE CHANGES DOOR TE VOEREN

Dit risico lopen we

De onzekerheden rondom de klantvraag zijn groot (zie onder andere [risico A](#)). Het risico bestaat dat wanneer onze klantprocessen zich onvoldoende snel kunnen aanpassen, onze doelen op het gebied van realisatie, contractering van flexvermogen en andere nieuwe producten niet op tijd worden gerealiseerd. Als we onvoldoende wendbaar zijn, kan dat onze slagvaardigheid en betrouwbaarheid in gevaar brengen. Dit doet een groot beroep op het vermogen van de organisatie en medewerkers om te veranderen.

We hebben de wil om te veranderen en versnellen, maar het kan vaak niet snel vanwege de complexiteit van processen. Ook in de keten van marktfacilitering is sprake van een snel veranderend speelveld waar we als netbeheerders/Enexis op moeten kunnen anticiperen, denk aan de nieuwe Energiewet en het faciliteren van flexibiliteitsmarkten/congestiemanagement.

Zo verkleinen we het risico

Vanuit een ketenplan werken we aan verbeterde processen en producten, met een Productboard en bijbehorend productportfolio. Relatiemanagement is opnieuw ingericht, met een specifiek congestie-/flexteam. We werken intensief samen in de sector, met belangenverenigingen en ACM, om te komen tot betere regelgeving, een heldere definitie van 'redelijke termijn' en de invulling van 'maatschappelijk prioriteren'.

We kennen sectorprogramma's, waarin Enexis is vertegenwoordigd, met strakke programmasturing en gericht op vereenvoudiging van governance en slimmere inzet van resources.

Om de wendbaarheid van medewerkers te verhogen is de ontwikkeling van leiderschapsvaardigheden een strategisch initiatief. Via diverse initiatieven worden onze leiders en medewerkers gestimuleerd om meer agile te gaan werken, meer lef te tonen en out of the box te denken. In ons aanname-, management development- en vitaliteitsbeleid besteden we bewust aandacht aan de skills wendbaarheid en lef tonen.

Zo hoog schatten we het risico in

De snelheid van de ontwikkelingen als gevolg van de energietransitie blijft toenemen. Hierdoor neemt de kans toe dat onze wendbaarheid onvoldoende is en dat dit ons remt in het doorvoeren van complexe en rigoureuze changes.

Meer algemene achtergrond informatie over dit risico is te vinden in het hoofdstuk [Transparant communiceren over wat wel kan](#).

G. REPUTATIESCHADE OMDAT WE NIET ADEQUAAT REAGEREN OP KLACHTEN EN KLANTEN GEEN HANDELINGSPERSPECTIEF KUNNEN BIJEN

Dit risico lopen we

Klanten en stakeholders zijn op zoek naar perspectief om hun eigen doelstellingen te realiseren. We kunnen de gevraagde transparantie echter niet altijd bieden. Planning en realisatie van netinvesteringen zijn onzeker. Nieuwe producten of technische oplossingen moeten ontwikkeld worden. We proberen zo veel mogelijk samen met onze stakeholders de plannen voor de toekomst op te stellen. Deze intensieve samenwerking leidt tot verwachtingen, die we echter niet altijd kunnen waarmaken.

Ook meer generiek, als gevolg van andere onderkende risico's of negatieve berichtgeving over andere spelers in de branche, kan een negatieve impact ontstaan op de beeldvorming van Enexis. Door al deze onzekerheden groeit de kans op klachten, claims en imagoschade en kan mogelijk zelfs discussie ontstaan over onze *license to operate*.

Zo verkleinen we het risico

We werken intern en in de sector (Netbeheer Nederland) aan meer transparantie richting onze stakeholders met betrekking tot inzicht in wachtrijen en handelingsperspectief (wanneer dan wel weer capaciteit). Er lopen initiatieven om te komen tot een verbeterde communicatie en klantbediening, zoals meer maatwerk in de klantbediening, het communiceren van 'de nieuwe realiteit', een digitaal inloopsprekkuur, inrichting van een Productboard en productportfolio, webinars en draaiboeken voor bedrijven(terreinen).

Daarnaast is er meer aandacht voor verwachtingsmanagement bij stakeholders. We werken samen in taskforces per provincie waarin het pMIEK (Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat) wordt besproken gericht op programmeren en prioriteren. We zijn bezig met een Campagne Energiesysteem van de Toekomst, waarin we stakeholders meenemen in wat we doen en wat dit betekent.

We kennen op het gebied van communicatie ook meer generieke maatregelen. Aan de voorkant zijn onze communicatieadviseurs goed aangehaakt bij de business en monitoren wij onze relatie met stakeholders. Aan de achterkant hebben we een goede structuur voor crisiscommunicatie, zodat we in geval van een crisis snel, open en transparant kunnen communiceren.

Sectorbreed werken we aan campagnes om bewustwording bij klanten over hun eigen rol in het efficiënte gebruik van ons net te vergroten. Daarnaast blijven we werken aan reputatiebuffers en positieve beeldvorming, door te vertellen wat onze rol is en te laten zien hoeveel werk we verzetten om de energietransitie te realiseren en daarin ook aandacht te vragen voor innovatie en oplossingen.

Zo hoog schatten we het risico in

Vorig jaar was dit risico onderdeel van risico A (gevolg van schaarste). Vanwege het specifieke karakter van dit risico en omdat we zien dat dit zich nadrukkelijker manifesteert, hebben we dit afgesplitst.

Meer algemene context over dit risico is te vinden in de hoofdstukken [Samen naar een toekomstbestendig energiesysteem](#) en [Transparant communiceren over wat wel kan](#).

H. BEPERKINGEN EN ONZEKERHEDEN REGELGEVING EN VERGUNNINGSPROCESSEN

Dit risico lopen we

Bestaande wet- en regelgeving en onzekerheden over nieuwe wetgeving belemmeren of kunnen ons gaan belemmeren om adequaat en snel te reageren op de klantvraag en uitbreiding van het net:

- Er gelden beperkingen voor uitbreidingen in de omgeving van de zogenaamde Natura 2000-gebieden. In deze gebieden dient de stikstofuitstoot beperkt dan wel gecompenseerd te worden. Dit leidt ertoe dat wij voor al deze projecten stikstofcalculaties moeten maken en maatregelen dienen te identificeren om beneden de toegestane stikstofuitstoot te blijven.
- Door problemen met ruimtelijke inpassing kan Enexis onvoldoende snel netinfrastructuur bijbouwen. Het energiesysteem van de toekomst heeft ruimte nodig boven én in de grond. Bij planvorming komen de ruimtelijke aspecten van de energievoorziening vaak pas laat in beeld. Planologische procedures en de bijbehorende doorlooptijden dreigen een belangrijke vertragende factor te worden bij netuitbreidingen.
- Wij zien een toenemende juridisering bij de maakbaarheidsuitdagingen waar de netbeheerders voor staan. Er ontstaan regelmatig procedures als we afwijken van (wettelijke) aansluittermijnen of als we de aangevraagde transportcapaciteit moeten weigeren. Daarbij is de juridische structuur van nieuwe producten nog onontgonnen en complex. Ook lopen we tegen uiteenlopende interpretatie van nieuwe regelgeving aan. Dit zorgt voor onvrede in de maatschappij en vraagt meer capaciteit/kosten vanuit Enexis voor het uitdenken van nieuwe oplossingen, het bemiddelen bij het vinden van oplossingen met de klant, het - zo mogelijk - voorkomen van juridische procedures, het begeleiden van rechtszaken en stakeholder- en imagomanagement.
- Een vierde element is het risico op een politieke impasse in Nederland. Nieuwe kabinetsvorming kan leiden tot een vertraging in de besluitvorming of tot wijzigingen in de inhoud van wet- en regelgeving. Er bestaat een risico dat een nieuw kabinet een andere koers uitzet in de (energie)dossiers. Deze onvoorspelbaarheid en traagheid in de besluitvorming kan gevolgen hebben bij de ontwikkeling van langetermijnoplossingen.

Zo verkleinen we het risico

Op de vier genoemde onderwerpen is een groot aantal maatregelen getroffen of zijn in voorbereiding:

- Op de knelpunten met betrekking tot stikstof uitstoot zijn analyses uitgevoerd door de afdeling Ruimte & Recht (R&R) voor de gehele portfolio - we werken met een stikstofrekenmodel. Op basis van de analyses komen mogelijke acties naar voren en werken we scenario's uit om uitstoot te beperken. Vanuit een Stuurgroep Stikstof worden besluiten genomen waar we uitstoot kunnen beperken. Waar het mogelijk en noodzakelijk is, gaan we emissieloos bouwen.
- Om toenemende juridisering te voorkomen wordt onze afdeling Corporate & Legal Affairs (CLA) intensief betrokken bij bijvoorbeeld de uitrol van congestiemanagement en de ontwikkeling van flexproducten en alternatieve transportrechten. Bij juridische ontwikkelingen is de interne en externe afstemming (op niveau van TenneT) geïntensiveerd. Zo bouwen we een betere bewijslast op ter onderbouwing van de congestieproblematiek.
- Om een politieke impasse of vertraging te voorkomen in voor de sector essentiële wet- en regelgeving, hebben we rechtstreeks en vanuit de sector intensief contact met de landelijke overheid.

Zo hoog schatten we het risico in

Dit betreft een bundeling van een viertal nieuwe risico's, namelijk 'Beperking stikstofuitstoot', 'Ruimtelijke ordening', 'Traagheid en wijzigingen in wet en regelgeving' en 'Juridische complexiteit nieuwe producten'. Met name de eerste twee risico's manifesteren zich steeds nadrukkelijker in het productieproces.

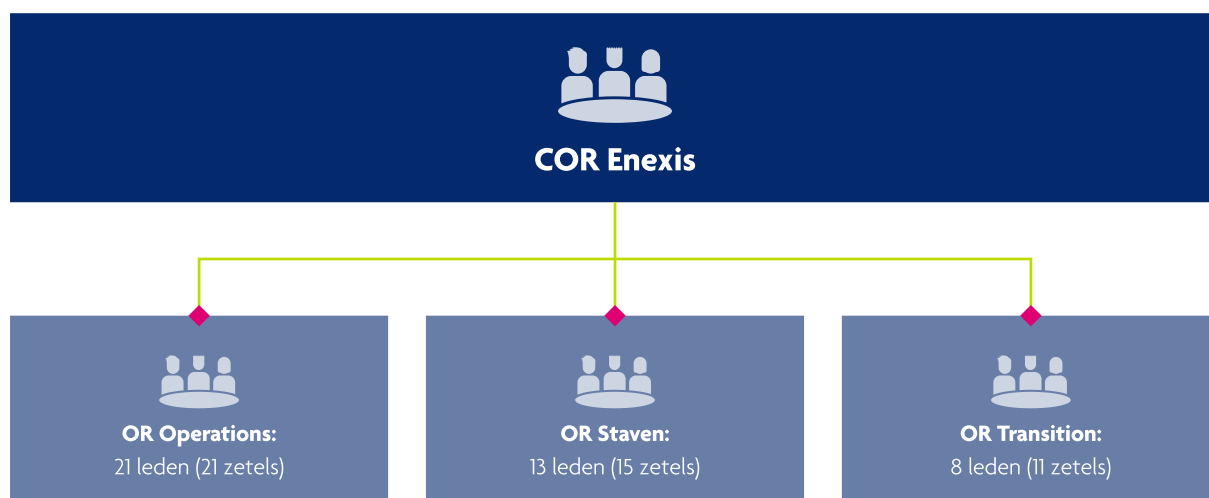
Meer context, met name over de 'vergunningfabriek' en diverse nieuwe producten is te vinden in het hoofdstuk [Werken aan ruimte op het energienet](#).

Medezeggenschap in 2023

SAMEN BETER

In de ondernemingsraad (OR) denken medewerkers mee over het beleid van de organisatie. In 2023 behandelde de raden onder andere de contractering van een nieuwe arbodienst, de herinrichting van productielocaties, de reorganisatie van de afdeling Bestuurlijke en Juridische Zaken en Digitale Veiligheid, en sociale veiligheid.

Onze medezeggenschap bestaat uit de centrale ondernemingsraad (COR) en drie onderliggende OR's die de verschillende bedrijfssonderdelen vertegenwoordigen.

De COR bestaat uit elf leden. Zij zijn afgevaardigd vanuit de onderliggende OR's. OR Operations vaardigt 6 leden af, OR Transition 2 leden en OR Staven 3 leden. Deze ondernemingsraden worden ondersteund door het ambtelijk secretariaat.

In juni hielden de ondernemingsraden van Transition en Staven tussentijdse verkiezingen, omdat er bij de OR-verkiezingen van 2022 zich onvoldoende kandidaten hadden gemeld.

COR

De COR behandelde in 2023 een breed scala aan onderwerpen. Zo namen we alle bedrijfsregelingen onder de loep en pasten we ze waar nodig aan. Ook stemde de COR in met de nieuwe arbodienst, omdat het contract met arbodienst Zorg voor de Zaak afliep in 2023. Daarnaast was de COR inhoudelijk actief betrokken bij het maken van contractafspraken. Met als resultaat een nieuw contract.

NIEUWE BEOORDELINGSSYSTEMATIEK

Daarnaast waren we betrokken bij de ontwikkeling van een beoordelingsgesprek, de SOR (Samen voor ontwikkeling en resultaat). De oude performance-managementaanpak paste niet langer bij de veranderende wereld en persoonlijke behoeften van medewerkers. Daarvoor in de plaats is een performance-managementaanpak gekomen die zich richt op aandacht voor elkaar. Medewerkers werken doorlopend met elkaar aan hun persoonlijke ontwikkeling, vakmanschap, vitaliteit en (team)prestaties en kunnen zo beter inspelen op de veranderende omgeving. Ook de vakbonden waren betrokken bij dit traject, omdat de nieuwe beoordelingssystematiek ook beloning raakt. De COR ging akkoord met de aanpak, die in 2024 ingaat. Ook de vakbonden en medewerkers, na stemming, waren voor.

STAPPENPLAN

Ook maakten de directie en de COR in goed overleg een stappenplan voor het proces dat bij advies- en instemmingstrajecten moet worden doorlopen. Dit stappenplan levert veel tijdswinst op, terwijl de kwaliteit van onze samenwerking omhoog gaat.

GOUDEN DRIEHOEK

De COR heeft zichzelf als doel gesteld om verder te professionaliseren. Hierbij speelt het overleg tussen de rvb, COR en rvc een belangrijke rol; de zogeheten 'gouden driehoek'. In 2023 gingen we op zoek naar een verdere optimalisatie van de onderlinge verhouding, samenwerking en dialoog. De gouden driehoek overlegde in 2023 regelmatig over actuele onderwerpen, zowel formeel als informeel.

OR OPERATIONS

De energietransitie zorgt voor veel druk en veranderingen binnen Operations. Het werkpakket groeit en vanwege de personeelsschaarste kan de organisatie dit niet bijbenen. Dat betekent dat we op verschillende afdelingen slimmer en efficiënter moeten werken. Die organisatorische veranderingen werden besproken door de OR, die vervolgens advies uitbracht. Belangrijke aandachtspunten waren de werkbaarheid en de belasting van medewerkers. Volgens de Wet op de ondernemingsraden (WOR) onderzoeken wij hoe medewerkers in de trajecten kunnen participeren en of de verandering ook echt bijdraagt aan de doelstellingen van Enexis. We streven naar uniformeren in werkwijze waar dat kan. Twee belangrijke adviesaanvragen die OR Operations in 2023 behandelde, gingen over:

HERINRICHTING PRODUCTIE

In 2023 behandelde OR Operations de herinrichting van de bovenregionale organisatie, zowel voor Productie Noord (begin 2023) als voor Productie Zuid (in de loop van 2023). Deze aanvragen kwamen voort uit de benodigde productiegroei voor de energietransitie. Het doel is om de werkzaamheden die Enexis uitbesteedt aan de aannemerij te standaardiseren. Om tot een goed advies te komen, dacht de OR onder andere mee over de veiligheidsrisico's. Bij het positieve advies dat we aan de bestuurder gaven, deden we het nadrukkelijke verzoek om evaluatiemomenten in te bouwen.

SUPPLY CHAIN MANAGEMENT

Een andere belangrijke adviesaanvraag in 2023 betrof Supply Chain Management. Met de exponentiële toename van werkzaamheden groeit ook de behoefte aan materiaal. De prognose is dat het logistiek centrum in Hoogeveen vanaf 2025 niet langer toereikend is. Daarom onderzoekt Enexis de mogelijkheid om te verhuizen. OR Transitions werd hiervoor om advies gevraagd. De OR zag de nodige risico's en uitdagingen op het gebied van veiligheid en werkgelegenheid. Die hebben we in het uiteindelijke advies ondervangen met voorwaarden en evaluatiemomenten.

OR TRANSITION

Tot juni kende OR Transition een magere bezetting. Dankzij de OR-verkiezingen in juni hebben we het aantal leden aanzienlijk kunnen uitbreiden. In 2023 stonden uiteenlopende belangrijke onderwerpen op onze agenda:

TWEDE LOONGEBOUW

Na vragen vanuit onze achterban zette OR Transition in 2023 de inzet van clusterleads en functiedifferentiatie op de agenda. Aanleiding was het tweede loongebouw bij Operations en de rol van de clusterlead. De OR is hierover in gesprek gegaan, waarna het voorstel is aangepast. Wat betreft het verschil in salaris is er een aanvullende webinar geweest om medewerkers beter te informeren.

SOCIALE VEILIGHEID

Ook sociale veiligheid was een belangrijk gespreksonderwerp bij OR Transition. Bij de afdeling Energiesysteem en Transitie (E&T) worden we in toenemende mate geconfronteerd met verbale agressie. Daar hebben we bij de bestuurder aandacht voor gevraagd. In samenspraak met de OR is er een weerbaarheidsprogramma gestart voor medewerkers.

OR STAVEN

Voor OR Staven waren de speerpunten in 2023 vitaliteit en betere communicatie met de achterban. We stelden een communicatieplan op om de betrokkenheid van medewerkers te vergroten en hen te informeren over belangrijke ontwikkelingen in de organisatie. Daarnaast inventariseert de afdeling vitaliteit voor ons welke rol de OR kan spelen bij het bevorderen van de vitaliteit van medewerkers. OR Staven behandelde onder andere de volgende adviesaanvragen:

REORGANISATIE BESTUURLIJKE EN JURIDISCHE ZAKEN EN DIGITALE VEILIGHEID

De afdeling Bestuurlijke en Juridische Zaken en Digitale Veiligheid (BJZ&DV) is in 2023 gereorganiseerd. Daarbij zijn taken herverdeeld en onderdelen als security en privacy elders ondergebracht in de organisatie. De afdeling Bestuurlijke en Juridische Zaken ging van drie naar twee onderdelen, met elk een eigen manager. En de afdeling kreeg een nieuwe naam: Corporate & Legal Affairs (CLA). Aan het hoofd van CLA staat een directeur, eronder hangen Corporate Affairs (CA) en Legal Affairs (LA), met elk een manager. Bij de adviesaanvraag voor de reorganisatie waren OR Operations, OR Staven, de CISO en CLA betrokken. De aanvraag zelf werd gedaan door de COR als combinerend orgaan.

VERHUIZING ICT

OR Staven is nauw betrokken bij de voorgenomen verhuizing van ICT naar Orthen. Reden voor onze betrokkenheid was de onvrede bij onze achterban over de voorgenomen verhuizing. De OR legde de aandachtspunten voor aan de bestuurder, zoals de bereikbaarheid van de nieuwe locatie, de veiligheid van medewerkers en de werkomstandigheden. De bestuurders zegden toe tijdiger te communiceren en de aandachtspunten mee te nemen in de realisatie van de plannen.

Bestuursverklaring

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor de effectiviteit van de opzet en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem van Enexis. Dit systeem heeft als doel de realisatie van strategische, operationele en financiële doelstellingen te bewaken en richt zich op alle facetten van de onderneming. Van strategische en operationele risico's tot de betrouwbaarheid van (financiële) rapportages en het voldoen aan wet- en regelgeving.

In het hoofdstuk [Risicobeheersing](#) is ons interne risicobeheersings- en controlesysteem en ons risicoprofiel beschreven. Geen enkel systeem kan absolute zekerheid geven dat we ondernemingsdoelstellingen realiseren of materiële fouten, verliezen, fraude of overtreding van wet- en regelgeving in de processen en financiële verslaggeving voorkomen. De raad van bestuur heeft de opzet en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem gedurende 2023 geëvalueerd, mede op basis van de business control-informatie, Letters of Representation en rapportages van de interne auditor en de externe accountant. De uitkomsten van deze evaluatie en het risicoprofiel zijn besproken met de auditcommissie van de raad van commissarissen, in aanwezigheid van de interne auditor en externe accountant.

Wij verklaren dat:

- dit verslag in voldoende mate inzicht geeft in tekortkomingen in de werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem;
- voornoemd systeem een redelijke mate van zekerheid geeft dat de (financiële) verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat;
- het naar de huidige stand van zaken gerechtvaardigd is dat de financiële verslaggeving is opgesteld op going concern-basis;
- in dit verslag de materiële risico's en onzekerheden zijn vermeld, voor zover die relevant zijn ter zake van de verwachting van de continuïteit van de vennootschap voor een periode van twaalf maanden na opstelling van het verslag.

's-Hertogenbosch, 4 maart 2024

Raad van bestuur Enexis Holding N.V.

Rutger van der Leeuw
Mariëlle Vogt
Liesbeth Kaashoek
Jeroen Sanders

Personalia raad van bestuur

RUTGER VAN DER LEEUW

VOORZITTER RAAD VAN BESTUUR / CEO

Rutger van der Leeuw (1976 - Nederlandse nationaliteit - m) is chief executive officer (CEO).

Achtergrond

Eerder bekleedde hij de functies van chief operating officer, directeur infra, directeur klant & markt en manager inkoop. Daarvoor was hij werkzaam in diverse managementposities bij KPN.

MARIËLLE VOGT

LID RAAD VAN BESTUUR / CFO

Mariëlle Vogt (1965 - Nederlandse nationaliteit - v) is chief financial officer (CFO).

Achtergrond

Mariëlle startte in 2017 bij Enexis Groep als directeur financiën. Daarvoor bekleedde zij de positie van financieel directeur bij de TU Delft. Eerder werkte Mariëlle geruime tijd voor KPN op diverse financiële managementposities.

Nevenfuncties

Naast haar functie als CFO bij Enexis Groep is Mariëlle ook lid van de raad van advies en voorzitter van de auditcommissie van de Sociale Verzekeringsbank.

LIESBETH KAASHOEK

LID RAAD VAN BESTUUR / COO (a.i.)

Liesbeth Kaashoek (1971 - Nederlandse nationaliteit - v) is chief operations officer (COO) ad interim.

Achtergrond

Liesbeth was hiervoor verantwoordelijk voor Pakketten en Logistics Solutions en lid van de Executive Committee van PostNL. Daarnaast heeft zij verschillende directiefuncties binnen de operatie van het postbedrijf vervuld.

Nevenfuncties

Naast haar functie als COO (a.i.) bij Enexis Groep is Liesbeth tevens lid van de raad van commissarissen en voorzitter van de remuneratiecommissie bij ROVA N.V.

JEROEN SANDERS

LID RAAD VAN BESTUUR / CTO

Jeroen Sanders (1973 - Nederlandse nationaliteit - m) is chief transition officer (CTO).

Achtergrond

In deze rol richt hij zich op het samen met stakeholders vormgeven en bouwen van het energiesysteem van de toekomst met speciale aandacht voor asset management, innovatie & digitalisering en marktfacilitering. Jeroen bekleedde diverse management- en directiefuncties binnen Enexis Groep, waaronder de functie van directeur ICT. Daarvoor was hij actief als algemeen directeur van Endinet, manager duurzaam bij Fudura en in verschillende managementposities bij Edon en Essent.

Nevenfuncties

Naast zijn functie als CTO bij Enexis Groep is Jeroen Steering Committee Member van Gas Distributors for Sustainability (GS4S), Bestuurslid van de Stichting Kunstcollectie Essent, Board Member van ElaadNL en Member Supervisory Board bij GOPACS.

Personalia raad van commissarissen

JOS NIJHUIS

Jos Nijhuis (1957 - Nederlandse nationaliteit - m) is voorzitter van de raad van commissarissen en lid van de remuneratie- en selectiecommissie. Jos is benoemd als commissaris in 2022 en aftredend in 2026.

Achtergrond

Jos maakte in 2008 de overstap naar Schiphol Group waar hij van 2009 tot 2018 werkzaam was als president-directeur. Daarvoor was hij onder meer voorzitter van de raad van bestuur van PricewaterhouseCoopers.

Nevenfuncties

Hij is tevens president-commissaris bij Bouwinvest Real Estate Investors en commissaris bij Vision-Boxin Portugal. Daarnaast is hij actief in een aantal nevenfuncties, waaronder lid van de raad van advies van Interstellar.

ANITA ARTS

Anita Arts (1959 - Nederlandse nationaliteit - v) is lid van de raad van commissarissen en tevens voorzitter van de remuneratie- en selectiecommissie. Anita is benoemd als commissaris in 2019, herbenoemd in 2023 en aftredend in 2027.

Achtergrond

Anita heeft twintig jaar advies- en managementfuncties vervuld in de spoorsector, haar laatste functie daarin was lid van de raad van bestuur van ProRail. In 2009 is zij bestuurder van het OLVG in Amsterdam geworden en in 2012 van het Flevoziekenhuis in Almere, vanaf begin 2013 tot medio 2022 als voorzitter raad van bestuur.

Nevenfuncties

Sinds 2024 is Anita voorzitter van de raad van toezicht van RAV, de regionale ambulancevoorziening Haaglanden. Daarnaast is zij sinds 2011 lid van de raad van advies van SEO, economisch onderzoek. Vanaf begin 2019 tot medio 2022 was zij lid van het bestuur van de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ). Van 2011-2019 was zij tevens toezichthouder bij de NOS en bij het ROC van Amsterdam-Flevoland.

JOOST VAN DIJK

Joost van Dijk (1961 - Nederlandse nationaliteit - m) is vicevoorzitter van de raad van commissarissen en tevens lid van de auditcommissie. Joost is benoemd als commissaris in 2016, herbenoemd in 2020 en aftredend in 2024.

Achtergrond

Joost is verder actief als adviseur en coach van bestuurders van ondernemingen en begeleidt hen bij het doorvoeren van strategische transitie. Ook is hij verbonden aan TSM Business School. Eerder was hij werkzaam als CEO van EON Benelux en COO Steam bij EON Generation. Hiervoor was Joost werkzaam in verschillende managementfuncties binnen Shell.

Nevenfuncties

Joost is sinds 2023 actief als commissaris bij Havenbedrijf Moerdijk.

CARMEN VELTHUIS

Carmen Velthuis (1974 - Nederlandse nationaliteit - v) is lid van de raad van commissarissen en tevens voorzitter van de auditcommissie. Carmen is benoemd als commissaris in 2016, herbenoemd in 2020 en aftredend in 2024.

Achtergrond

Carmen is sinds 2022 werkzaam als CFO van Vodafone Duitsland. Hiervoor was zij CFO van het Europese Cluster bij Vodafone Group in Londen en CFO bij Vodafone Nederland. Voor de overstap naar Vodafone was Carmen CFO van V&D en vervulde ze verschillende managementfuncties bij onder meer KPN en PricewaterhouseCoopers.

WILMA MANSVELD

Wilma Mansveld (1962 - Nederlandse nationaliteit - v) is lid van de raad van commissarissen en tevens lid van de auditcommissie. Wilma is benoemd als commissaris in 2023 en aftredend in 2028.

Achtergrond

Tussen 2003 en 2012 bekleedde zij verschillende functies in de provincie Groningen, waaronder gedeputeerde voor energie. Van 2012 tot en met 2015 was zij staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu in het kabinet-Rutte II. In 2017 maakte ze de overstap naar de Veiligheidsregio Groningen, waar ze op dit moment directeur is.

Nevenfuncties

Wilma is tevens commissaris bij Groningen Airport Eelde en voorzitter van de raad van commissarissen van WoonFriesland.

Jaarrekening

Geconsolideerde jaarrekening 2023

GECONSOLIDEERDE WINST-EN-VERLIESREKENING

€ miljoen	Noot	2023	2022
Netto-omzet	1	2.014	1.705
Af: Kosten van transportdiensten en van distributieverliezen	2	809	380
Overige bedrijfsopbrengsten	3	1	3
Voor bedrijfsactiviteiten beschikbaar saldo		1.206	1.328
Personeelskosten	4	620	559
Afschrijvingen en buitengebruikstellingen	5	468	469
Kosten uitbesteed werk, materialen en andere externe kosten	6	256	236
Overige bedrijfskosten	7	15	17
Geactiveerde kosten eigen productie	8	-262	-229
		1.097	1.052
Bedrijfsresultaat		109	276
Financiële baten	9	19	5
Financiële lasten	9	40	33
Financiële baten en lasten		-21	-28
Resultaat deelnemingen ¹		0	1.113
Resultaat vóór belastingen		88	1.361
Belastingen	11	-16	-61
Resultaat na belastingen		72	1.300
Toekomend aan:			
Minderheidsaandeelhouders		0	0
Aandeelhouders		72	1.300
Gemiddeld aantal aandelen in boekjaar		149.682.196	149.682.196
Winst per aandeel²		0,48	8,69

1 In 2022 betreft dit het gerealiseerd transactieresultaat van de verkoop van Fudura B.V. Zie toelichting 4. Acquisities en verkopen.

2 In euro's, verwatering van winsten is niet van toepassing.

GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN HET TOTAALRESULTAAT

€ miljoen	2023	2022
Resultaat na belastingen	72	1.300
Totaalresultaat incl. niet-gerealiseerde resultaten¹	72	1.300
Toekomend aan:		
Minderheidsaandeelhouders	0	0
Aandeelhouders	72	1.300

¹ De niet-gerealiseerde bedragen in het totaalresultaat betreffen louter bedragen die in latere periodes in de winst-en-verliesrekening worden verantwoord.

GECONSOLIDEERDE BALANS

€ miljoen	Noot	31 december 2023	31 december 2022
Activa			
Materiële vaste activa	12	9.588	8.889
Immateriële vaste activa	13	230	222
Gebruiksrecht activa	14	90	92
Overige financiële vaste activa	15	8	11
Vaste activa		9.916	9.214
Voorraden	16	150	74
Vorderingen	17	230	186
Winstbelasting	18	32	0
Overige financiële activa (kortlopend)	19	5	657
Liquide middelen	20	127	217
Vlottende activa		544	1.134
Totaal activa		10.460	10.348

€ miljoen	Noot	31 december 2023	31 december 2022
Passiva			
Geplaatst en gestort aandelenkapitaal		150	150
Agioreserve		2.436	2.436
Algemene reserve		2.662	1.555
Resultaat van het boekjaar		72	1.300
Eigen vermogen	21	5.320	5.441
Rentedragende verplichtingen (langlopend)	22	3.050	2.547
Voorzieningen (langlopend)	23	14	21
Vooruitontvangen bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen	24	1.215	1.125
Latente belastingen	25	399	352
Overige langlopende verplichtingen	26	1	1
Langlopende verplichtingen		4.679	4.046
Handelsschulden en overige te betalen posten	27	398	282
Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	28	25	531
Winstbelasting	29	0	11
Voorzieningen (kortlopend)	23	3	4
In volgend jaar te amortiseren vooruitontvangen bijdragen	24	35	33
Kortlopende verplichtingen		461	861
Totaal passiva		10.460	10.348

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT

€ miljoen	Noot	2023	2022
Resultaat na belastingen		72	1.300
Aanpassingen voor:			
Afschrijvingen en buitengebruikstellingen	5	468	469
Geamortiseerde bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen	24	-34	-31
Ontvangen bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen	24	126	123
Mutatie latente belastingen	25	47	-3
Mutatie voorzieningen (langlopend)	23	-7	-10
Financiële baten	9	-19	-5
Financiële lasten	9	40	33
Belastingen ten laste van het resultaat (acuut)	11	-32	63
Verkoopresultaat Fudura B.V.	20 en 30	0	-1.113
Mutatie werkkapitaal exclusief belastingen en rente	30	-9	-58
Overig		3	0
Ontvangen rente	30	14	1
Betaalde rente	30	-31	-41
Betaalde/ontvangen belastingen	30	-11	-55
Dividend deelnemingen	32	0	0
Kasstroom uit operationele activiteiten		627	673
Investeringen in materiële vaste activa	12	-1.098	-867
Investeringen in immateriële vaste activa	13	-45	-34
Kasstroom uit investeringen in (im)materiële vaste activa		-1.143	-901
Kasstroom uit operationele activiteiten en investeringen in (im)materiële vaste activa		-516	-228
Netto ontvangen vergoeding verkoop Fudura B.V.		0	1.320
Verstekte leningen	15	-3	-7
Aflossing verstekte leningen	15	8	9
Storting in deposito's ¹	19	-500	-650
Opname uit deposito's ¹	19	1.150	100
Kasstroom uit overige investeringsactiviteiten		655	772
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-488	-129
Kasstroom voor financieringsactiviteiten		139	544
Uitgifte groene obligatieleningen	22 en 28	498	0
Opname van rentedragende verplichtingen ²	22 en 28	0	2.835
Aflossing van rentedragende verplichtingen ²	22 en 28	-502	-3.135
Aflossing van leaseverplichting	22 en 28	-32	-34
Uitbetaald dividend	32	-193	-100
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-229	-434
Totaal kasstromen		-90	110
Netto liquide middelen begin boekjaar	30	217	107
Netto liquide middelen ultimo boekjaar	30	127	217

1 In 2023 en 2022 zijn naast de storting in en opname uit deposito's overtollige liquiditeiten in geldmarktfondsen geplaatst. Per ultimo 2023 is € 96 miljoen (ultimo 2022: € 179 mln.) in geldmarktfondsen geplaatst.

2 Dit betreft opname en aflossing van Euro Commercial Papers, bilaterale kasgeldleningen en obligatieleningen.

GECONSOLIDEERD MUTATIEOVERZICHT VAN HET EIGEN VERMOGEN

€ miljoen	Aantal gewone aandelen	Aandelenkapitaal	Agio-reserve	Algemene reserve	Resultaat boekjaar	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2022	149.682.196	150	2.436	1.456	199	4.241
Resultaat na belastingen 2022		-	-	-	1.300	1.300
Amortisatie hedgereserve in 2022		-	-	-	-	-
Totaalresultaat inclusief niet-gerealiseerde resultaten		-	-	-	1.300	1.300
Bestemming resultaat 2021		-	-	99	-99	0
Dividenduitkering over 2021 ¹		-	-	-	-100	-100
Stand per 31 december 2022²	149.682.196	150	2.436	1.555	1.300	5.441
Stand per 1 januari 2023	149.682.196	150	2.436	1.555	1.300	5.441
Resultaat na belastingen 2023		-	-	-	72	72
Totaalresultaat inclusief niet-gerealiseerde resultaten		-	-	-	72	72
Bestemming resultaat 2022		-	-	1.107	-1.107	0
Dividenduitkering over 2022 ¹		-	-	-	-193	-193
Stand per 31 december 2023²	149.682.196	150	2.436	2.662	72	5.320

1 De in 2023 aan aandeelhouders toekomende en betaalde dividenduitkering over 2022 bedraagt € 1,29 per aandeel (2022: € 0,66), waarbij is gerekend met het aantal aandelen gedurende het boekjaar.

2 Ultimo 2023 bedroeg het totaal eigen vermogen (vóór winstbestemming) per aandeel € 35,55 (2022: € 36,35), waarbij is gerekend met het aantal aandelen ultimo boekjaar.

Toelichtingen op de geconsolideerde jaarrekening

1. ALGEMENE INFORMATIE

Enexis Holding N.V. is gevestigd aan de Magistratenlaan 116 te 's-Hertogenbosch in Nederland (KvK-nummer 17238877) en is verantwoordelijk voor de aanleg, het onderhoud, het beheer en de ontwikkeling van distributienetten voor elektriciteit (stroomkabels en midden- en laagspanningsstations) en gas (gasleidingen en gasstations) en daaraan verwante activiteiten. De verwante diensten betreffen met name kernversterkende, niet-gereguleerde activiteiten op het gebied van meetdiensten, de verhuur van middenspanningsinstallaties, de aanleg en het beheer van particuliere energiedistributienetten en het versnellen van de transitie naar een duurzame energievoorziening.

Enexis Holding N.V. is een naamloze vennootschap. De geconsolideerde jaarrekening van de vennootschap over het boekjaar 2023 omvat de vennootschap en haar dochterondernemingen (hierna tezamen te noemen Enexis Groep). Van de aandelen van Enexis Holding N.V. wordt circa 76% gehouden door vijf Nederlandse provincies en circa 24% door 85 gemeenten. Enexis Holding N.V. staat aan het hoofd van Enexis Groep.

De door Enexis Holding N.V. opgestelde en door Ernst & Young Accountants LLP gecontroleerde jaarrekening is op 4 maart 2024 ter goedkeuring aangeboden aan de raad van commissarissen. De door de raad van commissarissen getekende jaarrekening wordt op 25 april 2024 ter vaststelling aangeboden aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

2. GRONDSLAGEN VOOR DE FINANCIËLE VERSLAGGEVING

2.1 ALGEMEEN

De geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V. bevat de geconsolideerde winst-en-verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat, de geconsolideerde balans, het geconsolideerd kasstroomoverzicht en het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen. De toelichtingen bij de in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen financiële overzichten maken integraal deel uit van de geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V.

De functionele valuta van Enexis Holding N.V. is de euro. Alle bedragen zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen in miljoenen euro's. Aan- en verkooptransacties in vreemde valuta worden op transactiedatum verwerkt tegen de koers van afwikkeling.

Enexis Holding N.V. hanteert als grondslagen voor waardering en resultaatbepaling de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals aanvaard binnen de Europese Unie. Voorts is de jaarrekening opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld.

De geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V. is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling. Dit betekent dat de in de jaarrekening gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling dat de vennootschap voor een periode van minimaal twaalf maanden na opstelling van het jaarverslag de continuïteit kan handhaven. De raad van bestuur van Enexis Holding N.V. heeft een beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de vennootschap om de continuïteit te handhaven. Op basis hiervan is geconcludeerd dat er geen materiële onzekerheden bestaan omtrent de mogelijkheid van de vennootschap om de continuïteit voor een periode van minimaal twaalf maanden na opstelling van het jaarverslag te handhaven.

2.2 WIJZIGINGEN IN IFRS

NIEUWE STANDAARDEN VAN KRACHT IN 2023

Per 1 januari 2023 zijn de volgende gewijzigde IFRS-standaarden van kracht geworden:

- Wijzigingen in IAS 1 Presentatie van de jaarrekening en IFRS Practice Statement 2: Toelichting van grondslagen voor financiële verslaggeving (uitgegeven op 12 februari 2021), van kracht per 1 januari 2023.
- Wijzigingen in IAS 8 Grondslagen voor financiële verslaggeving, schattingswijzigingen en fouten: Definitie van schattingen (uitgegeven op 31 maart 2021), van kracht per 1 januari 2023.
- Wijzigingen in IAS 12 Winstbelastingen: Belastinglatenties met betrekking tot activa en verplichtingen uit hoofde van een enkele transactie (uitgegeven op 6 mei 2021), van kracht per 1 januari 2023.
- Wijzigingen in IAS 12 Winstbelastingen: Internationale belastinghervorming – Pillar two model regels (uitgegeven op 23 mei 2023), van kracht per 1 januari 2023.

- Wijzigingen in IFRS 17 Verzekeringscontracten: Eerste toepassing van IFRS 17 en IFRS 9 – vergelijkende cijfers (uitgegeven op 9 december 2021), van kracht per 1 januari 2023.
- IFRS 17 Verzekeringscontracten (uitgegeven op 18 mei 2017) inclusief wijzigingen in IFRS 17 (uitgegeven op 25 juni 2020), van kracht per 1 januari 2023.

De wijzigingen in IAS 1 hebben een impact op de toelichting van de grondslagen in de jaarrekening van Enexis Groep, zonder gevolgen voor het vermogen of resultaat. Ten aanzien de wijziging in IAS 12 inzake Internationale belastinghervorming – Pillar two model regels, wordt de impactanalyse en daaruit volgende conclusie beknopt toegelicht in noot 11 Belastingen. De overige wijzigingen in de standaarden hebben geen directe gevolgen voor het vermogen en het resultaat, of zijn niet van toepassing op Enexis Groep.

TOEKOMSTIGE STANDAARDEN DIE NOG NIET VAN KRACHT ZIJN OP RAPPORTAGEDATUM

Onderstaande wijzigingen in IFRS-standaarden zijn nog niet van kracht op de rapportagedatum:

- Wijzigingen in IFRS 16 Leases: Leaseverplichting bij een sale-and-leaseback transactie (uitgegeven op 22 september 2022), van kracht per 1 januari 2024.
- Wijzigingen in IAS 1 Presentatie van de jaarrekening: classificatie van verplichtingen als kortlopend of langlopend, langlopende verplichtingen met convenanten (uitgegeven op 23 januari 2020 en 15 juli 2020), van kracht per 1 januari 2024.
- Wijzigingen in IAS 7 kasstroomoverzicht en IFRS 7 Financiële instrumenten: toelichtingen: financieringsregelingen voor leveranciers (uitgegeven op 25 mei 2023), van kracht per 1 januari 2024.
- Wijzigingen in IAS 21 Vreemde valuta, ontbreken van inwisselbaarheid van valuta (uitgegeven op 15 augustus 2023), van kracht per 1 januari 2025.

De wijzigingen in de standaarden na 2023 hebben naar verwachting geen directe gevolgen voor het vermogen en het resultaat of zijn niet van toepassing voor Enexis Groep.

2.3 GRONDSLAGEN VOOR DE CONSOLIDATIE

De geconsolideerde jaarrekening bevat de jaarrekening van Enexis Holding N.V. en haar groepsmaatschappijen.

Groepsmaatschappijen betreffen alle entiteiten waarover Enexis Groep de zeggenschap heeft, dat wil zeggen dat Enexis Groep blootgesteld is aan, of recht heeft op, variabele resultaten vanuit zijn betrokkenheid bij de entiteit en de mogelijkheid heeft om deze resultaten te beïnvloeden door zijn macht om de activiteiten van de entiteit te sturen. Groepsmaatschappijen worden betrokken in de consolidatie vanaf de datum waarop hier sprake van is. Vanaf de datum dat niet meer aan de criteria van groepsmaatschappijen wordt voldaan, wordt de groepsmaatschappij niet langer betrokken in de consolidatie.

Bij de consolidatie wordt de integrale methode toegepast. In het geval dat het belang van Enexis Holding N.V. in de groepsmaatschappij minder dan 100% bedraagt, wordt het aandeel van derden in het eigen vermogen en in het resultaat opgenomen. Financiële relaties en resultaten tussen geconsolideerde maatschappijen onderling worden geëlimineerd.

Bij verlies van zeggenschap worden de activa en verplichtingen van de dochteronderneming, eventuele minderheidsbelangen en overige met de dochteronderneming samenhangende vermogenscomponenten niet langer in de balans verantwoord. Het eventuele overschot of tekort op het verlies van zeggenschap wordt opgenomen in de winst-en-verliesrekening. Indien Enexis Groep een belang behoudt in de voormalige dochteronderneming, wordt dat belang tegen de reële waarde verantwoord per de datum dat niet langer sprake was van zeggenschap. Het belang wordt na eerste opname verwerkt volgens de 'equity'-methode indien sprake is van invloed van betekenis. Indien geen sprake is van invloed van betekenis wordt het belang op basis van IFRS 9 Financiële Instrumenten verwerkt.

2.4 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING SCHATTINGEN EN VERONDERSTELLINGEN

Het opstellen van financiële overzichten vereist het gebruik van schattingen en oordeelsvorming. In het geval van significante schattingen is er per definitie sprake van een grote mate van schattingonzekerheden. De werkelijke resultaten zullen door deze grote mate van schattingonzekerheden in veel gevallen afwijken van de gemaakte schatting en aannames. De bedrijfswaardeberekening in het kader van de goodwill impairment test (noot 13) is een schatting waarop een hogere mate van oordeelsvorming en complexiteit van toepassing is. Deze schatting wordt door het management als significant aangemerkt. Gedetailleerde informatie over deze schatting, inclusief toelichting van de toegepaste uitgangspunten en sensitiviteit, is opgenomen in noot 13. Immateriële vaste activa.

Saldering

Saldering van actief- en passiefposten vindt per tegenpartij plaats indien er sprake is van een contractueel recht om de opgenomen bedragen te salderen en er sprake is van de intentie om te salderen. Ontbreekt het recht om bedragen te salderen of het voornemen actief- en passiefposten gelijktijdig af te wikkelen, dan worden deze apart verantwoord.

Daar waar op basis van een contract het recht bestaat tot het salderen van actief- en passiefposten, wordt dit in de betreffende noot toegelicht. Hierbij worden tevens de saldi van de actief- en passiefpost nader toegelicht.

Presentatie

De presentatie van de winst-en-verliesrekening volgt de categoriale indeling. De kosten van transportdiensten en van distributieverliezen worden meteen na de netto-omzet en overige bedrijfsopbrengsten gepresenteerd vanwege de relatie met de netto-omzet, alsmede het onderscheid ten opzichte van de door onze organisatie op korte termijn meer beïnvloedbare andere bedrijfskosten.

Waardering tegen reële waarde

De reële waarden van de rentedragende verplichtingen worden toegelicht in noot 31. Financieringsbeleid en risico's financiële instrumenten. Reële waarde is de prijs die zou worden ontvangen om een actief te verkopen of die zou worden betaald om een verplichting over te dragen in een reguliere transactie tussen marktdeelnemers op de waardingsdatum. Bij een waardering tegen reële waarde wordt ervan uitgegaan dat de transactie om het actief te verkopen of de verplichting over te dragen plaatsvindt:

- op de belangrijkste markt voor het actief of de verplichting; of, als die er niet is,
- op de voordeligste markt voor het actief of de verplichting.

Enexis Groep dient toegang te hebben tot de belangrijkste of voordeligste markt.

De reële waarde van een actief of een verplichting wordt bepaald met behulp van de veronderstellingen waarvan marktdeelnemers zouden uitgaan bij het waarderen van het actief of de verplichting, in de veronderstelling dat marktdeelnemers in hun economisch belang handelen. Bij de waardering van een niet-financieel actief tegen reële waarde wordt rekening gehouden met het vermogen van een marktdeelnemer om economische voordelen te genereren door het actief maximaal en optimaal te gebruiken óf door het te verkopen aan een andere marktdeelnemer die het actief maximaal en optimaal zou gebruiken.

Enexis Groep gebruikt waarderingstechnieken die in de gegeven omstandigheden geëigend zijn en waarvoor voldoende gegevens beschikbaar zijn om de reële waarde te bepalen, en waarbij zo veel mogelijk relevante waarneembare inputs en zo weinig mogelijk niet-waarneembare inputs worden gebruikt.

Alle activa en verplichtingen ten aanzien waarvan de reële waarde wordt bepaald of in de jaarrekening wordt vermeld, worden in de navolgende reële waarde hiërarchie ingedeeld, op basis van de input van het laagste niveau dat significant is voor de gehele waardering:

- niveau 1: De reële waarde is gelijk aan genoteerde prijzen in een actieve markt.
- niveau 2: De reële waarde is gebaseerd op parameters die direct of indirect in de markt waarneembaar zijn.
- niveau 3: De reële waarde is gebaseerd op parameters die niet in de markt waarneembaar zijn.

Voor activa en verplichtingen die op terugkerende basis in de jaarrekening worden opgenomen tegen reële waarde, stelt Enexis Groep aan het einde van iedere verslagperiode door herbeoordeling vast of er sprake is van wijzigingen in de niveau-indeling van de hiërarchie (op basis van de input van het laagste niveau dat significant is voor de gehele waardering).

Ten behoeve van de vermelding van reële waarden heeft Enexis Groep categorieën activa en verplichtingen vastgesteld op basis van aard, eigenschappen en risico's van de activa en verplichtingen en het niveau in de reële waarde hiërarchie zoals in het bovenstaande is toegelicht.

GOODWILL

Goodwill is het verschil tussen de kosten van overname van de onderneming minus het saldo van de reële waarde van identificeerbare activa en de reële waarde van de overgenomen verplichtingen van de onderneming. De kosten van overname van de onderneming zijn gewaardeerd tegen de som van de reële waarde op overnamedatum van de overgedragen vergoeding en het bedrag van de minderheidsbelangen in de overgenomen entiteit. Goodwill wordt gewaardeerd tegen de kostprijs minus eventuele bijzondere waardeverminderingen. Goodwill wordt jaarlijks getoetst op bijzondere waardevermindering en wordt additioneel getoetst indien gebeurtenissen of veranderingen in omstandigheden erop wijzen dat de boekwaarde mogelijk een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Een eenmaal genomen bijzondere waardevermindering van goodwill wordt nooit teruggedraaid.

Daar waar goodwill is gealloceerd aan een kasstroomgenererende eenheid en deel uitmaakt van de afgestoten activiteiten binnen deze eenheid, maakt de goodwill die betrekking heeft op de afgestoten activiteiten deel uit van de boekwaarde van de activiteiten bij het bepalen van het boekresultaat op de afgestoten activiteiten. Goodwill die onder deze omstandigheden wordt afgestoten, wordt gewaardeerd op basis van de relatieve waarden van de afgestoten activiteiten en het deel dat gehandhaafd blijft in de kasstroomgenererende eenheid.

BIJZONDERE WAARDEVERMINDERINGEN

Gedurende het verslagjaar wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn voor een bijzondere waardevermindering van activa. Indien dergelijke aanwijzingen bestaan, wordt een schatting gemaakt van de realiseerbare waarde van het actief. Voor de activa is de realiseerbare waarde gelijk aan de hoogste van de reële waarde minus verkoopkosten of de indirecte opbrengstwaarde.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen indien de boekwaarde van activa, of de kasstroomgenererende eenheid waartoe de activa behoren, hoger is dan de realiseerbare waarde. Bijzondere waardeverminderingen worden ten laste van het resultaat gebracht.

Een bijzondere waardevermindering wordt teruggenomen indien vastgesteld wordt dat de uitgangspunten zijn veranderd op basis waarvan destijds de realiseerbare waarde is bepaald en voor zover de resterende boekwaarde van de activa lager is dan de boekwaarde die zou zijn bepaald, na aftrek van afschrijvingen, als in voorgaande jaren geen bijzondere waardevermindering voor het actief was opgenomen. Effecten van terugname van bijzondere waardeverminderingen worden ten gunste van het resultaat gebracht. Bijzondere waardeverminderingen op goodwill worden niet teruggenomen.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Classificatie

Alle financiële activa en verplichtingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Deze classificatie is afhankelijk van het bedrijfsmodel dat Enexis hanteert voor het houden van deze financiële activa en verplichtingen en de karakteristieken van met de financiële activa of verplichtingen gegenereerde kasstromen.

Verwerking bij eerste opname

Aankopen en verkopen van financiële instrumenten worden verantwoord op transactiedatum. Enexis Groep neemt een financieel actief niet langer op in de balans als de contractuele rechten op de kasstromen uit het actief aflopen, of als Enexis Groep de contractuele rechten op de ontvangst van de kasstromen uit het financieel actief overdraagt door middel van een transactie, waarbij alle aan het eigendom van dit actief verbonden risico's en voordelen worden overgedragen. De verwerking bij eerste opname vindt plaats tegen reële waarde.

Financiële activa en verplichtingen tegen geamortiseerde kostprijs

Deze categorie financiële instrumenten omvat handelsdebiteuren en overige vorderingen, verstrekte leningen, deposito's, opgenomen leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. Deze financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Na de eerste opname worden deze gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

Bijzondere waardevermindingsverliezen

Eventuele bijzondere waardevermindingsverliezen worden geïdentificeerd middels de generieke of gesimplificeerde methode.

De generieke methode hanteert het volgende model:

- 12 maanden verwacht kredietverlies; of
- levenslang verwachte kredietverliezen voor financiële activa wanneer het kredietrisico door omstandigheden significant stijgt. Hierbij worden alle verwachte kredietverliezen voor de levensduur van het actief verantwoord; of
- levenslang verwachte kredietverliezen, waarbij rente wordt berekend over de netto vordering verminderd met bijzondere waardevermindingsverliezen.

Het verwachte kredietverlies wordt bepaald op basis van een langdurig gemiddelde credit loss rating die is gebaseerd op een door credit rating agencies toegekend risicoprofiel.

Verstrekte leningen aan deelnemingen en joint ventures, vorderingen op leveranciers uit hoofde van het leveranciersmodel en alle overige vorderingen worden door middel van het generieke model getoetst op mogelijke bijzondere waardevermindingsverliezen.

De gesimplificeerde methode wordt toegepast op de overige debiteuren. Hierbij worden direct de levenslang verwachte kredietverliezen verantwoord, bepaald aan de hand van een historische reeks gemiddelde oninbare bedragen (op basis van historische incassogegevens).

LEASE

ENEXIS GROEP ALS HUURDER IN EEN LEASE

Leaseovereenkomsten worden conform IFRS 16 op de balans verantwoord vanaf het moment dat het actief beschikbaar is gesteld voor gebruik aan Enexis Groep. De betaalde leasetermijnen worden gesplitst in een financieringslast en een aflossing van de uitstaande verplichting, gebruikmakend van een gewogen gemiddelde marginale rentevoet. Het gebruiksrecht voor activa wordt vervolgens afgeschreven in overeenstemming met de totale looptijd van de verwachte contractduur. De afschrijvingstermijn kan korter zijn indien de contractduur wordt aangepast, het contract niet verlengd zal worden en de betreffende activa niet overgenomen zullen worden.

Activa en verplichtingen die voortkomen uit leaseovereenkomsten worden initieel gewaardeerd op basis van een contante waarde model. De leaseverplichting bevat de netto contante waarde van de volgende leasebetalingen:

- vaste betalingen (met inbegrip van in wezen vaste leaseverplichting), verminderd met eventuele te ontvangen lease-incentives;
- variabele leasebetalingen die van een index of rentevoet afhankelijk zijn en die bij eerste opname op basis van de index of rentevoet op de aanvangsdatum worden gewaardeerd;
- bedragen die naar verwachting door de lessee verschuldigd zullen zijn uit hoofde van restwaardegaranties;
- de uitoefenprijs van een aankoopoptie indien het redelijk zeker is dat de lessee deze optie zal uitoefenen; en
- betalingen van boeten voor het beëindigen van de leaseovereenkomst, indien de lessee de optie tot beëindiging van de overeenkomst uitoefent.

De leasebetalingen worden verdisconteerd op basis van de impliciete rentevoet van de leaseovereenkomst, mits die op eenvoudige wijze kan worden bepaald. Indien die rentevoet niet op eenvoudige wijze kan worden bepaald, zal de marginale rentevoet van Enexis worden gehanteerd. De marginale rentevoet betreft de rentevoet die Enexis zou moeten betalen voor een financiering die noodzakelijk zou zijn om eenzelfde actief aan te schaffen onder gelijke economische omstandigheden met gelijke voorwaarden.

Op de aanvangsdatum worden leaseverplichtingen gewaardeerd tegen de contante waarde van de leasebetalingen die op die datum niet zijn verricht. De kostprijs van het met een gebruiksrecht overeenstemmend actief zal bestaan uit:

- het bedrag van de eerste waardering van de leaseverplichting;
- alle op of voor de aanvangsdatum verrichte leasebetalingen, verminderd met alle ontvangen lease-incentives;
- alle door Enexis gemaakte initiële directe kosten; en
- een schatting van de door Enexis te maken kosten van ontmanteling en verwijdering van het onderliggende actief, en van het herstel van het terrein waar het zich bevindt, dan wel van het herstel van het onderliggende actief in de toestand die in de voorwaarden van de leaseovereenkomst is beschreven, tenzij die kosten voor de productie van voorraden worden gemaakt.

Verlengings- en beëindigingsopties

Enexis stelt de leaseperiode vast als de niet-opzegbare periode van een leaseovereenkomst, samen met:

- de perioden die onder een optie tot verlenging van de leaseovereenkomst vallen indien het redelijk zeker is dat Enexis deze optie zal uitoefenen;
- de perioden die onder een optie tot beëindiging van de leaseovereenkomst vallen indien het redelijk zeker is dat Enexis deze optie niet zal uitoefenen.

Bij deze beoordeling neemt Enexis alle relevante feiten en omstandigheden in aanmerking die een economische drijfveer teweegbrengen om de optie tot verlenging van de leaseovereenkomst uit te oefenen, dan wel de optie tot beëindiging van de leaseovereenkomst niet uit te oefenen.

ENEXIS GROEP ALS VERHUURDER IN EEN LEASE

Enexis is operationele leases aangegaan voor energiegerelateerde installaties. Operationele leases betreffen leases die niet als financiële leases worden aangemerkt. Risico's en voordelen die samenhangen met het eigendom van de betrokken activa zijn niet overgedragen aan de afnemer.

De activa die ter beschikking zijn gesteld aan derden onder operationele leases worden verantwoord onder materiële vaste activa. De opbrengsten uit operationele leases worden over de looptijd in de winst-en-verliesrekening verwerkt als opbrengsten uit verkopen en diensten die deel uitmaakt van de netto-omzet.

KASTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode, waarbij voor de herleiding van de mutatie in de netto liquide middelen wordt uitgegaan van het resultaat na belastingen. Het in het kasstroomoverzicht gehanteerde begrip netto liquide middelen betreft de liquide middelen zoals in de balans gehanteerd.

SEGMENTINFORMATIE

Segmenten worden gerapporteerd in overeenstemming met de wijze waarop intern gerapporteerd wordt aan de 'Chief Operating Decision-Maker' (CODM). De raad van bestuur is geïdentificeerd als de hoogst geplaatste functionaris (CODM), die verantwoordelijk is voor de toewijzing van middelen en voor de beoordeling van prestaties van de segmenten. De interne rapportages zijn gebaseerd op de grondslagen die ook voor de geconsolideerde jaarrekening worden toegepast. Hierbij vindt een correctie plaats voor incidentele posten en fair value-mutaties.

3. SEGMENTATIE

Enexis Holding N.V. onderkent een tweetal rapportagesegmenten, te weten:

- Enexis Gereguleerd; en
- Enexis Overig.

Bovenstaande indeling is gebaseerd op de interne rapportagestructuur, met name de geconsolideerde maandrapportage en het bedrijfs(jaar)plan.

Het segment 'Enexis Gereguleerd' betreft Enexis Netbeheer B.V. en Enexis Personeel B.V. tezamen en vormt verreweg het grootste onderdeel binnen Enexis (zowel qua netto-omzet als totaal activa is het aandeel van deze activiteiten meer dan 90%). Enexis Netbeheer B.V. is verantwoordelijk voor de aanleg en het beheer, onderhoud en vernieuwing van het regionale gas- en elektriciteitsnetwerk waarover de leverancier gas of stroom bij de consument thuis of bij het bedrijf brengt. Enexis Personeel B.V. voorziet in de factor arbeid ten behoeve van de met haar in een groep verbonden vennootschappen alsmede het verlenen van overige diensten en het leveren van goederen met betrekking tot het eigen personeel. Voor zover Enexis Personeel B.V. werkzaam is voor de buiten het segment 'Enexis Gereguleerd' opererende entiteiten heeft kostenverrekening plaatsgevonden.

Het als 'Enexis Overig' opgenomen segment betreft de activiteiten van Enexis Vastgoed B.V., Enpuls B.V. (waarin begrepen Enpuls Projecten B.V. en Mijnwater Warmte Infra B.V.). Enexis Vastgoed B.V. verhuurt eigen onroerend goed binnen Enexis. Enpuls B.V. en de daaraan gelieerde entiteit Enpuls Projecten B.V. zijn opgericht met als doel energiebesparing en -vergroening mogelijk te maken door schaalbare oplossingen te realiseren in het kader van de doelstellingen van Enexis. Mijnwater Warmte Infra B.V. houdt zich bezig met het beheren en onderhouden van warmte- en koudenetwerken, de uitbreiding van het bestaande warmte- en koudenetwerk en het doen van investeringen in nieuwe warmte- en koudenetwerken in de regio Parkstad.

Enexis Holding N.V., verantwoordelijk voor de financiering van alle binnen Enexis opererende entiteiten is niet als een segment te onderkennen en maakt als zodanig deel uit van de kolom 'Normalisaties, eliminaties en aansluitingen'.

€ miljoen	Enexis Gereguleerd		Enexis Overig		Subtotaal		Normalisaties, eliminaties en aansluitingen		Enexis totaal	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022
Winst-en-verliesrekening										
Netto-omzet	2.013	1.650	1	57	2.014	1.707	0	-2	2.014	1.705
Kosten van transportdiensten en van distributieverliezen	809	380	0	0	809	380	0	0	809	380
Overige bedrijfsopbrengsten	3	4	5	4	8	8	-7	-5	1	3
Voor bedrijfsactiviteiten beschikbaar saldo	1.207	1.274	6	61	1.213	1.335	-7	-7	1.206	1.328
Bedrijfskosten	1.096	1.021	8	38	1.104	1.059	-7	-7	1.097	1.052
Bedrijfsresultaat	111	253	-2	23	109	276	0	0	109	276
Resultaat deelnemingen en joint ventures	0	0	0	0	0	0	0	1.113	0	1.113
Financiële baten/lasten	-72	-29	-3	-1	-75	-30	54	2	-21	-28
Resultaat vóór belastingen	39	224	-5	22	34	246	54	1.115	88	1.361
Belasting	7	56	-3	1	4	57	12	4	16	61
Resultaat na belastingen	32	168	-2	21	30	189	42	1.111	72	1.300
Activa en verplichtingen										
Totaal activa	9.285	8.580	85	79	9.370	8.659	1.090	1.689	10.460	10.348
Niet-geconsolideerde deelnemingen en joint ventures	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verplichtingen (voorzieningen en schulden)	4.837	4.072	50	42	4.887	4.114	253	793	5.140	4.907
Overige gegevens										
Investerings in (I)MVA en gebruiksrecht activa	1.150	918	23	4	1.173	922	0	0	1.173	922
Eigen medewerkers ultimo jaar (in fte's)	5.260	4.787	8	7	5.268	4.794	0	0	5.268	4.794

Kosten en opbrengsten die onderling tussen de onderscheiden segmenten in rekening zijn gebracht alsmede onderlinge vorderingen, schulden en rekening-courantverhoudingen zijn geëlimineerd. In het segmentatieoverzicht zijn deze kosten en opbrengsten opgenomen onder 'Normalisaties, eliminaties en aansluitingen'. De geëlimineerde kosten en de opbrengsten betreffen voornamelijk door Enexis Vastgoed B.V. doorbelaste huisvestingskosten en door Enexis Personeel B.V. in rekening gebrachte kosten voor verrichte dienstverlening aan Fudura B.V. (tot verkoop in Q3 2022), Enpuls B.V. en Enexis Vastgoed B.V. Daarnaast is in 2022 onder 'Normalisaties, eliminaties en aansluitingen' het verkoopresultaat uit de verkoop van Fudura B.V. opgenomen als Resultaat deelnemingen en joint ventures.

INCIDENTELE POSTEN PER SEGMENT

Enexis rapporteert intern per segment de genormaliseerde resultaten. Deze normalisatie vindt plaats op basis van de posten zoals deze in noot 10. Incidentele posten opgenomen zijn. In 2022 is het verkoopresultaat uit de verkoop van Fudura B.V. aangemerkt als incidentele post.

4. ACQUISITIES EN VERKOPEN

Gedurende 2023 hebben er geen acquisities en/of verkopen plaatsgevonden.

In 2022 zijn alle aandelen in Fudura B.V. verkocht aan Lion Bidco B.V., een consortium bestaande uit DIF Capital Partners en PGGM. Op 24 augustus 2022 zijn de aandelen overgegaan op de koper en is de koopsom ontvangen. De verkoopopbrengst bedroeg € 1.326 miljoen. Het resultaat uit deze transactie bedroeg € 1.113 miljoen en is in 2022 verantwoord onder 'Resultaat deelnemingen' en de ingaande kasstroom van € 1.326 miljoen onder investeringsactiviteiten.

Noten bij de geconsolideerde jaarrekening

1. NETTO-OMZET

De netto-omzet bestaat uit gereguleerde en niet-gereguleerde opbrengsten.

Onder de gereguleerde netto-omzet worden de opbrengsten, na aftrek van omzet- en energiebelasting, verantwoord van verrichte diensten voor de aansluiting en het transport van elektriciteit en gas, meetdiensten en overige dienstverlening. Onder de niet-gereguleerde netto-omzet worden de opbrengsten verantwoord van verrichte diensten zoals het meten van energiestromen, ontwerp en realisatie van infrastructuur, verhuur en onderhoud van behuizing, transformatoren en schakelinstallaties en advies.

De transport- en aansluitvergoedingen die zijn afgesproken in de contracten met kleinverbruikers en grootzakelijke klanten worden als één prestatieverplichting gezien aangezien het transport van elektriciteit en gas zonder aansluiting en netwerk niet kan plaatsvinden. De transactieprijs wordt geïdentificeerd op basis van de door Enexis Groep vastgestelde standaardtarieven, welke voor de gereguleerde omzet gebaseerd zijn op de door de Autoriteit Consument & Markt (ACM) vastgestelde maximale tarieven. Het voorzien in transporteren van elektriciteit of gas gedurende de contractperiode betreft een serie van diensten, die over tijd worden gerealiseerd. De voortgang wordt gemeten op basis van het aantal dagen dat Enexis Groep haar diensten levert aan de klant.

Enexis Groep levert alleen goederen en diensten binnen de Nederlandse markt.

De omzet wordt vastgesteld door de gefactureerde netwerkvergoeding te vermeerderen met de raming van de nog te factureren netwerkvergoeding en te verminderen met de raming van de nog te factureren netwerkvergoeding ultimo vorige verslagperiode. De periodieke afrekening met kleinverbruikers van energie geschiedt op basis van vaste bedragen, afhankelijk van de grootte (capaciteit) van de aansluiting, en wordt in rekening gebracht en geïnd door de energieleveranciers. De energieleveranciers dragen de in rekening gebrachte bedragen aan kleinverbruikers periodiek af aan Enexis Groep. De afrekening van grootzakelijke klanten geschiedt periodiek op basis van contractueel overeengekomen capaciteit en daarnaast bij elektriciteit op basis van gemeten verbruik en opgetreden netbelasting.

De niet-gereguleerde opbrengsten uit verhuur vallen niet onder de reikwijdte van IFRS 15 en kwalificeren als lease onder de lease accounting standaarden. Deze opbrengsten worden als aparte categorie onder de netto-omzet geclassificeerd, niet zijnde contracten met klanten. In de specificatie van de netto-omzet is een nadere splitsing naar gereguleerd en niet-gereguleerd gemaakt:

€ miljoen	2023	2022
Gereguleerd		
Periodieke transport- en aansluitvergoedingen Elektriciteit		
- Grootverbruik	531	402
- Kleinverbruik	868	672
Periodieke transport- en aansluitvergoedingen Gas		
- Grootverbruik	50	42
- Kleinverbruik	359	310
Meetdiensten	106	141
Geamortiseerde bijdragen	34	31
Overig	22	12
Totaal gereguleerd	1.970	1.610
Niet-gereguleerd		
Opbrengsten uit verkopen en diensten	44	51
Meetdiensten	0	20
Totaal niet-gereguleerd	44	71
Overige netto-omzet		
Verhuuropbrengsten	0	24
Totaal	2.014	1.705

De netto-omzet is met 18,1% toegenomen ten opzichte van 2022. Dit betreft een toename van 22,4% in de gereguleerde omzet en een afname van 53,7% in de niet-gereguleerde en overige omzet. De afname in de niet-gereguleerde en overige omzet is te wijten aan de verkoop van Fudura B.V. in het derde kwartaal van 2022.

De toename in de gereguleerde omzet wordt voornamelijk verklaard door een tariefstijging van de periodieke transport- en aansluitvergoedingen voor elektriciteit en gas.

De omzet uit hoofde van transport- en aansluitvergoedingen elektriciteit is met 30,3% toegenomen ten opzichte van 2022. Deze toename is het gevolg van een gemiddelde tariefstijging van 28,2% en een volumetoename van 2,1%. De omzet uit hoofde van transport- en aansluitvergoedingen gas is met 16,2% toegenomen ten opzichte van 2022. Deze toename wordt verklaard door een gemiddelde tariefstijging van 19,5% en een volumedaling van 3,3%.

De gereguleerde omzet uit meetdiensten elektriciteit en gas is met 24,8% afgenomen ten opzichte van 2022. Deze afname wordt voornamelijk verklaard door een gemiddelde tariefdaling van 24,9%. De ACM zal voor meetdiensten vanaf 2011 naar verwachting margebesluiten nemen op basis waarvan regionale netbeheerders een gedeelte van de marge op meetdiensten uit het verleden dienen te verrekenen in toekomstige tarieven. Vanwege de gestegen energiekosten voor consumenten heeft Enexis besloten om vooruitlopend op dit besluit van de ACM, reeds in 2023 de tarieven voor meetdiensten te verlagen. Hierdoor is de netto-omzet voor Enexis in 2023 € 35 miljoen lager.

In de netto-omzet over 2023 bedroeg de geraamde netwerkvergoeding voor kleinverbruik € 113 miljoen (2022: € 96 miljoen) en voor grootverbruikers € 49 miljoen (2022: € 37 miljoen), tezamen 8,0% (2022: 7,8%) van de totale omzet.

De afloopverschillen op deze nog te factureren opbrengsten zijn over het algemeen gering. De geraamde omzet heeft betrekking op de maand december en is grotendeels gebaseerd op de in november gerealiseerde omzetten.

2. KOSTEN VAN TRANSPORTDIENSTEN EN VAN DISTRIBUTIEVERLIEZEN

Hieronder worden gerekend de door TenneT in rekening gebrachte kosten van transportdiensten alsmede de distributieverliezen die gerelateerd zijn aan de netto-omzet.

€ miljoen	2023	2022
Transportdiensten	446	295
Distributieverliezen	363	85
Totaal	809	380

De kosten van transportdiensten en van distributieverliezen zijn in 2023 met € 429 miljoen toegenomen tot € 809 miljoen. Deze toename wordt voor € 151 miljoen veroorzaakt door hogere kosten van TenneT voor transportdiensten als gevolg van tariefstijgingen (€ 144 miljoen) en door hoeveelheidsverschillen (€ 7 miljoen).

Daarnaast nemen de kosten voor distributieverliezen toe met € 278 miljoen. Hiervan is een stijging van € 244 miljoen toe te rekenen aan elektriciteit (€ 206 miljoen door prijsverschillen vanwege gestegen energieprijzen, € 28 miljoen door hoeveelheidsverschillen en € 10 miljoen overige netverliezen o.a. door meetfouten van derden). De netverliezen uit hoofde van het gastransport stijgen met € 34 miljoen (€ 29 miljoen door prijsverschillen vanwege de gestegen energieprijzen en € 5 miljoen door hoeveelheidsverschillen).

Enexis Netbeheer B.V. verdeelt de getransporteerde energie onder haar klanten middels haar allocatie- en reconciliatieproces. Hierbij is de allocatie het voorschot en de reconciliatie de eindafrekening. Het verschil tussen de in het distributienet ingenomen energie en de energie toegekend aan eindgebruikers na allocatie en reconciliatie vormt het distributieverlies. Pas na een proces van 20 maanden is de reconciliatie van het betreffende kalenderjaar definitief. Op basis van prognoses probeert Enexis Netbeheer B.V. de allocatie zo nauwkeurig mogelijk in te schatten om het uiteindelijke netverlies uit reconciliatie te minimaliseren, waarbij voor deze prognoses gebruik wordt gemaakt van verbruikersprofielen, de werkelijke jaarlijkse invoeding en historische inzichten. Het nadeel uit reconciliatie bedraagt in 2023 € 44 miljoen (2022: € 7 miljoen voordeel).

Voor meer informatie omtrent het beleid van Enexis om het risico met betrekking tot kosten van distributieverliezen te beheersen, wordt verwezen naar noot 31. Financieringsbeleid en risico's financiële instrumenten in de geconsolideerde jaarrekening 2023 van Enexis Holding N.V.

3. OVERIGE BEDRIJFSOPBRENGSTEN

Onder de overige bedrijfsopbrengsten worden opbrengsten verantwoord die niet direct gerelateerd zijn aan de kernactiviteiten.

Exploitatiesubsidies worden in het resultaat verantwoord in de periode waarop de subsidie betrekking heeft. Subsidies worden slechts opgenomen zodra de ontvangst hiervan met redelijke zekerheid kan worden vastgesteld.

€ miljoen	2023	2022
Ontvangen subsidies en restituties	0	1
Overige opbrengsten	1	2
Totaal	1	3

4. PERSONEELSKOSTEN

Kosten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

€ miljoen	2023	2022
Salarissen	347	315
Sociale lasten	44	39
Pensioenlasten	44	45
Inhuur van derden	152	131
Dotatie/vrijval personeelsgerelateerde voorzieningen	1	-2
Overige personeelskosten	32	31
Totaal	620	559

De ontwikkeling van het personeelsbestand in 2023 is als volgt:

	2023	2022
Eigen personeel	5.268	4.794
Ingehuurd personeel met een tijdelijk dienstverband	1.169	1.031
Totaal FTE's per jaareinde	6.437	5.825

Het gemiddeld aantal FTE's bedraagt in 2023 6.131 (2022: 5.848). Er zijn geen medewerkers werkzaam buiten Nederland.

De personeelskosten stijgen met € 61 miljoen tot € 620 miljoen in 2023. Deze toename is het saldo van een € 40 miljoen stijging voor kosten voor eigen personeel en een stijging voor extern personeel met € 21 miljoen.

De stijging in eigen personeelskosten ten opzichte van 2022 is het gevolg van de toename in FTE's, reguliere salarisverhogingen en een CAO stijging per 1 januari 2023 van 4%.

De kosten voor inhuur van derden stijgen met € 21 miljoen. Dit betreft een combinatie van een tariefstijging en een toename van het aantal ingehuurd FTE.

PENSIOENVERPLICHTINGEN

De medewerkers van Enexis zijn voor de pensioenvoorziening aangesloten bij Stichting Pensioenfonds ABP. Eind 2023 was bij pensioenfonds ABP de dekkingsgraad 111,9% (eind 2022: 109,8%). Dit percentage ligt ruim boven de door de overheid (tijdelijk) vastgestelde ondergrens van 90%.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste 12 actuele dekkingsgraden. De overheid heeft op 1 juli 2022 de grens voor deze dekkingsgraad, waarop pensioenen verhoogd mogen worden, tijdelijk verlaagd van 110% naar 105%. Eind 2023 was de beleidsdekkingsgraad 113,9%. Het ABP heeft daarom besloten om de pensioenen per 1 januari 2024 met 3,03% te verhogen, gelijk aan de door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vastgestelde stijging van de prijzen tussen 1 september 2022 en 31 augustus 2023.

In 2024 daalt de premie voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen van 27,9% naar 27,0%. Hiervan betaalt de werkgever 18,9% en de werknemer 8,1%.

Aangezien Enexis geen toegang heeft tot de benodigde specifieke informatie, worden deze regelingen behandeld als toegezegde-bijdrageregelingen en worden de verschuldigde pensioenpremies over het boekjaar verwerkt als pensioenlasten in de jaarrekening.

5. AFSCHRIJVINGEN EN BUITENGEBRUIKSTELLINGEN

De specificatie van de afschrijvingskosten is als volgt:

€ miljoen	2023	2022
Afschrijving materiële vaste activa	382	380
Afschrijving immateriële vaste activa	36	35
Afschrijving gebruiksrecht activa	32	32
Buitengebruikstellingen	18	22
Totaal	468	469

MATERIËLE VASTE ACTIVA

De gasactiva wordt afgeschreven op basis van een degressieve afschrijvingsmethode. Op alle andere materiële vaste activa wordt volgens de lineaire methode afgeschreven.

Bij de bepaling van de afschrijving wordt rekening gehouden met de verwachte gebruiksduur van het actief. Beoordeling van de gebruiksduur en restwaarde vindt jaarlijks plaats. Eventuele aanpassingen worden prospectief verwerkt. Op bedrijfsterreinen wordt niet afgeschreven. Een materieel vast actief wordt niet langer in de balans opgenomen wanneer het wordt afgestoten of wanneer er geen economische voordelen meer worden verwacht uit de verdere aanwending of verkoop van het actief. Een eventuele bate dan wel eventueel verlies voortvloeiende uit het niet langer in de balans opnemen van het actief wordt in het resultaat verwerkt.

De verwachte gebruiksduren van de belangrijkste materiële vaste activa categorieën zijn als volgt:

	Termijnen
Bedrijfsgebouwen	25-50 jaar
Leidingen en installaties	25-55 jaar
Andere vaste bedrijfsmiddelen	5-15 jaar
Werken in uitvoering	n.v.t.

Degressieve afschrijvingsmethode gasactiva

Enexis schrijft met ingang van boekjaar 2022 haar gasactiva af op basis van een degressieve afschrijvingsmethode. De inschatting van Enexis is dat het aantal gebruikers van het gasnet tot en met 2050 zal afnemen. Enexis verwacht echter dat de afname van het aantal gebruikers niet zal leiden tot het op grote schaal buiten gebruik stellen van de gasactiva. Ondanks een afname in het aantal gebruikers van het gasnet, zal de hoofdinfrastructuur van het gasnet namelijk grotendeels operationeel blijven. Daarnaast wordt een blijvende relevantie verwacht voor natuurlijk gas en duurzame alternatieven zoals groen gas en waterstof. Enexis ziet derhalve geen aanleiding om de economische en technische levensduren van de gasactiva in te korten.

De afschrijvingsmethode is gebaseerd op het verwachte verbruikspatroon van de toekomstige economische voordelen die de activa in zich bergt. Dit verbruikspatroon wordt het beste weerspiegeld door het verwachte benuttingspatroon van het gasnet. Het verwachte benuttingspatroon van het gasnet wordt bepaald op basis van de meest recente verwachting van Enexis omtrent de afname van het aantal gebruikers van het gasnet in de periode tot en met 2050. Aangezien het verwachte benuttingspatroon van het gasnet een degressieve afname laat zien, past Enexis vanaf boekjaar 2022 voor gasactiva een degressieve afschrijvingsmethode toe. Het amortisatiepatroon van de vooruitontvangen bijdragen voor de gasactiva is met ingang van boekjaar 2022 eveneens aangepast naar deze degressieve methode, zodat de netto afschrijvingslasten (bruto afschrijvingen verminderd met de geamortiseerde bijdragen) van de gasactiva een degressief patroon volgen.

Voor de jaarrekening 2023 heeft Enexis haar verwachting omtrent de afname van het aantal gebruikers van het gasnet in de periode tot en met 2050 geactualiseerd. Deze actualisatie heeft plaatsgevonden op basis van het concept Investeringsplan 2024 van Enexis Netbeheer B.V. en de realisatie in de afname van het aantal gasaansluitingen tot en met heden.

De bruto afschrijvingslasten van de gasactiva zijn in 2023 € 26 miljoen hoger en de geamortiseerde bijdragen € 4 miljoen hoger dan wanneer de lineaire afschrijvingsmethode gehanteerd zou zijn. De netto afschrijvingslasten zijn daarmee € 22 miljoen hoger. Op basis van de huidige inschattingen zal de toename in de jaarlijkse netto afschrijvingslasten ten opzichte van de lineaire methode ieder jaar afnemen totdat het jaarlijkse verschil in de periode 2030-2035 nihil is, waarna de degressieve afschrijvingsmethode tot een lagere jaarlijkse afschrijvingslast zal leiden dan de lineaire afschrijvingsmethode.

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

De afschrijving vindt plaats volgens de lineaire methode. Bij de bepaling van de afschrijving wordt rekening gehouden met de verwachte gebruiksduur. Beoordeling van de gebruiksduur vindt jaarlijks plaats. Eventuele aanpassingen worden prospectief verwerkt.

De verwachte gebruiksduren van de belangrijkste immateriële vaste activa categorieën zijn als volgt:

	Termijnen
Software	5 jaar
Goodwill	n.v.t.
In uitvoering	n.v.t.

AFSCHRIJVING GEBRUIKSRECHT ACTIVA

Leasecontracten worden op de balans opgenomen als zijnde een gebruiksrecht voor activa. Het gebruiksrecht voor activa wordt vervolgens lineair afgeschreven in overeenstemming met de totale verwachte contractduur.

BIJZONDERE WAARDEVERMINDERINGEN

Voor een toelichting op de bijzondere waardeverminderingen wordt verwezen naar noot 13. Immateriële vaste activa. In 2023 is geen sprake geweest van bijzondere waardeverminderingen.

6. KOSTEN UITBESTEED WERK, MATERIALEN EN ANDERE EXTERNE KOSTEN

Kosten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

€ miljoen	2023	2022
Uitbesteed werk	91	74
Kosten materialen	27	27
ICT-kosten	88	86
Overige externe kosten	50	49
Totaal	256	236

De kosten uitbesteed werk, materialen en andere externe kosten stijgen in 2023 met € 20 miljoen ten opzichte van 2022. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van indexatie van prijzen en een toename van de uitgevoerde werkzaamheden ten behoeve van het energienet in 2023. Daarnaast was sprake van hogere kosten voor huisvesting en sectorprojecten.

ACCOUNTANTS-KOSTEN

De in het boekjaar door Ernst & Young Accountant LLP in rekening gebrachte honoraria voor het onderzoek van de jaarverslagen van Enexis Holding N.V. en Enexis Netbeheer B.V. bedroegen in 2023 € 0,7 miljoen (2022: € 0,7 miljoen), andere controlediensten € 0,1 miljoen (2022: € 0,1 miljoen), en voor andere assurance-diensten € 0,1 miljoen (2022: € 0,1 miljoen). Er heeft geen andersoortige dienstverlening plaatsgevonden. De accountantskosten van 2022 zijn voldaan.

7. OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN

€ miljoen	2023	2022
Dotatie (vrijval) van voorzieningen	-2	-3
Overige bedrijfskosten	17	20
Totaal	15	17

De overige bedrijfskosten betreffen voornamelijk dotaties en/of vrijval van niet-personeelgerelateerde voorzieningen, zakelijke belastingen en kosten voor compensatie en servicegaranties. De overige bedrijfskosten zijn in 2023 met € 2 miljoen gedaald ten opzichte van 2022. De afname is voornamelijk het gevolg van een hogere vrijval in de overige voorzieningen in 2023.

8. GEACTIVEERDE KOSTEN EIGEN PRODUCTIE

€ miljoen	2023	2022
Geactiveerde kosten personeel	-208	-177
Geactiveerde overige directe kosten	-54	-52
Totaal	-262	-229

De geactiveerde kosten eigen productie betreffen de aan eigen investeringsprojecten toegerekende uren van eigen en van ingehuurd personeel, op investeringsprojecten verantwoorde toeslagen en logistieke opslag. De geactiveerde kosten zijn met € 33 miljoen toegenomen ten opzichte van 2022. De toename wordt met name veroorzaakt door meer inzet van personeel op investeringen ten behoeve van het energienet en ICT-verbeterprojecten.

9. FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

De rentebaten en -lasten worden op basis van tijdsevenredigheid toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben, onder toepassing van de effectieve rentemethode. Aan investeringsprojecten waarvan de geschatte looptijd langer dan 12 maanden is, wordt bouwrente toegerekend (zie noot 12. Materiële vaste activa).

€ miljoen	2023	2022
Rentebaten	19	5
Totaal financiële baten	19	5
Overige rentelasten	40	33
Totaal financiële lasten	40	33
Totaal, per saldo lasten	-21	-28

De financiële lasten bestaan met name uit de rentevergoedingen in verband met de opgenomen leningen. Voor een nadere toelichting van deze leningen wordt verwezen naar noot 22. Rentedragende verplichtingen (langlopend) en noot 28. Rentedragende verplichtingen (kortlopend).

De afname in het negatieve saldo van de financiële baten en lasten wordt met name veroorzaakt door een hogere rentebaten op gelden in geldmarktfondsen, deposito's, bankrekeningen en door aflossing van een obligatie van € 500 miljoen met een rente van € 1,5% in oktober 2023. De afname wordt deels tenietgedaan vanwege een hogere rentelast door uitgifte van een groene obligatielening van € 500 miljoen met een rente van 3,625% in juni 2023.

10. INCIDENTELE POSTEN

Onder de incidentele posten worden baten en lasten opgenomen die niet direct voortvloeien uit de reguliere bedrijfsuitoefening en die qua aard en omvang, omwille van een betere analyse van de resultaten apart dienen te worden beschouwd.

In 2023 zijn geen overige baten en lasten onderkend die niet direct voortvloeien uit de reguliere bedrijfsuitoefening en die qua aard en omvang apart dienen te worden beschouwd teneinde een betere analyse van de resultaten mogelijk te maken.

In 2022 is het verkoopresultaat uit de verkoop van Fudura B.V. aangemerkt als incidentele post. Deze incidentele post is in de winst-en-verliesrekening separaat gepresenteerd op de regel 'Resultaat deelnemingen'.

11. BELASTINGEN

FISCALE BASISREGELS EN FISCAAL RISICOBEHEER

Het juist en volledig voldoen aan fiscale verplichtingen is een belangrijk aandachtsgebied. Dit geldt voor winstbelasting zowel als voor alle andere belastingen die op Enexis van toepassing zijn

In 2022 is een individueel convenant Horizontaal Toezicht getekend. In dit convenant spreken Enexis en de Belastingdienst uit, hun onderlinge relatie te baseren op transparantie, begrip en vertrouwen. Uiteraard blijven daarbij de rechten en verplichtingen op basis van wet- en regelgeving zonder enige beperking van toepassing.

De uitgangspunten op het gebied van belasting- en premieheffing zijn:

- Naleving van wetgeving: Enexis Groep handelt in overeenstemming met de geldende fiscale wet- en regelgeving. Hierbij wordt geen gebruik gemaakt van ongebruikelijke fiscale structuren.
- Transparantie: De manier van werken van Enexis Groep is gericht op het onderhouden van een open, constructieve en respectvolle werkrelatie met alle instanties die betrokken zijn bij belasting- en premieheffing.

Om deze doelen te realiseren wordt gebruik gemaakt van:

- Een heldere toewijzing van fiscale verantwoordelijkheden binnen de organisatiestructuur (fiscale governance);
- Actuele fiscale procesbeschrijvingen;
- Automatisering en technologie voor het tot stand brengen van juiste en volledige aangiftes;
- Het Enexis Internal Control Framework, waarvan de werking tweemaal per jaar wordt beoordeeld via een Control Self-Assessment (CSA), waarin bepaalde geïdentificeerde fiscale risico's en de hierop mitigerende maatregelen zijn vastgelegd;
- Een werkrelatie met de instanties betrokken bij de belasting- en premieheffing die is gebaseerd op vertrouwen, begrip en transparantie; en
- Interne en externe communicatie over fiscaliteit met als doel contact met medewerkers (vertegenwoordigingen) en andere stakeholders te hebben over de impact van belasting- en premieheffing op de organisatie.

WET MINIMUMBELASTING 2024 (PILLAR II)

Met ingang van 1 januari 2024 is de Wet Minimumbelasting 2024 van kracht. De wetgeving zal van kracht zijn vanaf het financiële jaar dat begint op 1 januari 2024. Een beoordeling is uitgevoerd terzake van de impact van deze wetgeving. Uit die beoordeling volgt dat:

- Enexis Holding N.V. en alle dochtermaatschappijen, als binnenlandse groep, vallen onder de reikwijdte van deze wet.
- De nieuwe wet naar verwachting niet zal leiden tot bijheffing, omdat het effectieve belastingtarief in de zin van die wet hoger is dan 15% of vanwege zogenaamde reële aanwezigheid. Zou een bijheffing wel plaats moeten vinden, dan is in de wet een vermindering van bijheffing opgenomen voor een periode van vijf jaar nadat de wet voor het eerst van toepassing is.
- Vanaf het boekjaar 2024, binnen de daarvoor gestelde termijn, de bijheffing-informatieaangifte gedaan moet worden (voor het eerst uiterlijk op 30 juni 2026).

FISCALE EENHEDEN

Enexis Holding N.V. vormt samen met haar dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. De ultimo 2023 gevoegde vennootschappen zijn: Enexis Netbeheer B.V., Enexis Personeel B.V., Enexis Vastgoed B.V., Enpuls B.V., Enpuls Projecten B.V. en Mijnwater Warmte Infra B.V. De door Enexis Holding N.V. aan de Belastingdienst te betalen vennootschapsbelasting wordt vereffend met groepsvennootschappen op basis van commerciële resultaten, rekening houdende met de fiscaal geldende vrijstellingen en niet-aftrekbare bedragen. Bij wijzigingen in de groepssamenstelling worden latente belastingposities verrekend tussen Enexis Holding N.V. en de betrokken groepsvennootschap(pen).

Ook is er, met uitzondering van Mijnwater Warmte Infra B.V., sprake van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting (BTW). Ondernemingen zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschulden van de fiscale eenheid over de periode waarin zij tot die fiscale eenheid behoorden. De door Enexis Holding N.V. aan de Belastingdienst verschuldigde omzetbelasting wordt vereffend met de groepsvennootschappen overeenkomstig de op individuele basis verschuldigde omzetbelasting.

WINSTBELASTING

De bedrijfsactiviteiten van Enexis Groep zijn onderworpen aan winstbelasting. De belasting over het resultaat van de verslagperiode omvat de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelasting en uitgestelde winstbelasting. De winstbelasting wordt opgenomen in de winst-en-verliesrekening, behalve voor zover zij betrekking heeft op posten die rechtstreeks zijn opgenomen in het eigen vermogen.

De winstbelasting bedraagt over 2023 € 16 miljoen (2022: € 61 miljoen).

De winstbelasting kan als volgt worden gespecificeerd:

€ miljoen	2023	2022
Acuut gedeelte winstbelasting boekjaar	-32	63
Latent gedeelte winstbelasting boekjaar	48	-2
	16	61
Acuut gedeelte winstbelasting voorgaande jaren	0	0
Latent gedeelte winstbelasting voorgaande jaren	0	0
Totaal winstbelasting	16	61

Over het boekjaar 2023 is geen winstbelasting verschuldigd. Dit is het gevolg van een in 2023 (tijdelijke) geldende fiscale maatregel. Onder deze maatregel zijn de investeringen 2023 in onze netwerken gedeeltelijk willekeurig afgeschreven. Het gevolg is een fiscaal verlies in 2023. Dat verlies wordt deels verrekend met de betaalde winstbelasting over 2022. Het restant verlies 2023 zal in de toekomst worden verrekend met belastbare winsten.

De winstbelasting is als volgt berekend:

€ miljoen	2023	2022
Resultaat vóór belastingen	88	1.361
Onder de deelnemingsvrijstelling vrijgesteld verkoopresultaat Fudura B.V.	0	-1.113
Niet-belastbare resultaten en niet-aftrekbare kosten	2	0
Permanente verschillen tussen de berekening van het fiscale en het commerciële resultaat (o.a. energie- en milieu-investeringsaftrek)	-19	-10
Resultaat vóór berekening winstbelasting	71	238
Belasting over lopend boekjaar	18	61
Waardering voorheen niet gewaardeerde verrekenbare verliezen	-2	0
Winstbelasting boekjaar	16	61
Correctie(s) voorgaande jaren	0	0
Totaal winstbelasting	16	61

In 2023 is definitief het verlies, geleden vóór de voeging in de fiscale eenheid vennootschapsbelasting, van Mijnwater Warmte Infra B.V. door de Belastingdienst vastgesteld. Enexis verwacht dit definitieve verlies te kunnen verrekenen met toekomstige zelfstandige winsten van Mijnwater Warmte Infra B.V.

De permanente verschillen tussen de berekening van het commerciële en fiscale resultaat worden grotendeels veroorzaakt door gebruik van de investeringsregelingen energie- en milieu-investeringsaftrek. Investeren in duurzame en milieuvriendelijke bedrijfsmiddelen levert in 2023, door deze investeringsregelingen, een fiscale aftrekpost op van € 18 miljoen (2022: € 9 miljoen).

Ultimo 2023 is er geen sprake van onzekere belastingverplichtingen voortkomende uit voorgaande jaren.

De aansluiting tussen het wettelijke winstbelastingtarief en de gerapporteerde winstbelasting (€ 16 miljoen), uitgedrukt in een percentage van het resultaat vóór belasting (€ 88 miljoen), is als volgt:

	2023	2022
Nominaal wettelijk winstbelastingtarief in Nederland	25,8%	25,8%
Effect vrijstelling verkoopresultaat Fudura B.V.	0,0%	-21,1%
Effect van niet-belastbare resultaten en niet-aftrekbare kosten	0,6%	0,0%
Effect van permanente verschillen tussen de berekening van het fiscale en het commerciële resultaat	-5,6%	-0,2%
Effect van correcties voorgaande jaren	-0,7%	0,0%
Effect van waardering voorheen niet gewaardeerde verrekenbare verliezen	-2,4%	0,0%
Effectieve belastingdruk¹	17,7%	4,5%

¹ Totaal winstbelasting in procenten van resultaat vóór belastingen, zonder afrondingen.

Het met de verkoop van Fudura B.V. behaalde, en fiscaal vrijgestelde, verkoopresultaat heeft een grote invloed op de effectieve belastingdruk conform IAS12 over 2022. De effectieve belastingdruk conform IAS12 over 2022, waarbij het verkoopresultaat van Fudura B.V. buiten beschouwing wordt gelaten, bedraagt 24,8%.

12. MATERIËLE VASTE ACTIVA

De waardering van materiële vaste activa vindt plaats tegen verkrijgings- of (interne) vervaardigingsprijs, verminderd met de over deze waarde berekende afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen. Investeringsubsidies worden in mindering gebracht op de aanschafwaarde van het betreffende actief en op basis van de gebruiksduur ten gunste van het resultaat gebracht. Kosten worden uitsluitend geactiveerd als het waarschijnlijk is dat er toekomstige economische voordelen uit voortvloeien en de kosten betrouwbaar vast te stellen zijn. Er zijn geen activa in bestelling in de balans opgenomen. Enexis maakt voor het uitoefenen van haar activiteiten als regionaal netbeheerder gebruik van activa die volledig zijn afgeschreven.

Het verloop van de materiële vaste activa over 2023 is als volgt:

€ miljoen	Bedrijfsgebouwen en -terreinen	Leidingen en installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Werken in uitvoering	Totaal 2023
Aanschafwaarde 1 januari 2023	828	14.473	134	672	16.107
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2023	409	6.752	57	-	7.218
Boekwaarde 1 januari 2023	419	7.721	77	672	8.889
Herrubricering werken in uitvoering	39	374	2	-415	0
Investeringen	23	489	14	572	1.098
Afschrijvingen	-15	-354	-13	-	-382
Buitengebruikstellingen	0	-16	-1	-	-17
Boekwaarde 31 december 2023	466	8.214	79	829	9.588
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2023	424	7.085	64	-	7.573
Aanschafwaarde 31 december 2023	890	15.299	143	829	17.161

Het vergelijkende overzicht over 2022 is als volgt:

€ miljoen	Bedrijfsgebouwen en -terreinen	Leidingen en installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Werken in uitvoering	Totaal 2022
Aanschafwaarde 1 januari 2022	793	13.820	130	545	15.288
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2022	381	6.435	52	-	6.868
Boekwaarde 1 januari 2022	412	7.385	78	545	8.420
Herrubricering werken in uitvoering	21	255	9	-285	0
Overige herrubriceringen ¹	0	4	-8	0	-4
Investerings	14	433	8	412	867
Afschrijvingen	-28	-342	-10	-	-380
Buitengebruikstellingen	0	-14	0	-	-14
Boekwaarde 31 december 2022	419	7.721	77	672	8.889
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2022	409	6.752	57	-	7.218
Aanschafwaarde 31 december 2022	828	14.473	134	672	16.107

¹ De overige herrubriceringen zien voor € 4 miljoen toe op slimme meters die ultimo 2021 als voorraad onder 'Andere vaste bedrijfsmiddelen' verantwoord waren en in 2022 zijn geïnstalleerd (Leidingen en installaties) alsmede een herrubricering van € 4 miljoen software van materiële vaste activa naar immateriële vaste activa.

BIJZONDERE WAARDEVERMINDERINGEN MATERIËLE VASTE ACTIVA

Voor de materiële vaste activa vindt een berekening van de realiseerbare waarde plaats indien gebeurtenissen of veranderingen in omstandigheden hiertoe aanleiding geven ('triggering event' analyse). Op basis van de uitkomsten van deze berekening wordt vastgesteld of er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Jaarlijks en bij tussentijdse publicatie wordt geëvalueerd of dergelijke gebeurtenissen of veranderingen aan de orde zijn. In 2023 is als gevolg hiervan geen sprake geweest van een bijzondere waardevermindering.

Enexis Groep heeft bij deze 'triggering event' analyse onder andere rekening gehouden met de ontwikkelingen als gevolg van de energietransitie. De ontwikkelingen als gevolg van de energietransitie geven geen aanleiding ('trigger') om een berekening van de realiseerbare waarde op te stellen voor de activa van het gasnetwerk, voor een nadere toelichting hieromtrent wordt verwezen naar de paragraaf 'Toekomstvisie van het gasnet' in noot 13. Immateriële vaste activa.

13. IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

De immateriële vaste activa bestaan uit goodwill, verworven of zelf vervaardigde applicatiesoftware en geactiveerde verhuurcontracten. De immateriële vaste activa, voor zover niet betrekking hebbende op goodwill, worden gewaardeerd tegen kostprijs, verminderd met de over deze waarde berekende afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen. Kosten worden uitsluitend geactiveerd wanneer het waarschijnlijk is dat er toekomstige economische voordelen voortvloeien uit het gebruik van een specifiek actief.

Het verloop van de immateriële vaste activa over 2023 is als volgt:

€ miljoen	Goodwill	Software	In uitvoering	Totaal 2023
Aanschafwaarde 1 januari 2023	96	332	36	464
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2023	-	242	-	242
Boekwaarde 1 januari 2023	96	90	36	222
Herrubricering werken in uitvoering	-	34	-34	0
Investeringsen	0	9	36	45
Afschrijvingen	-	-36	-	-36
Buitengebruikstellingen	-	-1	-	-1
Boekwaarde 31 december 2023	96	96	38	230
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2023	-	271	-	271
Aanschafwaarde 31 december 2023	96	367	38	501

De als software aangemerkte activa betreffen voornamelijk het netregistratiesysteem, diverse besturingssystemen, aansluitregisters, klanteninformatiesystemen, werkordermanagementsystemen en overige ondersteunende systemen. De geactiveerde software bestaat voor het grootste gedeelte uit aanschaf en externe ontwikkeling van software, waardoor geen wettelijke reserve gevormd is.

Het vergelijkende overzicht over 2022 is als volgt:

€ miljoen	Goodwill	Software	In uitvoering	Totaal 2022
Aanschafwaarde 1 januari 2022	96	314	44	454
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2022	-	227	-	227
Boekwaarde 1 januari 2022	96	87	44	227
Herrubricering werken in uitvoering	-	24	-24	0
Overige herrubriceringen ¹	-	4	0	4
Investeringsen	0	18	16	34
Afschrijvingen	-	-35	-	-35
Buitengebruikstellingen	-	-8	-	-8
Boekwaarde 31 december 2022	96	90	36	222
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2022	-	242	-	242
Aanschafwaarde 31 december 2022	96	332	36	464

¹ De overige herrubriceringen zien voor € 4 miljoen toe op een herrubricering van software van materiële vaste activa naar immateriële vaste activa.

BIJZONDERE WAARDEVERMINDERINGEN IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Voor de immateriële vaste activa vindt een berekening van de realiseerbare waarde plaats indien gebeurtenissen of veranderingen in omstandigheden hiertoe aanleiding geven ('triggering event' analyse). Op basis van de uitkomsten van deze berekening wordt vastgesteld of er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Jaarlijks en bij tussentijdse publicatie wordt geëvalueerd of dergelijke gebeurtenissen of veranderingen aan de orde zijn. In 2023 is als gevolg hiervan geen sprake geweest van een bijzondere waardevermindering.

Enexis Groep heeft bij deze 'triggering event' analyse onder andere rekening gehouden met de ontwikkelingen als gevolg van de energietransitie. De ontwikkelingen als gevolg van de energietransitie geven geen aanleiding ('trigger') om een berekening van de realiseerbare waarde op te stellen voor de activa van het gasnetwerk, voor een nadere toelichting hieromtrent wordt verwezen naar de paragraaf 'Toekomstvisie van het gasnet'.

GOODWILL IMPAIRMENT TEST

De goodwill heeft betrekking op de acquisities van Intergas Energie B.V. in 2011, Endinet Groep B.V. in 2016 en N.V. Stedin Netten Weert in 2017 en betreft het verschil tussen de kostprijs van de overname en de reële waarde van de netto-activa op het moment van overname. Ultimo 2023 heeft Enexis Groep een goodwill impairment test uitgevoerd voor de segmenten waarin goodwill is opgenomen.

De goodwill die is voortgekomen uit de acquisities is als volgt toegerekend aan de segmenten:

€ miljoen	Enexis Gereguleerd	Totaal
Intergas Energie B.V.	15	15
Endinet Groep B.V.	78	78
N.V. Stedin Netten Weert	3	3
Totaal	96	96

Uitkomsten

De vastgestelde indirecte opbrengstwaarde van de gereguleerde activa is significant hoger dan de boekwaarde van de corresponderende activa, vermeerderd met de daaraan gealloceerde goodwill. Er is derhalve geen noodzaak tot bijzondere waardeverminderingen van goodwill.

Uitgangspunten

De indirecte opbrengstwaarde van de gereguleerde activa wordt bepaald op basis van de meest recente Lange Termijn Financiële Doorrekening. Deze doorrekening beslaat een prognoseperiode van vijftien jaar. De prognoseperiode betreft een periode van vijftien jaar om een goede aansluiting te maken tussen de benodigde investeringen en daaruit voortvloeiende inkomsten die verband houden met de energietransitie. De belangrijkste uitgangspunten die in de Lange Termijn Financiële Doorrekening zijn opgenomen zijn een inschatting van onder meer de disconteringsvoet op basis van de door ACM gehanteerde WACC-percentages, de gereguleerde tarieven en de ontwikkeling van het aantal aansluitingen en diensten alsmede van de operationele en andere kosten. De gekozen uitgangspunten betreffen inschattingen en zijn in belangrijke mate gebaseerd op de meest actuele informatie met betrekking tot tariefregulering (methodebesluit 2022-2026 en uitspraak College van Beroep voor het bedrijfsleven in 2023), het investeringsprogramma (kwaliteits- en capaciteitsdocument en strategisch asset management plan), het uitrolprogramma slimme meters en de efficiencydoelstellingen van Enexis Groep.

Het Cbb (College van Beroep voor het bedrijfsleven) heeft in de uitspraak op 4 juli 2023 de ACM opdracht gegeven om het Methodebesluit Elektriciteit voor de reguleringsperiode 2022-2026 zodanig aan te passen dat schattingen voor de kosten, en daarmee de toegestane inkomsten voor de regionale netbeheerders, beter in de pas lopen met de werkelijke kosten als gevolg van de energietransitie. Hierdoor zullen de inkomsten van Enexis gedurende de periode 2022-2026 hoger worden dan eerder gedacht op grond van het Methodebesluit. De ACM heeft naar aanleiding van de Cbb uitspraak op 21 december 2023 het nieuwe Methodebesluit Elektriciteit voor de reguleringsperiode 2022-2026 gepubliceerd. De ACM heeft besloten om in de tarieven van 2024 een voorschot mee te nemen op de correcties met betrekking tot de jaren 2022, 2023 en 2024. De definitieve correcties zullen worden verwerkt in de tarieven van 2025 en 2026.

Samen met een stijging van de inkoopkosten Tennet 2024 en nacalculaties met betrekking tot het jaar 2022 in verband met de relatief gestegen invoedvolumes en rentekosten in de WACC, zal het voorschot op de correctie als gevolg van de Cbb-uitspraak in 2024 leiden tot een sterke omzetsijging ten opzichte van 2023. Samen met de gebruikelijke correcties voor inflatie en de door de ACM opgelegde korting ter bevordering van een doelmatige bedrijfsvoering, de x-factor, heeft dit in 2024 bij elektriciteit een tariefstijging van ongeveer 31% tot gevolg en zullen de tarieven bij gas ongeveer 10% hoger zijn.

Omdat het grootste deel van de correcties naar aanleiding van de uitspraak van het Cbb pas in de tarieven van 2025 en 2026 verwerkt worden, zal ook in deze jaren sprake zijn van een opwaarts effect in de tarieven als gevolg van de Cbb uitspraak. Samen met een verdere groei van het aantal aansluitingen en de verwachte capaciteitsvraag van klanten, zal dit naar verwachting resulteren in een verdere toename van de omzet.

Enexis Groep heeft veel aandacht voor een efficiënte bedrijfsvoering, waarbij programma's worden geïnitieerd die gericht zijn op het realiseren van een efficiency die minimaal gelijk is aan de stijging van de kosten als gevolg van inflatie. Desondanks zal het operationele kostenniveau naar verwachting toenemen vooral door extra werk als gevolg van de energietransitie.

In de regulering is verder bepaald dat de efficiënte (gemiddelde) kosten worden vergoed in de door ACM vast te stellen tarieven. Ingeschat wordt dat Enexis Netbeheer B.V. gemiddeld zal presteren ten opzichte van de andere netbeheerders op het gebied van investeringen, aangezien de netten van alle netbeheerders in de sector vergelijkbaar zijn.

Ter bepaling van de eindwaarde, wordt gerekend met een groeivoet voor gereguleerde activiteiten van 0%, omdat wordt verondersteld dat de gehele sector op dat moment even efficiënt opereert. De eindwaarde wordt daarom gelijk verondersteld aan de efficiënte boekwaarde (Gestandaardiseerde Activa Waarde) van dat moment. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de regionale netbeheerder haar efficiënte kosten en investeringen inclusief een redelijk rendement vergoed blijft krijgen conform de huidige methode van tariefregulering. Voor een nadere toelichting omtrent de toekomstvisie van Enexis Groep op het gasnet en de gevolgen hiervan voor de waardering van gasactiva wordt verwezen naar paragraaf 'Toekomstvisie van het gasnet' aan het einde van deze noot.

De toetsing op bijzondere waardeverminderingen is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

Variabelen	2023		2022
Segmenten	Enexis Gereguleerd		Enexis Gereguleerd
	Lange termijn Financiële		Lange termijn Financiële
Bron: bedrijfsresultaten toekomstige jaren	Doorrekening		Doorrekening
Kosten vreemd vermogen	2,5%		2,7%
Kosten eigen vermogen	6,2%		5,4%
Disconteringsvoet na belastingen	4,2%		3,8%

Gevoeligheidsanalyse

De vastgestelde indirecte opbrengstwaarde van de gereguleerde activa in het operationele segment Enexis Gereguleerd is significant hoger dan de boekwaarde van de corresponderende activa, vermeerderd met de daaraan gealloceerde goodwill. Ondanks dat de indirecte opbrengstwaarde significant hoger is dan de boekwaarde van de gereguleerde activa en de daaraan gealloceerde goodwill, heeft Enexis Groep een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd op de belangrijkste uitgangspunten die zijn gebruikt bij de bepaling van de indirecte opbrengstwaarde van de gereguleerde activa, teneinde de schattingsonzekerheid inzichtelijk te maken. Op basis hiervan heeft Enexis Groep geconcludeerd dat een redelijke verandering van de uitgangspunten, zoals weergegeven in de gevoeligheidsanalyse hieronder, niet zal leiden tot een afwaardering van de goodwill. De gevoeligheidsanalyse heeft de volgende uitkomsten:

- Een afname van het verwachte marktaandeel, uitgedrukt in Samengestelde Output, van Enexis Netbeheer B.V. met 0,1% leidt tot een daling van de opbrengstwaarde met € 35 miljoen.
- Een vertraging van de convergentieaanname, het jaar waarin alle regionale netbeheerders even efficiënt opereren, met 1 jaar leidt tot een stijging van de opbrengstwaarde met € 8 miljoen.
- Een toename van de disconteringsvoet na belastingen met 0,1% leidt tot een daling van de opbrengstwaarde met € 198 miljoen.
- Een structurele toename van de verwachte operationele kosten met € 10 miljoen per jaar leidt tot een stijging van de opbrengstwaarde met € 13 miljoen, vanwege het verschil tussen het moment dat de kosten gemaakt worden en de vergoeding in de toekomstige tarieven.
- Een structurele toename van de verwachte investeringen met € 50 miljoen per jaar leidt tot een stijging van de opbrengstwaarde met € 41 miljoen, vanwege het verschil tussen het moment dat de kosten gemaakt worden en de vergoeding in de toekomstige tarieven.

Uit bovenstaande gevoeligheidsanalyse blijkt dat een toename van de disconteringsvoet na belastingen met 0,1% leidt tot een daling van de indirecte opbrengstwaarde met € 198 miljoen. De disconteringsvoet is echter gebaseerd op de regulatorische WACC. Het redelijk rendement dat Enexis Groep vergoed krijgt over haar efficiënte investeringen is eveneens afhankelijk van de regulatorische WACC. In bovenstaande gevoeligheidsanalyse wordt slechts rekening gehouden met een aanpassing van de disconteringsvoet en niet met een vergelijkbare toename van het redelijk rendement dat Enexis Groep ontvangt in de tarieven over haar efficiënte investeringen. Een redelijke verandering van de disconteringsvoet, als gevolg van wijzigingen in de regulatorische WACC, zal derhalve niet leiden tot een afwaardering van de goodwill.

TOEKOMSTVISIE VAN HET GASNET

Onderdeel van de Nationale Energieagenda van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat is de visie dat de energievoorziening van Nederland in 2050 CO₂-arm moet zijn. Als tussendoel is gesteld dat de gehele Nederlandse uitstoot in 2030 ten minste 49% daalt ten opzichte van 1990. Het demissionaire kabinet Rutte IV heeft via het Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' de doelstelling in de Klimaatwet verder aangescherpt naar tenminste 55% CO₂-reductie in 2030. Om dit doel ook zeker te halen, is daarbij tevens afgesproken om in het beleid te richten op een hogere opgave, wat neerkomt op circa 60% in 2030.

In 2019 zijn in het klimaatakkoord diverse maatregelen voorgesteld om deze ambitie te verwezenlijken. De bijdrage van aardgas aan het geheel van de energievoorziening wordt sterk beperkt en waar mogelijk geheel beëindigd. In de gebouwde omgeving is het afschaffen van de aansluitplicht gas voor nieuwbouw één van de eerste concrete maatregelen, vanaf 2020 wordt middels de Regionale Energie Strategieën en Gemeentelijke Transitievisies Warmte ook voor de bestaande bouw de afhankelijkheid van aardgas afgebouwd. Een potentieel risico dat hiermee gepaard zou kunnen gaan, is dat de periode dat er nog behoefte is aan gasnetten die dit aardgas transporteren korter wordt dan de huidige vastgestelde afschrijvingstermijnen.

Het klimaatakkoord onderkent echter dat het vrijwel onmogelijk is om zonder gasvormige energiedrager in de warmtevraag te voorzien. Toepassing van uitsluitend elektriciteit is technisch en economisch niet altijd een reële optie. Een warmtenet kan lang niet overal toegepast worden. Toepassing van duurzame gasvormige energiedragers – zoals waterstof geproduceerd uit duurzame elektriciteit of groen gas – in combinatie met de inzet van hybride warmtepompen is in dergelijke situaties de meest begaanbare route naar verduurzaming. De oorlog in Oekraïne en stijging van de energieprijzen hebben deze trend van elektrificatie en hybridisering versneld. Samen met collega netbeheerders in Netbeheer Nederland verband en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn routekaarten voor zowel groene waterstof en groen gas opgesteld. Een veilig en betrouwbaar gasnet blijft naar verwachting noodzakelijk – ook in een duurzame(re) energievoorziening.

Enexis Netbeheer B.V. ziet sinds april 2020 een afname van het aantal gasaansluitingen. De verwachting is dat een dalende trend is ingezet. Op de hoofdnetten wordt de komende vijf tot tien jaren nog geen significante ontwikkeling verwacht omdat wijktransities nog op gang moeten komen en gefaseerd zullen gaan verlopen. Eventuele afbouw van hoofdnetten die daaruit volgt ijlt na en is minder sterk. Want de sterk vermaasde hoofdnetten hebben naast een wijkfunctie immers ook een doortransportfunctie voor de voeding van stroomafwaarts gelegen netdelen. In voorkomende gevallen kan het zelfs zo zijn dat door het amoveren van hoofdleidingen in woonwijken die “van het aardgas afgaan” er elders in het gasnet verzwaringen en/of uitbreidingen moeten plaatsvinden. Het hogedruk gasnet functioneert als een soort “vaste constante” backbone voor het lagedruk gasnet en voeding voor de sector industrie.

Enexis Netbeheer B.V. is intensief betrokken bij de gesprekken met betrekking tot de Regionale Energiestrategieën, Transitie Visie Warmtes en proeftuinen aardgasvrije wijken. Daar vindt overleg plaats met betrokken partijen zoals provincies, gemeenten, projectontwikkelaars en woningcorporaties. Analyses van zowel het Planbureau voor de Leefomgeving als Enexis in het kader van de Transitievisies Warmte laten tevens zien dat een hybride oplossing een van de mogelijkheden is, waardoor er behoefte blijft aan een infrastructuur voor gasvormige energiedragers.

Het is dus de verwachting van Enexis dat in de CO₂-arme energievoorziening in 2050 een rol is weggelegd voor het gasnet voor de distributie van groen gas en waterstof. Vanwege de doortransportfunctie van het hoofdnet leidt een afname van het aantal gasaansluitingen daarnaast in mindere mate tot verwijdering van hoofdnetten. In de optiek van Enexis Netbeheer B.V. is het daarom niet zo dat het gaandeweg uitfaseren van aardgas ook leidt tot het op grote schaal buiten gebruik stellen van gasnetten.

Doordat het aantal gebruikers van het gasnet afneemt, maar dit naar verwachting niet leidt tot het op grote schaal buiten gebruik stellen van de gasactiva, is Enexis vanaf boekjaar 2022 voor gasactiva overgestapt op de degressieve afschrijvingsmethode. Het verbruikspatroon van de toekomstige economische voordelen die de activa in zich bergt, wordt namelijk weerspiegeld door het patroon waarin het aantal gebruikers van het gasnet afneemt. Voor meer informatie wordt verwezen naar noot 5. Afschrijvingen en buitengebruikstellingen.

Enexis ziet op dit moment geen aanleiding om de afschrijvingstermijnen van de bestaande gasnetten in te korten of tot afwaardering van de bestaande gasnetten over te gaan. Om dit risico verder te beperken is Enexis Netbeheer B.V. wel uiterst terughoudend met het nieuw aanleggen en vervangen van gasnetten wanneer alternatieve warmtevoorzieningen zoals warmtenetten of all-electric oplossingen in beeld zijn. Om de betrouwbaarheid en veiligheid van het gasnet te waarborgen, zullen de grootschalige meerjaren vervangingsprogramma's die in uitvoering zijn vanwege veroudering van netcomponenten nog tot en met 2030 op het huidige niveau blijven. Na afronding ervan zal het niveau van vervangingen in de gasnetten geleidelijk teruglopen.

In het Methodebesluit Gas voor de reguleringsperiode 2022-2026, heeft de ACM rekening gehouden met de verwachte toekomstige afname van het aantal gebruikers van het gasnet. De ACM heeft dit onder andere gedaan door voor de bepaling van de WACC over te stappen op het nominale in plaats van reële stelsel, waardoor de inflatievergoeding niet langer naar de toekomst wordt doorgeschoven. Een andere belangrijke wijziging, betreft de overstap op een degressieve afschrijvingsmethode voor gasactiva vanaf 2022. De ACM heeft gekozen voor de degressieve afschrijvingsmethode, aangezien deze methode beter past bij de verwachte toekomstige afname van het aantal gebruikers van het gasnet. Hiermee voorkomt de ACM dat – bij een lineaire afschrijvingsmethode - steeds minder gebruikers de jaarlijkse afschrijvingslasten moeten dragen. De ACM ziet geen aanleiding om de economische en technische levensduur van de gasactiva te herzien. Deze wijzigingen in het Methodebesluit Gas hebben geleid tot een hogere vaststelling van de efficiënte kosten inclusief een redelijk rendement die de regionale netbeheerders vergoed krijgen.

Enexis Groep heeft bovenstaande veronderstellingen en uitgangspunten met veel zorgvuldigheid opgesteld. De veronderstellingen en uitgangspunten over de toekomst van het gasnet zijn op dit moment echter nog met veel onzekerheden omgeven. De veronderstellingen en uitgangspunten worden in beginsel periodiek herijkt, tenzij onverwachte significante gebeurtenissen onmiddellijke aanpassing vereisen.

14. GEBRUIKSRECHT ACTIVA

Enexis Groep heeft activa met een gebruiksrecht en leaseverplichtingen opgenomen voor die leaseovereenkomsten die classificeren als lease onder IFRS 16, met uitzondering van korte termijn- en leaseovereenkomsten voor activa met een lage waarde, en de overeenkomsten die uit de beoordeling niet onder de definitie van een lease vallen onder IFRS 16.

Het gebruiksrecht voor activa heeft betrekking op afgesloten leasecontracten van bedrijfs- en personenauto's en huisvesting waarbij het gebruiksrecht wordt afgeschreven in overeenstemming met de totale verwachte contractduur.

Het verloop van de gebruiksrechten van activa over 2023 is als volgt:

€ miljoen	Huisvesting	Leaseauto's	Totaal 2023
Gebruiksrecht op 1 januari 2023	66	154	220
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2023	32	96	128
Boekwaarde 1 januari 2023	34	58	92
Investerings	4	26	30
Afschrijvingen	-8	-24	-32
Boekwaarde 31 december 2023	30	60	90
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2023	40	120	160
Aanschafwaarde op 31 december 2023	70	180	250

Het verloop van de gebruiksrechten van activa over 2022 was als volgt:

€ miljoen	Huisvesting	Leaseauto's	Totaal 2022
Gebruiksrecht op 1 januari 2022	65	137	202
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2022	24	72	96
Boekwaarde 1 januari 2022	41	65	106
Investerings	4	17	21
Desinvesteringen	-3	0	-3
Afschrijvingen	-8	-24	-32
Boekwaarde 31 december 2022	34	58	92
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2022	32	96	128
Aanschafwaarde op 31 december 2022	66	154	220

Voor de aan de gebruiksrechten van activa te relateren leaseverplichtingen wordt verwezen naar noot 22. Rentedragende verplichtingen (langlopend) en noot 28. Rentedragende verplichtingen (kortlopend).

LEASEKOSTEN

De uit het gebruiksrecht van activa voortvloeiende kosten worden als volgt gespecificeerd:

€ miljoen	Huisvesting	Leaseauto's	Totaal 2023
Afschrijvingen	8	24	32
Financiële lasten	0	1	1
Totaal	8	25	33

15. OVERIGE FINANCIËLE VASTE ACTIVA

De overige financiële vaste activa zijn als volgt samengesteld:

€ miljoen	2023	2022
Leningen en vorderingen	8	11
Totaal	8	11

Het verloop van de financiële vaste activa over 2023 is als volgt:

€ miljoen	Aan personeel verstrekte leningen	Overige leningen	Deposito's	Totaal 2023
Stand per 1 januari 2023	1	17	650	668
Nieuwe leningen	1	2	500	503
Aflossingen	-1	-7	-1.150	-1.158
Stand per 31 december 2023	1	12	0	13
Af: kortlopend deel	0	5	0	5
Totaal langlopend deel	1	7	0	8

De overige financiële vaste activa betreffen verstrekte leningen aan EDSN B.V. en aan personeel verstrekte leningen in het kader van financieringsregelingen. De gemiddelde gewogen effectieve rentevoet bedraagt 4,46% (2022: 1,6%).

De rentevoet die in rekening wordt gebracht voor de onder overige financiële vaste activa opgenomen leningen wijkt af van de marktrente ultimo 2023. Vanwege de beperkte omvang heeft de afwijking van de rente geen significant effect op de reële waarde.

De overeengekomen rente op de vermelde leningen aan EDSN B.V. is ten tijde van afsluiten volgens het 'arm's length-principe' bepaald, hetgeen resulteert in een marktconforme kredietopslag bovenop de reguliere marktrente.

In 2023 hebben trekkingen plaatsgevonden onder de rekening-courantfaciliteit met EDSN van in totaal € 2 miljoen en aflossingen van in totaal € 7 miljoen.

Per 31 december 2023 is € 5 miljoen van de in totaal € 12 miljoen aan uitstaande leningen aan EDSN als kortlopend gepresenteerd onder de overige financiële activa.

16. VOORRADEN

De voorraden worden gewaardeerd tegen de kostprijs of lagere verwachte opbrengstwaarde (in het kader van de normale bedrijfsvoering de geschatte verkoopprijs minus verkoopkosten). De kostprijs is berekend op basis van het systeem van gewogen gemiddelde kostprijzen.

De kostprijs omvat de uitgaven en direct toerekenbare kosten bij verwerving van de voorraden en het naar de bestaande locatie en in bestaande toestand brengen daarvan.

€ miljoen	2023	2022
Materialen	152	76
Voorziening incurrantheid	-2	-2
Totaal	150	74

De materialen hebben betrekking op artikelen die in voorraad worden aangehouden voor de investerings-, onderhouds-, storings- en werken voor derden-activiteiten. De voorraad aan materialen is met € 76 miljoen toegenomen ten opzichte van ultimo 2022. De toename is voornamelijk het gevolg van het strategisch ophogen van de voorraad materialen benodigd voor het uitbreiden en verzwaren van het elektriciteitsnet.

17. VORDERINGEN

€ miljoen	2023	2022
Handelsdebiteuren	68	53
Nog te ontvangen bedragen	159	139
Overige vorderingen	24	11
Voorziening voor verwacht kredietverlies	-21	-17
Totaal	230	186

De nog te ontvangen bedragen betreffen met name de maandelijkse bijraming van transportvergoedingen aan grootverbruikers en kleinverbruikers.

De ouderdom van de handelsdebiteuren zonder aftrek van de voorziening dubieuze debiteuren is per 31 december 2023 als volgt:

€ miljoen	2023							
	Handelsdebiteuren			Nog te ontvangen bedragen			Overige vorderingen	Totaal
	Verwacht kredietverlies	Bruto	Voorziening	Verwacht kredietverlies	Bruto	Voorziening	Bruto	Netto
Nog niet vervallen	2%	16	0	0,2%	159	0	24	199
0-30 dagen vervallen	3%	19	0	0,0%	0	0	0	19
31-60 dagen vervallen	15%	4	-1	0,0%	0	0	0	3
61-90 dagen vervallen	16%	4	-1	0,0%	0	0	0	3
91-365 dagen vervallen	50%	8	-4	0,0%	0	0	0	4
> 365 dagen vervallen	86%	17	-15	0,0%	0	0	0	2
Totaal		68	-21		159	0	24	230

De ouderdom van de handelsdebiteuren zonder aftrek van de voorziening dubieuze debiteuren was per 31 december 2022 als volgt:

€ miljoen	2022							
	Handelsdebiteuren			Nog te ontvangen bedragen			Overige vorderingen	Totaal
	Verwacht kredietverlies	Bruto	Voorziening	Verwacht kredietverlies	Bruto	Voorziening	Bruto	Netto
Nog niet vervallen	1%	15	0	0,1%	139	0	11	165
0-30 dagen vervallen	2%	12	0	0,0%	0	0	0	12
31-60 dagen vervallen	11%	2	0	0,0%	0	0	0	2
61-90 dagen vervallen	27%	2	-1	0,0%	0	0	0	1
91-365 dagen vervallen	52%	4	-2	0,0%	0	0	0	2
> 365 dagen vervallen	78%	18	-14	0,0%	0	0	0	4
Totaal		53	-17		139	0	11	186

18. WINSTBELASTING

De post winstbelasting bestaat uit de terug te ontvangen winstbelasting 2022. Deze teruggave is het gevolg van de gedeeltelijke verrekening van het fiscaal verlies 2023 met de vennootschapsbelasting die is betaald over het jaar 2022.

De definitieve aanslagen over de jaren tot en met 2021 zijn opgelegd. Ultimo 2023 zijn er geen onzekere belastingverplichtingen.

€ miljoen	2023	2022
Te verrekenen winstbelasting	32	0
Totaal	32	0

19. OVERIGE FINANCIËLE ACTIVA (KORTLOPEND)

€ miljoen	2023	2022
Kortlopende deposito's	0	650
Verstreckte leningen met looptijd < 1 jaar	5	7
Totaal	5	657

Het deel van de aan EDSN B.V. verstreckte leningen dat in 2024 naar verwachting zal worden afgelost, bedraagt € 5 miljoen en is verantwoord als kortlopend deel van de overige financiële activa.

20. LIQUIDE MIDDELEN

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Onder de liquide middelen worden louter de direct opeisbare liquide middelen opgenomen. Niet direct opeisbare liquide middelen worden, afhankelijk van de geldende looptijden en condities, opgenomen onder de overige financiële activa (kortlopend).

€ miljoen	2023	2022
Bank- en kassaldi	31	38
Geldmarktfondsen	96	179
Totaal	127	217

Voor een uitsplitsing van de kasstromen wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht en de toelichting hierop zoals opgenomen in noot 30. Toelichting op kasstroomoverzicht.

Enexis Holding N.V., Enexis Netbeheer B.V., Enexis Vastgoed B.V., Enexis Personeel B.V. en Enpuls B.V. hebben alle bankrekeningen in een cashpool ondergebracht bij de Rabobank. Hierbij zijn de tegoeden van Enexis Holding N.V., Enexis Vastgoed B.V., Enexis Personeel B.V. en Enpuls B.V. in de cashpool bij de Rabobank verpand ten behoeve van het krediet van Enexis Netbeheer B.V. en ten behoeve van schulden jegens elkaar.

De liquide middelen van de groepsmaatschappijen die onderdeel uitmaken van de cashpool, worden netto gerapporteerd omdat 'zero balancing' wordt toegepast. Hierbij worden automatisch de saldi van de vennootschappen op de hoofdrekening geconcentreerd of worden negatieve saldi vanaf deze hoofdrekening aangezuiverd. De liquide middelen van de groepsmaatschappijen die geen onderdeel uitmaken van de cashpool (Enpuls Projecten B.V. en Mijnwater Warmte Infra B.V.), worden niet netto gepresenteerd. Ultimo 2023 is voor deze groepsmaatschappijen sprake van positieve saldi op de bankrekeningen. De bank- en kassaldi bedragen ultimo 2023 € 31 miljoen.

Op 31 december 2023 is € 96 miljoen aan overtollige liquiditeiten in geldmarktfondsen geplaatst. De in geldmarktfondsen geplaatste overtollige liquiditeiten zijn voor Enexis Holding N.V. direct opeisbaar en kwalificeren derhalve als liquide middelen.

21. EIGEN VERMOGEN

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bedraagt driehonderd miljoen euro (€ 300.000.000) en is verdeeld in driehonderd miljoen (300.000.000) gewone aandelen van een euro (€ 1,00). Hiervan zijn 149.682.196 aandelen met een totale nominale waarde van € 149.682.196 geplaatst en volgestort.

De agioreserve betreft fiscaal erkend agio.

De voorgestelde dividenduitkering is voor 2023 gebaseerd op 50% van de winst uit gewone bedrijfsvoering na belastingen. De voorgestelde dividenduitkering wordt als exact bedrag naar rato van het aantal aandelen uitgekeerd aan de aandeelhouders. Alle gewone aandelen hebben recht op dividend. De voor 2023 voorgestelde dividenduitkering bedraagt € 0,24 per aandeel (2022: € 1,29 per aandeel). De voorgestelde dividenduitkering bedraagt € 36 miljoen; dientengevolge bedraagt de reservering ten gunste van de algemene reserve € 36 miljoen. Het voorstel voor winstbestemming is niet in de balans per 31 december 2023 verwerkt.

Het via de winst-en-verliesrekening gevormde resultaat van het boekjaar 2023 vóór belastingen betreft louter gerealiseerde resultaten. Einde 2023 bedroeg het eigen vermogen € 5.320 miljoen (2022: € 5.441 miljoen). Ultimo 2023 bedroeg het totaal eigen vermogen per aandeel € 35,55 (2022: € 36,35).

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen.

22. RENTEDRAGENDE VERPLICHTINGEN (LANGLOPEND)

€ miljoen	2023	2022
Beursgenoteerde obligatieleningen	2.484	1.984
Converteerbare hybride aandeelhouderslening	500	500
Onderhandse groene lening	0	0
Leaseverplichtingen	66	63
Totaal	3.050	2.547

Onder de langlopende rentedragende verplichtingen worden leningen opgenomen die nog langer dan een jaar aan Enexis ter beschikking staan. De bedragen voor aflossing die binnen een jaar vervallen, worden opgenomen onder de rentedragende verplichtingen (kortlopend).

Voor een nadere toelichting omtrent de rentedragende verplichtingen (langlopend) wordt verwezen naar noot 31. Financieringsbeleid en risico's financiële instrumenten.

De beursgenoteerde obligatieleningen met een looptijd > 1 jaar bedragen tezamen € 2.500 miljoen nominaal; onder aftrek van de aan deze leningen te amortiseren kosten, resteert een waarde van € 2.484 miljoen.

In juni 2023 heeft Enexis Holding N.V. een groene obligatielening van € 500 miljoen geplaatst met een couponrente van 3,625%. De obligatielening is door Enexis Holding N.V. aangewend voor investeringen in netuitbreidingen en verzekeringen die nodig zijn voor de inpassing van duurzame energie, voor automatisering van distributie, slimme meters en haar duurzame gebouwen. Voor de uitgifte van deze groene obligatie is het Green Finance Framework uit 2020 in april 2023 geactualiseerd voor relevante trends. Dit Green Finance Framework is volledige in overeenstemming met de EU Taxonomie. Dit is extern gevalideerd en bevestigd door ISS ESG. Hiermee laat Enexis zien dat het een grote bijdrage levert aan duurzaamheid en impact heeft op een duurzame samenleving. Voor meer informatie met betrekking tot de voorwaarden van de uitgegeven groene obligatielening wordt verwezen naar de Final Terms en het Green Finance Framework op de investor relations website van Enexis.

De boekwaarde van de converteerbare hybride aandeelhouderslening bedraagt per ultimo 2023 € 500 miljoen. De converteerbare hybride aandeelhouderslening is uitgegeven in 2020 in twee tranches. Tranche A is uitgegeven op 29 juli 2020 met een nominale waarde van € 422 miljoen en een rente van 2,15%. Tranche B is uitgegeven op 30 november 2020 met een nominale waarde van € 78 miljoen en een rente van 1,40%. Beide tranches hebben een maximale looptijd tot 30 november 2080. Voor beide tranches geldt een renteherijking op 30 november 2030 en daarna iedere 10 jaar. Vroegtijdige aflossing is bij iedere renteherijking óf onder overeengekomen voorwaarden mogelijk.

Enexis Holding N.V. verkrijgt het recht om de lening in aandelen om te zetten als één van de credit ratings onder Enexis' beleidsniveau (A/A2) daalt of onder "creditwatch" voor een downgrade komt te staan. Enexis Holding N.V. kan in overige gevallen, bij instemming door ten minste twee derde van de aandeelhouders, eveneens het recht verkrijgen om de lening in aandelen om te zetten. Indien Enexis Holding N.V. ervoor kiest om de lening om te zetten in aandelen (conversie) dan wordt de nominale waarde van de lening (inclusief nog te betalen rente tot dat moment) omgezet in een gelijke marktwaarde van de aandelen waarbij de marktwaarde van de aandelen door een onafhankelijke derde partij zal worden bepaald. Het conversierecht is een recht maar niet een verplichting van Enexis Holding N.V.

De converteerbare hybride aandeelhouderslening betreft een hybride financieel instrument waarbij diverse derivaten in het basiscontract besloten liggen (embedded derivaten). De embedded derivaten betreffen onder andere het voorwaardelijke recht voor Enexis om de lening te converteren naar aandelen alsmede het voorwaardelijke recht voor Enexis om de lening vervroegd af te lossen. Enexis concludeert op basis van een beoordeling van deze embedded derivaten, dat de embedded derivaten niet afgescheiden dienen te worden van het basiscontract en dat de volledige converteerbare hybride aandeelhouderslening verantwoord dient te worden als een langlopende rentedragende verplichting met waardering tegen geamortiseerde kostprijs. De inschatting van Enexis is dat op 30 november 2030 gebruik gemaakt zal worden van de mogelijkheid om de converteerbare hybride aandeelhouderslening vervroegd af te lossen. Om deze reden is bij de bepaling van de geamortiseerde kostprijs rekening gehouden met een looptijd tot 30 november 2030.

Ultimo 2023 bedraagt de leaseverplichting € 91 miljoen. Hiervan is € 25 miljoen als kortlopend deel geclassificeerd. De leaseverplichtingen zijn opgenomen op basis van de contante waarde van de resterende leasebetalingen, verdisconteerd aan de hand van de marginale rentevoet. De gewogen gemiddelde marginale rentevoet voor de leaseverplichtingen per ultimo 2023 bedraagt 1,1%. Over 2023 bedroegen de financiële lasten als gevolg van leases € 1 miljoen. De gemiddelde resterende looptijd van de uit gebruiksrecht van activa voortvloeiende verplichting bedraagt ultimo 2023 3,2 jaren. De looptijd van de leaseverplichtingen kan als volgt worden uitgesplitst:

€ miljoen	Huisvesting	Leaseauto's	Totaal 2023
< 1 jaar	6	19	25
> 1 jaar	24	42	66
Totaal	30	61	91

Het verloop van de leaseverplichting over 2023 is opgenomen in onderstaande tabel:

€ miljoen	Huisvesting	Leaseauto's	Totaal 2023
Leaseverplichting op 1 januari 2023	34	58	92
Investeringen	4	26	30
Betalingen	-8	-24	-32
Rente	0	1	1
Leaseverplichting 31 december 2023	30	61	91

Het vergelijkende overzicht over 2022 is als volgt:

€ miljoen	Huisvesting	Leaseauto's	Totaal 2022
Leaseverplichting op 1 januari 2022	41	65	106
Investerings	4	17	21
Desinvesteringen	-2	0	-2
Betalingen	-9	-24	-33
Rente	0	0	0
Leaseverplichting 31 december 2022	34	58	92

23. VOORZIENINGEN

Voorzieningen worden opgenomen voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen van een onzekere omvang of met een onzeker tijdstip als gevolg van gebeurtenissen in het verleden. Indien het effect daarvan materieel is, worden de voorzieningen bepaald door de verwachte toekomstige kasstromen contant te maken met behulp van een actuele disconteringsvoet, waarbij rekening is gehouden met de specifieke risico's die inherent zijn aan de verplichting. De berekening van de contante waarde vindt voor de personeelsgerelateerde voorzieningen plaats volgens de 'project unit credit'-methode. Actuariële resultaten worden hierbij direct in het resultaat verwerkt.

De verwachte uitgaven binnen een jaar na balansdatum worden als afzonderlijke post opgenomen onder de kortlopende verplichtingen.

De voorzieningen zijn ultimo 2023 als volgt te specificeren:

€ miljoen	Dienstitjgebonden uitkeringen	Voorziening overige personeelsgerelateerde kosten	Overige voorzieningen	Totaal 2023
Aanspraken begin boekjaar	12	4	9	25
Dotaties	2	0	1	3
Onttrekkingen	-1	0	-1	-2
Vrijval	0	-1	-8	-9
Totaal	13	3	1	17
Af: kortlopend deel	2	0	1	3
Totaal langlopend deel	11	3	0	14

Het kortlopend deel van de voorzieningen bedraagt € 3 miljoen (2022: € 4 miljoen) en is afzonderlijk opgenomen onder de kortlopende verplichtingen.

Het vergelijkend overzicht voor 2022:

€ miljoen	Dienstitjgebonden uitkeringen	Voorziening overige personeelsgerelateerde kosten	Overige voorzieningen	Totaal 2022
Aanspraken begin boekjaar	16	4	16	36
Dotaties	2	0	4	6
Onttrekkingen	-2	0	-2	-4
Vrijval	-4	0	-9	-13
Totaal	12	4	9	25
Af: kortlopend deel	1	0	3	4
Totaal langlopend deel	11	4	6	21

DIENSTTIJDGEBONDEN UITKERINGEN

Enexis kent als gevolg van cao-bepalingen diensttijdgebonden uitkeringen toe aan personeelsleden. Vanaf het moment van indiensttreding wordt voor deze diensttijdgebonden uitkeringen een voorziening gevormd op basis van het aantal verstreken dienstjaren, verwachte prijs- en salarisstijgingen, de kans op sterfte, invaliditeit en ontslag.

De belangrijkste veronderstellingen die ten grondslag liggen aan de berekening van de voorziening voor diensttijdgebonden uitkeringen zijn als volgt:

	2023	2022
Disconteringspercentages	0%-3,81%	0%-3,13%
Geschatte toekomstige jaarlijkse salarisstijgingen cao	1,5%	1,5%
Bedrijfsspecifieke jaarlijkse periodieke indexering	1,0%	1,0%
Inschatting toekomstige jaarlijkse vertrek kans	4,0%	4,0%
Opslag sociale lasten	8,3%	8,2%

VOORZIENING OVERIGE PERSONEELSGERELATEERDE KOSTEN

De voorziening heeft betrekking op verschillende personeelsgerelateerde kosten, waaronder kosten voor uitkeringen na uitdiensttreding en ontslag, ziektekosten voor oud-medewerkers, retentie en reorganisatie.

De reorganisatievoorzieningen zijn op individueel niveau berekend op basis van het brutosalaris, de duur van het dienstverband, de verwachting van de duur van het boventallig zijn en een opslag voor werkgeverslasten van 35%. Voor een deel van de voorzieningen is een inschatting gemaakt van het toekomstige verloop van de boventallige medewerkers.

OVERIGE VOORZIENINGEN

De post overige voorzieningen bestaat ultimo 2023 hoofdzakelijk uit voorzieningen voor claims en geschillen. Teneinde de juridische positie van Enexis niet te schaden, wordt geen nadere toelichting omtrent de voorzieningen voor claims en geschillen opgenomen.

24. VOORUITONTVANGEN BIJDRAGEN IN AANLEG VAN NETTEN EN AANSLUITINGEN

Vooruitontvangen bijdragen van klanten voor het maken van een aansluiting en de aanleg van het net ziet Enexis niet als separate prestatieverplichting. Dit betekent dat een voor de aansluiting ontvangen aansluitbijdrage als vooruitontvangst voor een nog te leveren prestatie beschouwd kan worden. Vanwege het causale verband van de ontvangen aansluitbijdragen met de voor de realisatie van de aansluiting gemaakte investeringsuitgaven kiest Enexis voor een timing van de omzetverantwoording van de ontvangen bijdragen op basis van de levensduur van de aansluiting.

De vooruitontvangen bijdragen bij investeringen in aanleg van netten en aansluitingen zijn als volgt te specificeren:

€ miljoen	2023	2022
Stand per 1 januari	1.158	1.066
Ontvangen in het jaar	126	123
Geamortiseerd	-34	-31
Totaal	1.250	1.158
Af: kortlopend deel in volgend boekjaar te amortiseren	35	33
Totaal langlopend deel 31 december	1.215	1.125

Het kortlopende deel van de vooruitontvangen bijdragen bedraagt € 35 miljoen (2022: € 33 miljoen) en is afzonderlijk opgenomen onder de kortlopende verplichtingen.

25. LATENTE BELASTINGEN

Latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gevormd voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen in deze jaarrekening en de waarde in de aangifte vennootschapsbelasting. Latente belastingposities worden verantwoord tegen nominale waarde. De berekening hiervan is gebaseerd op de belastingtarieven die naar verwachting van toepassing zullen zijn bij de realisatie van de tijdelijke verschillen. Het gaat hierbij om de belastingtarieven die op balansdatum zijn vastgesteld, dan wel waartoe materieel al op balansdatum is besloten.

Een latente belastingvordering wordt in de balans opgenomen, indien en voor zover het waarschijnlijk is, dat voldoende fiscale winst beschikbaar zal zijn. Saldering van latente belastingvorderingen en -verplichtingen vindt uitsluitend plaats, indien sprake is van een formeel recht tot saldering en het voornemen bestaat tot gelijktijdige verrekening van latente belastingposities. De latente belastingverplichting heeft hoofdzakelijk een langlopend karakter.

Het is onduidelijk of de regels van het Pillar Two-model aanvullende tijdelijke verschillen creëren, of het nodig is om uitgestelde belastingen opnieuw te meten voor de regels van het Pillar Two-model en welk belastingtarief moet worden gebruikt om uitgestelde belastingen te meten. De IASB heeft hierom een tijdelijke verplichte vrijstelling toegevoegd aan IAS12. Vanwege deze toevoeging zijn geen latente belastingvorderingen en -verplichtingen met betrekking tot winstbelasting op basis van 'Pillar Two model rules' verwerkt noch worden deze toegelicht

De latente belastingverplichting is hoofdzakelijk gevormd vanwege de fiscaal lagere waardering van materiële vaste activa. Waarderingsverschillen zijn ontstaan bij de aanvang van de fiscale belastingplicht (1998), een commerciële herwaardering (2009) en de mogelijkheid tot fiscaal willekeurig afschrijven in het verleden en het jaar 2023. In aanvulling hierop zijn er latente belastingposities gevormd voor de impact van IFRS 16 (leases).

De toename van de latente belastingverplichting van € 47 miljoen ten opzichte van 2022 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat in het jaar 2023 willekeurig is afgeschreven op de investeringen in de netwerken.

De latente belastingverplichting is als volgt opgebouwd:

€ miljoen	2023	2022
Latente belastingverplichting materiële vaste activa	403	352
Latente belastingverplichting gebruiksrecht activa	24	24
Latente belastingvordering leaseverplichtingen	-24	-24
Latente belastingvordering i.v.m. verrekenbare verliezen	-4	0
Totaal	399	352

Verrekenbare verliezen geleden vanaf 2013 zijn wettelijk onbeperkt in de tijd voorwaarts verrekenbaar. De latentie inzake gewaardeerde verrekenbare verliezen heeft betrekking op voorvoegingsverliezen van Mijnwater Warmte Infra B.V. geleden in de jaren 2017 tot en met 2019 (€ 2 miljoen latente belastingvordering). Verder is hierin opgenomen het niet met 2022 verrekenende deel van het fiscaal verlies 2023 van de fiscale eenheid Enexis Holding N.V.

Ultimo 2023 zijn er geen ongewaardeerde toekomstige verrekenbare fiscale verliezen

26. OVERIGE LANGLOPENDE VERPLICHTINGEN

€ miljoen	2023	2022
Vergoedingen aan personeel	1	1
Totaal	1	1

Deze verplichtingen hebben betrekking op verlofrechten van personeel.

27. HANDESSCHULDEN EN OVERIGE TE BETALEN POSTEN

€ miljoen	2023	2022
Leveranciers	167	109
Belastingen en premies sociale verzekeringen	74	36
Vergoedingen aan personeel	44	40
Overig	113	97
Totaal	398	282

De handelsschulden en overige te betalen posten zijn met name toegenomen door gestegen kosten van transportdiensten en distributieverliezen. Deze toename wordt grotendeels veroorzaakt door hogere kosten van TenneT voor transportdiensten als gevolg van tariefstijgingen.

28. RENTEDRAGENDE VERPLICHTINGEN (KORTLOPEND)

€ miljoen	2023	2022
Beursgenoteerde obligatieleningen	0	500
Onderhandse groene lening	0	2
Leaseverplichtingen	25	29
Totaal	25	531

Onder de kortlopende rentedragende verplichtingen worden leningen opgenomen die nog korter dan een jaar aan Enexis ter beschikking staan.

De obligatielening ten bedrage van € 500 miljoen en een couponrente van 1,5% is in oktober 2023 afgelost.

Het kortlopend deel van de rentedragende leaseverplichtingen ziet toe op de leasecontracten die in 2024 betaald zullen worden.

29. WINSTBELASTING

Per ultimo 2023 is er spraken van een te vorderen winstbelasting positie welke is opgenomen onder noot 18. Winstbelasting. Per ultimo 2022 was sprake van nog te betalen winstbelasting van € 11 miljoen. Dit bedrag had betrekking op het boekjaar 2022. Het eind 2022 verschuldigde bedrag aan winstbelasting is geheel voldaan in 2023.

€ miljoen	2023	2022
Nog te betalen winstbelasting	0	11
Totaal	0	11

30. TOELICHTING OP KASTROOMOVERZICHT

Ten behoeve van het geconsolideerd kasstroomoverzicht wordt onder de post netto liquide middelen het volgende opgenomen:

€ miljoen	2023	2022
Bank- en kassaldi	31	38
Geldmarktfondsen	96	179
Totaal	127	217

De belangrijkste posten in het kasstroomoverzicht worden hieronder nader gespecificeerd.

De mutatie van het netto werkkapitaal is als volgt:

€ miljoen	2023	2022
Belastingen ten laste van het resultaat (acuut)	-32	63
Betaalde/ontvangen belastingen	-11	-55
Rentebaten en -lasten in het resultaat	21	28
Betaalde en ontvangen rente	-17	-40
Werkkapitaal exclusief belastingen en rente	-9	-58
Totaal	-48	-62

Specificatie netto werkkapitaal:

€ miljoen	2023	2022	Mutatie
Voorraden	150	74	-76
Vorderingen	230	186	-44
Subtotaal	380	260	-120
Handelsschulden en overige te betalen posten	-398	-282	116
Winstbelasting	32	-11	-43
Voorzieningen (kortlopend)	-3	-4	-1
Subtotaal	-369	-297	72
Totaal	11	-37	-48

De mutaties in de netto-rentedragende schulden in 2023 zijn als volgt:

€ miljoen	Overige activa		Verplichtingen uit financieringsactiviteiten		Totaal 2023
	Netto liquide middelen	Deposito's	Rentedragende verplichtingen langlopend	Rentedragende verplichtingen kortlopend	
Stand per 1 januari	217	650	-2.547	-531	-2.211
Kasstroom ¹	-90	-650	-498	534	-704
Herrubricering van langlopend naar kortlopend	0	0	25	-25	0
Overige niet-kasstroomgenererende mutaties	0	0	-30	-3	-33
Stand per 31 december	127	0	-3.050	-25	-2.948

¹ De totale inkomende kasstroom van opgenomen leningen in 2023 bedraagt € 498 miljoen en de totale uitgaande kasstroom van in 2023 afgeloste leningen bedraagt € 534 miljoen.

De mutaties in de netto-rentedragende schulden in 2022 bedroegen:

€ miljoen	Overige activa		Verplichtingen uit financieringsactiviteiten		Totaal 2022
	Netto liquide middelen	Deposito's	Rentedragende verplichtingen langlopend	Rentedragende verplichtingen kortlopend	
Stand per 1 januari	107	100	-3.058	-331	-3.182
Kasstromen ¹	110	550	0	334	994
Herrubricering van langlopend naar kortlopend	0	0	531	-531	0
Overige niet-kasstroombegenerende mutaties	0	0	-20	-3	-23
Stand per 31 december	217	650	-2.547	-531	-2.211

¹ De totale inkomende kasstroom van opgenomen leningen in 2022 bedraagt € 2.835 miljoen en de totale uitgaande kasstroom van in 2022 afgeloste leningen bedraagt € 3.169 miljoen.

De verkoopopbrengst verkregen uit de verkoop van Fudura B.V. bestaat uit een geldbedrag van € 1.326 miljoen. De ingaande kasstroom is onder de investeringsactiviteiten verantwoord, gesaldeerd met de gemaakte verkoopkosten. De geldmiddelen waarover de beslissende zeggenschap is verloren bedragen € 3 miljoen.

31. FINANCIERINGSBELEID EN RISICO'S FINANCIËLE INSTRUMENTEN

ALGEMEEN

Het financieringsbeleid van Enexis Groep is erop gericht om de zelfstandige financiering zeker te stellen door tijdig, blijvend en voldoende toegang te realiseren tot kapitaal- en geldmarkten en tegelijk de financieringsstructuur, financieringskosten en -risico's te optimaliseren. De uitvoering van het financieringsbeleid is vastgelegd in een Treasury Statuut, met daarin opgenomen doelstellingen, taakomschrijving en mandaat van de afdeling Treasury, rapportering, risicobeheer en organisatorische en administratieve kaders ten behoeve van de financiering.

De financiering van Enexis Groep vindt plaats door het aantrekken van externe financiering door Enexis Holding N.V., welke financiering intercompany wordt doorgeleend aan de groepsmaatschappijen. In het kader van haar bedrijfsvoering is Enexis Holding N.V. blootgesteld aan een aantal risico's, zoals onder meer: marktrisico, kredietrisico, solvabiliteits-/liquiditeitsrisico en procesrisico. Het beleid is er mede op gericht om de impact van de vermelde risico's op de financiële resultaten en het vermogen te minimaliseren. Hiervoor kan Enexis Holding N.V. financiële instrumenten/derivaten inzetten.

MARKTRISICO

Marktrisico is het risico dat gelopen wordt met betrekking tot waardeveranderingen in kasstromen en financiële instrumenten als gevolg van gewijzigde markttrente, valutakoersen en marktprijzen. Enexis Holding N.V. en haar groepsmaatschappijen houden geen financiële instrumenten voor handelsdoeleinden aan.

Marktrisico bestaat uit renterisico, valutarisico en grondstofprijrisico:

Renterisico

Het renterisico bestaat enerzijds uit het risico dat de rentecomponent in de regulatorische vergoeding in de toekomst lager uitvalt. Dit heeft een drukkend effect op de inkomsten van Enexis. Tevens kan de rentevergoeding lager zijn dan de uit hoofde van bestaande leningsovereenkomsten vastgelegde rente en anderzijds uit het risico dat de te betalen rente met betrekking tot toekomstige financieringen hoger uitvalt dan de huidige markttrente. Daarnaast is er een risico dat de waarde van een financieel instrument wijzigt als gevolg van veranderingen in markttrentes.

Basis voor het renterisicobeleid is spreiding. Door spreiding in (her)financiering en looptijd van leningen, rentevaststelling en rente-typische looptijd (vast of variabel), soort lening en eventueel geografische spreiding over financieringsmarkten, wordt beschikbaarheid zeker gesteld en wordt het renterisico beperkt.

Enexis Holding N.V. heeft verder binnen het vastgestelde beleid de mogelijkheid om gebruik te maken van derivaten voor de afdekking van bepaalde risicoposities, zoals onder meer het renterisico. In 2023 heeft Enexis Holding N.V. evenals in 2022, geen gebruik gemaakt van derivaten ten behoeve van het afdekken van renterisico's en ook geen derivaten uitstaan.

Vorderingen

Enexis beperkt het renterisico op vorderingen op twee manieren:

- het afstemmen van de looptijden van de vorderingen, waaronder de financiële activa zoals kortlopende deposito's, op de liquiditeitsprognose; en
- het vooraf contractueel overeenkomen van rentepercentages met betrekking tot de financiële activa tot aan de einddatum van de afgesloten contracten. Slechts een deel van de overtollige liquide middelen kan omwille van spreiding en flexibiliteit belegd worden met een korte horizon c.q. tegen variabele rente.

Vreemd vermogen

De rentedragende leningen kennen ultimo 2023 de navolgende looptijden, rentepercentages en vervaldagen:

€ miljoen	Nominale waarde	Boekwaarde	Contractuele einddatum	Initiële looptijd (jaren)	Resterende looptijd (jaren)	Rente
Beursgenoteerde obligatielening	500	498	28 april 2026	10	2,3	0,875%
Beursgenoteerde obligatielening	500	498	2 juli 2031	12	7,5	0,750%
Beursgenoteerde groene obligatielening	500	498	17 juni 2032	12	8,5	0,625%
Beursgenoteerde groene obligatielening	500	493	14 april 2033	12	9,3	0,375%
Beursgenoteerde groene obligatielening	500	498	12 juni 2034	11	10,5	3,625%
Converteerbare hybride aandeelhouderslening (Tranche A)	422	421	30 november 2080	60	57,0	2,150%
Converteerbare hybride aandeelhouderslening (Tranche B)	78	78	30 november 2080	60	57,0	1,400%
Leaseverplichting	91	91	diversen	diversen	3,2	1,100%
Totaal per 31 december 2023	3.091	3.075				

De reële waarde van de rentedragende leningen (exclusief leaseverplichtingen) bedraagt circa € 2.685 miljoen ultimo 2023 (ultimo 2022: € 2.463 miljoen). De reële waarde is voor de obligatieleningen conform beursnotering en voor de overige leningen, waaronder de converteerbare hybride aandeelhouderslening, conform de berekeningssystematiek op basis van de Euro Utility (A) BFV rentecurve per 31 december 2023. Bij de berekening van de reële waarde van de converteerbare hybride aandeelhouderslening wordt rekening gehouden met een opslag voor het achtergestelde en illiquide karakter. De reële waarde van de rentedragende leningen is toegenomen door de in 2023 uitgegeven beursgenoteerde groene obligatielening van € 500 miljoen.

Per ultimo 2023 waren alle rentedragende leningen vastrentend.

De obligatieleningen betreffen zogenoemde level 1 financiële instrumenten. Dit houdt voor Enexis Holding N.V. in dat de reële waarde gebaseerd is op genoteerde prijzen in een actieve markt. De overige leningen, waaronder de converteerbare hybride aandeelhouderslening, betreffen zogenoemde level 2 financiële instrumenten. Dit houdt voor Enexis Holding N.V. in dat de reële waarde gebaseerd wordt op discontering van de nominale cashflows tegen uit de markt afkomstige disconteringscurves.

Valutarisico

Enexis kan geconfronteerd worden met valutarisico in geval van uitgifte van financieringsinstrumenten en het doen van inkopen in een andere valuta dan de euro. Als beleid geldt dat Enexis Holding N.V. bij uitgifte van financieringsinstrumenten in vreemde valuta het koersrisico grotendeels direct indekt.

Het totaalbedrag aan liquiditeiten, vorderingen en verplichtingen in vreemde valuta is eind 2023 minimaal, waardoor valutarisico's en gevoeligheid voor koersveranderingen niet relevant zijn. In 2023 heeft Enexis Holding N.V. evenals in 2022, geen gebruik gemaakt van derivaten ten behoeve van het afdekken van valutarisico's en ook geen derivaten ter afdekking van valutarisico's uitstaan.

Grondstofprijrisico

Enexis is met name blootgesteld aan fluctuaties van energieprijzen. Met de inkoop van energie worden netverliezen gecompenseerd. Het energie prijsrisico wordt in belangrijke mate beperkt door de prijs steeds enkele jaren vooruit vast te leggen door middel van termijnaankopen, waardoor aan het begin van het jaar de geprognosticeerde hoeveelheid fysiek reeds volledig is ingekocht.

De termijncontracten worden afgesloten voor eigen gebruik en kwalificeren daarom niet als derivaten conform IFRS 9. De termijncontracten zijn per ultimo 2023 om deze reden niet in de balans opgenomen (2022: idem). Voor een nadere toelichting op de meerjarige financiële verplichtingen uit hoofde van de termijncontracten, wordt verwezen naar noot 33. Niet uit de balans blijvende verplichtingen en activa.

Ondanks het beleid van Enexis om de energie enkele jaren vooruit in te kopen, zullen vanwege de gestegen energieprijzen de komende jaren de kosten voor distributieverliezen weliswaar dalen ten opzichte van 2023 maar naar verwachting op een hoger niveau blijven dan vóór 2022. Dit blijkt ook uit de meerjarige financiële verplichtingen voor netverliezen zoals opgenomen in noot 33. Niet uit de balans blijvende verplichtingen en activa. Aangezien regionale netbeheerders in de reguleringsmethode hun efficiënte kosten en investeringen inclusief een redelijk rendement vergoed krijgen, zal dit hogere kostenniveau van distributieverliezen eveneens leiden tot een toename van de toekomstige tarieven en daarmee netto-omzet. Om deze reden zijn de financiële gevolgen voor Enexis naar verwachting beperkt.

KREDIETRISICO

Het kredietrisico is het risico van een verlies dat ontstaat als een tegenpartij niet kan of zal voldoen aan haar verplichtingen. Het grootste deel van de activiteiten van Enexis Holding N.V. en haar groepsmaatschappijen is gereguleerd. De debiteurenrisico's in gereguleerde markten zijn lager dan die in geliberaliseerde energiemarkten. Voor alle kleinverbruikersdebiteuren inzake de te betalen netwerkvergoedingen worden de vorderingen geïnd door energieleveranciers die debiteurenrisico op de eindklanten dragen. Enexis Netbeheer B.V. heeft daarentegen wel een debiteurenrisico op de energieleveranciers.

Het maximale kredietrisico is in beginsel gelijk aan de boekwaarde van de vorderingen en vlottende activa.

Liquiditeitsoverschotten worden tegen marktconforme voorwaarden uitgezet bij financiële instellingen en fondsen die onder toezicht staan van een centrale bank of wettelijk aangewezen toezichthouder en Nederlandse landelijke of regionale netbeheerders die voldoen aan vastgelegde minimale ratingvereisten, of bij de Nederlandse overheid in door haar gegarandeerd waardepapier. Tevens wordt een risicospreiding van beleggingen nagestreefd door het hanteren van tegenpartijlimieten gekoppeld aan minimale ratingvereisten.

SOLVABILITEITS- EN LIQUIDITEITSRISICO

Solvabiliteitsrisico

Het solvabiliteitsrisico is het risico dat het eigen vermogen of het garantievermogen op lange termijn onvoldoende is om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Voor zowel Enexis Holding N.V. als Enexis Netbeheer B.V. streven we naar minimaal een A credit rating profiel (A/A2 met stable outlook). Bewaking van deze doelstelling vindt plaats op basis van het vastgestelde minimale financiële kengetal zoals opgenomen in hoofdstuk 'Kapitaalbeheer'. Dit credit rating profiel verschaft Enexis Holding N.V. een goede toegang tot de internationale kapitaalmarkten.

Liquiditeitsrisico en contractuele looptijdanalyse

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat Enexis Groep niet aan haar betalingsverplichtingen op korte termijn kan voldoen.

Enexis Holding N.V. streeft naar minimaal een "adequaat" liquiditeitsprofiel conform de geldende definities van rating agency S&P voor gereguleerde netwerkbedrijven, wat onder meer betekent dat de liquiditeitsbehoefte altijd voor een jaar vooruit gedekt moet zijn met een veiligheidsbuffer van 10%. Enexis Holding N.V. toetst haar liquiditeitsprofiel en stuurt deze op regelmatige basis bij op lange, middellange en korte termijn.

Ter afdekking van het liquiditeitsrisico heeft Enexis Holding N.V. onder meer een gecommitteerde Revolving Credit Facility (RCF) beschikbaar van € 736 miljoen (2022: € 850 miljoen) tot december 2025. Deze verlaging heeft te maken met het uitreden van een van de deelnemende banken.

In 2023 heeft Enexis Holding N.V. geen gebruik gemaakt van deze RCF, maar ze houdt deze in stand voor een eventuele onvoorziene liquiditeitsbehoefte. Voor het in stand houden van de RCF heeft Enexis Holding N.V. contractuele verplichtingen richting de participerende banken.

Deze verplichtingen liggen, naast een vergoeding voor beschikbaarheid, voornamelijk op het vlak van informatievoorziening aan de betrokken banken, en overige, voor deze faciliteiten gebruikelijke algemene convenanten als 'pari passu' en 'negative pledge'. De RCF kent geen financiële convenanten.

Aanvullend heeft Enexis in 2023 een lening afgesloten met de Europese Investeringsbank (EIB) van € 500 miljoen voor investeringen in het elektriciteitsnetwerk van Enexis. Deze investeringen zijn nodig om het net verder uit te breiden en te verzwaren. Naar verwachting zullen de investeringen die Enexis financiert met deze lening eind 2024 zijn afgerond. Enexis heeft de mogelijkheid om de komende 3 jaar te trekken onder deze faciliteit met een maximale looptijd van 13 jaar. In 2023 hebben er geen trekkingen onder deze faciliteit plaatsgevonden.

Daarnaast hebben Enexis Holding N.V., Enexis Netbeheer B.V., Enexis Vastgoed B.V., Enexis Personeel B.V. en Enpuls B.V. alle bankrekeningen in een cashpool ondergebracht.

Eind 2023 had Enexis Holding N.V. geconsolideerd per saldo een positief kassaldo van € 127 miljoen, waarvan € 96 miljoen aan overtollige liquiditeiten op geldmarktfondsen is geplaatst (ultimo 2022: per saldo € 217 miljoen positief).

Contractuele looptijdanalyse

De navolgende tabel laat de contractuele niet-verdisconteerde kasstromen zien geldend per ultimo 2023:

€ miljoen	< 1 mnd	< 3 mnd	3-12 mnd	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Rentedragende verplichtingen (langlopend)	0	0	0	533	2.533	3.066
Handelsschulden en overige te betalen posten	241	0	157	0	0	398
Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	2	4	19	0	0	25
Rente over rentedragende verplichtingen	0	0	41	154	147	342
Totaal	243	4	217	687	2.680	3.831

Ultimo 2022 bedroegen de contractuele niet-verdisconteerde kasstromen:

€ miljoen	< 1 mnd	< 3 mnd	3-12 mnd	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Rentedragende verplichtingen (langlopend)	0	0	0	532	2.031	2.563
Handelsschulden en overige te betalen posten	145	0	137	0	0	282
Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	2	5	524	0	0	531
Rente over rentedragende verplichtingen	0	0	29	86	67	182
Totaal	147	5	690	618	2.098	3.558

PROCESRISICO

Het procesrisico omvat de risico's samenhangend met de inrichting van de organisatie, de procedures en activiteiten van de Treasury-afdeling van Enexis Holding N.V. Deze risico's worden afgedekt middels een organisatorische functiescheiding tussen frontoffice en backoffice, alsmede door middel van het vastgestelde financieringsbeleid, het Treasury Statuut, het Treasury Control Framework en daaraan gerelateerde interne assessments en interne audits.

KAPITAALBEHEER

Het kapitaal dat door de onderneming beheerd wordt, omvat het door aandeelhouders gestorte aandelenkapitaal en de opgebouwde algemene reserves.

Het kapitaalbeheer van de Enexis Groep is gericht op een financieel gezonde kapitaalstructuur en het behoud van minimaal een A credit rating profiel (A/A2 met stable outlook) voor Enexis Holding N.V. en Enexis Netbeheer B.V. Dit ter ondersteuning van de continuïteit van haar bedrijfsprocessen en het kunnen realiseren van geplande investeringen.

Ter handhaving van minimaal een A credit rating profiel en een financieel gezonde kapitaalstructuur wordt een minimale waarde in de FFO / netto rente dragende schulden nagestreefd:

	Norm	Werkelijk 2023	Werkelijk 2022
FFO/netto rentedragende schulden ¹	≥ 12%	21%	32%

¹ Zie definities in hoofdstuk Begrippenlijst. Voor de ratioberekening wordt conform de berekeningswijze van S&P de converteerbare hybride aandeelhouderslening en bijbehorende rente voor 50% meegenomen als rentedragende verplichting en voor 50% meegenomen in de betaalde rente en rentelasten.

De lange termijn credit ratings afgegeven door Standard & Poor's (S&P) voor Enexis Holding N.V. en Enexis Netbeheer B.V. zijn in februari 2023 gewijzigd naar A+ met een positieve outlook (was A+ met stabiele outlook). De aanleiding van deze wijziging was dat in februari 2023 S&P de grote regionale netbeheerders de status Government Related Entities (GREs) heeft toegekend. Na balansdatum, op 7 februari 2024, zijn de lange termijn credit ratings van S&P voor Enexis Holding N.V. en Enexis Netbeheer B.V. verhoogd naar AA- met een stabiele outlook. Door Moody's wordt alleen een credit rating afgegeven voor Enexis Holding N.V. en deze bleef ongewijzigd op Aa3 met stabiele outlook.

Na de toekenning door S&P van de GRE-status heeft Enexis de minimale streefwaarde voor de ratio 'FFO/Netto rentedragende schulden' verlaagd van 16% naar 12% voor het behoud van minimaal een A credit rating profiel en een financieel gezonde kapitaalstructuur. Voor de definitie van de ratio 'FFO/Netto rentedragende schulden' wordt verwezen naar de begrippenlijst.

De korte termijn credit rating van Enexis Holding N.V. is per ultimo 2023: P-1 (Moody's) en A-1 (Standard and Poor's) en zijn ongewijzigd.

Door handhaving van een minimale credit rating profiel-doelstelling wordt ruimschoots voldaan aan wettelijke verplichtingen (Besluit financieel beheer netbeheerders) inzake vermogensverhoudingen en kredietwaardigheid, alsmede aan de financiële convenanten uit bestaande financieringsovereenkomsten.

Enexis Groep beheert haar kapitaalstructuur en past deze aan, met inachtneming van het nagestreefde minimale credit rating profiel, aan veranderende economische omstandigheden en wettelijke of regulatorische verplichtingen. Ten behoeve van het handhaven of aanpassen van de kapitaalstructuur kan Enexis Groep onder bepaalde voorwaarden haar dividendbeleid aanpassen, kapitaal uitkeren aan aandeelhouders of nieuwe aandelen uitgeven.

CONCERNFINANCIERING

Binnen Enexis Groep is sprake van concernfinanciering, hetgeen betekent dat Enexis Holding N.V. de benodigde financiering voor de gehele Enexis Groep aantrekt in de externe kapitaal- en geldmarkt, alsmede, indien noodzakelijk, gebruik maakt van, met banken overeengekomen, kredietfaciliteiten. Voorts hebben alle vennootschappen een rekening-courantverhouding met Enexis Holding N.V. zodat onderlinge vorderingen en schulden intern met elkaar kunnen worden verrekend.

De extern aangetrokken financiering wordt intercompany aan andere groepsmaatschappijen doorgeleend, via de bankrekeningen dan wel interne rekening-courantverhouding van de groepsmaatschappijen afgewikkeld en in de gezamenlijke cashpool opgenomen. Binnen de cashpool is er sprake van rente- en saldocompensatie ("Notional cashpooling"). De intercompanyleningen en de cashpoolstructuur voldoen aan de wettelijke vereisten voor de concernfinanciering van netwerkbedrijven, waarbij de netbeheerder geen zekerheden mag stellen of aansprakelijkheid op zich neemt voor de financiering van niet-gereguleerde activiteiten.

Voor de financieringscondities en de rentetarieven van intercompanyleningen wordt onderscheid gemaakt naar de geregleerde activiteiten en de niet-geregleerde activiteiten. Concernfinanciering voor geregleerde activiteiten vindt plaats op basis van gelijkwaardige condities en rentetarieven, vergeleken met de extern aangetrokken financiering door Enexis Holding N.V., ervan uitgaande dat Enexis Holding N.V. en Enexis Netbeheer B.V., als netbeheerder met de geregleerde activiteiten, beide een gelijke kredietwaardigheid/credit rating profiel hebben. Concernfinanciering voor niet-geregleerde activiteiten vindt plaats tegen condities en rentetarieven op at arm's length-basis, hetgeen resulteert in een marktconforme kredietopslag bovenop de reguliere marktrente overeenkomend met het ingeschatte kredietrisico van de betreffende vennootschap.

Financiering van deelnemingen vindt eveneens plaats vanuit Enexis Holding N.V. tegen at arm's length-condities en een per deelneming vastgestelde, marktconforme kredietopslag bovenop de reguliere marktrente.

Voor de rentetarieven binnen de gezamenlijke cashpool wordt eveneens onderscheid gemaakt naar gereguleerde en niet-gereguleerde activiteiten, door de inrichting van 2 sub-cashpools. De sub-cashpool gereguleerd omvat de bankrekeningen van Enexis Netbeheer B.V. en de rentetoerekening is gebaseerd op het met de bank overeengekomen rekening-couranttarief. De sub-cashpool niet-gereguleerd omvat de bankrekeningen van de overige groepsmaatschappijen inclusief Enexis Holding N.V., waarbij een marktconforme kredietopslag geldt boven op het banktarief.

De voordelen van de concernfinanciering worden toegerekend aan Enexis Holding N.V. en Enexis Netbeheer B.V.

32. INFORMATIE VERBODEN PARTIJEN

Transacties met verbonden partijen vinden plaats tegen marktconforme prijzen en voorwaarden. Vorderingen en schulden ultimo boekjaar worden afgewikkeld tegen contante betalingen. Er zijn geen garanties ontvangen dan wel afgegeven betreffende de vorderingen en schulden van verbonden partijen. De waardecorrectie in verband met oninbaarheid is nihil.

In 2023 onderscheidde Enexis Holding N.V. als verbonden partijen de aandeelhouders, de daaraan gelieerde entiteiten, deelnemingen en topfunctionarissen. De aandelen van Enexis Holding N.V. worden gehouden door provincies en gemeenten.

Met de grootaandeelhouders (belang > 20%) hebben gedurende het jaar 2023, anders dan uit hoofde van reguliere activiteiten, geen inkooptransacties plaatsgevonden. Ultimo 2023 bedroeg het totaalbedrag aan schulden nihil.

De door de aandeelhouders verstrekte aandeelhoudersleningen bedroegen per ultimo 2023 € 500 miljoen (2022: € 500 miljoen). De over deze leningen betaalde rentevergoedingen bedroegen in 2023 € 10 miljoen (2022: € 10 miljoen). De aan aandeelhouders betaalde dividenduitkering bedroeg € 193 miljoen (2022: € 100 miljoen).

Met aan aandeelhouders gelieerde entiteiten hebben geen transacties plaatsgevonden anders dan uit hoofde van reguliere bedrijfsactiviteiten.

Met eigen deelnemingen en participaties heeft voor € 1 miljoen (2022: € 2 miljoen) aan verkooptransacties en voor € 45 miljoen (2022: € 37 miljoen) aan inkooptransacties plaatsgevonden.

Ultimo 2023 bedroeg het totaalbedrag aan schulden aan eigen deelnemingen en overige participaties bedraagt € 1,6 miljoen (2022: nihil).

De door Enexis Holding N.V. aan deelnemingen verstrekte leningen bedroegen per ultimo 2023 € 12 miljoen (2022: € 17 miljoen). De door deelnemingen aan Enexis Holding N.V. verstrekte leningen bedroegen per ultimo 2023 nihil (2022: idem).

Het ontvangen dividend van deelnemingen bedroeg in 2023 nihil (2022: idem).

De topfunctionarissen betreffen de leden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen. Transacties met topfunctionarissen hebben louter betrekking op beloningen. Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 34. Beloning bestuur en toezicht.

De niet in de consolidatie van Enexis Holding N.V. betrokken deelnemingen van Enexis Holding N.V. of de aan haar gelieerde entiteiten zijn hieronder weergegeven.

	Statutaire zetel	Aandeel Enexis Holding N.V. 31 december 2023	Aandeel Enexis Holding N.V. 31 december 2022	Onderdeel van
ZEBRA Gasnetwerk B.V. ¹	Bergen op Zoom	0%	67%	Enexis Netbeheer B.V.
Energie Data Services Nederland B.V.	Arnhem	23%	23%	Enexis Netbeheer B.V.
Beheerder Afsprakenstelsel B.V.	Poeldijk	16%	16%	Enexis Netbeheer B.V.

¹ ZEBRA Gasnetwerk B.V. betreft een joint venture waarvan de boekwaarde per ultimo 2022 nihil was. De entiteit is in 2023 geliquideerd. In 2022 werd deze deelneming niet in de consolidatie betrokken omdat er geen sprake was van beslissende zeggenschap (besluitvorming met meerderheid van 75%).

33. NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN EN ACTIVA

MEERJARIGE FINANCIËLE VERPLICHTINGEN

Ultimo 2023 bedragen de meerjarige financiële verplichtingen € 477 miljoen (2022: € 581 miljoen). Met betrekking tot de inkopen heeft Enexis raamcontracten afgesloten met leveranciers, waarbij de verwachte afname van materialen en diensten in 2024 geraamd wordt op circa € 1,4 miljard.

€ miljoen	2023			2022		
	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar
Serviceovereenkomsten	16	0	0	14	0	0
ICT	35	47	7	36	51	10
Netverlies ¹	140	176	21	317	142	0
Investerings- en financieringsverplichting ²	30	5	0	7	4	0
Totaal	221	228	28	374	197	10

¹ In 2021 had Enexis voor de gehele huidige reguleringsperiode de benodigde hoeveelheid gas en elektriciteit om netverliezen te compenseren al grotendeels ingekocht. Ultimo 2023 is de geprognosticeerde behoefte voor 2024 100% ingedeekt. De geprognosticeerde behoefte in de jaren 2025 en 2026 is voor elektriciteit voor ruim 71%, respectievelijk voor gas ruim 89% ingekocht.

² In de korte termijn investerings- en financieringsverplichting is een verplichting opgenomen inzake de getekende koopovereenkomst voor de levering van het hoofdkantoorpand in 's-Hertogenbosch. De levering zal plaatsvinden in juli 2024, tot die tijd geldt de huidige huurovereenkomst. Enexis heeft in 2023 reeds een waarborgsom betaald, het restant van de koopsom dient te worden voldaan in 2024. De contante waarde van de koopsom bedraagt € 20 miljoen.

GERECHTELIJKE PROCEDURES EN JURIDISCHE GESCHILLEN

Ultimo 2023 was Enexis Holding N.V. inclusief haar groepsmaatschappijen betrokken bij verschillende rechtszaken en juridische geschillen. Op basis van financieel risico zijn met betrekking tot de ontvangen claims daar waar nodig voorzieningen getroffen of zijn verplichtingen verwerkt in de jaarrekening.

AFGEGEVEN GARANTIES

Enexis Holding N.V. heeft middels haar groepsmaatschappijen Enexis Netbeheer B.V., Enexis Personeel B.V., Enexis Vastgoed B.V. en Enpuls B.V. in totaal voor € 6 miljoen garanties afgegeven ten behoeve van derden (2022: € 6 miljoen).

Bij de verkooptransactie van Fudura B.V. in het derde kwartaal van 2022 zijn aan koper Lion Bidco B.V. garanties afgegeven. Het betreft Titel garanties, fiscale garanties en waarborgen die zijn ontstaan in de periode voorafgaande aan de verkoop. De aansprakelijkheid van deze garanties is gelimiteerd tot maximaal 7 jaar na de transactiedatum. De potentiële schending van garanties is verzekerd, waardoor de maximale aansprakelijkheid van Enexis bij schending van de garanties nihil is.

Bij de verkooptransactie van Ziut in 2017 zijn aan SPIE garanties afgegeven. Het betreft Titel garanties, fiscale garanties en waarborgen die zijn ontstaan in de periode voorafgaande aan de verkoop, waarbij aansprakelijkheid tot maximaal 7 jaar na transactiedatum is gelimiteerd en waarbij tevens drempelbedragen zijn overeengekomen.

34. BELONING BESTUUR EN TOEZICHT

WNT-VERANTWOORDING

De Wet Normering Topinkomens (WNT) is van toepassing op naamloze en besloten vennootschappen die zijn aangewezen als netbeheerder. De WNT is dus van toepassing op Enexis Netbeheer B.V. en niet op Enexis Holding N.V. Voor een nadere toelichting omtrent de bezoldiging van de raad van bestuur en raad van commissarissen wordt verwezen naar het remuneratieverslag van de raad van commissarissen op pagina 116 van het bestuursverslag van Enexis Holding N.V.

In de jaarrekening van Enexis Netbeheer B.V. zal de wettelijk verplichte WNT-verantwoording opgenomen worden die toeziet op de bezoldiging van de topfunctionarissen voor hun werkzaamheden voor Enexis Netbeheer B.V. Daarnaast zal een nadere toelichting omtrent de bezoldiging van de raad van bestuur en raad van commissarissen worden opgenomen in het hoofdstuk 'Corporate Governance' van het jaarverslag van Enexis Netbeheer B.V.

In deze noot van de jaarrekening van Enexis Holding N.V. wordt de totale beloning van de raad van bestuur en raad van commissarissen van Enexis Holding N.V. opgenomen die zij ontvangen voor hun werkzaamheden voor Enexis Groep teneinde invulling te geven aan de vereisten uit IFRS en Titel 9 Boek 2 BW.

BELONING RAAD VAN BESTUUR EN RAAD VAN COMMISSARISSEN

De beloning van de raad van bestuur bedroeg in 2023 € 1,01 miljoen (2022: € 0,89 miljoen)^[1]. De beloning van de raad van commissarissen bedroeg in 2023 € 0,11 miljoen (2022: € 0,12 miljoen).

In onderstaande tabel is een nadere specificatie opgenomen van de beloning van de raad van bestuur van Enexis Holding N.V. Een dergelijke specificatie is niet opgenomen voor de raad van commissarissen, aangezien de volledige vergoeding toeziet op de categorie 'Periodieke beloningen'.

€ miljoen	2023	2022
Periodieke beloningen	0,90	0,78
Pensioenlasten en andere beloningen op termijn	0,11	0,11
Totaal	1,01	0,89

¹ Bij de beloning van de raad van bestuur en raad van commissarissen zoals opgenomen in noot 34. Beloning bestuur en toezicht is uitgegaan van de kosten die toe te rekenen zijn aan het boekjaar. Daarbij wordt vermeld dat er geen leningen, voorschotten en garanties zijn verstrekt aan de leden van de raad van bestuur en de leden van de raad van commissarissen. Ook is er geen sprake geweest van openstaande bedragen, afgewaardeerde bedragen, bedragen waarvan wordt afgezien, noch van aflossingen gedurende het boekjaar. Er hebben geen op aandelen gebaseerde betalingen plaatsgevonden. De totale beloning van de raad van bestuur is in 2023 hoger dan in 2022. Dit is te verklaren doordat er in 2023 een extra lid aan de raad van bestuur is toegevoegd (mevrouw Kaashoek).

35. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Na balansdatum, op 7 februari 2024, zijn de lange termijn credit ratings van S&P voor Enexis Holding N.V. en Enexis Netbeheer B.V. verhoogd naar AA- met een stabiele outlook.

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die impact hebben op deze jaarrekening.

Enkelvoudige jaarrekening 2023

ENKELVOUDIGE WINST-EN-VERLIESREKENING

€ miljoen	Noot	2023	2022
Resultaat deelnemingen in groepsmaatschappijen	36	31	1.302
Overige bedrijfskosten	37	0	0
Bedrijfsresultaat		31	1.302
Financiële baten	38	95	36
Financiële lasten	38	41	34
Financiële baten en lasten		54	2
Resultaat vóór belastingen		85	1.304
Belastingen	39	-13	-4
Resultaat na belastingen		72	1.300

ENKELVOUDIGE BALANS

(VOOR VOORSTEL WINSTBESTEMMING)

€ miljoen	Noot	31 december 2023	31 december 2022
Activa			
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	40	4.485	4.547
Overige financiële vaste activa	41	3.040	2.534
Vaste activa		7.525	7.081
Vorderingen	42	1.082	852
Winstbelasting	43	32	-
Overige financiële activa (kortlopend)	44	6	658
Liquide middelen	45	120	216
Vlottende activa		1.240	1.726
Totaal activa		8.765	8.807

€ miljoen	Noot	31 december 2023	31 december 2022
Passiva			
Geplaatst en gestort aandelenkapitaal		150	150
Agioreserve		2.436	2.436
Algemene reserve		2.662	1.555
Resultaat van het boekjaar		72	1.300
Eigen vermogen	46	5.320	5.441
Latente belastingen	47	399	352
Voorzieningen		399	352
Rentedragende verplichtingen (langlopend)	48	2.984	2.484
Langlopende verplichtingen		2.984	2.484
Handelsschulden en overige te betalen posten	49	62	17
Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	50	0	502
Winstbelasting	51	0	11
Kortlopende verplichtingen		62	530
Totaal passiva		8.765	8.807

Toelichtingen op de enkelvoudige jaarrekening

GRONDSLAGEN VOOR DE FINANCIËLE VERSLAGGEVING

De enkelvoudige jaarrekening van Enexis Holding N.V. is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. De gebruikte waarderingsgrondslagen zijn dezelfde als die gebruikt worden voor de geconsolideerde jaarrekening volgens de bepalingen van artikel 2:362 lid 8 BW, waarbij investeringen in groepsmaatschappijen worden verantwoord op basis van de equity-methode van de activa.

De enkelvoudige jaarrekening van Enexis Holding N.V. bevat de enkelvoudige winst-en-verliesrekening, het enkelvoudig overzicht van het totaalresultaat en de enkelvoudige balans. De toelichtingen bij de in de enkelvoudige jaarrekening opgenomen financiële overzichten maken integraal deel uit van de enkelvoudige jaarrekening van Enexis Holding N.V.

Enexis Holding N.V. is een naamloze vennootschap. Van de aandelen van Enexis wordt ca. 76% gehouden door vijf Nederlandse provincies en ca. 24% door 85 gemeenten.

De waardering van de in de consolidatie betrokken partijen vindt plaats volgens de equity-methode die is gebaseerd op de grondslagen van de geconsolideerde jaarrekening. Hierbij wordt het economisch belang aanvankelijk gewaardeerd tegen kostprijs, waarbij de boekwaarde na eerste opname wordt verhoogd of verlaagd met het aandeel in het resultaat. Ontvangen dividenden worden op de boekwaarde in mindering gebracht.

De functionele valuta van Enexis Holding N.V. is de euro. Alle bedragen zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen in miljoenen euro's. Voor de grondslagen verwijzen wij naar de grondslagen voor de financiële verslaggeving van de geconsolideerde jaarrekening.

Noten bij de enkelvoudige jaarrekening

36. RESULTAAT DEELNEMINGEN IN GROEPSMAATSCHAPPIJEN

€ miljoen	2023	2022
Enexis Netbeheer B.V.	14	152
Fudura B.V.	0	1.135
Enexis Vastgoed B.V.	0	0
Enexis Personeel B.V.	18	16
Enpuls B.V.	-1	-1
Totaal	31	1.302

Enexis Personeel B.V. en Enexis Vastgoed B.V. zijn volledig dienstbaar voor de andere binnen Enexis Groep opererende entiteiten op grond waarvan een volledige kostenverrekening plaatsvindt.

Het resultaat over 2022 bestond uit het resultaat van Fudura B.V. tot de overnamedatum en het verkoopresultaat.

37. OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN

€ miljoen	2023	2022
Overige bedrijfskosten	0	0
Totaal	0	0

38. FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

De rentebaten en -lasten worden op basis van tijdsevenredigheid toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben, onder toepassing van de effectieve rentemethode. Aan investeringsprojecten waarvan de geschatte looptijd langer dan 12 maanden is, wordt bouwrente toegerekend.

€ miljoen	2023	2022
Rentebaten	95	36
Totaal financiële baten	95	36
Overige rentelasten	41	34
Totaal financiële lasten	41	34
Totaal, per saldo baten	54	2

De financiële baten en lasten nemen toe door voornamelijk een hogere rentebate over een toegenomen rekening-courantverhouding met voornamelijk Enexis Netbeheer B.V. en door de gestegen rente op overtollige liquiditeiten in geldmarktfondsen, deposito's en bankrekeningen. Deze toename wordt deels opgeheven door een stijging van de financiële lasten. In juni 2023 is een groene obligatielening van nominaal € 500 miljoen uitgegeven met een rente van 3,625%, terwijl aflossing van een beursgenoteerde obligatielening van nominaal € 500 miljoen met een rente van 1,5% in oktober 2023 heeft plaatsgevonden.

39. BELASTINGEN

Belastingen worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening, behalve voor zover zij betrekking hebben op posten die rechtstreeks zijn opgenomen in het eigen vermogen.

De belasting over het resultaat van de verslagperiode omvat de over de verslagperiode verschuldigde winstbelasting, uitgestelde winstbelasting en de correcties voorgaande jaren. Hierop is gecorrigeerd de vennootschapsbelasting die door Enexis Holding N.V. binnen de fiscale eenheid wordt doorberekend aan de groepsvennootschappen die zijn opgenomen in de fiscale eenheid. De vennootschapsbelasting wordt vereffend met de onderliggende groepsmaatschappijen op basis van commerciële resultaten, rekening houdende met de fiscaal geldende vrijstellingen en niet-afrekbare bedragen.

€ miljoen	2023	2022
Winstbelasting	13	4
Totaal winstbelasting	13	4

De winstbelasting over 2023 bedraagt € 13 miljoen. De winstbelasting over 2022 bedroeg € 4 miljoen. Het verschil tussen deze jaren wordt grotendeels verklaard door een stijging van het reguliere resultaat (toename in het resultaat van de financieringsactiviteiten).

De effectieve belastingdruk voor Enexis Holding N.V. in 2023 bedraagt 13,11% (2022: 0,3%). Dit is lager dan de effectieve belastingdruk voor de gehele groep in 2023 17,73% (zie toelichting in noot 11. Belastingen van de geconsolideerde jaarrekening). Het verschil wordt veroorzaakt door vereffening van belastingen met groepsmaatschappijen. De effectieve belastingdruk voor Enexis Holding N.V. werd in 2022 in grote mate beïnvloed door het, fiscaal vrijgestelde, verkoopresultaat op de aandelen Fudura B.V.

40. DEELNEMINGEN IN GROEPSMAATSCHAPPIJEN

€ miljoen	2023	2022
Enexis Netbeheer B.V.	4.428	4.490
Enexis Vastgoed B.V.	14	14
Enexis Personeel B.V.	17	16
Enpuls B.V.	26	27
Saldo per 31 december	4.485	4.547

Het verloop van de deelnemingen in groepsmaatschappijen is als volgt:

€ miljoen	2023	2022
Stand per 1 januari	4.547	4.663
Resultaten over het jaar	31	189
Door verkoop afgestoten	0	-196
Ontvangen dividenden	-93	-109
Saldo per 31 december	4.485	4.547

Voor de specificatie van de resultaten over 2023 wordt verwezen naar noot 36. Resultaat deelnemingen in groepsmaatschappijen. In 2023 is in totaal € 93 miljoen aan dividend over 2022 van Enexis Netbeheer B.V. en Enexis Personeel B.V. ontvangen. In 2023 heeft geen kapitaalstorting plaatsgevonden (2022: nihil).

De boekwaarde (inclusief intercompany posities) van de in 2022 verkochte deelneming Fudura B.V. bedroeg op overnamedatum € 196 miljoen.

Voor verdere informatie over de deelnemingen in groepsmaatschappijen wordt verwezen naar noot 54. Deelnemingen en joint arrangements.

41. OVERIGE FINANCIËLE VASTE ACTIVA

In de geconsolideerde jaarrekening worden te verwachten kredietverliezen inzake leningen en vorderingen op geconsolideerde deelnemingen geëlimineerd. Voor de enkelvoudige jaarrekening geldt dat voor leningen aan en vorderingen op geconsolideerde deelnemingen een verwacht kredietverlies in mindering wordt gebracht op de verstrekte leningen en vorderingen. Bij de waardering van de deelneming volgens de vermogensmutatiemethode wordt de deelneming beschouwd als een samenstel van activa en passiva en niet als een ondeelbaar actief. Het effect van te verwachten kredietverliezen ('expected credit loss') op leningen en vorderingen op de deelnemingen wordt eveneens geëlimineerd.

€ miljoen	2023	2022
Leningen aan groepsmaatschappijen	3.034	2.524
Leningen aan participaties	6	10
Totaal	3.040	2.534

De voorwaarden zoals gesteld in de huidige financiering vereisen dat er geen contractuele noch een structurele achterstelling van bestaande leningen ten opzichte van nieuwe externe financiering ontstaat. Om 'structural subordination' te voorkomen wordt externe financiering aangegaan door Enexis Holding N.V. Vanuit deze vennootschap worden de voor de bedrijfsvoering of investeringen in de energienetten benodigde middelen doorgeleend aan Enexis Netbeheer B.V. in een back-to-back-lening onder gelijke condities.

Voor de relevante condities wordt verwezen naar noot 31. Financieringsbeleid en risico's financiële instrumenten.

De leningen aan groepsmaatschappijen zijn gestegen met € 510 miljoen. Deze stijging wordt hoofdzakelijk veroorzaakt vanwege het doorlenen door Enexis Holding N.V. aan Enexis Netbeheer B.V. van de in 2023 uitgegeven groene obligatielening met een nominale waarde van € 500 miljoen en een trekking in 2023 van € 10 miljoen door Mijwater Warmte Infra B.V. onder de rekening-courantfaciliteit met Enexis Holding N.V.

De verstrekte leningen aan participaties zien toe op de trekkingen door EDSN B.V. onder de rekening-courantfaciliteit met Enexis Holding N.V.

De reële waarde van de leningen aan groepsmaatschappijen (inclusief kortlopend deel) bedraagt ultimo 2023 € 2.734 miljoen (2022: € 2.005 miljoen).

De mutaties van de overige financiële vaste activa, inclusief het kortlopende deel hiervan, is als volgt:

€ miljoen	Leningen aan groepsmaatschappijen	Leningen aan participaties	Deposito's	Totaal 2023
Stand per 1 januari 2023	2.525	17	650	3.192
Nieuwe leningen	510	2	500	1.012
Aflossingen	-1	-8	-1.150	-1.159
Amortisatie	1	0	-	1
Stand per 31 december 2023	3.035	11	0	3.046
Af: kortlopend deel	1	5	0	6
Totaal langlopend deel	3.034	6	0	3.040

42. VORDERINGEN

€ miljoen	2023	2022
Vorderingen op groepsmaatschappijen	1.072	841
Te vorderen rente op groepsmaatschappijen	10	9
Overige vorderingen	0	2
Totaal	1.082	852

De vorderingen op groepsmaatschappijen hebben met name betrekking op de rekening-courantpositie ontstaan vanuit concernfinanciering en de afwikkeling van de af te dragen omzetbelasting en vennootschapsbelasting.

De te vorderen rente op groepsmaatschappijen heeft betrekking op de van Enexis Netbeheer B.V. en overige groepsmaatschappijen te ontvangen rentevergoeding.

43. WINSTBELASTING

Voor een toelichting op deze post wordt verwezen naar de noten 11. Belastingen en 18. Winstbelasting van de geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V.

€ miljoen	2023	2022
Te verrekenen winstbelasting	32	0
Totaal	32	0

44. OVERIGE FINANCIËLE ACTIVA (KORTLOPEND)

€ miljoen	2023	2022
Verstreckte leningen aan groepsmaatschappijen	1	1
Verstreckte leningen aan participaties	5	7
Kortlopende deposito's	0	650
Totaal	6	658

De verstreckte leningen aan groepsmaatschappijen hebben betrekking op het kortlopend deel van de aan Enexis Vastgoed B.V. verstreckte leningen.

De verstreckte leningen aan participaties zien toe op het kortlopend deel van de trekkingen door EDSN B.V. onder de rekening-courantfaciliteit met Enexis Holding N.V.

45. LIQUIDE MIDDELEN

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen reële waarde, normaliter gelijk aan de nominale waarde. Onder de liquide middelen worden louter de direct opeisbare liquide middelen opgenomen. Niet direct opeisbare liquide middelen worden, afhankelijk van de geldende looptijden en condities, opgenomen onder de overige financiële activa (kortlopend).

€ miljoen	2023	2022
Bank- en kassaldi	24	37
Geldmarktfondsen	96	179
Totaal	120	216

46. EIGEN VERMOGEN

Er is geen wettelijke reserve opgenomen voor het cumulatief resultaat uit minderheidsdeelnemingen omdat dit resultaat, voor zover niet uitgekeerd, nihil is. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar noot 21. Eigen vermogen.

47. LATENTE BELASTINGEN

Omdat door Enexis Holding N.V. met groepsvennootschappen op basis van het commerciële resultaat de winstbelasting wordt afgerekend, wordt de latente belastingpositie op het niveau van Enexis Holding gepresenteerd. Bij wijzigingen in de groepssamenstelling worden latente belastingposities verrekend tussen Enexis Holding N.V. en de betrokken groepsmaatschappij(en).

Belastingen worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening, behalve voor zover zij betrekking hebben op posten die rechtstreeks zijn opgenomen in het eigen vermogen.

De latente belastingverplichting is als volgt opgebouwd:

€ miljoen	2023	2022
Latente belastingverplichting materiële vaste activa	403	352
Latente belastingverplichting gebruiksrecht activa	24	24
Latente belastingvordering leaseverplichtingen	-24	-24
Latente belastingvordering verrekenbare verliezen	-4	0
Totaal	399	352

48. RENTEDRAGENDE VERPLICHTINGEN (LANGLOPEND)

Onder de langlopende rentedragende verplichtingen worden leningen opgenomen die nog langer dan een jaar aan Enexis ter beschikking staan.

€ miljoen	2023	2022
Beursgenoteerde obligatieleningen	2.484	1.984
Converteerbare hybride aandeelhouderslening	500	500
Totaal	2.984	2.484

De rentedragende verplichtingen (langlopend) zijn als volgt te specificeren naar resterende looptijd en rentepercentages:

Bedragen in miljoenen euro's	Rente	Resterende looptijd (jaren)	2023		2022	
			1-5 jaar	> 5 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar
Beursgenoteerde obligatielening	0,875%	2,3	498	0	497	0
Beursgenoteerde obligatielening	0,750%	7,5	0	497	0	497
Beursgenoteerde groene obligatielening	0,625%	8,5	0	498	0	498
Beursgenoteerde groene obligatielening	0,375%	9,3	0	493	0	492
Beursgenoteerde groene obligatielening	3,625%	10,4	0	498	0	0
Converteerbare hybride aandeelhouderslening (Tranche A)	2,150%	57,0	0	422	0	422
Converteerbare hybride aandeelhouderslening (Tranche B)	1,400%	57,0	0	78	0	78
Totaal			498	2.486	497	1.987

De rentedragende verplichtingen (langlopend) bedragen tezamen € 3.000 miljoen nominaal; onder aftrek van de aan deze leningen gerelateerde te amortiseren kosten, resteert een waarde van € 2.984 miljoen.

De reële waarde van de rentedragende verplichtingen (langlopend) bedraagt circa € 2.685 miljoen ultimo 2023 (ultimo 2022: € 1.965 miljoen).

49. HANDELSCHULDEN EN OVERIGE TE BETALEN POSTEN

€ miljoen	2023	2022
Te betalen rentekosten	19	10
Belastingen en premies sociale verzekeringen	43	7
Totaal	62	17

De te betalen rentekosten betreffen de per ultimo jaar te betalen rentevergoedingen op de rentedragende verplichtingen.

50. RENTEDRAGENDE VERPLICHTINGEN (KORTLOPEND)

€ miljoen	2023	2022
Beursgenoteerde obligatieleningen	0	500
Onderhandse groene lening	0	2
Totaal	0	502

Onder de kortlopende rentedragende verplichtingen worden leningen opgenomen die nog korter dan een jaar ter beschikking staan. De bedragen voor aflossing die binnen een jaar vervallen, worden opgenomen onder de rentedragende verplichtingen (kortlopend).

De obligatielening ten bedrage van € 500 miljoen en een couponrente van 1,5% is in oktober 2023 afgelost.

51. WINSTBELASTING

De post winstbelasting bestaat uit de verschuldigde winstbelasting verminderd met de op voorlopige aanslagen betaalde bedragen.

Voor een toelichting op deze post wordt verwezen naar de noten 11. Belastingen en 29. Winstbelasting van de geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V.

€ miljoen	2023	2022
Nog te betalen winstbelasting	0	11
Totaal	0	11

52. INFORMATIE VERBONDEN PARTIJEN

Transacties met verbonden partijen vinden plaats tegen marktconforme prijzen en voorwaarden. Vorderingen en schulden ultimo boekjaar worden normaal gesproken afgewikkeld tegen contante betalingen. Er zijn geen garanties ontvangen dan wel afgegeven betreffende de vorderingen en schulden van verbonden partijen. De waardecorrectie in verband met oninbaarheid is nihil.

Door aandeelhouders verstrekte aandeelhoudersleningen zijn per ultimo 2023 € 500 miljoen (2022: € 500 miljoen). De over de aandeelhoudersleningen betaalde rentevergoedingen bedroegen in 2023 € 10 miljoen (2022: € 10 miljoen). De aan aandeelhouders betaalde dividenuitkering bedroeg € 193 miljoen (2022: € 100 miljoen).

De aan groepsmaatschappijen verstrekte leningen bedroegen per ultimo 2023 € 3.035 miljoen (2022: € 2.525 miljoen). De ontvangen rente over de aan groepsmaatschappijen verstrekte leningen bedroeg € 24 (2022: € 34). De aan participaties verstrekte leningen bedroegen per ultimo 2023 € 11 miljoen (2022: € 17 miljoen).

53. BELONING BESTUUR EN TOEZICHT

BELONING RAAD VAN BESTUUR

Voor nadere toelichting wordt verwezen naar noot 34. Beloning bestuur en toezicht van de geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V.

BELONING RAAD VAN COMMISSARISSEN

Voor nadere toelichting wordt verwezen naar noot 34. Beloning bestuur en toezicht van de geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V.

54. DEELNEMINGEN EN JOINT ARRANGEMENTS

DEELNEMINGEN

De waardering van economische belangen die niet in de consolidatie worden betrokken, vindt plaats op basis van de equity-methode gebaseerd op de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van Enexis Holding N.V. Volgens deze methode wordt het economisch belang aanvankelijk op kostprijs gewaardeerd, waarbij de boekwaarde na eerste opname wordt verhoogd of verlaagd met het aandeel van Enexis Holding N.V. in het resultaat. Ontvangen dividenden worden op de boekwaarde in mindering gebracht.

Bij een deelnemingswaarde van nihil worden verliezen op deelnemingen verwerkt tot het bedrag van de netto-investering in de deelneming. In deze netto-investering zijn ook leningen begrepen die aan deelnemingen zijn verstrekt, voor zover deze feitelijk deel uitmaken van de netto-investering. Voor het aandeel in verdere verliezen wordt uitsluitend een voorziening opgenomen indien en voor zover op grond van juridische verplichtingen wordt ingestaan voor de schulden van de deelneming.

Bij mogelijke impairment van deelnemingen wordt verwezen naar de verwerkingswijze zoals opgenomen in de paragraaf 'Bijzondere waardeverminderingen' in de 'Grondslagen voor de financiële verslaggeving'.

JOINT ARRANGEMENTS

De financiële gegevens van entiteiten die als joint arrangement kwalificeren worden onderscheiden in joint ventures en joint operations, afhankelijk van de wettelijke en contractuele rechten en plichten die iedere investeerder heeft bedongen. De bestaande contractuele overeenkomsten kwalificeren als joint ventures. Joint ventures zijn entiteiten waarin Enexis, tezamen met één of meer andere investeerders, gezamenlijke zeggenschap heeft. Deze worden gewaardeerd op basis van de equity-methode.

Groepsmaatschappijen	Statutaire zetel	Aandeel Enexis Holding N.V.	Aandeel Enexis Holding N.V.	onderdeel van	403-verklaring
		31 december 2023	31 december 2022		
Enexis Netbeheer B.V.	's-Hertogenbosch	100%	100%	Enexis Holding N.V.	Nee
Enexis Personeel B.V.	's-Hertogenbosch	100%	100%	Enexis Holding N.V.	Ja
Enpuls B.V.	's-Hertogenbosch	100%	100%	Enexis Holding N.V.	Ja
Fudura B.V. ¹	Zwolle	0%	0%	Enexis Holding N.V.	Nee
Enexis Vastgoed B.V.	's-Hertogenbosch	100%	100%	Enexis Holding N.V.	Ja
Enpuls Projecten B.V.	's-Hertogenbosch	100%	100%	Enpuls B.V.	Nee
Mijnwater Warmte Infra B.V.	Heerlen	100%	100%	Enpuls Projecten B.V.	Nee
Overige deelnemingen en joint ventures (geen beslissende zeggenschap)					
ZEBRA Gasnetwerk B.V. ²	Bergen op Zoom	0%	67%	Enexis Netbeheer B.V.	Nee
Energie Data Services Nederland B.V.	Baarn	23%	23%	Enexis Netbeheer B.V.	Nee
Beheerder Afsprakenstelsel B.V.	Poeldijk	16%	16%	Enexis Netbeheer B.V.	Nee

¹ Enexis Holding N.V. heeft in 2022 de beslissende zeggenschap over Fudura B.V. verloren als gevolg van de verkoop van alle aandelen van Fudura B.V.

² ZEBRA Gasnetwerk B.V. betreft een joint venture waarvan de boekwaarde per ultimo 2022 nihil was. De entiteit is in 2023 geliquideerd. In 2022 werd deze deelneming niet in de consolidatie betrokken omdat er geen sprake was van beslissende zeggenschap (besluitvorming met meerderheid van 75%).

55. WINSTBESTEMMING

Overeenkomstig de statuten staat de winst, voor zover die niet wordt gereserveerd, ter vrije beschikking van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (artikel 36.2). Aanvullend op deze statutaire bepalingen is met de aandeelhouders overeengekomen dat het uit te keren dividend vanaf 2023 maximaal 50% van de nettowinst uit gewone bedrijfsvoering zal bedragen, onder de voorwaarde dat deze uitkering er niet toe leidt dat Enexis binnen vijf jaar haar A rating profiel kan verliezen.

De voorgestelde dividenduitkering is voor 2023 gebaseerd op 50% van de winst uit gewone bedrijfsvoering na belastingen van € 72 miljoen en wordt als exact bedrag naar rato van het aantal aandelen uitgekeerd aan de aandeelhouders. De voor 2023 voorgestelde dividenduitkering bedraagt € 0,24 per aandeel (2022: € 1,29 per aandeel). Het voorstel voor winstbestemming is niet in de balans per 31 december 2023 verwerkt.

Het voorstel van de bestemming van het resultaat over 2023 is als volgt:

€ miljoen	2023	2022
Resultaat	72	1.300
Reservering ten gunste van de algemene reserve	-36	-1.107
Voorgestelde dividenduitkering	36	193

56. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die impact hebben op deze jaarrekening.

Verklaring van de accountant

GECOMBINEERDE CONTROLEVERKLARING EN ASSURANCE-RAPPORT VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de aandeelhouders en raad van commissarissen van Enexis Holding N.V.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG 2023 OPGENOMEN JAARREKENING EN NIET-FINANCIËLE INFORMATIE **Ons oordeel over de jaarrekening**

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2023 van Enexis Holding N.V. te 's-Hertogenbosch (hierna 'Enexis' of 'de onderneming') gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Enexis per 31 december 2023 en van het resultaat en de kasstromen over 2023 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals goedgekeurd binnen de Europese Unie (EU-IFRSs) en met Titel 9 Boek 2 BW.
- geeft de in dit jaarverslag opgenomen enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Enexis per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde balans per 31 december 2023
- de volgende overzichten over 2023: de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat, het geconsolideerd kasstroomoverzicht en het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen.
- de toelichting met informatie van materieel belang over de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit:

- de enkelvoudige balans per 31 december 2023
- de enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2023
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Onze conclusie over de niet-financiële informatie

Wij hebben een assurance-opdracht met beperkte mate van zekerheid uitgevoerd op de in het jaarverslag van Enexis opgenomen niet-financiële informatie over 2023.

Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden en de verkregen assurance-informatie hebben wij geen reden om te veronderstellen dat de niet-financiële informatie geen, in alle van materieel belang zijnde aspecten, getrouwe weergave geeft van:

- het beleid ten aanzien van niet-financiële informatie;
- de bedrijfsvoering, gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied in 2023;

in overeenstemming met de van toepassing zijnde criteria zoals toegelicht in de sectie 'Criteria niet-financiële informatie'.

De niet-financiële informatie is opgenomen in de volgende onderdelen van het jaarverslag:

- 2023 in cijfers;
- Voorwoord raad van bestuur;
- Over Enexis met uitzondering van het onderdeel "Onze bijdrage aan de Sustainable Development Goals";
- Samen naar een toekomstbestendig energiesysteem;
- Werken aan ruimte op het energienet;
- Transparant communiceren over wat wel kan;
- Samen veilig werken en elkaar versterken;
- Duurzame impact maken;
- Aanvullende informatie met uitzondering van de onderdelen "Subtargets sustainable development goals, Statutaire regeling ten aanzien van winstbestemming, EU-bekendmaking niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit".

De basis voor ons oordeel over de jaarrekening en onze conclusie over de niet-financiële informatie

Wij hebben onze controle van de jaarrekening en onze assurance-opdracht met een beperkte mate van zekerheid met betrekking tot de niet-financiële informatie verricht volgens het Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en de Nederlandse Standaard 3810N "Assurance-opdrachten inzake duurzaamheidsverslaggeving". Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie *Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening en de assurance-opdracht over de niet-financiële informatie*.

Wij zijn onafhankelijk van Enexis zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Dit houdt onder meer in dat wij geen activiteiten ondernemen die conflicterend kunnen zijn met onze onafhankelijke assurance-opdrachten. Daarnaast hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel over de jaarrekening en onze conclusie over de niet-financiële informatie

Criteria niet-financiële informatie

De toegepaste criteria voor het opstellen van de niet-financiële informatie zijn de GRI Sustainability Reporting Standards (GRI Standaarden) en de aanvullend toegepaste criteria zoals toegelicht in paragraaf "Over dit verslag" van het jaarverslag.

De niet-financiële informatie is opgesteld in overeenstemming met ('in accordance with') de GRI Standaarden. De toegepaste GRI Standaarden zijn opgenomen in de GRI Content index zoals toegelicht in paragraaf "GRI-index" van het jaarverslag.

De vergelijkbaarheid van de niet-financiële informatie tussen entiteiten onderling en in de tijd kan beïnvloed worden door het ontbreken van geüniformeerde praktijken ter beoordeling en meting van deze informatie. Dit biedt de mogelijkheid verscheidene, acceptabele meettechnieken toe te passen. Daarom dient de niet-financiële informatie gelezen en begrepen te worden samen met de toegepaste criteria.

Beperkingen in de reikwijdte van onze assurance-opdracht van de niet-financiële informatie

In de niet-financiële informatie is toekomstgerichte informatie opgenomen in de vorm van ambities, strategie, plannen, verwachtingen en schattingen. Toekomstgerichte informatie heeft betrekking op gebeurtenissen en acties die zich nog niet hebben voorgedaan en zich wellicht ook nooit zullen voordoen. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van deze toekomstgerichte informatie.

In de paragraaf 'We meten onze impact' zijn de berekeningen van de niet-financiële impact in euro's (hierna: de niet-financiële impact) veelal uitgevoerd aan de hand van veronderstellingen en met gebruikmaking van bronnen van externe partijen. De veronderstellingen en bronnen zijn toegelicht in de paragraaf 'Belangrijkste criteria voor impactmeten' en verder uitgewerkt in het "Verantwoordingsdocument Impactanalyse Enexis Holding N.V.", zoals beschikbaar op de website van Enexis. Wij hebben beoordeeld dat deze veronderstellingen en externe bronnen plausibel en passend zijn, maar ten aanzien van de inhoud van deze veronderstellingen en externe bronnen hebben wij geen werkzaamheden verricht.

De verwijzingen naar externe bronnen of websites in de niet-financiële informatie maken geen onderdeel uit van de niet-financiële informatie binnen de reikwijdte van onze assurance-opdracht. Wij verstrekken daarom geen zekerheid over deze informatie.

Onze conclusie is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheden.

INFORMATIE TER ONDERSTEUNING VAN ONS OORDEEL OVER DE JAARREKENING

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in de onderneming

Enexis Holding N.V. staat aan het hoofd van een groep ondernemingen, waaronder Enexis Netbeheer B.V., dat het elektriciteits- en gasnetwerk beheert in de provincies Groningen, Drenthe, Overijssel, Noord-Brabant en Limburg. Enexis verzorgt de aanleg, het onderhoud, het beheer en de ontwikkeling van deze distributienetwerken en daaraan verwante activiteiten. Dit zijn de wettelijk vastgelegde taken voor een netbeheerder waarop toezicht wordt uitgeoefend door de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM). De opbrengsten van Enexis komen vrijwel uitsluitend voort uit de uitoefening van deze wettelijke taken. Enexis speelt een belangrijke rol in de energietransitie.

Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan een aantal onderwerpen op basis van de activiteiten van de groep en onze risicoanalyse. Hiervoor verwijzen wij naar de kernpunten van onze controle.

Wij hebben de materialiteit bepaald en de risico's geïdentificeerd en ingeschat dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€78 miljoen (2022: €71 miljoen)
Toegepaste benchmark	0,75% van de totale activa per 31 december 2023
Nadere toelichting	Wij hebben de totale activa als grondslag genomen vanwege de typologie van Enexis en het reguleringsmodel waarin de ontvangen vergoedingen en operationele kasstromen grotendeels afhankelijk zijn van de activabasis. Wij overwegen dat om die reden de totale activa een belangrijk kengetal is voor gebruikers van de jaarrekening.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven €3,5 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

Enexis staat aan het hoofd van een groep van entiteiten. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de significante groepsonderdelen Enexis Holding N.V. en Enexis Netbeheer B.V. Op de financiële informatie van de overige groepsonderdelen hebben we op groepsniveau, onder meer, cijferanalyses uitgevoerd om onze inschatting, dat deze onderdelen geen significante risico's op materiële fouten bevatten, te bevestigen.

In totaal vertegenwoordigen bovengenoemde werkzaamheden 98% van de totale activa en 95% van de netto-omzet van de groep.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een regionale netbeheerder. Wij hebben in het opdrachtteam specialisten opgenomen op het gebied van IT audit, duurzaamheid en fiscaliteit.

Onze aandacht voor klimaatrisico's en de energietransitie

Klimaatverandering en de energietransitie bepalen in belangrijke mate de maatschappelijke agenda. Zaken als CO₂-reductie hebben een impact op de financiële verslaggeving, omdat deze onder meer risico's meebrengen voor de bedrijfsvoering, de waardering van activa en voorzieningen of de houdbaarheid van het bedrijfsmodel en toegang tot financiële markten van bedrijven met een grotere CO₂ voetafdruk.

De raad van bestuur heeft de toezeggingen en verplichtingen samengevat, en rapporteert in sectie 'over Enexis' van het bestuursverslag hoe de onderneming omgaat met klimaat-gerelateerde en milieurisico's, de plannen met betrekking tot klimaat-gerelateerde risico's en de effecten van de energietransitie.

Als onderdeel van onze controle van de jaarrekening, hebben wij geëvalueerd in hoeverre bij schattingen en belangrijke veronderstellingen Enexis rekening houdt met klimaatrisico's en de mogelijke effecten van de energietransitie en met de toezeggingen en feitelijke verplichtingen op dit gebied. Verder hebben wij het bestuursverslag gelezen en overwogen of er een inconsistentie van materieel belang is tussen de jaarrekening en de niet-financiële informatie in het jaarverslag.

De impact van de energietransitie komt onder meer tot uiting in de toename van de investeringen in het elektriciteitsnetwerk en de daarvoor benodigde financiering. Verder verwijzen wij naar het kernpunt van onze controle 'De waardering van de materiële vaste activa gerelateerd aan het gasnetwerk'.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van alle wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de onderneming en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop de raad van bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van commissarissen toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar paragraaf 'risicobeheersing' van het jaarverslag, waarin de raad van bestuur zijn (fraude)risicoanalyse heeft opgenomen.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragswijzer en het compliance protocol voor medewerkers, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Het risico dat de raad van bestuur maatregelen van interne beheersing doorbreekt

Risico	<p>Wij houden rekening met het risico dat het management interne beheersmaatregelen kan doorbreken, aangezien dit risico in alle ondernemingen aanwezig is.</p> <p>Wij hebben er in dat kader bijzonder aandacht voor gehad of er vanuit de regulering waaraan de regionale netbeheerders onderhevig zijn specifieke prikkels zijn ten aanzien van de verantwoording van omzet, lasten en/of investeringen en/of er mogelijke indicaties zijn voor een bijzondere waardeverandering van de activa.</p> <p>Uit onze analyse volgt dat wij geen frauderisico hebben geïdentificeerd ten aanzien van de opbrengstenverantwoording, in aanvulling op het risico dat het de raad van bestuur maatregelen van interne beheersmaatregelen doorbreekt.</p>
Onze controleaanpak	<p>Wij hebben onder meer schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, zoals toegelicht in 'schattingen en veronderstellingen' (onderdeel van toelichting 2.4) in de jaarrekening.</p> <p>Ook hebben wij data analyse gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen, en de zakelijke beweegredenen (of het ontbreken daarvan) van bijzondere transacties te beoordelen, waaronder die met verbonden partijen.</p> <p>Wij hebben specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiliging in de IT -systemen en de mogelijkheid dat hierdoor functiescheidingen worden doorbroken.</p>

Het risico dat Enexis de van toepassing zijnde wet- en regelgeving bij het aanbesteden van werk (bewust dan wel onbewust) niet naleeft.

Risico	<p>Wij zijn uitgegaan van de veronderstelling dat er bij aanbestedingen risico's bestaan inzake het bewust dan wel onbewust niet naleven van wet- en regelgeving door (medewerkers van) Enexis.</p>
Onze controleaanpak	<p>Wij beschrijven in het gelijknamige kernpunt van onze controle de controlewerkzaamheden om in te spelen op de veronderstelde risico's bij aanbestedingen.</p>

Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van de raad van bestuur, de interne auditdienst, afdeling juridische zaken, compliance afdeling en de raad van commissarissen.

Uit de door ons geïdentificeerde frauderisico's, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben passende controlewerkzaamheden verricht inzake de naleving van de bepalingen van de relevante wet- en regelgeving die van directe invloed zijn op de verantwoorde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. Daarnaast hebben wij de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening, op basis van onze ervaring in de sector, door afstemming met de raad van bestuur, het lezen van notulen, het kennismaken van rapporten van de interne auditdienst en compliance afdeling en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

Wij hebben inlichtingen ingewonnen bij de intern juridisch adviseur en kennis genomen van correspondentie met de toezichthouder en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Zoals toegelicht in het onderdeel 'grondslagen voor de financiële verslaggeving' van de jaarrekening, is de jaarrekening opgemaakt op basis van de continuïteitsveronderstelling. Bij het opmaken van de jaarrekening heeft de raad van bestuur een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de onderneming om haar continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor de voorzienbare toekomst.

Wij hebben de specifieke beoordeling met de raad van bestuur besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van de raad van bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle relevante gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële onzekerheden ten aanzien van de continuïteit geïdentificeerd. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Het kernpunt 'Schattingswijziging: Degressief afschrijven gasactiva' van onze controle in voorgaand boekjaar beschouwen wij niet langer als kernpunt van deze controle, aangezien het een schattingswijziging in 2022 betrof. Het kernpunt 'De waardering van de materiële vaste activa gerelateerd aan het gasnetwerk' is hieraan gerelateerd en deze sluit aan op de maatschappelijke ontwikkelingen gedurende 2023 hieromtrent. Tevens is de 'Verwerking van de verkoop van Fudura' niet langer onderkend als kernpunt aangezien dit betrekking had op een eenmalige transactie in 2022.

Wij hebben dit jaar het risico dat Enexis bij het aanbesteden van werk de van toepassing zijnde wet- en regelgeving (bewust dan wel onbewust) niet naleeft, aangemerkt als kernpunt van onze controle.

Het risico dat Enexis de van toepassing zijnde wet- en regelgeving bij het aanbesteden van werk (bewust dan wel onbewust) niet naleeft

Risico	<p>Enexis investeert veel in het elektriciteitsnetwerk vanwege de energietransitie. Door de grote omvang van de investeringen, de maatschappelijke druk om de energietransitie snel te realiseren, en de complexiteit die kan optreden bij de inkoop in relatie tot de van toepassing zijnde regels, onderkennen wij het risico dat Enexis de van toepassing zijnde wet- en regelgeving bij het aanbesteden van werk (bewust dan wel onbewust) niet naleeft.</p>
Onze controleaanpak	<p>Wij hebben kennisgenomen van het beleid om corruptie of omkoping van medewerkers te voorkomen, het systeem van overleg met en toezicht op leveranciers en eventueel opgelegde maatregelen, zoals beschreven in het bestuursverslag onder 'Samen veilig werken en elkaar versterken' en in de aanvullende informatie bij het jaarverslag onder 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen – ketenverantwoordelijkheid en mensenrechten'.</p> <p>Als onderdeel van onze evaluatie van het risico hebben wij de onder meer de volgende werkzaamheden verricht:</p> <ul style="list-style-type: none">• Middels het interviewen van medewerkers en management hebben wij inzicht verkregen in het proces en de gevoeligheden daarin;• Wij hebben inzicht verkregen in de interne beheersing met betrekking tot het aanbestedingsproces en onderzocht in hoeverre gedrags- en cultuurelementen ondersteunend zijn aan de interne beheersmaatregelen;• Wij hebben kennis genomen van de interne rapportages rondom aanbestedingen waaronder de Business Score Card Inkoop 2023;• Wij hebben kennis genomen van organisatiebrede rapportages waarin wij verwachten dat door medewerkers waargenomen onregelmatigheden ten aanzien van aanbestedingen worden gerapporteerd indien van toepassing. Voorbeelden hiervan zijn de kwartaalrapportages van Internal Audit, de 'State of the risk' rapportage en interne bevestigingen (letters of representation). <p>Voorts hebben wij specifieke gegevensgerichte werkzaamheden verricht om een inschatting te maken of het risico dat niet wordt voldaan aan van toepassing zijnde wet- en regelgeving zich heeft gematerialiseerd. Deze werkzaamheden zijn als volgt:</p> <ul style="list-style-type: none">• Wij hebben dossiercontroles verricht om vast te stellen dat inkopen hebben plaatsgevonden in overeenstemming met de van toepassing zijnde aanbestedingswet- en regelgeving;• Wij hebben middels data-analyse onderzocht of er sprake is van transacties met derden boven specifieke drempelwaarden waarvoor ten onrechte geen aanbestedingstraject is gevolgd;• Door middel van een deelwaarneming hebben wij inzicht verkregen dat inkopen zijn afgewikkeld conform de contractuele afspraken tussen Enexis en leveranciers;• Door middel van het toepassen van data-analyse hebben wij inzicht verkregen in de mate waarin betalingen naar en ontvangsten van gelden plaatsvinden gerelateerd aan verbonden partijen van Enexis en/of van haar bestuurders;• Wij hebben door middel van het toepassen van data-analyse inzicht verkregen of er geldtransacties hebben plaatsgevonden met landen met een verhoogd corruptierisico en/of met gesanctioneerde landen.
Belangrijke observaties	<p>Uit de door ons uitgevoerde werkzaamheden volgen geen specifieke aanwijzingen voor overtreding of vermoede overtreding van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving bij het aanbesteden van werk in 2023 met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.</p>

De waardering van de materiële vaste activa gerelateerd aan het gasnetwerk

<p>Risico</p>	<p>Wij verwijzen naar de sectie 'Toekomstvisie van het gasnet' in toelichting 13. op de geconsolideerde jaarrekening. Onderdeel van de Nationale Energieagenda van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat is de visie dat de energievoorziening van Nederland in 2050 CO₂-arm moet zijn. Hierdoor verwacht de onderneming dat tot 2050 de energietransitie leidt tot een steeds grotere afname van het gasverbruik en het aantal gebruikers van het gasnetwerk.</p> <p>Met ingang van boekjaar 2022 past Enexis voor de materiële vaste activa gerelateerd aan het gasnetwerk (hierna: de gasactiva) een degressieve afschrijvingsmethode toe. De waardering van de gasactiva is onderhevig aan aannames en veronderstellingen waaronder de resterende economische levensduur, de inschatting van het toekomstig verbruik van de gasactiva en de restwaarde. Wij verwijzen naar toelichting 12. Materiële vaste activa en toelichting 5. Afschrijvingen en buitengebruikstellingen in de geconsolideerde jaarrekening.</p> <p>Wij onderkennen het risico dat de waardering van de gasactiva neerwaarts moet worden bijgesteld ingevolge onvoorziene ontwikkelingen in de energietransitie, waaronder een sneller dan verwachte afname van het aantal gasaansluitingen.</p> <p>De boekwaarde van de gasactiva in de jaarrekening van Enexis bedraagt € 3.029 miljoen per balansdatum, oftewel 29% van het balanstotaal en betreft hiermee een materiële post in de jaarrekening.</p>
<p>Onze controleaanpak</p>	<p>Onze werkzaamheden bestonden onder andere uit het evalueren of de door Enexis gehanteerde grondslagen voor de waardering van de materiële activa gerelateerd aan het gasnetwerk in overeenstemming zijn met IAS 16 'Materiële vaste activa' en IAS 36 'Bijzondere waardevermindering van activa en of deze grondslagen en de gehanteerde modellen en veronderstellingen bij de bepaling van de waardering en het identificeren van een mogelijk bijzonder waardeverminderverslies consistent zijn toegepast. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van de relevante interne beheersingsmaatregelen in het proces van het opmaken van de jaarrekening gerelateerd aan de waardering van materiële vaste activa.</p> <p>Wij hebben onder andere de volgende controlewerkzaamheden verricht, specifiek gericht op het identificeren van een bijzondere waardevermindering:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het onderzoeken of de in 2022 door Enexis uitgevoerde analyse naar het benuttingspatroon van het gasnetwerk nog steeds passend en geschikt is rekening houdend met de voortgang van de energietransitie; • het onderzoeken of er (verwachte) wijzigingen in het reguleringsmodel zijn die gevolgen hebben voor de terugverdien capaciteit van het gasnetwerk; • het onderzoeken of sprake is van onvoorziene ontwikkelingen in de energietransitie, waaronder een sneller dan verwachte afname van het aantal gasaansluitingen; • het uitvoeren van een 'look back' analyse waarin de gerealiseerde afname van het aantal gasaansluitingen in 2023 wordt afgezet tegen de verwachte afname hiervan in de door Enexis in 2022 uitgevoerde analyse. Hiermee vormen wij ons een beeld van de kwaliteit van de door het management gemaakte schatting; • het evalueren van de presentatie en toelichtingen in de jaarrekening ten aanzien van de toekomstvisie van de gasactiva en de impact op de waardering van de gasactiva per jaareinde.
<p>Belangrijke observaties</p>	<p>Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden, kunnen wij ons verenigen met de inschatting van de raad van bestuur dat er in 2023 geen indicatie was voor een bijzondere waardevermindering van de materiële vaste activa gerelateerd aan het gasnetwerk.</p>

INFORMATIE TER ONDERSTEUNING VAN ONZE CONCLUSIE OVER DE NIET-FINANCIËLE INFORMATIE

Wij hebben onze werkzaamheden bepaald in het kader van onze assurance-opdracht met beperkte zekerheid op de niet-financiële informatie als geheel en bij het vormen van onze conclusie hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van onze conclusie en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke conclusie.

Ons inzicht in de onderneming

Als startpunt van onze assurance-opdracht hebben wij een omgevingsanalyse uitgevoerd en inzicht verkregen in de relevante maatschappelijke thema's en kwesties en de kenmerken van Enexis. Als regionaal netwerkbedrijf stelt de energietransitie en het klaarmaken van de infrastructuur voor meer duurzame energie Enexis voor een aantal uitdagingen. Wij hebben bijzondere aandacht in onze assurance-opdracht besteed aan een aantal onderwerpen op basis van de activiteiten van Enexis en onze identificatie van gebieden in de niet-financiële informatie waar het waarschijnlijk is dat misleidende of onevenwichtige informatie of een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude of van fouten zich zal voordoen. Hiervoor verwijzen wij naar het kernpunt van onze assurance-opdracht met beperkte zekerheid.

Na het bepalen van de materialiteit en het identificeren van gebieden in de niet-financiële informatie waar het waarschijnlijk is dat misleidende of onevenwichtige informatie of een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude of van fouten zich zal voordoen, bepalen wij onze werkzaamheden gericht op het beoordelen van de plausibiliteit van de niet-financiële informatie in reactie op onze risico-inschatting. Bij fraude is het risico dat de niet-financiële informatie misleidend of onevenwichtig is of dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten.

De kernpunten van onze assurance-opdracht

In de kernpunten van onze assurance-opdracht beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze assurance-opdracht over de niet-financiële informatie. Het kernpunt van onze assurance-opdracht hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormt geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Het kernpunt 'De rapportering van de waarde van duurzame impact in euro's' van onze assurance-opdracht voorgaand boekjaar beschouwen wij niet langer als een kernpunt, aangezien Enexis inmiddels ervaring heeft met deze materie en haar methodologie consistent heeft toegepast.

De impact van de energietransitie op de niet-financiële informatie

Risico	<p>In onze beoordeling onderkennen wij het risico dat de toelichtingen in het jaarverslag onvoldoende inzicht bieden in de gevolgen van de energietransitie voor Enexis. Door de maatschappelijke druk om de energietransitie snel te realiseren identificeren wij een aanvullend risico dat het bestuur (de uitkomsten van) genomen acties positiever formuleert dan hetgeen is gerealiseerd.</p> <p>De toelichting inzake de impact van de energietransitie is in het bestuursverslag opgenomen in de onderdelen 'over Enexis', 'samen naar een toekomstbestendig energiesysteem' en 'duurzaam impact maken'.</p> <p>Vanwege de veelomvattende impact van de energietransitie op de bedrijfsvoering van Enexis, en de relevantie hiervan voor de stakeholders, onderkennen wij dit als een kernpunt in onze assurance-opdracht met beperkte zekerheid van de niet-financiële informatie.</p>
Onze aanpak	<p>Onze beoordeling ten aanzien van de impact van de energietransitie en de gevolgen voor de niet-financiële informatie bestonden onder andere uit:</p> <ul style="list-style-type: none">• Het interviewen van leden van de raad van bestuur ten aanzien van de impact van de energietransitie op de bedrijfsvoering.• Het verkrijgen van inzicht in de rapporteringsprocessen die relevant zijn voor de niet-financiële informatie.• Het evalueren of de publieke uitingen die zijn gepubliceerd op de website van Enexis ten aanzien van de impact van de energietransitie consistent zijn met de niet-financiële informatie.• Het beoordelen of de teksten aangaande de energietransitie in het jaarverslag onderling consistent zijn.• Het kritisch beoordelen of de teksten aangaande de (uitkomsten van genomen) acties in het kader van de energietransitie een redelijke weergave zijn van de realiteit.• Op basis van onze kennis van de sector en het publieke debat aangaande de energietransitie in het algemeen en de rol van netbeheerders hierin in het bijzonder, beoordelen wij of Enexis volledig en transparant communiceert in niet-financiële informatie over de meest relevante onderwerpen dit kader;• Het kritisch beoordelen dat ontwikkelingen die het gevolg zijn van de energietransitie leiden tot kritische prestatie indicatoren, en dat Enexis over deze indicatoren transparant communiceert in de niet-financiële informatie;• Het beoordelen van de niet-financiële informatie ten aanzien van toekomstige investeringen die nodig zijn in het kader van de energietransitie.• Het evalueren of relevante recente informatie omtrent de energietransitie is meegenomen in de niet-financiële informatie.• Het kennismaken van de geactualiseerde lange termijn financiële doorrekening, waarin onder meer de effecten van de methodebesluiten elektriciteit en gas zijn verwerkt.• Het beoordelen van de niet-financiële informatie ten aanzien van milieu en klimaat, waaronder de CO₂ voetafdruk.
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen reden om te veronderstellen dat de impact van de energietransitie op Enexis niet toereikend is omschreven in de niet-financiële informatie.</p>

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening, de niet-financiële informatie en onze gecombineerde controleverklaring en assurance-rapport daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

VERKLARING BETREFFENDE OVERIGE DOOR WET- OF REGELGEVING GESTELDE VEREISTEN

Benoeming

Wij zijn door de raad van commissarissen op 18 november 2020 benoemd als accountant van Enexis Holding N.V. vanaf de controle van het boekjaar 2021 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten geleverd als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE JAARREKENING EN DE NIET-FINANCIËLE INFORMATIE

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening en de niet-financiële informatie

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRSs en met Titel 9 Boek 2 BW en voor het opstellen en getrouw weergeven van de niet-financiële informatie in overeenstemming met de criteria zoals toegelicht in de sectie 'Criteria niet-financiële informatie', inclusief het identificeren van belanghebbenden en het bepalen van materiële onderwerpen. De raad van bestuur is ook verantwoordelijk voor het selecteren en toepassen van deze criteria en voor het bepalen dat deze criteria toereikend zijn voor de gerechtvaardigde informatiebehoefte van belanghebbenden, rekening houdend met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving met betrekking tot verslaggeving. De door de raad van bestuur gemaakte keuzes ten aanzien van de reikwijdte van de niet-financiële informatie en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in onderdeel "Over dit verslag" van het jaarverslag.

De raad van bestuur is ook verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en het opstellen van de niet-financiële informatie mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de onderneming te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving en op het rapportageproces over de niet-financiële informatie van de onderneming.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening en de assurance-opdracht over de niet-financiële informatie

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht en een beoordelingsopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel en conclusie.

Onze controle van de jaarrekening is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Onze assurance-opdracht is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid om de plausibiliteit van de niet-financiële informatie vast te stellen. De werkzaamheden variëren in aard en timing van, en zijn ook geringer in omvang, dan die bij een assurance-opdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij een assurance-opdracht met een beperkte mate van zekerheid is daarom ook aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij een assurance-opdracht met een redelijke mate van zekerheid.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening of de niet-financiële informatie nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controle- en beoordelingswerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel en onze conclusie.

Wij passen de Nadere voorschriften kwaliteitssystemen (NVKS) toe. Op grond daarvan beschikken wij over een samenhangend stelsel van kwaliteitsmanagement inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van ethische voorschriften, professionele standaarden en andere relevante wet- en regelgeving.

Wij hebben deze accountantscontrole van de jaarrekening professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel over de jaarrekening' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderneming.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen

De sectie 'Informatie ter ondersteuning van onze conclusie over de niet-financiële informatie' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor onze conclusie. Onze assurance-opdracht bestond verder onder andere uit:

- het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de relevante maatschappelijke thema's en kwesties en de kenmerken van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de toegepaste criteria, de consistente toepassing hiervan en de toelichtingen die daarover in de niet-financiële informatie staan. Dit omvat het evalueren van de materialiteitsanalyse van de onderneming en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur;
- het via het inwinnen van inlichtingen op hoofdlijnen inzicht verwerven van de interne beheersingsomgeving, de rapporteringsprocessen, de informatiesystemen en het risico-inschattingsproces van de onderneming relevant voor het opstellen van niet-financiële informatie, zonder het verwerven van assurance-informatie over de implementatie of het toetsen van de effectiviteit van interne beheersingsmaatregelen;
- het identificeren van gebieden in de niet-financiële informatie waar het waarschijnlijk is dat misleidende of onevenwichtige informatie of een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude of van fouten zich zal voordoen. Het bepalen en uitvoeren van verdere werkzaamheden is gericht op het beoordelen van de plausibiliteit van de niet-financiële informatie in reactie op onze risico-inschatting. Deze werkzaamheden bestonden onder meer uit:
 - het inwinnen van inlichtingen bij de raad van bestuur op groepsniveau verantwoordelijk voor de duurzaamheidsstrategie en -beleid en -prestaties;
 - het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor, het uitvoeren van interne beheersmaatregelen op, en de consolidatie van gegevens in de niet-financiële informatie;
 - het verkrijgen van assurance-informatie dat de niet-financiële informatie aansluit op de onderliggende administraties van de onderneming;

- het beoordelen van het passend zijn en de plausibiliteit van de veronderstellingen en bronnen van externe partijen die zijn gehanteerd voor de berekeningen die ten grondslag liggen aan de impactdata zoals opgenomen in 'we meten onze impact' van het jaarverslag en verder uitgewerkt in document "Verantwoordingsdocument Impactanalyse Enexis Holding N.V.";
 - het op basis van beperkte deelwaarnemingen beoordelen van relevante interne en externe documentatie;
 - het overwegen van data en trends;
- het aansluiten van de relevante financiële informatie in de niet-financiële informatie met de jaarrekening;
- het lezen van de informatie in het jaarverslag buiten de reikwijdte van onze assurance-opdracht om eventuele van materieel belang zijnde inconsistenties met de niet-financiële informatie te identificeren;
- het overwegen van de algehele presentatie en inhoud van de niet-financiële informatie;
- het overwegen of de niet-financiële informatie als geheel, inclusief de behandelde onderwerpen en opgenomen toelichtingen, duidelijk en toereikend is toegelicht in overeenstemming met de toegepaste criteria.

Communicatie

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle van de jaarrekening en de assurance-opdracht inzake de niet-financiële informatie en over de significante bevindingen die uit onze controle en assurance-opdracht naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

In dit kader geven wij ook een verklaring aan de audit commissie van de raad van commissarissen op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze gecombineerde controleverklaring en assurance-rapport.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening en van onze assurance-opdracht met beperkte zekerheid van de niet-financiële informatie op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze gecombineerde controleverklaring en assurance-rapport, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Eindhoven, 4 maart 2024

Ernst & Young Accountants LLP

drs. P.A.E. Dirks RA

IN DIT HOOFDSTUK

- Over dit verslag
- Overige niet-financiële informatie
- Statutaire regeling ten aanzien van de winstbestemming
- GRI-index
- EU-bekendmaking niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit
- Begrippen en afkortingen
- Colofon

Over dit verslag

REIKWIJDTE

De reikwijdte van het verslag is Enexis Holding N.V.; gevestigd te 's-Hertogenbosch. Hieronder vallen de activiteiten van Enexis Netbeheer B.V.; Enexis Personeel B.V., Enexis Vastgoed B.V. en Enpuls B.V. De activiteiten van andere deelnemingen vallen niet onder de reikwijdte. Het wettelijk bestuursverslag is opgenomen in de hoofdstukken Over Enexis tot en met Corporate Governance. De rapportageperiode loopt van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2023. Enexis rapporteert halfjaarlijks over de strategische en financiële prestaties. Het jaarverslag wordt in het eerste kwartaal van elk jaar gepubliceerd op de website www.publicaties.enexis.nl; dit jaar op 7 maart 2024. Het verslag over 2023 verscheen op 28 februari 2023.

GEÏNTEGREERD VERSLAG

In dit jaarverslag is financiële, operationele en maatschappelijke informatie verwerkt in een geïntegreerd verslag.

De financiële informatie is geconsolideerd. De financiële verantwoording is in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals aanvaard binnen de Europese Unie en bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

De niet-financiële informatie is geconsolideerd. In het algemeen streven wij ernaar niet-financiële gegevens van nieuwe acquisities zo snel mogelijk, doch uiterlijk na een vol jaar van eigenaarschap, te integreren, zoals opgenomen in onze Reporting Manual.

De niet-financiële informatie is opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, Sustainability Reporting Standards (update 2021) van het Global Reporting Initiative (GRI).

TRANSPARANTIE

In dit verslag rapporteren wij in overeenstemming met de:

- Sustainability Reporting Standards van het GRI, update 2021, toepassingsniveau 'in accordance with';
- Intern gehanteerde verslaggevingscriteria, conform onze Reporting Manual;
- Corporate Governance Code, voor zover mogelijk en van toepassing;
- Wet ingroeiquotum en streefcijfers (Sociaal Economische Raad);
- EU-richtlijn bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit;
- EU Taxonomie; een Europees classificatiesysteem voor duurzaamheidsactiviteiten;
- Handboek Impactmeting Infraorganisaties (november 2023);
- Verantwoordingsdocument Impactanalyse Enexis Holding N.V. (2023).

ASSURANCE

EY heeft een assurance-opdracht uitgevoerd voor het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid met betrekking tot de duurzaamheidsinformatie in de hoofdstukken:

- 2023 in cijfers
- Voorwoord raad van bestuur
- Over Enexis met uitzondering van het onderdeel “Onze bijdrage aan de Sustainable Development Goals”
- Samen naar een toekomstbestendig energiesysteem
- Werken aan ruimte op het energienet
- Transparant communiceren over wat wel kan
- Samen veilig werken en elkaar versterken
- Samen duurzame impact maken
- Aanvullende informatie met uitzondering van de onderdelen “Subtargets sustainable development goals, Statutaire regeling ten aanzien van winstbestemming, EU-bekendmaking niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit”.

In dit jaarverslag over 2023 zijn alle van materieel belang zijnde aspecten juist weergegeven in overeenstemming met de ‘Sustainability Reporting Standards’ van het Global Reporting Initiative (update 2021) en de interne verslaggevingscriteria van Enexis (Reporting Manual). Wij verwijzen voor meer informatie naar het assurancerapport van de onafhankelijke accountant.

MATERIALITEITSTOETS

MANAGEMENT VAN MATERIËLE ONDERWERPEN

Het management stuurt op verschillende maatschappelijke aspecten van ondernemen, als onderdeel van de strategiekaart, zoals het bevorderen van veilig en gezond werken, een betrouwbare en toegankelijke energievoorziening, reductie energieverbruik en CO₂-uitstoot, het bijdragen aan de energietransitie en een beheerste kostenontwikkeling. Deze aspecten zijn, als onderdeel van de strategiekaart, tevens onderwerp van audits en rapportage aan de raad van commissarissen.

Enexis hanteert een integraal managementsysteem, waarin zowel financiële als niet-financiële onderwerpen worden gemanaged. Dit wordt beschreven in het hoofdstuk ‘Governance en risicomanagement’. In de jaarlijkse bedrijfsplancyclus wordt de vertaling gemaakt van strategische doelen naar bedrijfsplan, inclusief concrete doelstellingen. Afgeleid van de strategie worden jaarlijkse (2024) en lange termijn doelstellingen (2026) geformuleerd en opgenomen in het bedrijfsplan en de strategiekaart. De voortgang wordt periodiek gerapporteerd aan de raad van bestuur en tevens besproken met de raad van commissarissen. Er is een formeel risicomanagementproces, een interne auditfunctie en een compliancefunctie aanwezig. De herkenning en erkenning van strategische risico’s vloeien voort uit de activiteiten van dit proces en deze functies. Op de kernactiviteit wordt toezicht gehouden door de Autoriteit Consument & Markt (ACM) en Staatstoezicht op de Mijnen (SodM).

In het hoofdstuk ‘Duurzame impact maken’ is een toelichting opgenomen op de wijze waarop het onderwerp ‘duurzaamheid’ is geborgd. Daarnaast is een uitwerking van de managementbenadering naar maatschappelijk thema, gebaseerd op de richtlijn ISO 26000, te vinden in de MVO-principes op de website van Enexis.

MEETMETHODES EN DATAVERZAMELING

De kwantitatieve informatie in dit verslag hebben we waar mogelijk ontleend aan de systemen van Enexis. Voor deze systemen gelden interne controlemaatregelen. De afdeling Corporate Control & Reporting van Finance & Control is – met betrokkenheid van Business Control – verantwoordelijk voor de verzameling en onderbouwing van de niet-financiële data. De GRI-index is opgenomen in het hoofdstuk ‘Aanvullende informatie’.

De voor de verschillende onderwerpen verantwoordelijke medewerkers in de organisatie hebben de kwalitatieve informatie aangeleverd en onderbouwd. De gerapporteerde gegevens zijn met de grootst mogelijke betrouwbaarheid gegenereerd. Wij onderkennen dat een deel van de informatie onzekerheden kan bevatten die inherent zijn aan beperkingen van meetmethodes en dataverzameling. Op hoofdlijnen is de dataverzameling over materiële onderwerpen als volgt opgebouwd:

Betrouwbaar en toegankelijk energienet

Rapportage over de uitvalduur elektriciteit en gas, getransporteerde hoeveelheden en trajectlengtes.

Veilig energienet

Rapportage van SodM meldingen, metingen publieke veiligheid elektriciteit en gas, rapportage van integraal vergunningbeheersysteem WAVE. Rapportage van eventuele datalekmeldingen, rapportage van eventuele boetes van toezichthouders.

Duurzame energievoorziening

Rapportages over duurzaam opgesteld vermogen, verzwaarde elektriciteitsaansluitingen, verwijderde gasaansluitingen en groen gas invoeding.

Betalbare energievoorziening

Overzicht beïnvloedbare kosten en opbrengsten Enexis Netbeheer B.V. (inclusief staven).

Klantgericht dienstverlening

Rapportages van marktonderzoeksinstituut GfK, rapportages van Perspective en Avaya, resultaten van het website bezoek van Enexis.nl, Landelijk Klanttevredenheidsonderzoek van Mijnaansluiting.nl en rapportage over Maatwerk Aansluitingen wensdatum.

Veilige en gezonde werkomgeving

Meldingen ongevallen en incidenten 2023, rapportages over HSE en VGWM, berekening van het aantal ongevallen met verzuim per 1 miljoen gewerkte uren. Dodelijke ongevallen in de woon-werk verkeerssituatie behoren niet tot de scope van de Lost Time Injury Frequency.

Werkgelegenheid en vakbekwame medewerkers

Medewerkersonderzoek, rapportages over het personeelsbestand met onder meer aantallen fte's, in- en uitstroom en ontwikkelingsbudget, diversiteit, leeftijds categorieën, ziekteverzuim.

Efficiënte bedrijfsvoering

Rapportages over de aantallen stations voorzien van distributie automatisering (light).

Beleidsbeïnvloeding

Rapportages van eventuele boetes van toezichthouders (boeteregister) en claimoverzichten.

Financieel robuust

Geconsolideerde jaarrekening.

Duurzame organisatie

Overzicht van de genomen maatregelen en CO₂-besparingen in 2022, resultaten en analyse van enquêtes. Afvalstoffenrapportage van afvalverwerkers. Alle afvalstoffen worden opgeslagen en verwerkt op een manier die past bij de betreffende afvalstof, omdat iedere afvalstof zijn eigen risico's meebrengt. Brondocumentatie over CO₂-uitstoot als gevolg van net- en lekverlies. Circulariteitsrapportages.

MATERIALITEITSTOETS 2023

In 2023 valideerden we de in 2021 vastgestelde materialiteitsmatrix als voorbereiding op de dubbele materialiteit in 2024. We deden dit aan de hand van een media-analyse, een benchmark met bijvoorbeeld collega netbeheerders, een analyse van thema's uit de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD, een nieuwe Europese richtlijn voor rapportages op het gebied van mens en milieu) en een enquête onder interne en externe stakeholders. Bij deze stakeholders ging het onder meer om; leden van onze ondernemingsraden; onze raad van bestuur; een groep van twintig topmanagers; aandeelhouders; beleidsbepalers; energiemarktpartijen; investeerders; ketenpartners; klanten en lokale energietransitiepartners.

In de validatie van 2023 hebben we voor de impactmaterialiteit zo veel mogelijk rekening gehouden met eisen die CSRD stelt aan de dubbele materialiteitsbeoordeling. Dit deden we onder andere door de uitkomsten van de strategische risicoanalyse (zie het hoofdstuk over Corporate governance en risicomanagement) mee te wegen. Ook gebruikten we onze ervaringen met de maatschappelijke jaarrekening, oftewel het meten van impact.

De impactmaterialiteit en financiële materialiteit vormen samen de zogeheten dubbele materialiteitsbeoordeling, die vanaf 2024 moet worden uitgevoerd op basis van de CSRD. Bij de impactmaterialiteit evalueren we de mogelijke positieve en negatieve materiële impact van Enexis op het milieu en de maatschappij, dus inside-out. Anderzijds evalueren we de materiële (financiële) impact van duurzaamheidsrisico's en -kansen op Enexis, dus outside-in. Meestal vinden de samenleving, consumenten en (potentiële) medewerkers vooral het inside-outperspectief interessant. Het outside-inperspectief werd altijd belangrijk gevonden door investeerders, maar steeds meer andere stakeholders hebben er nu ook belangstelling voor.

In 2024 zullen wij de dubbele materialiteitsbeoordeling afronden. Voorlopige resultaten laten zien dat de onderwerpen 'medewerkers in de waardeketen' en 'biodiversiteit en ecosystemen' komend jaar zullen worden toegevoegd aan de materiele onderwerpen. Op dit moment hebben we daar nog geen specifieke procedures en KPIs voor die we rapporteren in dit jaarverslag, hier zullen we komend jaar mee aan de slag gaan.

SUBTARGETS SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Onderstaande overzicht geeft weer aan welke subtargets wij een bijdrage leveren.

<div style="background-color: #c00000; color: white; padding: 5px;"> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> 4 <small>Kwaliteits- onderwijs</small> </div> <div> Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen </div> </div> </div>	
Target <div style="background-color: #c00000; color: white; padding: 2px 5px; font-weight: bold;">4.3</div>	Tegen 2030 gelijke toegang garanderen voor alle vrouwen en mannen tot betaalbaar en kwaliteitsvol technisch, beroeps- en hoger onderwijs, met inbegrip van de universiteit
Target <div style="background-color: #c00000; color: white; padding: 2px 5px; font-weight: bold;">4.4</div>	Tegen 2030 het aantal jongeren en volwassenen met relevante vaardigheden, met inbegrip van technische en beroepsvaardigheden, voor tewerkstelling, degelijke jobs en ondernemerschap aanzienlijk opdrijven
Target <div style="background-color: #c00000; color: white; padding: 2px 5px; font-weight: bold;">4.7</div>	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle leerlingen kennis en vaardigheden verwerven die nodig zijn om duurzame ontwikkeling te bevorderen, onder andere via vorming omtrent duurzame ontwikkeling en duurzame levenswijzen, mensenrechten, gendergelijkheid, de bevordering van een cultuur van vrede en geweldloosheid, wereldburgerschap en de waardering van culturele diversiteit en van de bijdrage van de cultuur tot de duurzame ontwikkeling
<div style="background-color: #ffc000; padding: 5px;"> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> 7 <small>Betaalbare en duurzame energie</small> </div> <div> Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen </div> </div> </div>	
Target <div style="background-color: #ffc000; color: white; padding: 2px 5px; font-weight: bold;">7.1</div>	Tegen 2030 universele toegang tot betaalbare, betrouwbare en moderne energiediensten garanderen
Target <div style="background-color: #ffc000; color: white; padding: 2px 5px; font-weight: bold;">7.2</div>	Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aandeel hernieuwbare energie in de globale energiemix verhogen
<div style="background-color: #800000; color: white; padding: 5px;"> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> 8 <small>Eerlijk werk en economische groei</small> </div> <div> Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen </div> </div> </div>	
Target <div style="background-color: #800000; color: white; padding: 2px 5px; font-weight: bold;">8.1</div>	De economische groei per capita in stand houden in overeenstemming met de nationale omstandigheden en, in het bijzonder, minstens 7% aangroei van het bruto binnenlands product per jaar in de minst ontwikkelde landen
Target <div style="background-color: #800000; color: white; padding: 2px 5px; font-weight: bold;">8.3</div>	Bevorderen van op ontwikkeling toegespitste beleidslijnen die productieve activiteiten ondersteunen, alsook de creatie van waardige jobs, ondernemerschap, creativiteit en innovatie, en de formalisering en de groei aanmoedigen van micro-, kleine en middelgrote ondernemingen, ook via toegang tot financiële diensten
Target <div style="background-color: #800000; color: white; padding: 2px 5px; font-weight: bold;">8.8</div>	De arbeidsrechten beschermen en veilige en gezonde werkomgevingen bevorderen voor alle werknemers, met inbegrip van migrantenarbeiders, in het bijzonder vrouwelijke migranten, en zij die zich in preciaire werkomstandigheden bevinden

9

Industrie,
innovatie en
infrastructuur

Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie

Target

9.1

Ontwikkelen van kwalitatieve, betrouwbare, duurzame en veerkrachtige infrastructuur, met inbegrip van regionale en grensoverschrijdende infrastructuur, ter ondersteuning van de economische ontwikkeling en het menselijk welzijn, met klemtoon op een betaalbare en billijke toegang voor iedereen

Target

9.4

Tegen 2030 de infrastructuur moderniseren en industrieën aanpassen om hen duurzaam te maken, waarbij de focus ligt op een grotere doeltreffendheid bij het gebruik van hulpbronnen en van schonere en milieuvriendelijke technologieën en industriële processen, waarbij alle landen de nodige actie ondernemen volgens hun eigen respectieve mogelijkheden

12

Verantwoorde
consumptie
en productie

Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen

Target

12.2

Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren

Target

12.4

Tegen 2020 komen tot een milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken internationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken

Target

12.6

Bedrijven aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus

13

Klimaatactie

Neem dringend actie om de klimaatverandering en haar impact te bestrijden

Target

13.2

Maatregelen inzake klimaatverandering integreren in nationale beleidslijnen, strategieën en planning

BELANGRIJKSTE CRITERIA VOOR IMPACTMETEN

METHODIEK, UITGANGSPUNTEN EN AANNAMES IMPACTMETINGEN

Het te downloaden [Verantwoordingsdocument Impactanalyse Enexis Holding N.V.](#) biedt nader inzicht in en onderbouwing van de in het jaarverslag opgenomen informatie.

Financieel kapitaal

De financiële impacts worden op basis van de winst-en-verliesrekening en het kasstroomoverzicht van Enexis berekend. Hieronder vallen de inkomende en uitgaande kasstromen van Enexis, waarbij uitgaande kasstromen vanuit Enexis een positieve impact hebben op stakeholders en omgekeerd hebben de inkomende kasstromen een negatieve impact op stakeholders. Het financieel kapitaal laat zien welke geldstromen er zijn en hoe die verdeeld worden onder onze stakeholders.

Geproduceerd kapitaal

Beschikbaarheid van energie bepaalt in hoge mate de welvaart en het welzijn van onze klanten. Enexis heeft door transport van gas en elektriciteit een belangrijke rol in de energieketen om deze waarde mogelijk te maken. De als geproduceerd kapitaal getoonde bedragen hebben betrekking op het aan Enexis toe te wijzen deel in de energieketen. De waarde van energie is meer dan de prijs die consumenten ervoor betalen. Dat noemen wij consumentensurplus: de extra geldwaarde die klanten, in theorie, bereid zouden zijn te betalen bovenop de prijs van een dienst/product. Het consumentensurplus is op dit moment de meest gangbare en gebruikte wijze voor het bepalen van de economische waarde zowel voor de vrije als gereguleerde markten. Het consumentensurplus heeft betrekking op alle prijselementen in de energieketen en omvat de belastingen en prijzen voor levering en transport voor energie.

Binnen de bijdrage aan het welzijn van elektriciteitstransport wordt de impact van teruglevering die Enexis mogelijk maakt meegenomen.

Het gemiddelde effect van gas- en stroomstoringen voor Nederland wordt eveneens meegenomen. Het effect van gas- en stroomstoringen bij Enexis ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde is berekend.

Ook de waarde van elektriciteit- en gastransport voor zakelijke klanten schatten wij in, waarbij de kanttkening moet worden geplaatst dat de methode hiervoor nog in ontwikkeling is; om dubbel telling te voorkomen bestaat deze alleen uit het omzetgedeelte.

Natuurlijk kapitaal

Enexis is gedeeltelijk verantwoordelijk voor de CO₂-emissies van de hoeveelheden elektriciteit en gas die door ons netwerk worden getransporteerd. De impact bevat de waardering van de CO₂-emissies verbonden aan de directe operaties en aan die van de keten. De impactberekeningen van de directe operaties zijn gebaseerd op de CO₂-cijfers zoals gerapporteerd in de CO₂ voetafdruk in het jaarverslag. Aangenomen is dat de elektriciteits- en aardgasmix van de energie die Enexis transporteert gelijk is aan de nationale mix. De maatschappelijke kosten van een ton CO₂-equivalent zijn bepaald op 0,163 EUR/kg CO₂-equivalent.

Emissies in de keten zijn geattribueerd aan Enexis op basis van bruto toegevoegde waarde en verantwoordelijkheid. Enexis stoot bij haar werkzaamheden broeikasgassen uit, dit gaat bijvoorbeeld om haar gebouwen en om mobiliteit. Wat betreft de operatie zorgen vooral de netverliezen van gas en elektriciteit voor veel emissies. Het gaat hier om de zogenaamde scope 1 en 2 emissies zoals voorgeschreven door het Greenhouse Gas Protocol. De grootste impact is echter vanuit het aandeel van Enexis in emissies van de Nederlandse energieketen.

Menselijk kapitaal

Voor de berekeningen van deze impacts worden medewerkers in directe dienst van Enexis meegenomen. Als werkgever streeft Enexis naar een positieve bijdrage aan het welzijn van onze medewerkers. Welzijnseffecten door het hebben van werk zijn berekend ten opzichte van het niet hebben van werk in Nederland. De indicator betreft het niet-financiële directe welzijnseffect. Er wordt aangenomen dat werktevredenheid, gemeten op basis van de uitkomsten uit het medewerkerstevredenheidsonderzoek, een direct positief effect heeft op het welzijn.

De waarde van werk is voor werknemers meer dan enkel het inkomen dat zij ontvangen. Mensen die werken, ervaren gemiddeld een hoger welzijn dan niet-werkenden. Naast inkomen zijn immateriële factoren, zoals waardering, contact met collega's en klanten en het hebben van werk van belang.

Bij de ontwikkeling van werknemers wordt gekeken naar de creatie van menselijk kapitaal door opgedane ervaring en training. Dit wordt gemeten aan de hand van doorstrommogelijkheden binnen de organisatie en daarmee gepaard gaande salarisverhogingen. De totale vermeerdering van menselijk kapitaal wordt toegerekend naar Enexis en toekomstige werkgevers aan de hand van leeftijd, retentiepercentages en pensioenleeftijd.

Daarnaast is er de compensatie in termen van salaris en secundaire arbeidsvoorwaarden; deze compensatie is opgenomen onder het financieel kapitaal.

De berekening van de impact van (werk gerelateerde) uitval en ongevallen van werknemers (veiligheid) is beperkt tot directe effecten. Een ongeval of ziekte kan aanleiding zijn voor andere ongevallen of ziektes, hetgeen niet gemeten wordt. Aangenomen wordt dat het ziekteverzuim dat niet als 'werk gerelateerd' vastgesteld is, geen relatie heeft met het werk bij Enexis.

BELANGRIJKSTE CRITERIA IMPACTMETINGEN

Voor de kapitalen financieel, geproduceerd, natuurlijk en menselijk kwantificeert Enexis één of meerdere indicatoren. De komende jaren werkt Enexis verder aan het kwantificeren van de overige kapitalen. Impacts worden gekwantificeerd door, uitgedrukt in geld (euro's), de som van de individuele effecten op welvaart en welzijn te schatten. De gebruikte methode voor het berekenen van de impacts is gebaseerd op het Handboek Impactmeting Infrabedrijven. Hierbij wordt rekening gehouden dat Enexis in een gereguleerde markt opereert en onderdeel is van een bredere waardeketen, waartoe middels attributiefactoren toerekening aan de bijdrage van Enexis plaatsvindt. Impacts waar meerdere spelers in de keten verantwoordelijk voor zijn, worden geattribueerd aan Enexis op basis van twee onderdelen: (i) de verantwoordelijkheid van Enexis in de keten en (ii) de bruto toegevoegde waarde van Enexis in de keten. De bruto toegevoegde waarde wordt berekend als de omzet verminderd met het verbruik van producten (zowel goederen als diensten) in het productieproces, gewaardeerd tegen inkooprijzen. Impacts die Enexis zelfstandig realiseert worden volledig toegewezen aan Enexis.

Ons model en de methodieken voor impactmeting zijn vastgelegd in het Handboek Impactmeting Infrabedrijven. Die heeft een update gekregen op initiatief van de sector. Als wetenschappelijk raamwerk voor de impactmetingen gebruiken we het Framework for Impact Statements (FIS) en de Integrated Profit & Loss Assessment Methodology (IAM): Core. Alle drie de publicaties worden uitgegeven door het Impact Institute.

VERANDERINGEN T.O.V. VOORGAANDE JAREN

Met ingang van het verslagjaar 2023 is de rapportage van menselijk kapitaal uitgebreid met de ontwikkeling van werknemers. Hiervoor zijn ook vergelijkende cijfers over 2022 opgenomen.

Overige niet-financiële informatie

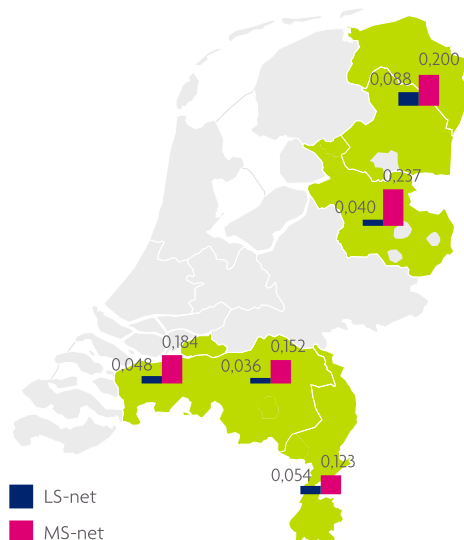
In dit onderdeel van het verslag zetten we gedetailleerde informatie op een rij.

FOCUS OP UITVOERING VAN DE ENERGIETRANSITIE

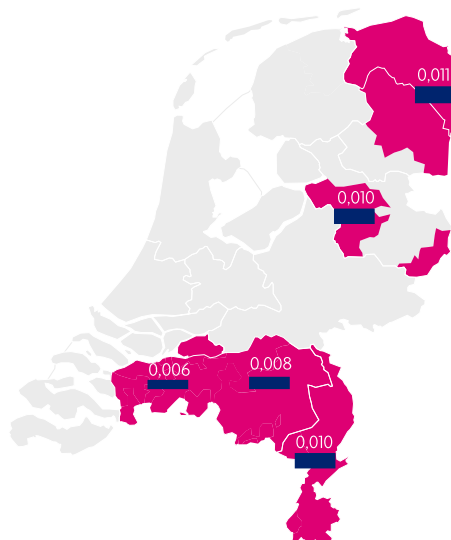
	2023	2022	2021	2020	2019
De netten					
Trajectlengtes (x 1.000 km)					
Elektriciteitsnet	146,3	144,9	143,5	142,2	141,0
- Laagspanning	99,2	98,5	97,6	96,9	96,1
- Middenspanning	47	46,3	45,8	45,2	44,8
- Tussenspanning	0,05	0,04	0,04	0,06	0,06
Gasnet	46,1	46,2	46,3	46,3	46,4
- Lage druk	37,4	37,5	37,5	37,5	37,6
- Hoge druk	8,7	8,7	8,8	8,8	8,8
Stations (x 1.000)					
E-stations	56,9	57,2	56,6	55,7	54,6
G-stations	21,5	21,9	22,0	22,4	22,4
Distributie automatisering (DA)-stations ¹	428	544	657	390	250
Distributie automatisering Light (DALI)-stations ¹	6.038	4.249	3.544	3.531	2.447
Aantal aansluitingen (x 1.000)					
Elektriciteit	2.966	2.941	2.911	2.880	2.849
- Huishoudelijk (t/m 3x25 A)	2.706	2.683	2.661	2.640	2.618
- Laagspanningsaansluitingen overig (klein zakelijk vanaf 3x25 A)	242	240	233	223	215
- Middenspanningsaansluitingen	18	18	17	17	16
Gas	2.285	2.303	2.315	2.324	2.328
- Huishoudelijk (G4 en G6)	2.232	2.248	2.259	2.266	2.267
- Lagedruk overig (klein zakelijk vanaf G10)	50	52	53	55	58
- Hogedrukaansluitingen	3	3	3	3	3
Getransporteerde hoeveelheden					
Elektriciteit (GWh)	30.893	30.991	31.989	31.176	33.759
Gas (Mm ³)	4.244	4.714	6.172	5.636	5.935
Waarvan groen gas	99	76	77	63	59
Productkwaliteit					
Uitvalduur elektriciteit (in minuten)	20,0	14,0	17,6	13,0	14,2
- Hoogspanning	0,8	0,5	0,7	0,01	0,5
- Middenspanning	11,3	7,7	11,1	7,4	8,4
- Laagspanning	7,9	5,8	5,8	5,6	5,4
Uitvalduur gas (in seconden)	137	109	75	81	51

¹ Rapportageperiode ultimo november; daarnaast zijn deze stations gepresenteerd in aantallen, niet in duizendtallen

GEMIDDELD AANTAL LS- EN MS-STORINGEN PER KLANT

GEMIDDELD AANTAL GASSTORINGEN PER KLANT

PUBLIEKE VEILIGHEID

Mijlpalen	Status ultimo 2023	
	Gas	Elektriciteit
Publieke veiligheid ¹		
Aantal incidenten met een matig of behoorlijk effect ² ≤ 4	1	0
Aantal incidenten met een ernstig effect ³ ≤ 2	0	0
Aantal incidenten met een zeer ernstig effect ⁴ = 0	0	0

1 De doelstellingen zijn van toepassing op Gas en Elektriciteit afzonderlijk (niet op het totaal van beide)

2 Matig of behoorlijk effect: ongeval met EHBO of behandeling door medisch personeel (slachtoffer(s) onder het publiek), of omgevingschade tussen € 10.000 en € 1 miljoen.

3 Ernstig effect: ongeval met ernstig (blijvend) letsel (slachtoffer(s) onder het publiek), of omgevingschade tussen € 1 miljoen en € 10 miljoen.

4 Zeer ernstig effect: ongeval met één of meerdere doden (slachtoffer(s) onder het publiek), of omgevingschade > € 10 miljoen.

PROCEDURE BIJ KLACHTEN EN GESCHILLEN

Het kan voorkomen dat klanten niet tevreden zijn over onze dienstverlening. Via onze website en telefonisch kunnen zij een klacht indienen of schade melden. Elke klacht of schademelding beoordeelt Enexis Netbeheer apart. Klanten ontvangen direct een ontvangstbevestiging. Daarin geven we aan wanneer een inhoudelijke beoordeling volgt. We streven naar een gemiddelde doorlooptijd van 15 werkdagen.

Enexis wil klachten graag voorkomen en neemt het oplossen ervan serieus. Wij zijn aangesloten bij de Geschillencommissie. Daar kunnen klanten naartoe gaan als zij niet tevreden zijn met ons oordeel over een klacht of claim. De commissie Energie van de Geschillencommissie behandelt klachten van consumenten tegen energieleveranciers over afsluiten, levering of tarieven van gas, elektriciteit en warmte. Ook behandelt de commissie klachten van consumenten tegen de netbeheerder over het functioneren van de meter(ijking) of schade als gevolg van een stroomstoring.

ONZE CRISISORGANISATIE STAAT PARAAT

Binnen elke organisatie kan zich een crisissituatie voordoen. Een goede voorbereiding op een dergelijke crisis is daarom noodzakelijk. Enexis heeft een crisisorganisatie die incidenten volgens standaardprocedures en op basis van ervaring adequaat kan verhelpen. Functionarissen van verschillende afdelingen (zoals communicatie, marketing, operations en ICT) en van allerlei niveaus draaien piket- of bereikbaarheidsdiensten. Maar wanneer een incident een bepaalde omvang overschrijdt, is een bredere en op de specifieke situatie toegespitste aanpak noodzakelijk, waarbij we opschalen en een crisisteam samenstellen. Het crisisteam bestaat uit een concertteam, communicatieteam en afdelingsteam. Aspecten als communicatie met overheden en klanten en het organiseren van bijzondere inzet van mensen en middelen, worden door dit team in de vorm van maatwerk georganiseerd. Een crisismanagementplan (CMP) is opgesteld met als doel het borgen van dit specifieke proces om de crisis adequaat aan te pakken.

Leden van de crisisorganisatie worden getraind en geoefend in het nemen van beslissingen onder zware tijdsdruk en bij grote onzekerheid. Dit gebeurt minimaal één keer per jaar per vestiging. Daarnaast sluiten we een aantal keer per jaar aan bij een crisisoefening georganiseerd door externen, zoals de veiligheidsregio of Netbeheer Nederland. Nieuwe collega's, zoals woordvoerders, volgen bij de start van hun functie een mediatraining om zich voor te bereiden op mogelijke crisissituaties.

WET- EN REGELGEVING

In 2023 heeft Enexis een boete ontvangen voor overtreding Wet informatie- uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken (WIBON). Enexis heeft haar werkproces zodanig aangepast waardoor herhaling van deze situatie uitgesloten zou moeten zijn.

Naast bovenstaande boete zijn er bij de afdelingen Bestuurlijke en Juridische Zaken & Digitale Veiligheid en overige betrokken afdelingen geen andere boetes ontvangen met betrekking tot de dienstverlening van Enexis, noch voor non-compliance met de E- en G-wet en milieuwetgeving. Daarnaast zijn er geen gevallen opgetreden waarvoor niet-monetaire sancties voor zijn opgelegd.

WERKGELEGENHEID EN VAKBEKWAME MEDEWERKERS

Onderstaande tabellen geven een beeld van de personeelontwikkeling in 2023. Van onze medewerkers valt 99,91 procent onder de cao Netwerkbedrijven. Van onze totale bezetting van 5.490 medewerkers, is het aantal voltijdse werknemers 4.511; het aantal deeltijd werknemers is 979.

Personeel	Man	Vrouw	Ultimo 2023
Eigen personeel			
Fte's	4.231	1.037	5.268
Arbeidscontract:			
-bepaald	561	177	737
-onbepaald	3.670	860	4.531
Aantal	4.299	1.191	5.490
Arbeidscontract:			
-bepaald	589	203	792
-onbepaald	3.710	988	4.698
Ander personeel			
Fte's	932	237	1.169
- uitzendkrachten	42	35	77
- consultants	547	140	687
- oproepspecialisten	343	62	405
- fixed price ¹	-	-	-
Aantal	1.233	340	1.573
- uitzendkrachten	50	46	96
- consultants	603	167	770
- oproepspecialisten	381	77	458
- fixed price	199	50	249

¹ Verrichten van werkzaamheden volgens een vooraf vastgestelde prijs; Fte-factor = 0.

Leeftijdscategorie	Man	Vrouw	Totaal
onder 30 jaar	533	122	655
van 30 t/m 50 jaar	2.099	576	2.675
boven 50 jaar	1.667	493	2.160
Totaal	4.299	1.191	5.490
Percentage	78,3%	21,7%	100%

Herkomst en type arbeidsovereenkomst	2023		
	Bepaalde tijd	Onbepaalde tijd	Totaal
België	10	49	59
Duitsland	1	27	28
Totaal Buitenland	11	76	87
Groningen	116	527	643
Friesland	6	101	107
Drenthe	73	411	484
Gelderland	28	185	213
Overijssel	73	588	661
Flevoland	4	19	23
Noord-Holland	1	10	11
Zuid-Holland	3	32	35
Utrecht	13	67	80
Noord-Brabant	304	1.668	1.972
Zeeland	2	15	17
Limburg	158	999	1.157
Totaal Nederland	781	4.622	5.403
Totaal	792	4.698	5.490

Werknemers met pensioen	AOW binnen 5 jaar	AOW binnen 10 jaar	Eindtotaal
Buitenland	9	11	20
Drenthe	42	49	91
Flevoland	3	3	6
Friesland	14	15	29
Gelderland	21	25	46
Groningen	53	89	142
Limburg	149	196	345
Noord-Brabant	201	280	481
Noord-Holland	1	-	1
Overijssel	68	83	151
Utrecht	3	4	7
Zeeland	1	1	2
Zuid-Holland	-	5	5
Eindtotaal	565	761	1.326
Percentage	10,3%	13,9%	24,2%

DUURZAME INZETBAARHEID

De bedrijfsregeling Duurzame Inzetbaarheid Plus (DI+) voorziet in extra faciliteiten en begeleiding om de inzetbaarheid van medewerkers te vergroten. Medewerkers ontvangen een DI-budget voor activiteiten en middelen die gericht zijn op het op peil houden of uitbreiden van kennis en vaardigheden in een huidige of toekomstige functie en/of het vitaal, fit en gemotiveerd blijven om het werk goed te doen. In 2023 werd het budget grotendeels door medewerkers ingezet voor vitaliteitsdoelstellingen.

LTIF OP VESTIGING NIVEAU

De LTIF intern per vestiging betreft het aantal ongevallen met verzuim, gedeeld door het aantal uren van de desbetreffende vestiging, maal 1.000.000.

LTIF ^{1,2}	2023
Vestiging Groningen	-
Vestiging Overijssel West	2,6
Vestiging Noord-Brabant West	2,3
Vestiging Noord-Brabant Noord-Oost	2,3
Vestiging Limburg Noord	-
Vestiging Limburg Zuid	3,4
Slimme Meters Noord	-
Slimme Meters Zuid	-
Consument	-
Expertise Bedrijfsvoering Stations	-
Supply Chain Management	3,5

1 Als regio-indeling wordt het organogram gevolgd.

2 Nihil OV-cases in een vestiging, leidt tot een LTIF van nul. Elke LTIF >0 wordt uitgelicht als punt van aandacht.

STANDAARDEN EN NORMEN

Enexis hangt de richtlijnen aan voor arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden die gelden als fundamentele principes en rechten op het werk, zoals deze zijn geformuleerd door de International Labour Organization (ILO). Voor medewerkers hebben wij zowel een Gedragswijzer als een Compliance protocol. Alle medewerkers moeten bij indiensttreding een vertrouwelijkheidsverklaring ondertekenen waarin zij aangeven zich te zullen houden aan hetgeen in het Compliance protocol staat vermeld. Daarnaast moeten medewerkers met toegang tot koersgevoelige informatie een verklaring ondertekenen in het kader van vertrouwelijkheid.

Zoals beschreven in het hoofdstuk 'duurzame impact maken' geldt voor leveranciers de Supplier Code of Conduct. De kwaliteitssystemen van Enexis Netbeheer zijn ISO9001 gecertificeerd. Het assetmanagementsysteem van Enexis Netbeheer is gecertificeerd volgens ISO-55001, NTA-8120 en ISO27001.

Tot slot heeft Enexis het MVO-beleid en -activiteiten ingericht naar de internationale ISO 26000-richtlijn voor MVO. In 2023 is onze MVO visie, als gevolg van de nieuwe strategie, geüpdatet; geaccordeerd door de rvb. Daarnaast heeft er een update plaatsgevonden van de MVO Verklaring en Principes.

DUURZAME IMPACT

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN – KETENVERANTWOORDELIJKHEID EN MENSENRECHTEN

Wij nemen verantwoordelijkheid voor de totale keten die een product bij ons doorloopt en voeren een Maatschappelijk Verantwoord Inkoopbeleid. Met leveranciers maken wij op voorhand afspraken over de omgang met mens, materiaal en/of milieu. In de Gedragscode Leveranciers, onderdeel van de Algemene Inkoopvoorwaarden, verklaren leveranciers onder meer dat zij wet- en regelgeving respecteren op het gebied van mensenrechten, arbeidsomstandigheden, kinderarbeid en discriminatie. Bij Europese aanbestedingen maken we ook aanvullende afspraken met leveranciers, over bijvoorbeeld circulariteit of de inzet van medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hierin blijven we ons in de toekomst, conform de OESO-richtlijnen, verder ontwikkelen. Ons beleid om corruptie of omkoping van medewerkers te voorkomen, is vastgelegd in het Maatschappelijk Verantwoord Inkoopbeleid, de Gedragswijzer voor medewerkers en de Gedragscode Leveranciers.

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN – CO₂-VOETAFDruk

Vanuit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen we concrete maatregelen om onze CO₂-uitstoot te verminderen. Bijvoorbeeld door het verduurzamen van onze mobiliteit.

Duurzaam wagenpark ¹	2023 ²	2022 ²	2021	2020	2019
Personenauto's 100% elektrisch	872	955	886	793	497
Personenauto's compressed natural gas (CNG)	-	-	-	1	-
Personenauto's waterstof	6	8	8	8	5
Personenauto's biogas/aardgas	-	-	-	-	-
Personenauto's hybride	602	512	469	372	261

1 Deze KPI-cijfers betreffen periode december t/m november - wordt berekend inclusief stagiaires en werkervaringsplaatsen, voertuigen met een grijs kenteken zijn uitgesloten van deze meting.

2 Ultimo 2023 is het duurzaam wagenpark 96% van het totale wagenpark (voertuigen met een grijs kenteken uitgesloten).

De CO₂-voetafdruk is opgesteld volgens de richtlijnen van het internationale Greenhouse Gas (GHG) Protocol.

Net als voorgaande jaren rapporteren we de emissies in drie verschillende scopes. Deze scopes worden hieronder toegelicht. Enexis hanteert de volgende uitgangspunten:

- Er wordt gestreefd naar maximale transparantie over onze voetafdruk.
- We sluiten aan bij de standaarden van het GHG-protocol.
- We willen duidelijk onderscheid maken tussen groen inkopen en compenseren.

Scope 1: Directe emissies

Dit zijn directe emissies van broeikasgassen uit bronnen die eigendom zijn van, of worden gecontroleerd door het bedrijf.

Enexis rapporteert in deze categorie over de CO₂-emissie als gevolg van lekverlies gas, lekkages uit schakelapparatuur (SF₆), gebruik van de lease- en dienstauto's (exclusief elektrische voertuigen) en het verwarmen van de gebouwen.

De broeikasgassen die zijn gerapporteerd in onze voetafdruk worden uitgedrukt in CO₂-equivalenten. Naast CO₂ worden methaan en SF-6 emissies gerapporteerd. De conversiefactoren en emissiefactoren waarmee is gerekend, zijn conform voorgaand jaren ontleend aan het IPCC Fifth Assessment Report en de bron www.CO2emissiefactoren.nl.

Scope 2: Indirecte emissies elektriciteit

Dit betreft alle uitstoot van broeikasgassen door de opwekking van de elektriciteit die gebruikt wordt door het bedrijf.

Bij de distributie van elektriciteit gaat altijd energie verloren. Bijvoorbeeld als gevolg van elektrische weerstand. Deze verliezen worden door Enexis volledig groen ingekocht. Deze inkoop kan door middel van twee verschillende methodes worden gerapporteerd. Location based geeft de CO₂-emissie weer op basis van de fysieke energiemix op het net. Market based geeft de CO₂-emissie op basis van de ingekochte energiemix. Aangezien wij 100% groen inkopen met Garanties van Oorsprong (GvO's) is dit nihil.

Scope 3: Andere indirecte emissies

Dit betreft de uitstoot van alle broeikasgassen die een gevolg zijn van de activiteiten van het bedrijf, maar komen uit bronnen die geen eigendom zijn van of onder zeggenschap staan van het bedrijf.

Deze laatste categorie bevat een aantal elementen waarop Enexis direct invloed op kan uitoefenen, zoals woon-werkverkeer, openbaar vervoer en dienstreizen. Daarnaast rapporteren we in deze scope over een aantal elementen waarop Enexis in mindere mate invloed kan uitoefenen, zoals de emissie door de productie van netwerkcomponenten bij leveranciers en de emissie als gevolg van het verwerken van ons afval. Niet alle netwerkcomponenten zijn gerapporteerd, omdat we van sommige componenten nog niet alle informatie van onze partners hebben ontvangen.

Het deel van onze voetafdruk dat we direct kunnen beïnvloeden (scope 1, 2 en een deel van scope 3) en niet groen kunnen inkopen compenseren we met Gold Standard certificaten. We voelen ons ook verantwoordelijk voor de uitstoot in de keten (restant scope 3), zoals de productie van kabels en leidingen en de verwerking van afval. Onze leveranciers van netwerkcomponenten werken actief mee aan het verstrekken van informatie ten aanzien van CO₂-uitstoot door middel van een grondstoffenpaspoort. Hierdoor kunnen we steeds uitgebreider en nauwkeuriger rapporteren over de CO₂-uitstoot afkomstig van onze ketenpartners.

Statutaire regeling ten aanzien van de winstbestemming

Overeenkomstig de statuten staat de winst, voor zover die niet wordt gereserveerd, ter vrije beschikking van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (artikel 36.2).

Aanvullend op deze statutaire bepalingen is met de aandeelhouders overeengekomen dat het uit te keren dividend vanaf 2023 maximaal 50% van de nettowinst uit gewone bedrijfsvoering zal bedragen, onder de voorwaarde dat deze uitkering er niet toe leidt dat Enexis binnen vijf jaar haar A rating profiel kan verliezen.

Dit dividendbeleid zorgt ervoor dat de aandeelhouders een voorspelbaar en stabiel dividend kunnen verwachten. Tegelijkertijd borgt het beleid voldoende eigen vermogensgroei en toont het actieve steun van de aandeelhouders aan een gezonde financiële positie.

Lees meer over het voorstel voor de bestemming van het resultaat over boekjaar 2023 bij Winstbestemming.

GRI-index

Statement of use	Enexis Holding N.V. rapporteert 'in accordance with' the GRI Standards voor de periode 1-1-2023 / 31-12-2023		
GRI 1 used	GRI 1: Foundation 2021		
Applicable GRI Sector Standard(s)			
GRI 1	Het gekozen applicatieniveau	In accordance with	
GRI 1	GRI content index	-	-

Categoriennaam / indicator	Naam van de indicator	Verwijzing	Niet gerapporteerd
----------------------------	-----------------------	------------	--------------------

GENERAL DISCLOSURES

GRI 2-1	Organisatorische details	Wij zijn enexis; Colofon	
GRI 2-2	Entiteiten opgenomen in de duurzaamheidsrapportage van de organisatie	Bijlage: Aanvullende informatie; Over dit verslag; Reikwijdte; Geïntegreerd verslag	

Categoriennaam / indicator	Naam van de indicator	Verwijzing	Niet gerapporteerd / aanvullende informatie
GRI 2-3	Verslagperiode, frequentie en aanspreekpunt	2023 Jaarlijks Publicatiedatum 7 maart 2024 Colofon	
GRI 2-4	Herformuleringen van informatie	Niet van toepassing, in 2023 hebben geen herformuleringen plaatsgevonden met betrekking tot informatie uit voorgaande rapportageperiodes	
GRI 2-5	Externe zekerheid	Bijlage: Aanvullende informatie; Over dit verslag; Assurance	
GRI 2-6	Activiteiten, waardeketen en andere zakelijke relaties	Wij zijn Enexis; Onze rol in de energieketen	Ten aanzien van verslagjaar 2023 zijn er geen (significante) wijzigingen in onze activiteiten, waardeketen of zakelijke relaties.

Categoriernaam / indicator	Naam van de indicator	Verwijzing	Niet gerapporteerd / aanvullende informatie
GRI 2-7	Medewerkers	Samen veilig werken en elkaar versterken; <u>Werving en opleiding</u> ; Bijlage: Aanvullende informatie; Overige niet-financiële informatie; <u>Werkgelegenheid en vakbekwame medewerkers</u>	Incomplete data met betrekking tot uitsplitsingen op regioniveau; in de komende periode gaan we proberen de indeling in regio inzichtelijk te maken.
GRI 2-8	Arbeiders die geen werknemer zijn	Bijlage: Aanvullende informatie; Overige niet-financiële informatie; <u>Werkgelegenheid en vakbekwame medewerkers</u>	Significante fluctuaties niet van toepassing, Enexis heeft een stabiel werkaanbod alsmede medewerkersbestand.
GRI 2-9	Bestuursstructuur en samenstelling	Governance en risicomanagement; <u>Corporate governance</u> ; <u>Personalia Raad van Bestuur</u> ; <u>Personalia raad van commissarissen</u> ;	
GRI 2-10	Benoeming en selectie van het hoogste bestuurslichaam	Governance en risicomanagement; Corporate governance; <u>Verslag raad van commissarissen</u> ; Samen veilig werken en elkaar versterken; <u>Managersniveau</u> Profielschets RvC: https://www.enexisgroep.nl/investor-relations/corporate-governance/	
GRI 2-11	Voorzitter van het hoogste bestuurslichaam	Governance en risicomanagement; <u>Corporate governance</u>	
GRI 2-12	Rol van het hoogste bestuurslichaam bij het toezicht op het beheer van effecten	<u>Voorwoord Raad van Bestuur</u> ; Governance en risicomanagement; <u>Corporate governance</u> ; <u>verslag raad van commissarissen</u> ; Over Enexis; <u>Onze doelstellingen en prestaties</u> ; Bijlage: Aanvullende informatie; Over dit verslag; Materialiteitstoets; <u>Management van materiele onderwerpen</u> ; MVO-verklaring: https://www.enexisgroep.nl/over-ons/mvo/	
GRI 2-13	Delegeren van verantwoordelijkheid voor het beheersen van effecten	<u>Voorwoord Raad van Bestuur</u> ; Governance en risicomanagement; Corporate governance; <u>verslag raad van commissarissen</u> ; Bijlage: Aanvullende informatie; Over dit verslag; Materialiteitstoets; <u>Management van materiele onderwerpen</u> ; MVO-verklaring: https://www.enexisgroep.nl/over-ons/mvo/	
GRI 2-14	Rol van het hoogste bestuurslichaam in duurzaamheidsrapportage	Governance en risicomanagement; Corporate governance; <u>Verslag van raad van commissarissen</u> ; Bijlage: Aanvullende informatie; Over dit verslag; Materialiteitstoets; <u>Management van materiele onderwerpen</u> ;	

Categoriernaam / indicator	Naam van de indicator	Verwijzing	Niet gerapporteerd / aanvullende informatie
GRI 2-15	Belangenverstrengeling	Governance en risicomanagement; Corporate governance; <u>Verslag raad van commissarissen</u> ; <u>Personalia raad van bestuur</u> ; <u>Personalia raad van commissarissen</u> Profielschets RvC met aandacht voor onafhankelijkheid: https://www.enexisgroep.nl/investor-relations/corporate-governance/	
GRI 2-16	Communicatie van kritieke zorgen	Governance en risicomanagement; <u>Corporate governance</u> ; <u>Verslag raad van commissarissen</u>	
GRI 2-17	Collectieve kennis van het hoogste bestuurslichaam	Governance en risicomanagement; Corporate governance; <u>Verslag raad van commissarissen</u>	
GRI 2-18	Evaluatie van het functioneren van het hoogste bestuurslichaam	Governance en risicomanagement; Corporate governance; <u>Verslag raad van commissarissen</u>	
GRI 2-19	Beloningsbeleid	Governance en risicomanagement; Corporate Governance; <u>Remuneratieverslag</u> ; Geconsolideerde jaarrekening; Noten bij de geconsolideerde jaarrekening; <u>34. Beloning bestuur en toezicht</u>	Beloning binnen de kaders van de WNT (is bij wet voorgeschreven regeling)
GRI 2-20	Proces om beloning vast te stellen	Governance en risicomanagement; Corporate Governance; <u>Remuneratieverslag</u> ; Geconsolideerde jaarrekening; Noten bij de geconsolideerde jaarrekening; <u>34. Beloning bestuur en toezicht</u>	Beloning binnen de kaders van de WNT (is bij wet voorgeschreven regeling)
GRI 2-21	Jaarlijkse totale vergoedingsratio	Governance en risicomanagement; <u>Remuneratieverslag</u> Het salaris van de CEO en medewerkers valt onder de afspraken van de Cao Netwerkbedrijven. Het totale inkomen van de CEO bedraagt in 2023 bij ons 3,2 maal de mediaan van de salarissen van alle medewerkers van Enexis (2022: 3,1). Het salaris van de CEO en medewerkers valt onder de afspraken van de Cao Netwerkbedrijven.	
GRI 2-22	Verklaring over de strategie voor duurzame ontwikkeling	<u>Voorwoord Raad van Bestuur</u> ; Governance en risicomanagement; <u>Verslag Raad van Commissarissen</u>	

Categoriennaam / indicator	Naam van de indicator	Verwijzing	Niet gerapporteerd / aanvullende informatie
GRI 2-23	Beleids toezeggingen	Over Enexis; <u>Onze kernwaarden</u> ; Veilig werken en elkaar versterken; Veilig meer werk verzetten; <u>Een Enexis voor iedereen</u> ; <u>Gelijke rechten</u> ; Bijlage: Aanvullende informatie; overige niet-financiële informatie; Duurzame impact; <u>Maatschappelijk verantwoord ondernemen - ketenverantwoordelijkheid en mensenrechten</u> ; <u>Standaarden en normen</u> . MVO-verklaring: https://www.enexisgroep.nl/over-ons/mvo/ MVI-beleid: https://www.enexisgroep.nl/over-ons/inkoop-leveranciers/	
GRI 2-24	Beleidsafspraken verankeren	Samen veilig werken en elkaar versterken; Een enexis voor iedereen; <u>Sociaal veilige werkomgeving verankeren</u> ; Bijlage: Aanvullende informatie; Over dit verslag; overige niet-financiële informatie; <u>standaarden en normen</u> . MVO-verklaring: https://www.enexisgroep.nl/over-ons/mvo/ Gedragswijzer: https://www.enexisgroep.nl/investor-relations/corporate-governance/	
GRI 2-25	Processen om negatieve effecten te verhelpen	Over Enexis; <u>We meten onze impact</u> ; Onze stakeholderdialoog en onze materiële thema's; <u>Onze samenwerkingsverbanden</u> ; <u>Transparant communiceren over wat wel kan</u> ; <u>Governance en risicobeheersing</u> ; Duurzame impact maken; <u>CO2-voetafdruk</u> ; Bijlage: Aanvullende informatie; Overige niet-financiële informatie; <u>Procedure bij klachten en geschillen</u> MVO-verklaring: https://www.enexisgroep.nl/over-ons/mvo/ Beleidsverklaring VGWM: https://www.enexisgroep.nl/investor-relations/corporate-governance/	
GRI 2-26	Mechanismen voor het inwinnen van advies en het uiten van zorgen	Bijlage: Aanvullende informatie; Over dit verslag; overige niet-financiële informatie; <u>Procedure bij klachten en geschillen</u>	
GRI 2-27	Naleving van wet- en regelgeving	Bijlage: Aanvullende informatie; Over dit verslag; overige niet-financiële informatie; <u>Wet- en regelgeving</u> ; <u>Standaarden en normen</u>	In 2023 een boete ontvangen (€ 7.500,-) voor overtreding Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken (WIBON)

Categoriennaam / indicator	Naam van de indicator	Verwijzing	Niet gerapporteerd / aanvullende informatie
GRI 2-28	Lidmaatschap verenigingen	Over Enexis; Onze stakeholderdialoog en onze materiële thema's; <u>Onze samenwerkingsverbanden</u>	
GRI 2-29	Benadering van betrokkenheid van belanghebbenden	Over Enexis; <u>Onze stakeholderdialoog en onze materiële thema's</u>	
GRI 2-30	Collectieve arbeidsovereenkomsten	Bijlage: Aanvullende informatie; Overige niet-financiële informatie; <u>Werkgelegenheid en vakbekwame medewerkers</u>	Het percentage werknemers die niet onder CAO vallen betreft 0,09%. Dit wordt als niet materieel beschouwd en derhalve niet verder toegelicht.
GRI 3-1	Proces om materiële onderwerpen te bepalen	Over Enexis; Onze stakeholderdialoog en onze materiële thema's; <u>De bepaling van onze materiële thema's</u> ; Bijlage: Aanvullende informatie; <u>Materialiteitstoets</u>	
GRI 3-2	Lijst met materiele onderwerpen	Over Enexis; <u>Onze stakeholderdialoog en onze materiële thema's</u>	

Categoriernaam / indicator	Naam van de indicator	Verwijzing	Niet gerapporteerd
GENERAL DISCLOSURES			
Betrouwbaar en toegankelijk energienet			
GRI 3-3		<u>Werken aan ruimte op het energienet; Samen naar een toekomstbestendig energiesysteem; Over Enexis; Onze stakeholderdialoog en onze materiële thema's; Onze doelstellingen en prestaties; Bijlage; Aanvullende informatie; Materialiteitstoets</u>	
Veilig energienet			
GRI 3-3		<u>Werken aan ruimte op het energienet; Samen veilig werken en elkaar versterken; Over Enexis; Onze stakeholderdialoog en onze materiële thema's; Onze doelstellingen en prestaties; Bijlage; Aanvullende informatie; Materialiteitstoets</u>	
Duurzame energievoorziening			
GRI 3-3		<u>Samen naar een toekomstbestendig energiesysteem; Duurzame impact maken; Over Enexis; Onze stakeholderdialoog en onze materiële thema's; Onze doelstellingen en prestaties; Bijlage; Aanvullende informatie; Materialiteitstoets</u>	
Betaalbare energievoorziening			
GRI 3-3		<u>Samen naar een toekomstbestendig energiesysteem; Duurzame impact maken; Financieel solide blijven; Over Enexis; Onze stakeholderdialoog en onze materiële thema's; Onze doelstellingen en prestaties; Noten bij de geconsolideerde jaarrekening; 1. Netto-omzet; Bijlage; Aanvullende informatie; Materialiteitstoets</u>	
Klantgerichte dienstverlening			
GRI 3-3		<u>Transparant communiceren over wat wel kan; Samen naar een toekomstbestendig energiesysteem; Over Enexis; Onze stakeholderdialoog en onze materiële thema's; Onze doelstellingen en prestaties; Bijlage; Aanvullende informatie; Materialiteitstoets</u>	

EU-bekendmaking niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit

	Omschrijving	Verwijzing
Bedrijfsmodel		
	Algemene beschrijving van de kernprocessen en activiteiten om niet-financiële informatie in de juiste context te plaatsen	<u>Wij zijn Enexis</u>
Milieu aangelegenheden		
(Resultaten) gevoerde beleid		<u>Duurzame impact maken;</u>
(Beheersing) risico's	Beperkingen en onzekerheden regelgeving en vergunningsprocessen	Governance en risicomanagement; <u>Risicobeheersing</u>
Niet-financiële prestatie-indicatoren	Technisch gerealiseerde netcapaciteit Jaarlijkse toename in aansluitingen waarop wordt teruggeleverd Jaarlijks duurzaam opgesteld vermogen Hoeveelheid afval CO ₂ -voetafdruk Duurzaam wagenpark	<u>Werken aan ruimte op het energienet;</u> Duurzame impact maken; <u>Beperken CO₂-uitstoot; CO₂ voetafdruk</u> ; Bijlage; Aanvullende informatie; Overige niet-financiële informatie; Duurzame impact; <u>Maatschappelijk verantwoord ondernemen - CO₂ voetafdruk</u>
Sociale- en personeelsaangelegenheden		
(Resultaten) gevoerde beleid		Samen veilig werken en elkaar versterken; <u>Veilig gedrag stimuleren;</u> <u>Veilig meer werk verzetten; Werving en opleiding</u>
(Beheersing) risico's	Ongevallen van medewerkers en/of omstanders als gevolg van onveilige situaties en/of falende assets.	Governance en risicomanagement; <u>Risicobeheersing</u>
Niet-financiële prestatie-indicatoren	Ongevallen en Lost Time Injury Frequency % Ziekteverzuim Leeftijdscategorie Arbeidsparticipatie In- en uitstroom	<u>Samen veilig werken en elkaar versterken;</u> <u>Veilig gedrag stimuleren;</u> <u>Incidenten met verzuim; Werving en opleiding;</u> Bijlage; Aanvullende informatie; Overige niet-financiële informatie; <u>Werkgelegenheid en vakbekwame medewerkers</u>

	Omschrijving	Verwijzing
Eerbiediging van mensenrechten		
(Resultaten) gevoerde beleid	Enexis onderkent en onderschrijft de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties. Aspecten met betrekking tot mensenrechten, zoals gelijke behandeling en medezeggenschap, zijn uitgewerkt in de cao, bedrijfsregelingen en Gedragswijzer voor medewerkers. Voor melding van eventuele schendingen heeft Enexis een klachtenprocedure, vertrouwenspersonen en klokkenluidersregeling. Tevens hangt Enexis de richtlijnen aan voor arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden die gelden als fundamentele principes en rechten op het werk, zoals deze zijn geformuleerd door de International Labour Organization. De Gedragswijzer is publiekelijk toegankelijk via de website. In geval van schendingen, wordt dit gerapporteerd.	Veilig werken en elkaar versterken; <u>Gelijke rechten voor iedereen</u> ; Financieel solide blijven; <u>EU Taxonomie</u> ; Bijlage; Aanvullende informatie; Overige niet-financiële informatie; Duurzame impact; <u>Maatschappelijk verantwoord ondernemen - ketenverantwoordelijkheid en mensenrechten</u>
(Beheersing) risico's		Enexis heeft in het kader van de richtlijnen en afspraken op dit gebied geen specifieke risico's geïdentificeerd.
Niet-financiële prestatie-indicatoren	Gedragscod leveranciers (Code of Conduct) Gedragswijzer Enexis Groep Klachtenregeling Frauderegeling en uitvoeringsprotocol	Enexis hanteert geen specifieke kwantitatieve KPI op het gebied van eerbiediging van mensenrechten. Het meetbaar maken van onze maatschappelijke prestaties zien wij als een belangrijk thema, dat in de komende jaren onze aandacht heeft.
Bestrijding van corruptie en omkoping		
(Resultaten) gevoerde beleid	Enexis' beleid om corruptie of omkoping van medewerkers te voorkomen, is vastgelegd in het Maatschappelijk Verantwoord Inkoop beleid, Gedragswijzer voor medewerkers en de Gedragscod Leveranciers (onderdeel van de Algemene Inkoopvoorwaarden). Voor melding van eventuele schendingen is er een regeling 'Vermeende misstanden en onregelmatigheden' en zijn er vertrouwenspersonen benoemd. Daarnaast is er een interne integriteitscommissie die eventuele integriteitsschendingen bespreekt en borgt dat we blijven werken aan het cultureel verankeren van integriteit.	Veilig werken en elkaar versterken; <u>Gelijke rechten voor iedereen</u> ; Financieel solide blijven; <u>EU Taxonomie</u> ; Bijlage; Aanvullende informatie; Overige niet-financiële informatie; Duurzame impact; <u>Maatschappelijk verantwoord ondernemen - ketenverantwoordelijkheid en mensenrechten</u>
(Beheersing) risico's		Enexis heeft in het kader van de richtlijnen en afspraken op dit gebied geen specifieke risico's geïdentificeerd.
Niet-financiële prestatie-indicatoren	Gedragscod leveranciers (Code of Conduct) Gedragswijzer Klachtenregeling Frauderegeling en uitvoeringsprotocol	Enexis hanteert geen specifieke kwantitatieve KPI op het gebied van corruptie en omkoping. Het meetbaar maken van onze maatschappelijke prestaties zien wij als een belangrijk thema, dat in de komende jaren onze aandacht heeft.

Begrippen en afkortingen

NIET-FINANCIËLE BEGRIPPEN

ASSOCIATION OF ISSUING BODIES (AIB)

Het doel van de AIB is het ontwikkelen, gebruiken en promoten van een gestandaardiseerd systeem van energiecificering voor alle energiedragers. (www.aib-net.org).

AUTORITEIT CONSUMENT & MARKT (ACM)

De Autoriteit Consument & Markt ziet erop toe dat bedrijven eerlijk concurreren en beschermt consumentenbelangen, reguleert de tarieven van energiebedrijven en ziet toe op de naleving van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet.

AUTORITEIT PERSOONSGEGEVENS (AP)

De Autoriteit Persoonsgegevens is de onafhankelijke toezichthouder in Nederland die de bescherming van persoonsgegevens bevordert en bewaakt.

BETROUWBAAR

De mate van betrouwbaarheid van de energievoorziening wordt uitgedrukt in de gemiddelde tijdsduur en frequentie van onderbrekingen van energiedistributie naar eindafnemers.

DUURZAAMHEID

'Duurzame ontwikkeling is de ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van de toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen'. Enexis interpreteert dit korthedshalve, en gericht op de primaire taken, als 'Het streven om verstandig met energiebronnen en het milieu om te gaan.'

DUURZAAM OPGESTELD VERMOGEN

Duurzaam geïnstalleerd piekvermogen, uitgedrukt in Megawatt. Duurzame bron van opwek betreft zon en wind (biogas en water uitgesloten).

EMPLOYEE NET PROMOTER SCORE

De Employee Net Promoter Score toont de mate waarin medewerkers Enexis aan anderen aanraden als werkgever. De score wordt bepaald door: % promoters - % criticasters.

ENERGIEKETEN

Alles wat te maken heeft met de herkomst, de productie, het transport en het eindverbruik van energie.

ENERGIETRANSITIE

Aanduiding voor de verandering van de energievoorziening van centrale opwekking vanuit fossiele energiebronnen naar decentrale opwekking vanuit duurzame energiebronnen.

GECREËERDE NETCAPACITEIT DOOR FLEX

Betreft een betere uitnutting van het huidige net door toepassing van flex-oplossingen. Realisatie ontstaat onder andere door het afsluiten van flex-contracten met beperkende voorwaarden. Voorbeelden hiervan zijn: vaste tijdsblokken; dynamische regeling (ZonBalans); en batterijpropositie.

GRI

Global Reporting Initiative; een wereldwijde standaard voor jaarverslaglegging met betrekking tot duurzaamheid.

JAARLIJKSE UITVALDUUR (JUD)

Jaarlijkse uitvalduur als gevolg van onvoorziene onderbrekingen (storingen). Het aantal minuten (elektriciteit) of seconden (gas) dat de klant gemiddeld geen energietoever heeft in een kalenderjaar.

Elektriciteit: per onderbreking het product van het aantal getroffen aangeslotenen en de tijdsduur van de onderbreking in minuten, gesommeerd over alle onderbrekingen en gedeeld door het totaal aantal aangeslotenen op het desbetreffende netvlak in het jaar. Het aantal aangeslotenen wordt jaarlijks afgestemd en beoordeeld door Movaris.

Gas: per onderbreking het product van het aantal getroffen aangeslotenen en de tijdsduur van de onderbreking in seconden gesommeerd over alle onderbrekingen en gedeeld door het totaal aantal aangeslotenen in het jaar. Het aantal aangeslotenen wordt jaarlijks afgestemd en beoordeeld door Movaris.

KETEN

De verzameling partijen die met elkaar een proces uitvoeren. Enexis is actief in de energieketen en in de grondstoffenketen.

KLANTTEVREDENHEID

Aanduiding voor de beoordeling van de prestaties van Enexis door klanten.

KWANTITATIEVE VOORTGANG JAARORDERBOEK

De absolute waarde van de gerealiseerde omzet uit het jaarorderboek vergelijken we met de geplande omzet. Hierbij is de gerealiseerde omzet uit het jaarorderboek de waarde van het uitgevoerde werkpakket (inclusief onderhanden werk); de geplande omzet is de waarde van het in opdracht ontvangen werkpakket tegen normkosten (inclusief onderhanden werk).

LOST TIME INJURY FREQUENCY (LTIF)

Indicator voor medewerkersveiligheid in de uitvoering van werkzaamheden uitgedrukt in het aantal ongevallen met verzuim per 1 miljoen gewerkte uren.

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN (MVO)

Wijze van ondernemen die als doel heeft de negatieve invloed van de bedrijfsvoering op de omgeving te beperken en positieve invloed uit te oefenen op de maatschappij.

NETBEHEERDER

Een onafhankelijk nutsbedrijf dat is aangewezen om in een vastgesteld gebied het transport van gas en elektriciteit tussen leverancier en klant te verzorgen en daarvoor netten aan te leggen en te onderhouden. De taken van de netbeheerder zijn vastgelegd in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. Enexis Netbeheer B.V. is de netbeheerder binnen Enexis Groep.

NETWERKBEDRIJF

Enexis Groep is een netwerkbedrijf dat bestaat uit een groep bedrijven, waaronder Enexis Netbeheer en Enpuls. Elk bedrijf binnen Enexis Groep heeft zijn eigen specifieke aandachtsgebied. Samen werken we aan een betrouwbare en duurzame energievoorziening voor vandaag én voor de toekomst.

REGIONALE ENERGIE STRATEGIE (RES)

De Regionale Energie Strategie is een instrument om met maatschappelijke betrokkenheid te komen tot regionale keuzes voor opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en energie infrastructuur. In de RES staat beschreven welke strategie een RES-regio hanteert om lokale/regionale energiedoelstellingen te bepalen en te behalen.

REGULERING

De ontwikkeling en afstemming van wet- en regelgeving voor de activiteiten van bedrijven, zoals netbeheerders en netwerkbedrijven, en het overheidstoezicht op de naleving ervan.

SLIMME METER

Een verbruiksmeter voor elektriciteit en/of gas die op afstand uit te lezen is door de netbeheerder en die de klant via een lokale toegangspoort verbruiksgegevens ter beschikking stelt voor verdere verwerking via eigen randapparatuur.

STAATSTOEZICHT OP DE MIJNEN (SODM)

De onafhankelijke toezichthouder op de delfstoffen- en energiewinning in Nederland en gasveiligheid.

STAKEHOLDER

Partij die betrokken is bij of geraakt wordt door de activiteiten van Enexis. Enexis heeft per 1 januari 2021 de volgende stakeholders gedefinieerd: klanten, medewerkers, aandeelhouders, energiemarktpartijen, investeerders, ketenpartners, beleidsbepalers, lokale energietransitiepartners.

TECHNISCH GEREALISEERDE NETCAPACITEIT

De uitbreiding van de netcapaciteit geeft een beeld van de inspanningen om ons net geschikt te maken voor de energietransitie. De KPI meet de door Enexis nieuw gerealiseerde HS/MS transformatoren ongeacht of deze door TenneT zijn aangesloten. Vervangen van oude transformatoren worden niet in mindering gebracht op de score van deze KPI.

TERUGLEVERING

Energielevering door een klant aan het energienet als gevolg van eigen opwek van (doorgaans duurzame) energie.

TOENAME/AFNAME # FTE SCHAARS TECHNISCH PERSONEEL

De groei in bezetting eigen personeel binnen de 10 vestigingen en Expertise, Bedrijfsvoering, Stations (EBS) die in een jaar gerealiseerd dient te worden in de vooraf gedefinieerde schaarste technische functies, binnen de functiegroepen Engineers, Monteurs, Uitvoerders, Specialisten en Technici. Vanaf 2024 wordt alleen de netto instroom gemeten, in plaats van de bruto instroom zoals in 2023.

VEILIGHEIDSBEWUSTZIJN

Het vermogen om gevoelens en ervaringen effectief om te zetten in preventieve acties en alerte reacties op (potentieel) gevaarlijke situaties, zodat in te zetten acties vrij van gevaar kunnen worden uitgevoerd.

VERBRUIKERSMINUTEN (VBM)

Het aantal minuten (elektriciteit) of seconden (gas) dat de klant gemiddeld geen energietoevoer heeft in een kalenderjaar.

VOETAFDruk

Weergave van de omvang van de CO₂-emissie van Enexis in een kalenderjaar. Enexis maakt binnen de voetafdruk onderscheid tussen eigen emissie en ketenemissie.

WENSdatum

Bij het aanvragen van een aansluiting geeft de klant aan op welke datum zij de aansluiting graag gerealiseerd willen hebben.

ZIEKTEVERZUIM

Ziekteverzuimpercentage wordt berekend door het aantal afwezigheidsdagen te delen door het aantal beschikbare dagen, rekening houdend met het deeltijdpercentage (v.w.b. het aantal beschikbare dagen) en het percentage arbeidsgeschiktheid (v.w.b. het aantal afwezigheidsdagen). Het betreft in beide gevallen kalenderdagen en geen werkdagen.

FINANCIËLE BEGRIPPEN

BEÏNVLOEDBARE KOSTEN EN OPBRENGSTEN

De beïnvloedbare kosten en opbrengsten (BKO) betreft een interne sturings-KPI. De BKO betreft de som van de beïnvloedbare kosten en opbrengsten uit gereguleerde activiteiten (Enexis Netbeheer, inclusief stafafdelingen). De niet-gereguleerde activiteiten vallen daarmee buiten de reikwijdte van de BKO. De BKO heeft betrekking op operationele kosten en opbrengsten en is exclusief netto-omzet en bijbehorende kosten van transportdiensten en distributieverliezen, afschrijvingskosten en geamortiseerde bijdragen. Vanaf 2024 worden in de BKO ook afschrijvingen op leases in het kader van IFRS 16 meegenomen.

DEGENERATIEKOSTEN

Kosten die door gemeenten in rekening worden gebracht voor schade en ongemakken voortvloeiende uit werkzaamheden aan het netwerk in de gemeentegrond.

EBIT

Earnings Before Interest and Tax: resultaat vóór aftrek van rente en belastingen.

FFO/NETTO RENTEDRAGENDE SCHULDEN

Deze wordt als volgt berekend: (bedrijfsresultaat + afschrijvingen – amortisaties + ontvangen dividend van deelnemingen – financiële lasten + financiële baten – acute belastingen) / netto rentedragende schulden.

FFO-RENTEDEKKING

Deze wordt als volgt berekend: (bedrijfsresultaat + afschrijvingen – amortisaties + ontvangen dividend van deelnemingen + financiële baten – acute belastingen) / betaalde rentelasten.

GEÏNVESTEERD VERMOGEN

Vaste activa vermeerderd met activa aangehouden voor verkoop minus vooruitontvangen bijdragen (langlopend + kortlopend) verminderd met passiva aangehouden voor verkoop vermeerderd met het netto werkkapitaal.

NETTO RENTEDRAGENDE SCHULDEN

Deze wordt als volgt berekend: totaal rentedragende verplichtingen – deposito's – liquide middelen.

NETTO RENTEDRAGENDE SCHULDEN / (EV + NETTO RENTEDRAGENDE SCHULDEN)

Deze wordt als volgt berekend: (totaal rentedragende verplichtingen – deposito's – liquide middelen) / (eigen vermogen + (totaal rentedragende verplichtingen – deposito's – liquide middelen)).

NETTO WERKKAPITAAL

Totaal vlottende activa (exclusief liquide middelen, exclusief kortlopende financiële vaste activa en exclusief deposito's) minus kortlopende schulden (exclusief rentedragende verplichtingen, exclusief in volgend jaar te amortiseren vooruitontvangen bijdragen en exclusief derivaten).

NORMKOSTEN

Interne prijs die gebaseerd is op norm hoeveelheden en gemiddelde standaard kosten.

RETURN ON EQUITY

Resultaat na belastingen gedeeld door het eigen vermogen per jaareinde.

ROIC

EBIT gedeeld door het geïnvesteerd vermogen per jaareinde.

SOLVABILITEIT

Eigen vermogen x 100% gedeeld door het balanstotaal.

WERKPAKKET

Bruto-investeringen en exploitatiewerkzaamheden aan de elektriciteits- en gasnetten plus activiteiten met betrekking tot slimme meters op basis van normprijzen.

X-FACTOR

Met de X-factorberekening bepaalt de ACM de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering.

Colofon

UITGAVE

Enexis Holding N.V.
Postbus 856
5201 AW 's-Hertogenbosch

Het jaarverslag is online beschikbaar op onze website: www.publicaties.enexis.nl

REDACTIE EN PRODUCTIE

Afdeling Communicatie & Public Affairs Enexis Groep, 's-Hertogenbosch
Schrijf-Schrijf, Utrecht

VORMGEVING

DartDesign, Amsterdam

DOCUMENT & WEBSITE REALISATIE

F19 Digital Reporting, Eindhoven

FOTOGRAFIE & BEELDEN

Enexis Groep

ENGELSE VERTALING

DartGroup, Amsterdam

Een Engelse vertaling van dit jaarverslag is beschikbaar op www.publications.enexis.nl. De Nederlandse versie is leidend.

REACTIES

We streven ieder jaar opnieuw onze verslaglegging te verbeteren. Daarbij is de inbreng van kritische lezers steeds een welkome steun. Heeft u ideeën voor verbetering? Mail dan naar communicatie@enexis.nl.

ENEXIS
HOLDING N.V.

Enexis Holding N.V.

Postbus 856

5201 AW 's-Hertogenbosch

Tel: 088 857 77 77

www.enexisgroep.nl